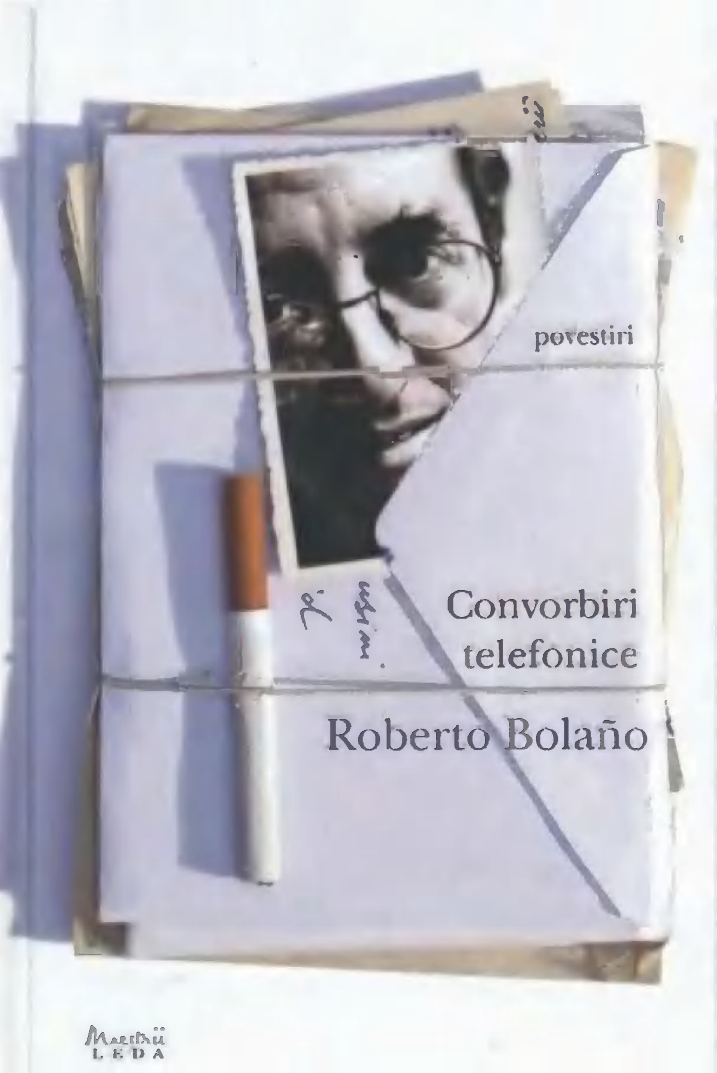

Meridiane
LEDA

ROBERTO BOLAÑO (1953–2003), născut în Chile, narator şi poet, s-a impus ca unul dintre scriitorii latinoamericani esenţiali ai timpurilor noastre. Opera sa, parţial publicată postum, a creat un adevărat cult în lumea literară internaţională a ultimilor ani, fiind tradusă pe toate meridianele globului. Printre lucrările sale cele mai cunoscute se numără romanele *Los detectives salvajes*, *2666*, *Monsieur Pain*, *Amuleto*, *Amberes* (publicat în limba română de Editura Leda sub titlul *Anvers*), *La pista de hielo*, *Una novelita lumpen*, *Nocturno de Chile*, *Estrella distante*, precum şi volumele de povestiri *Llamadas telefónicas* (*Convorbiri telefonice*), *El gaucho insufrible* şi *Putas asesinas*. Pentru creaţia sa, Bolaño a fost distins cu Premiul Heralde pentru roman şi Premiul Rómulo Gallegos, iar postum, în 2009, i s-a acordat în Statele Unite prestigiosul National Book Critics Circle Award.

Roberto Bolaño

CONVORBIRI TELEFONICE

Traducere din limba spaniolă și note de
DAN MUNTEANU COLÁN

LEDA
GRUPUL EDITORIAL CORINT

Redactor: MARIEVA CĂTĂLINA IONESCU
Tehnoredactor: MIHAELA CIUFU

Roberto Bolaño, *Llamadas telefónicas*
Copyright © Roberto Bolaño, 1997
All rights reserved.

Toate drepturile asupra acestei ediții sunt rezervate
Editurii LEDA, imprint al GRUPULUI EDITORIAL CORINT

ISBN 978-973-102-360-1

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
BOLAÑO, ROBERTO
Convorbiri telefonice / Roberto Bolaño;
trad.: Dan Munteanu Colán. - București: Leda, 2011
ISBN 978-973-102-360-1

I. Munteanu Colán, Dan (trad.)

821.134.2(83)-31=135.1

Cine poate înțelege groaza mea
mai bine decât dumneavoastră?
– CEHOV

1
Convorbiri telefonice

SENSINI*

FELUL ÎN CARE A EVOLUAT PRIETENIA mea cu Sensini este fără îndoială neobişnuit. Pe vremea aceea eu aveam douăzeci şi ceva de ani şi eram sărac lipit pământului. Locuiam la periferia Geronei, într-o casă dărăpănată pe care mi-o lăsaseră soră-mea şi cumnatu-meu când plecaseră în Mexic, şi tocmai rămăsesem fără slujba de paznic de noapte la un camping din Barcelona, ceea ce accentuase tendinţa mea de a nu dormi nopţile. Nu aveam aproape nici un prieten şi singurele lucruri pe care le făceam erau scrisul şi lungile plimbări ce începeau la şapte seara, după ce mă trezeam, moment când corpul meu era cuprins de ceva asemănător cu *jetlag*-ul, senzaţia de a exista şi de a nu exista, de distanţare faţă de ceea ce mă înconjoară, de vagă fragilitate. Trăiam din economiile făcute în timpul verii şi deşi cheltuiam foarte puţin, banii strânşi se împuţinau odată cu trecerea toamnei. Poate că acesta a fost motivul care m-a determinat să particip

* Această povestire a obţinut Premiul pentru proză al oraşului San Sebastián, Spania, patronat de Fundaţia Kutxa.

la Concursul național de literatură de la Alcoy, pentru scriitorii de limbă castiliană, indiferent de cetățenie și de locul unde trăiesc. Premiul se acorda pentru trei categorii: poezie, proză scurtă și eseu. Mai întâi m-am gândit să mă prezint la poezie, dar să trimit în luptă cu leii (sau cu hienele) ce făceam eu cel mai bine mi s-a părut dezonorant. Pe urmă m-am gândit să mă prezint la eseu, dar când organizatorii mi-au trimis regulamentul am descoperit că eseul trebuia să fie despre Alcoy, despre împrejurimile sale, despre istoria locului, personalitățile sale ilustre, proiecția sa în viitor, și asta mă depășea. Așa că am hotărât să mă prezint la proză scurtă, am trimis în trei exemplare cea mai bună povestire pe care o aveam (nu aveam multe) și m-am pus pe așteptat.

Când s-a decernat premiul lucram ca vânzător ambulant la un târg de artizanat unde absolut nimeni nu vindea obiecte de artizanat. Am obținut a treia mențiune și zece mii de pesete pe care primăria din Alcoy mi le-a plătit cu religiozitate. La scurt timp a șosit cartea, din care nu lipseau deloc greșelile, cu textele câștigătorului și ale celor șase finaliști. Bineînțeles, povestirea mea era mai bună decât cea care câștigase premiul întâi, ceea ce m-a făcut să înjur juriul și să-mi spun că, în fond, așa se întâmplă mereu. Dar ceea ce m-a surprins într-adevăr a fost că l-am găsit în aceeași carte pe Luis Antonio Sensini, scriitorul argentinian, a doua mențiune, cu o povestire în care naratorul se ducea la țară și acolo murea fiul lui sau cu o povestire în care naratorul se ducea la țară deoarece fiul lui murise în oraș, nu se înțelegea foarte clar, sigur este că la țară, un pământ întins și mai degrabă părăginit, fiul naratorului tot murea, în sfârșit, povestirea dădea senzația de claustrofobie, foarte în stilul lui Sensini, al marilor spații geografice ale lui Sensini care brusc

se micşorau până ajungeau la dimensiunile unui coşciug, şi mai bună decât cea premiată şi decât prima menţiune şi mai bună şi decât a treia menţiune şi a patra, a cincea, a şasea.

Nu ştiu ce m-a îndemnat să cer primăriei din Alcoy adresa lui Sensini. Citisem un roman al său şi câteva povestiri în reviste latinoamericane. Romanul era din cele care prind la public. Se numea *Ugarte* şi nara unele momente din viaţa lui Juan de Ugarte, funcţionar în Viceregatul din Río de la Plata la sfârşitul veacului al XVIII-lea. Unii critici, mai ales spanioli, îl demolaseră zicând că era un soi de Kafka colonial, dar încetul cu încetul romanul şi-a câştigat adepţi şi când m-am întâlnit cu Sensini în volumul de povestiri de la Alcoy, *Ugarte* avea în diverse colţuri din Spania şi America câţiva cititori devotaţi, aproape toţi prieteni sau duşmani în mod gratuit. Sensini, bineînţeles, avea şi alte cărţi, publicate în Argentina sau la edituri spaniole dispărute, şi făcea parte din acea generaţie intermediară de scriitori născuţi în anii '20, după Cortázar, Bioy, Sábato, Mujica Láinez, al cărei cel mai cunoscut reprezentant (cel puţin atunci, cel puţin pentru mine) era Haroldo Conti, dispărut într-unul dintre lagărele speciale ale dictaturii lui Videla* şi a acoliţilor săi. Din această generaţie (deşi poate cuvântul generaţie este exagerat) rămăseseră puţini, dar nu din lipsă de strălucire sau de talent; urmaşi ai lui Roberto Arlt, ziarişti şi profesori şi traducători avertizaseră cu privire la ceea ce avea să urmeze, şi au făcut-o în maniera lor sceptică şi tristă care până la urmă i-a înghiţit pe toţi.

---

* Jorge Rafael Videla (1925), fost militar şi dictator al Argentinei în urma unei lovituri militare, între 1976 şi 1981, în timpul aşa-numitului Proces de reorganizare naţională. În 2010 a fost rejudecat pentru crimele comise.

Mie îmi plăceau. Într-o perioadă îndepărtată din viața mea citisem piesele de teatru ale lui Abelardo Castillo, povestirile lui Rodolfo Walsh (asasinat, ca și Conti, de dictatură), povestirile lui Daniel Moyano, lecturi parțiale și fragmentare oferite de reviste argentiniene sau mexicane sau cubaneze, cărți găsite la anticariatele din zona veche a Districtului Federal*, antologii-pirat din literatura provinciei Buenos Aires, probabil cea mai bună literatură de limbă spaniolă a acestui secol, din care făceau parte, care nu era în mod cert cea a lui Borges sau Cortázar și pe care n-au întârziat să o depășească Manuel Puig și Osvaldo Soriano, dar care oferea cititorului texte compacte, inteligente, ce dăruiau complicitate și bucurie. Favoritul meu, nici n-are rost s-o mai spun, era Sensini, iar faptul pe de o parte oarecum jenant și pe de altă parte măgulitor că participase la un concurs provincial m-a îndemnat să încerc să iau legătura cu el, să-l cunosc, să-i spun cât de mult îl apreciez.

Deci, cum primăria din Alcoy n-a întârziat să-mi trimită adresa lui — locuia la Madrid —, într-o seară, după ce mi-am luat cina sau prânzul sau gustarea, i-am scris o lungă scrisoare în care îi vorbeam de *Ugarte*, de povestirile sale pe care le citisem în reviste, despre mine, despre casa mea de la periferia Geronei, despre concursul literar (îl luam peste picior pe câștigător), despre situația politică din Chile și Argentina (cele două dictaturi erau încă puternice), despre povestirile lui Walsh (celălalt scriitor pe care îl iubeam cel mai mult, alături de Sensini), despre viața în Spania și despre viață în general. Contrar așteptărilor, am primit o scrisoare de la el după nici o săptămână. Începea prin a-mi mulțumi

[1] Districtul Federal sau D.F. se referă aici la Ciudad de México (Mexico City), capitala Mexicului.

pentru scrisoarea mea, spunea că primăria din Alcoy îi trimisese şi lui volumul cu povestirile premiate, dar că, spre deosebire de mine, el nu avusese timp (mai jos, când a reluat acelaşi subiect mai amănunţit, spunea că nu găsise *dispoziţia necesară*) să frunzărească povestirea câştigătoare şi menţiunile, deşi în ultimele zile o citise pe a mea şi i se păruse de calitate, „o povestire de primă mână", zicea, păstrez scrisoarea, şi în acelaşi timp mă îndemna să perseverez; dar nu cum am înţeles la început, să perseverez cu scrisul, ci să perseverez cu concursurile, ceea ce, mă asigura, o să facă şi el. Apoi îmi punea întrebări despre concursurile literare „care se întrezăresc la orizont", rugându-mă ca de îndată ce aflu de vreunul să-i comunic şi lui. În schimb, îmi trimitea datele a două concursuri de povestire, unul la Plasencia şi altul la Écija, de 25 000 şi respectiv 30 000 de pesete, ale căror regulamente, după cum am putut verifica mai târziu, le scosese din ziare şi reviste madrilene a căror simplă existenţă era o crimă sau un miracol, depinde. La ambele concursuri mai aveam timp să particip şi Sensini îşi încheia scrisoarea într-un mod mai curând entuziast, ca şi cum amândoi am fi fost la linia de start a unei curse nu doar interminabile, ci şi grele şi fără sens. „Curaj, şi la muncă", zicea.

Îmi amintesc că m-am gândit: ce scrisoare ciudată, îmi amintesc că am recitit câteva capitole din *Ugarte*, cam pe-atunci au apărut în piaţa cinematografelor din Gerona vânzătorii ambulanţi de cărţi, oameni care îşi instalau tarabele în jurul pieţii şi ofereau mai ales stocurile nevandabile, soldurile editurilor care dăduseră faliment de curând, cărţi din timpul celui de-al Doilea Război Mondial, romane de dragoste şi cu cowboy, colecţii de ilustrate. La una dintre tarabe am găsit un volum de povestiri de Sensini şi l-am cumpărat. Era ca

nou — de fapt *era* o carte nouă, din acelea pe care editurile le vând la preț redus singurilor cumpărători ale acestei mărfi, vânzătorii ambulanți, atunci când nici o librărie, nici un distribuitor nu vrea să-şi prindă urechile — şi săptămâna aceea a fost o săptămână Sensini în toate sensurile. Uneori citeam pentru a suta oară scrisoarea de la el, alteori răsfoiam *Ugarte*, şi când voiam acțiune, noutate, îi citeam povestirile. Acestea, deşi abordau o gamă variată de subiecte şi situații, se desfăşurau în general la țară, în pampas, şi erau din cele care, pe vremuri cel puțin, se numeau poveşti cu oameni călare. Adică poveşti despre oameni înarmați, fără noroc, singuratici sau cu un simț foarte special al sociabilității. Tot ce în *Ugarte* era răceală, o mână sigură de neurochirurg, în volumul de povestiri era căldură, peisaje care se îndepărtau de cititor foarte lent (şi care uneori se îndepărtau *cu* cititorul), personaje curajoase şi rătăcitoare.

La concursul de la Plasencia n-am apucat să particip, dar am făcut-o la cel din Écija. De cum am pus la poştă exemplarele povestirii mele (pseudonim: Aloysius Acker), mi-am dat seama că dacă stăteam să aştept rezultatul lucrurile nu puteau decât să se înrăutățească. Aşa că am decis să caut alte concursuri, şi cu ocazia asta să îndeplinesc rugămintea lui Sensini. Zilele următoare, de câte ori mă duceam la Gerona, îmi petreceam timpul răsfoind ziare vechi în căutare de informații; în unele apăreau pe o coloană lângă ştirile mondene, în altele între fapte diverse şi sport, cel mai serios dintre toate le plasa la jumătatea drumului între starea vremii şi ferpare, nici unul, evident, în paginile culturale. Am descoperit, de asemenea, o revistă publicată de *Generalitat**,

* Denumirea guvernului autonom al Cataloniei (în cat., în orig.).

care printre burse, schimburi culturale, oferte de locuri de muncă, cursuri postuniversitare insera anunțuri de concursuri literare, majoritatea la nivel regional și în limba catalană, dar nu toate. În scurt timp am aflat de trei concursuri în perspectivă la care puteam participa Sensini și cu mine, și i-am scris o scrisoare.

Ca întotdeauna, răspunsul mi-a venit cu prima poștă. Scrisoarea lui Sensini era scurtă. Îmi răspundea la unele întrebări, cele mai multe referitoare la volumul de povestiri recent cumpărat, și îmi trimitea la rândul lui fotocopii cu regulamentele altor trei concursuri de proză scurtă, unul dintre ele patronat de Căile Ferate Naționale, un premiu și zece finaliști a câte 50 000 de pesete fiecare, se spunea literalmente, cine nu se prezintă nu câștigă, că încercarea moarte n-are. I-am răspuns că nu aveam suficiente povestiri pentru cele șase concursuri organizate, dar mai ales am încercat să abordez alte subiecte, scrisoarea mi-a scăpat de sub control, i-am vorbit de călătorii, iubiri trecute, Walsh, Conti, Francisco Urondo, l-am întrebat de Gelman, pe care îl cunoștea în mod sigur, am sfârșit povestindu-i istoria mea pe capitole, întotdeauna când stau de vorbă cu argentinieni mă încurc până la urmă în tangou și în labirint, li se întâmplă multor chilieni.

Răspunsul lui Sensini a fost punctual și lung, cel puțin în privința producției literare și a concursurilor. Pe o pagină scrisă la un rând și pe ambele fețe expunea un fel de strategie generală privind premiile literare provinciale. Vă spun asta din experiență, zicea. La începutul scrisorii le ridica în slăvi (n-am știu niciodată dacă în mod serios sau în glumă), ca sursă de venituri ce contribuia la traiul de zi cu zi. Referindu-se la organismele care le sponsorizează, primării și bănci, spunea „aceşti oameni de treabă care cred în literatură" sau

„aceşti cititori puri şi nițel deplasați". În schimb, nu-şi făcea nici o iluzie în privința informării „oamenilor de treabă", cititorii care previzibil (sau nu chiar aşa de previzibil) vor consuma acele cărți invizibile. Insista să particip la cât mai multe concursuri, dar îmi sugera ca măsură preventivă să schimb de fiecare dată titlul povestirii dacă prezentam una singură, de pildă, la trei concursuri al căror câştigător se anunța cam la aceeaşi dată. Ca exemplu pentru această afirmație dădea povestirea sa *În zori*, pe care nu o cunoşteam şi pe care o trimisese la mai multe concursuri literare în mod aproape experimental, ca pe un cobai folosit pentru testarea efectelor unui vaccin necunoscut. La primul concurs, cel mai bine plătit, *În zori* a fost prezentată ca *În zori*, la al doilea concurs, ca *Gauchos*, la al treilea concurs titlul său era *În celălalt pampas* şi la ultimul se intitula *Fără remuşcări*. Le-a câştigat pe al doilea şi pe ultimul, şi cu banii obținuți de la ambele premii a putut să-şi plătească o lună şi jumătate de chirie, la Madrid prețurile erau foarte piperate. Bineînțeles, nimeni nu şi-a dat seama că *Gauchos* şi *Fără remuşcări* erau aceeaşi povestire cu alt titlu, deşi întotdeauna exista riscul să ai parte la mai multe concursuri de acelaşi juriu, profesiune deosebită pe care în Spania o exercitau cu stăruință o pleiadă de scriitori şi de poeți minori sau de autori laureați la competiții anterioare. Lumea literaturii este teribilă, nu numai ridicolă, zicea. Şi adăuga că nici măcar întâlnirea repetată cu acelaşi juriu nu reprezintă de fapt un pericol, pentru că în general membrii juriului nu citeau operele prezentate sau le citeau pe deasupra sau le citeau pe jumătate. Şi în plus, zicea, cine ştie dacă *Gauchos* şi *Fără remuşcări* nu sunt două povestiri diferite a căror originalitate constă exact în titlu. Asemănătoare, chiar foarte asemănătoare, dar

diferite. În finalul scrisorii, sublinia că ideal ar fi să facem altceva, de pildă să trăim şi să scriem la Buenos Aires, în privinţa asta avea puţine îndoieli, dar mai spunea şi că realitatea este realitate şi trebuie să-ţi câştigi mălaiul (nu ştiu dacă în Argentina se spune mălai la făina de porumb, în Chile da), şi că deocamdată asta este soluţia. E ca şi cum te-ai plimba prin Spania, zicea. O să împlinesc şaizeci de ani, dar mă simt de parcă aş avea douăzeci şi cinci, afirma la sfârşitul scrisorii sau poate în post-scriptum. La început mi s-a părut o declaraţie foarte tristă, dar când am citit-o a doua sau a treia oară am înţeles că era ca şi cum mi-ar fi spus: câţi ani ai tu, puştiule? I-am răspuns, mi-aduc aminte, imediat. I-am spus că am douăzeci şi opt, cu trei ani mai mult decât el. În dimineaţa aceea parcă mi-am redobândit dacă nu fericirea, în orice caz energia, o energie ce semăna foarte mult cu umorul, un umor ce semăna foarte mult cu memoria.

Nu m-am dedicat, cum sugera Sensini, concursurilor de povestiri, deşi am participat la ultimele pe care le descoperiserăm ori el, ori eu. N-am câştigat nici unul, Sensini a interpretat un rol dublu la Don Benito şi la Écija, cu o povestire care iniţial se intitula *Săbiile* şi care la Écija s-a numit *Două spade*, iar la Don Benito, *Rana cea mai profundă*. Şi a câştigat o menţiune la premiul Căilor Ferate, ceea ce i-a adus nu numai parale, ci şi un abonament gratis pe un an pe toate liniile *Renfe**.

Cu timpul am aflat mai multe despre el. Locuia într-un apartament la Madrid, cu soţia şi unica sa fiică, de şaptesprezece ani, pe nume Miranda. Un alt fiu, din prima căsătorie,

---

* *Red Nacional de Ferrocarriles Españoles*, Reţeaua Naţională a Căilor Ferate Spaniole (în sp.).

hoinărea prin America latină, sau aşa voia el să creadă. Se numea Gregorio, avea treizeci şi cinci de ani, era ziarist. Uneori Sensini îmi povestea despre demersurile lui pe lângă organizaţii umanitare sau în legătură cu organismele pentru drepturile omului ale Uniunii Europene ca să afle unde este Gregorio. În aceste ocazii scrisorile lui erau de obicei greoaie, monotone, ca şi cum, descriind labirintul birocratic, Sensini şi-ar fi exorcizat propriile sale fantome. L-am părăsit pe Gregorio, mi-a spus odată, când băieţelul avea cinci ani. Nu mai adăuga nimic, dar eu l-am văzut pe Gregorio de cinci ani şi l-am văzut pe Sensini scriind la redacţia unui ziar şi totul era iremediabil. M-am întrebat şi de ce acest nume, şi nu ştiu cum am ajuns la concluzia că fusese un soi de omagiu inconştient adus lui Gregor Samsa. Asta, bineînţeles, nu i-am spus-o niciodată. În schimb, când vorbea despre Miranda Sensini devenea vesel, Miranda era tânără, avea chef să cucerească lumea, o curiozitate nestăpânită, şi în plus, spunea, este frumoasă şi bună. Seamănă cu Gregorio, zicea, doar că Miranda este femeie (evident) şi nu a fost obligată să treacă prin ce a trecut fiul meu cel mare.

Încetul cu încetul scrisorile lui Sensini au devenit mai lungi. Locuia într-un cartier lipsit de farmec din Madrid, într-un apartament cu două dormitoare şi un living-sufragerie, bucătărie şi baie. Aflând că eu am mai mult spaţiu decât el, mi s-a părut surprinzător şi pe urmă nedrept. Sensini scria în sufragerie, noaptea, „după ce adorm soţia şi fetiţa", şi abuza de tutun. Veniturile lui proveneau dintr-o vagă slujbă la o editură (cred că stiliza traduceri) şi din povestirile care ieşeau să se înfrunte în turnirurile din provincie. Din când în când primea câte un cec pentru vreuna dintre

numeroasele cărți publicate, dar majoritatea editurilor se făceau că uită sau că au dat faliment. Singura operă care continua să producă bani era *Ugarte*, ale cărei drepturi le deținea o editură din Barcelona. Trăia, mi-am dat seama repede, în sărăcie, nu într-o sărăcie absolută, ci într-una de categorie mijlocie spre lucie, de clasă mijlocie nefericită și decentă. Soția lui (care afișa ciudatul nume Carmela Zajdman) colabora uneori la edituri și dădea lecții particulare de engleză, franceză și ebraică, deși nu o dată se văzuse obligată să facă pe menajera. Fiica lui se dedica studiului și admiterea ei la universitate era obligatorie. Într-una dintre scrisorile mele l-am întrebat pe Sensini dacă Miranda o să se consacre și ea literaturii. Mi-a răspuns: nu, slavă Domnului, fata o să studieze medicina.

Într-o seară i-am scris ca să-i cer o fotografie cu familia lui. De-abia după ce am pus scrisoarea la poștă mi-am dat seama că de fapt voiam s-o cunosc pe Miranda. După o săptămână am primit o fotografie făcută cu siguranță în Retiro, în care se vedea un bătrân și o femeie de vârstă mijlocie lângă o adolescentă cu părul lins, zveltă și înaltă, cu sâni foarte mari. Bătrânul zâmbea fericit, femeia de vârstă mijlocie privea spre fiica sa, ca și cum i-ar fi spus ceva, iar Miranda se uita la fotograf cu o seriozitate care mi s-a părut emoționantă și neliniștitoare. Alături îmi trimitea și fotocopia altei poze. În asta apărea un tip cam de vârsta mea, cu trăsături pronunțate, buze foarte subțiri, pomeți ridicați, frunte înaltă, fără îndoială un tip înalt și robust, care privea spre aparat (era o fotografie de studio) sigur pe el și poate un pic nerăbdător. Era Gregorio Sensini, înainte de a dispărea, la douăzeci și doi de ani, adică mult mai tânăr decât eram eu atunci, dar cu un aer matur ce îl făcea să pară mai în vârstă.

Multă vreme am ținut poza și fotocopia pe biroul meu. Uneori petreceam mult timp privindu-le, alteori le luam cu mine în dormitor și mă uitam la ele până adormeam. În scrisoarea sa Sensini mă rugase să-i trimit și eu o poză. Nu aveam nici una recentă și am hotărât să-mi fac una la automatul din gară, pe vremea aceea singurul din toată Gerona. Dar nu mi-a plăcut cum au ieșit fotografiile. Mi se părea că sunt urât, slab și prost tuns. Așa că amânam în fiecare zi să trimit poza și în fiecare zi cheltuiam tot mai mulți bani la automatul de fotografii. În cele din urmă am luat una la întâmplare, am pus-o într-un plic împreună cu o ilustrată și am trimis-o. Răspunsul n-a întârziat. Îmi amintesc că între timp am scris un poem foarte lung, foarte prost, plin de voci și de chipuri ce păreau diferite, dar erau doar unul, chipul Mirandei Sensini, și că atunci când am reușit să-l recunosc, să-l numesc, să-i spun Miranda, sunt eu, prietenul prin corespondență al tatălui tău, ea făcea stânga-mprejur și începea să fugă în căutarea fratelui ei, Gregorio Samsa, în căutarea ochilor lui Gregorio Samsa, care străluceau în capătul unui culoar cufundat în întuneric unde se mișcau imperceptibil siluetele întunecate ale terorii latinoamericane.

Răspunsul a fost lung și cordial. Spunea că lui și Carmelei i-am părut foarte simpatic, așa cum își închipuiau că sunt, cam slab, poate, dar bine, și că le plăcuse și catedrala din Gerona, pe care sperau s-o vadă personal în curând, de îndată ce vor mai scăpa de unele probleme economice și domestice. Din scrisoare se înțelegea nu numai că vor veni să mă vadă, ci că vor locui acasă la mine. În treacăt îmi ofereau găzduire dacă voiam să vin la Madrid. Casa e modestă, dar nu e nici curată, scria Sensini imitându-l pe un vestit *gaucho* dintr-o carte de benzi desenate care fusese

foarte celebră la începutul anilor '70 în Conul sudic*. Despre ocupațiile lui literare nu spunea nimic. Nu vorbea nici despre concursuri.

La început m-am gândit să-i trimit poemul meu Mirandei, dar după multe șovăieli și ezitări am decis să n-o fac. Am înnebunit, mi-am zis, dacă i-l trimit Mirandei s-a terminat cu scrisorile lui Sensini, pe bună dreptate de altminteri. Așa că nu i l-am trimis. Un timp m-am ocupat să găsesc alte piste de concursuri. Într-o scrisoare, Sensini îmi spunea că se teme că i-a ajuns funia la par. Am interpretat greșit cuvintele lui, în sensul că nu avea suficiente concursuri literare la care să-și trimită povestirile.

Am insistat să facă acea călătorie la Gerona. I-am spus că le pun casa la dispoziție lui și Carmelei, ba câteva zile m-am pus chiar pe măturat, frecat, șters praful în cameră, cu siguranța (complet neîntemeiată) că el și Miranda sunt pe punctul să vină. Am dedus că datorită biletului gratis de la *Renfe* trebuiau de fapt să cumpere doar alte două, unul pentru Carmela și altul pentru Miranda. Și că unui turist Catalonia îi oferea lucruri minunate. I-am vorbit de Barcelona, de Olot, de Costa Brava, de zilele fericite pe care neîndoielnic le vom petrece împreună. Într-o lungă scrisoare de răspuns, în care îmi mulțumea pentru invitație, Sensini mă informa că deocamdată nu pot să plece din Madrid. Pentru prima dată, scrisoarea era încâlcită, deși cam pe la jumătate începea din nou să-mi vorbească despre premii (cred că mai câștigase unul) și mă încuraja să nu mă dau bătut și să continui să particip. În această parte a scrisorii îmi vorbea și despre meseria de scriitor, despre profesiune, și am avut

* Denumire geopolitică a celei mai meridionale regiuni din America de Sud, formată din Argentina, Chile și Uruguay.

impresia că toate acele vorbe erau în parte pentru mine şi în parte un memento pentru el însuşi. Restul, cum zic, era confuz. Când am terminat de citit am avut impresia că cineva din familia lui are probleme cu sănătatea.

După două sau trei luni am primit vestea că probabil fusese găsit cadavrul lui Gregorio într-un cimitir clandestin. În acea scrisoare, Sensini îşi exprima durerea în puţine cuvinte, îmi spunea doar că în ziua cutare, la ora cutare, un grup de medici legişti, membri ai unor organizaţii pentru drepturile omului, descoperiseră o groapă comună cu peste cincizeci de cadavre de tineri etc. Pentru prima dată n-am avut chef să-i scriu. Mi-ar fi plăcut să-l sun, dar cred că n-a avut niciodată telefon, şi dacă a avut nu-i ştiam numărul. Răspunsul meu a fost scurt. I-am scris că îmi pare rău, i-am vorbit de posibilitatea ca acel cadavru al lui Gregorio să nu fie cadavrul lui Gregorio.

A venit vara şi am început să lucrez la un hotel de pe litoral. La Madrid vara aceea a fost abundentă în conferinţe, cursuri, activităţi culturale de tot felul, dar Sensini n-a participat la nici una sau dacă a participat la vreuna ziarul pe care îl citeam eu nu a consemnat acest lucru.

La sfârşitul lui august i-am trimis o carte poştală. Îi spuneam că e posibil ca la sfârşitul sezonului să le fac o vizită. Doar atât. Când m-am întors la Gerona, la jumătatea lui septembrie, în puţina corespondenţă adunată sub uşă am găsit o scrisoare de la Sensini datată 7 august. Era o scrisoare de rămas-bun. Spunea că se întoarce în Argentina, că acum, cu democraţia, nimeni n-o să-i mai facă nimic şi că prin urmare nu are rost să mai rămână în străinătate. Pe lângă asta, dacă voia să afle în mod cert care fusese sfârşitul lui Gregorio, nu avea altă soluţie decât să se întoarcă. Carmela, bineînţeles,

se întoarce cu mine, mă înştiinţa, dar Miranda rămâne aici. I-am scris imediat, la unica adresă pe care o aveam, dar n-am primit răspuns.

Încetul cu încetul m-am obişnuit cu ideea că Sensini se întorsese definitiv în Argentina şi că dacă nu îmi scria el de acolo, puteam considera încheiată relaţia noastră epistolară. Am aşteptat mult timp o scrisoare de la el, sau asta cred acum, când îmi amintesc. Scrisoarea lui Sensini n-a sosit niciodată, bineînţeles. Viaţa la Buenos Aires, m-am consolat, era probabil grăbită, explozivă, fără să-ţi lase timp pentru nimic, doar pentru a respira şi a clipi. I-am scris din nou la adresa din Madrid pe care o aveam, cu speranţa că scrisoarea îi va fi reexpediată Mirandei, dar după o lună mi-a fost returnată de poştă cu menţiunea „destinatarul absent". Aşa că am renunţat şi am lăsat să treacă zilele şi l-am uitat pe Sensini, cu toate că atunci când mă duceam la Barcelona, foarte rar, zăboveam uneori după-amiezi întregi prin anticariate căutându-i cărţile, cărţi pe care le cunoşteam după titlu şi pe care nu aveam să le citesc niciodată. Dar n-am găsit decât exemplare vechi din *Ugarte* şi din volumul de povestiri publicat la Barcelona pentru care editura nu mai plătea drepturi de autor, aproape ca un semnal adresat lui Sensini, adresat mie.

După un an sau doi, am aflat că murise. Nu ştiu în ce ziar am citit ştirea. Poate că n-am citit-o niciunde, poate am auzit-o, dar nu-mi amintesc să fi vorbit în perioada aceea cu lume care îl cunoştea, aşa că probabil citisem undeva ştirea despre moartea lui. Aceasta era laconică: scriitorul argentinian Luis Antonio Sensini, exilat în Spania timp de mulţi ani, a decedat la Buenos Aires. Cred că, la sfârşit, era menţionat şi *Ugarte*. Nu ştiu de ce, ştirea nu m-a impresionat. Nu ştiu

de ce, mi s-a părut logic că Sensini se întorsese la Buenos Aires ca să moară.

După o vreme, când fotografia cu Sensini, Carmela şi Miranda şi fotocopia pozei lui Gregorio zăceau împreună cu restul amintirilor mele într-o cutie de carton pe care dintr-un motiv pe care prefer să nu-l cercetez nu am ars-o încă, cineva a bătut la uşa casei mele. Cred că era cam douăsprezece noaptea, dar eram treaz. Totuşi, bătăile în uşă m-au speriat. Nici una dintre puţinele persoane pe care le cunoşteam la Gerona n-ar fi venit la mine acasă decât dacă s-ar fi întâmplat ceva ieşit din comun. Când am deschis am văzut o femeie cu părul lung şi un palton mare, negru. Era Miranda Sensini, deşi anii scurşi de când tatăl ei îmi trimisese fotografia nu trecuseră în zadar. Lângă ea era un tip blond, înalt, cu păr lung şi nas coroiat. Sunt Miranda Sensini, mi-a spus cu un surâs. Ştiu, am zis eu şi i-am invitat să intre. Făceau o călătorie în Italia şi pe urmă intenţionau să traverseze Adriatica şi să se ducă în Grecia. Cum nu aveau mulţi bani, călătoreau făcând autostopul. În noaptea aceea au dormit la mine acasă. Le-am pregătit ceva de mâncare. Tipul se numea Sebastián Cohen şi se născuse tot în Argentina, dar trăia la Madrid de când era foarte mic. M-a ajutat să pregătesc cina în timp ce Miranda se uita prin casă. O cunoşti de mult? m-a întrebat. Până acum câteva clipe n-am văzut-o decât într-o poză, i-am răspuns.

După ce-am mâncat, le-am pregătit o cameră şi le-am spus că pot să se culce când doresc. Şi eu aveam de gând să intru în camera mea şi să mă culc, dar am înţeles că-mi va fi greu, dacă nu imposibil, şi când am presupus că au adormit, am coborât la parter, am aprins televizorul, cu sonorul foarte încet, şi am început să mă gândesc la Sensini.

După ceva timp am auzit paşi pe scară. Era Miranda. Nici ea nu putea să doarmă. S-a aşezat lângă mine şi mi-a cerut o ţigară. La început am vorbit de călătorie, de Gerona (stătuseră toată ziua în oraş, nu am întrebat-o de ce au venit aşa de târziu la mine), despre oraşele pe care intenţionau să le vadă în Italia. Pe urmă am vorbit despre taică-său şi frate-său. După părerea Mirandei, Sensini nu şi-a revenit niciodată după moartea lui Gregorio. S-a întors ca să-l caute, deşi ştiam toţi că murise. Şi Carmela? am întrebat. Toţi, a spus Miranda, în afară de el. Am întrebat-o cum i-a mers în Argentina. La fel ca aici, a spus Miranda, la fel ca la Madrid, la fel ca peste tot. Dar în Argentina era iubit, am zis eu. La fel ca aici, a spus Miranda. Am adus o sticlă de coniac de la bucătărie şi i-am oferit un păhărel. Plângi, a spus Miranda. Când m-am uitat la ea şi-a ferit privirea. Scriai? a zis. Nu, mă uitam la televizor. Vreau să spun când am venit noi, Sebastián şi cu mine, a zis Miranda, scriai? Da, am răspuns. Povestiri? Nu, poeme. A, a spus Miranda. Am băut mult timp în tăcere, privind imaginile în alb-negru de la televizor. Spune-mi ceva, i-am zis, de unde i-a venit lui taică-tău să-i pună lui Gregorio numele de Gregorio? De la Kafka, evident, a spus Miranda. De la Gregor Samsa? Evident, a spus Miranda. Bănuiam, am zis eu. Pe urmă Miranda mi-a povestit în linii generale ultimele luni ale lui Sensini la Buenos Aires.

Plecase de la Madrid bolnav şi fără să ţină seama de părerea mai multor medici argentinieni care îl tratau gratis şi reuşiseră chiar să îl interneze de vreo două ori în spitale ale Asigurărilor Sociale. Reîntâlnirea cu Buenos Aires-ul a fost dureroasă şi fericită. Din prima săptămână a început demersurile ca să afle unde este Gregorio. A vrut să se întoarcă la universitate, dar din cauza eternelor formalităţi

birocratice, a invidiei şi ranchiunei i s-au închis toate porţile şi a trebuit să se mulţumească să facă traduceri pentru vreo două edituri. Carmela, dimpotrivă, a reuşit să lucreze ca profesoară şi în ultima perioadă trăiseră exclusiv din ce câştiga ea. Sensini îi scria Mirandei în fiecare săptămână. După părerea ei, taică-său îşi dădea seama că mai are puţin de trăit şi uneori părea chiar nerăbdător să-şi epuizeze o dată pentru totdeauna ultimele resurse şi să se înfrunte cu moartea. În ceea ce-l priveşte pe Gregorio, nici o informaţie nu a fost concludentă. Potrivit unor medici legişti, era posibil ca trupul lui să se afle în grămada de oase exhumate din acel cimitir clandestin, dar ca să fie mai siguri trebuiau să facă o probă de ADN, însă guvernul nu avea fonduri sau nu avea chef să facă proba, aşa că o amâna câte un pic în fiecare zi. A căutat-o şi pe o fată, o probabilă iubită a lui Goyo* din clandestinitate, dar nici ea n-a apărut. Apoi, starea sănătăţii lui s-a înrăutăţit şi a trebuit să fie internat. Nici nu mai scria, a spus Miranda. Pentru el era foarte important să scrie în fiecare zi, indiferent de condiţii. Da, i-am spus, cred că aşa era. Pe urmă am întrebat-o dacă la Buenos Aires a apucat să participe la vreun concurs. Miranda m-a privit şi a zâmbit. A, sigur, tu erai cel care participai la concursuri împreună cu el, şi te-a cunoscut la un concurs. Mi-am dat seama că avea adresa mea din simplul motiv că păstra toate adresele tatălui ei, dar că abia atunci m-a recunoscut. Da, eu sunt cel cu concursurile, am zis. Miranda şi-a mai turnat coniac şi a spus că timp de un an taică-său vorbise destul de mult de mine. Am observat că mă privea într-un fel diferit. Probabil că l-am deranjat cam mult, am spus. Nici vorbă, a zis ea, nu

* Diminutiv de la Gregorio.

l-ai deranjat deloc, îl încântau scrisorile tale, întotdeauna ni le citea maică-mii şi mie. Sper că erau amuzante, am spus fără prea multă convingere. Erau foarte amuzante, a zis Miranda, mama v-a pus chiar şi un nume. Un nume? Cui? Lui tata şi ție, vă spunea pistolarii sau vânătorii de recompense, nu-mi mai amintesc, aşa ceva, vânătorii de scalpuri. Îmi închipui de ce, am zis, deşi cred că adevăratul vânător de recompense era tatăl tău, eu îi furnizam doar câte o informație. Da, era un profesionist, a spus Miranda brusc serioasă. Câte premii a câştigat? am întrebat-o. Vreo cincisprezece, a răspuns ea cu un aer absent. Şi tu? Deocamdată, doar unul, o menţiune la Alcoy, unde l-am cunoscut pe tatăl tău. Ştii că Borges i-a scris odată o scrisoare, la Madrid, în care îi elogia una dintre povestiri? a spus uitându-se la paharul de coniac. Nu, nu ştiam, am zis eu. Şi Cortázar a scris despre el, şi Mujica Láinez. Era un scriitor foarte bun, am spus eu. Fir-ar, a spus Miranda şi s-a ridicat şi a ieşit în curte, ca şi cum aş fi spus ceva ce a jignit-o. Am aşteptat câteva secunde, am luat sticla de coniac şi am urmat-o. Miranda stătea cu coatele sprijinite pe gardul scund şi se uita la luminile Geronei. Ai o privelişte frumoasă de aici, mi-a spus. I-am umplut paharul, mi l-am umplut şi pe-al meu, şi am rămas un timp să privim oraşul luminat de lună. Dintr-odată mi-am dat seama că acum eram împăcaţi unul cu celălalt, că datorită unui motiv misterios ajunseserăm amândoi să fim împăcaţi unul cu celălalt şi că de acum încolo lucrurile vor începe să se schimbe în mod imperceptibil. Ca şi cum pământul s-ar învârti cu adevărat. Am întrebat-o câți ani are. Douăzeci şi doi, a spus. Atunci eu trebuie să am peste treizeci, am spus, şi până şi vocea mea a sunat ciudat.

HENRI SIMON LEPRINCE

ACEASTĂ ISTORIE S-A PETRECUT ÎN FRANȚA cu puțin înainte, în timpul și puțin după cel de-al Doilea Război Mondial. Protagonistul se numește Leprince (numele, fără să se știe de ce, i se potrivește, deși el este complet opusul unui prinț*; de clasă mijlocie scăpătată, nu are bani, nici o bună educație, nici prieteni acceptabili) și este scriitor.

Bineînțeles că este un scriitor ratat, adică supraviețuiește semnând în presa de scandal pariziană și publicând poezii (pe care poeții proști le consideră proaste și poeții buni nici măcar nu le citesc) și povestiri în reviste provinciale. Editurile — sau cititorii editurilor, această subcastă detestabilă — par să-l urască, fără ca el să știe de ce. Manuscrisele lui sunt mereu respinse. E de vârstă mijlocie, e celibatar, s-a obișnuit cu eșecul. În felul său, este un stoic. Îl citește pe Stendhal cu mândrie și cu un soi de sfidare. Îi citește pe unii suprarealiști, pe care în fond îi detestă (sau îi invidiază) din tot sufletul. Îl citește pe Alphonse Daudet (ale cărui

* Leprince, *le prince*, „prințul" (în fr.).

pagini sunt un balsam) şi din fidelitate pentru tatăl său îl citeşte şi pe lamentabilul Léon Daudet, care nu este un prozator prost.

În 1940, când Franţa capitulează, scriitorii, divizaţi înainte într-o sută de mişcări înfloritoare, se adună după furtună în două grupări total antagonice: cei ce cred că se poate rezista (subîmpărţiţi la rândul lor în rezistenţi activi — cei mai puţini —, pasivi — cei mai mulţi —, rezistenţi simpatizanţi, rezistenţi prin omisiune, prin sinucidere, prin exagerare, prin *fair play*, prin delicateţe etc.) şi cei ce cred că se poate colabora, subîmpărţiţi de asemenea în multiple categorii, toate aflate sub influenţa gravitaţională a celor şapte păcate capitale. Pentru mulţi, la umbra revanşelor politice, a sosit vremea revanşelor literare. Colaboraţioniştii ajung la conducerea unor edituri, a unor reviste, a unor ziare. Leprince, care la prima vedere se află pe pământul nimănui, sau care după părerea lui se află pe pământul nimănui, înţelege dintr-odată că teritoriul lui (patria lui) este cea a scriitoraşilor de duzină, a invidioşilor, a scribilor fără stofă.

După un timp încearcă să-l atragă colaboraţioniştii, care văd în el, pe bună dreptate, un seamăn. Fără-ndoială, în afară de prietenos, gestul este şi generos. Noul director al ziarului său îl cheamă la el, îi explică noua politică a cotidianului, în acord cu politica Noii Europe, îi oferă o funcţie, mai mulţi bani, prestigiu, avantaje minime pe care Leprince nu le-a cunoscut niciodată.

În acea dimineaţă înţelege în sfârşit anumite lucruri. Niciodată până atunci nu avusese conştiinţa rolului său minuscul în piramida literaturii. Niciodată până atunci nu se simţise atât de important. După o noapte de meditaţie şi de exaltare, refuză oferta.

Zilele următoare sunt o adevărată încercare. Leprince vrea să-şi continue viaţa şi munca de parcă nu s-ar fi petrecut nimic. Ştie, cu toate acestea, că aşa ceva este imposibil. Încearcă să scrie, dar nu-i iese nimic. Încearcă să recitească autorii săi preferaţi, dar paginile par a fi albe sau minate de semnale misterioase care îl asaltează la fiecare pagină. Încearcă să citească, dar e incapabil să se concentreze, să înveţe, să se delecteze. Are coşmaruri, uneori vorbeşte singur fără să-şi dea seama, face, de câte ori poate, lungi plimbări prin cartiere pe care le cunoaşte foarte bine şi care, spre uimirea lui, rămân neschimbate, impermeabile la ocupaţie şi la schimbare. După scurtă vreme stabileşte legături cu câţiva nonconformişti, cu persoane care ascultă Radio Londra şi cred că lupta este inevitabilă.

La început, participarea lui, prezenţa lui în locurile unde se reuneşte rezistenţa, este minimă. Figura lui discretă şi senină (deşi în legătură cu seninătatea sa opiniile sunt împărţite) trece neobservată. Cu toate acestea, cei care poartă pe umeri responsabilităţile (şi care nu aparţin nicidecum breslei scriitorilor) nu întârzie să-l ia în seamă, să aibă încredere în el. Această încredere se datorează poate faptului că sunt puţini cei dispuşi să rişte. Oricum, Leprince intră în rezistenţă şi sârguinţa şi sângele său rece îl fac în curând demn de misiuni tot mai delicate (în realitate, scurte deplasări şi încăierări fără prea mare importanţă, bineînţeles în afara breslei literaţilor).

Şi tocmai pentru aceştia, Leprince constituie o enigmă şi o surpriză. Cei ce înainte de capitulare se bucurau de o anumită celebritate şi pentru care Leprince nu exista încep să-i caute cu asiduitate compania peste tot şi, mai rău, să depindă de el pentru a fi protejaţi sau în ceea ce priveşte

planurile lor de a fugi. Leprince apare ca ivit din neant, îi ajută, le pune la dispoziție tot ce are (nu prea mult), se arată dispus să colaboreze și este eficient. Scriitorii stau de vorbă cu el. Conversațiile au loc noaptea, în încăperi sau pe coridoare întunecate, și niciodată nu sunt altceva decât murmure. Câte unul îi sugerează să se apuce să scrie povestiri, versuri, eseuri. Leprince îi asigură că asta face din 1933. Scriitorii vor să știe (nopțile de așteptare sunt lungi și tulburătoare și unii au chef de vorbă) unde și-a publicat scrierile. Leprince înșiruie titluri de reviste și ziare mizerabile, a căror simplă mențiune produce greața sau tristețea ascultătorului. Întâlnirile se sfârșesc de obicei în zori, când Leprince îi lasă într-o casă sigură, cu o strângere de mână sau o îmbrățișare scurtă urmate de câteva cuvinte de mulțumire. Și cuvintele sunt sincere, dar după ce se despart, scriitorii încearcă să se descotorosească de Leprince, să-l uite ca pe un vis urât lipsit de importanță.

Prezența sa provoacă o respingere inexprimabilă, inclasabilă. Știu că se află alături de ei, dar în fond refuză din răsputeri să îl accepte. Își dau seama, poate, că Leprince a stat mulți ani în purgatoriul publicațiilor sărace sau de scandal și știu că de acolo nu scapă nici om, nici animal sau că scapă doar cei ce sunt foarte puternici și strălucitori și bestiali.

Leprince, se înțelege de la sine, nu se încadrează în nici unul dintre aceste modele. Nu este fascist, și nu s-a înscris în Partid, și nu face parte din Societatea Scriitorilor. Aceștia, poate, îl văd ca pe un *parvenu**, un oportunist pe invers (pentru că normal ar fi ca Leprince să-i denunțe, să-i înjure,

* Parvenit (în fr., în orig.).

să participe la interogatoriile lor împreună cu poliția și să se dăruiască trup și suflet colaboraționiștilor) care într-un acces de nebunie, atât de frecvent la scriitorii-ziariști, s-a situat în mod inconștient de partea corectă, aproape ca bacilul unei boli contagioase.

Domnul D, de pildă, exuberantul romancier din Languedoc, scrie în jurnalul său că Leprince i se pare o umbră chinezească, fără nici un alt comentariu. Restul, cu două-trei excepții, îl ignoră. Referințele la persoana lui sunt rare, referințele la opera lui sunt inexistente. Nimeni nu se deranjează să afle ce scrie scriitorul care le-a salvat viața.

Străin de toate, Leprince continuă să lucreze la ziar (unde trezește tot mai multe suspiciuni) și să-și cizeleze poeziile. Riscurile pe care și le asumă zilnic depășesc cu mult minimul necesar ca să-și păstreze față de el însuși un anumit simț al decenței. Curajul său depășește adesea temeritatea. Într-o noapte îl adăpostește pe un poet suprarealist urmărit de Gestapo, care își va sfârși zilele (dar nu din vina lui Leprince) într-un lagăr de concentrare din Germania și care se desparte de el fără să-i spună măcar mulțumesc; pentru el, poetul Leprince există doar ca tovarăș de restriște și la acest nivel e de prisos orice mulțumire, nu în calitate de coleg (cuvânt groaznic), nici de seamăn în aceeași anevoioasă profesiune. La un sfârșit de săptămână îl însoțește până într-un sat din apropierea frontierei spaniole pe un eseist care în trecut scrisese vorbe disprețuitoare (poate îndreptățite) despre una dintre cărțile lui și care în acest ceas decisiv nici măcar nu-și amintește de asta, atât de mici, atât de fantomatice sunt opera și cota lui publică.

Uneori Leprince socotește că fața lui, educația lui, atitudinea lui, lecturile lui sunt vinovate de această respingere.

Timp de trei luni, în momentele libere pe care i le lasă ziarul şi activităţile clandestine scrie un poem de peste 600 de versuri în care se cufundă în misterul şi martiriul poeţilor minori. Când termină poemul (care l-a costat suferinţă şi istovitoare eforturi) înţelege cu stupoare că el nu este un poet minor. Altcineva ar fi continuat să cerceteze, dar Leprince nu are curiozităţi privind propria sa persoană şi dă foc poemului.

În aprilie 1943 rămâne fără slujbă. Lunile următoare trăieşte cum poate, fugind mereu de poliţie, de turnători, de sărăcie. Într-o seară, hazardul îi oferă drept refugiu casa unei tinere romanciere. Leprince este speriat şi romanciera are insomnie, aşa că petrec amândoi multe ceasuri stând de vorbă.

Cine ştie ce mecanisme oculte se declanşează în Leprince, dar în noaptea aceea îi mărturiseşte sincer toate frustrările, toate visurile, toate ambiţiile sale. Tânăra romancieră, care frecventează, aşa cum numai o franţuzoaică e în stare s-o facă, cenaclurile literare îl recunoaşte pe Leprince, sau crede că îl recunoaşte. În ultimele luni l-a văzut în sute de ocazii, întotdeauna în umbra câte unui scriitor de renume şi în pericol, mereu în holul casei vreunui dramaturg angajat, pe post de curier, secretar, valet. Sunteţi singurul pe care nu îl cunoşteam, îi spune tânăra romancieră, şi mă întrebam ce făceaţi în acele case. Păreaţi omul invizibil, adaugă, mereu tăcut, mereu disponibil.

Lui Leprince îi place sinceritatea tinerei, aşa că se lasă furat de ea. Îi vorbeşte de opera lui şi surpriza interlocutoarei este imensă. În mod inevitabil ajung la tema marginalizării lui Leprince. După câteva ore tânăra crede că ştie care este problema şi că i-a găsit soluţia. Îi vorbeşte fără

menajamente; e ceva, zice, pe chipul lui, în felul lui de a vorbi, în privirea lui, care provoacă repulsia majorității oamenilor. Soluția este evidentă: trebuie să dispară, să fie un scriitor tainic, să încerce ca propria literatură să nu-i reflecte chipul. Soluția este așa de simplă și de puerilă, încât nu poate fi decât bună. Leprince o ascultă cu atenție și o aprobă. Știe că nu va urma sfaturile tinerei romanciere, se simte surprins și poate puțin ofensat, știe că este prima dată când a fost ascultat și înțeles.

A doua zi dimineață o mașină a Rezistenței îl ia pe Leprince. Înainte să plece, tânăra romancieră îi strânge mâna și îi urează noroc. Apoi îl sărută pe gură și începe să plângă. Leprince nu înțelege nimic, bolborosește năucit o frază de mulțumire, pleacă. Romanciera îl privește de la fereastră. Leprince intră în mașină fără să se uite în urmă. Restul dimineții (și asta va visa Leprince într-un anumit mod într-un anumit loc, poate în inegala sa operă) tânăra romancieră se gândește încontinuu la el, dând frâu liber fanteziilor cu el, hotărând că este îndrăgostită de el, până când oboseala și somnul o învinge în cele din urmă și adoarme pe sofa.

Nu se vor mai vedea niciodată.

Leprince, modest și repugnant, supraviețuiește războiului și în 1946 se retrage într-un mic sat din Picardia, unde lucrează ca învățător. Colaborările sale în presă și la câteva reviste literare nu sunt numeroase, dar sunt regulate. În sufletul lui, Leprince și-a acceptat în sfârșit condiția de scriitor prost, dar a înțeles și a acceptat și faptul că scriitorii buni au nevoie de scriitorii proști măcar ca cititori sau ca scutieri. Mai știe și că, salvându-i (sau cel puțin ajutându-i) pe câțiva scriitori buni, și-a câștigat cu propriile sale forțe dreptul de a mâzgăli hârtia și de a greși. Și-a câștigat de

asemenea dreptul de a fi publicat de două, poate trei reviste. La un moment dat, fireşte că a încercat s-o revadă pe tânăra romancieră, să afle ceva despre ea. Dar când se duce la ea găseşte casa ocupată de alte persoane şi nimeni nu ştie unde se află tânăra. Leprince, bineînţeles, o caută, dar aceasta este altă poveste. Adevărul e că nu o mai întâlneşte niciodată.

Îi întâlneşte în schimb pe scriitorii din Paris. Nu aşa de des cum şi-ar fi dorit în fond, dar îi întâlneşte şi uneori stă de vorbă cu ei şi ei ştiu (vag în general) cine este el, ba câte unul a şi citit poeme în proză de Leprince. Prezenţa sa, fragilitatea sa, îngrozitoarea sa mândrie sunt, pentru unii, un stimulent sau un memento.

ENRIQUE MARTÍN

Pentru Enrique Vila-Matas

UN POET POATE SUPORTA ORICE. Ceea ce echivalează cu a spune că un om poate suporta orice. Dar nu este adevărat; sunt puține lucrurile pe care le poate suporta un om. Un poet, în schimb, poate suporta orice. Cu această convingere am crescut. Prima afirmație este adevărată, dar conduce la distrugere, la nebunie, la moarte.

L-am cunoscut pe Enrique Martín la puține luni după sosirea mea la Barcelona. Avea aceeași vârstă cu mine, se născuse în 1953, și era poet. Scria în castiliană și catalană, cu rezultate identice în esență, deși diferite din punct de vedere formal. Poezia lui în castiliană era înverșunată și afectată și nu rareori stângace, lipsită de orice urmă de originalitate. Poetul lui preferat (în această limbă) era Miguel Hernández, un bun poet, care nu știu de ce le place așa de mult poeților proști (risc să dau un răspuns care, mă tem, este incomplet: Hernández vorbește despre și dinlăuntrul durerii,

şi poeţii proşti suferă de obicei ca nişte animale de laborator, mai ales în timpul prelungitei lor tinereţi). În catalană, în schimb, poezia lui vorbea de lucruri reale şi cotidiene, şi o cunoşteau numai prietenii lui (ceea ce în realitate este un eufemism; probabil că *tot* prietenii îi citeau şi poezia în castiliană, unica diferenţă, cel puţin în ceea ce priveşte cititorii, era că-şi publica poemele în castiliană în reviste cu tiraje infime pe care bănuiesc că doar noi le citeam, şi uneori nici măcar noi, iar pe cele în catalană ni le citea el, în baruri sau când venea la noi acasă). Dar catalana lui Enrique era proastă; cum puteau ieşi bune poemele, dacă poetul nu stăpânea limba în care scria? Bănuiesc că asta face parte din capitolul misterelor tinereţii. Problema este că Enrique nu ştia nici o boabă din rudimentele gramaticii catalane şi într-adevăr scria prost, atât în castiliană, cât şi în catalană, dar încă îmi mai amintesc unele dintre poemele sale cu o anumită emoţie de care nu este străină amintirea propriei mele tinereţi. Enrique *voia* să fie poet şi pentru a-şi îndeplini acest vis recurgea la toată forţa şi toată voinţa de care era în stare. Tenacitatea lui (o tenacitate oarbă şi fără discernământ, ca aceea a pistolarilor nepricepuţi din filme, aceia care cad ca muştele sub gloanţele eroului şi cu toate acestea persevereză în mod sinucigaş în ţelul lor) îl făcea până la urmă să fie simpatic, aureolat de o anumită sfinţenie literară pe care numai poeţii tineri şi curvele bătrâne ştiu să o aprecieze.

Pe vremea aceea eu aveam douăzeci şi cinci de ani şi consideram că făcusem tot ce se putea face. Enrique, dimpotrivă, voia să facă tot ce se putea face şi se pregătea în felul lui să cucerească lumea. Primul pas a fost să publice o revistă

sau un *fanzine** literar cu propriile lui economii, căci avea bani economisiți și o slujbă, de la cincisprezece ani, în nu știu ce obscur birouaș din apropierea portului. În ultimul moment prietenii lui Enrique (și chiar câțiva prieteni de-ai mei) au decis să nu includă poeziile mele în primul număr, și asta, deși mi-e greu s-o recunosc, a umbrit pentru un timp prietenia noastră. După spusele lui Enrique, de vină a fost alt chilian, un tip pe care îl cunoșteam de mult, care sugerase că sunt prea mulți chilieni pentru un prim număr al unui *fanzine* de literatură spaniolă. Zilele acelea eu eram în Portugalia, și când m-am întors am hotărât să mă spăl pe mâini. Revista n-avea nici o legătură cu mine și eu nu aveam nici o legătură cu revista.

O vreme nu ne-am mai văzut. Cu ajutorul persoanelor pe care le cunoșteam amândoi și pe care le întâlneam în mod obișnuit la barurile din orașul vechi, am fost tot timpul la curent, în mod succint și întâmplător, cu ultimele lui peripeții. Așa am aflat că din revistă (se numea *Soga Blanca***, un titlu profetic, deși știu sigur că ideea nu a fost a lui) a ieșit doar un număr, că a încercat să pună în scenă o piesă de teatru într-o sală din Nou Barris și că a fost dat afară în șuturi după prima reprezentație, că avea de gând să scoată altă revistă.

Într-o seară m-am trezit cu el la mine acasă. Avea sub braț un dosar plin de poezii și voia să i le citesc. Ne-am dus să mâncăm la un restaurant de pe strada Costa și pe urmă, în timp ce îmi beam cafeaua, am citit câteva. Enrique aștepta părerea mea cu un amestec de mulțumire de sine și de teamă. Mi-am dat seama că dacă îi spuneam că sunt proaste nu

* Abreviere a sintagmei engl. *fan's magazine*, revistă publicată de amatori și destinată pasionaților unui anumit domeniu.

** Frânghia albă (în sp.).

aveam să-l mai văd niciodată, pe lângă faptul că riscam o discuție ce se putea prelungi până la ceasuri târzii din noapte. I-am spus că mi se par bine scrise. Nu m-am arătat excesiv de entuziasmat, dar m-am ferit să strecor și cea mai mică critică. I-am spus chiar că una dintre ele mi se pare foarte bună, una în stilul lui León Felipe, o poezie în care își exprima dorul pentru pământurile din Extremadura, unde nu trăise niciodată. Nu știu dacă m-a crezut. Știa că pe vremea aceea îl citeam pe Sanguinetti și că urmam (deși în mod eclectic) învățămintele italianului privind poezia modernă, și că prin urmare nu puteau să-mi placă versurile lui despre Extremadura. Dar s-a prefăcut că mă crede, s-a prefăcut că se bucură că i le-am citit și apoi, în mod simptomatic, a început să vorbească despre revista lui moartă la numărul 1, și atunci mi-am dat seama că nu mă credea, deși nu spunea nimic.

Asta a fost tot. Am mai vorbit un timp, despre Sanguinetti și Frank O'Hara (Frank O'Hara îmi place și acum, pe Sanguinetti nu-l mai citesc de mult timp), despre noua revistă pe care intenționa s-o scoată și pentru care nu mi-a cerut poezii, și pe urmă ne-am despărțit pe stradă, aproape de casa mea. Au trecut unul sau doi ani până l-am văzut din nou.

Pe atunci trăiam cu o mexicancă și legătura noastră amenința să ne distrugă, pe ea, pe mine, pe vecini, uneori chiar și pe cei ce veneau în vizită. Aceștia din urmă, avertizați, n-au mai trecut pe la noi pe-acasă și în perioada aceea nu ne vedeam aproape cu nimeni; eram săraci (mexicanca, deși venea dintr-o familie înstărită din D.F., refuza categoric să primească vreun ajutor economic de la familie), scandalurile noastre erau homerice, un nor amenințător părea că atârnă permanent deasupra noastră.

Aşa stăteau lucrurile când a reapărut Enrique Martín. Când a trecut pragul cu o sticlă de vin şi un pate franţuzesc, am avut impresia că nu voia să piardă ultimul act al uneia dintre cele mai cumplite crize existenţiale ale mele (deşi în realitate eu mă simţeam bine, cea care se simţea rău era iubita mea), dar pe urmă, când ne-a invitat pentru prima oară să cinăm la el acasă, când ne-a spus că vrea să-i cunoaştem iubita, mi-am dat seama că în cel mai rău caz Enrique nu venise să privească, ci să fie privit, şi că în cel mai bun caz se pare că încă mai nutrea o anumită consideraţie pentru mine. Şi ştiu că nu am apreciat acest gest la adevărata lui valoare, ştiu că la început am privit apariţia lui cu neplăcere şi că felul meu de a-l primi a fost sau a vrut să fie ironic, cinic, probabil doar plictisit. Adevărul este că în perioada aceea nu eram o companie plăcută pentru nimeni. Asta ştia toată lumea şi toată lumea mă evita sau fugea de mine. Dar Enrique voia să mă vadă, iar mexicancei, cine ştie din ce motive obscure, Enrique şi prietena lui i-au căzut cu tronc, aşa că vizitele, cinele, s-au succedat până la cinci în total, nu mai mult.

Evident că atunci când am reluat prietenia, deşi cuvântul e exagerat, erau puţine lucruri asupra cărora să nu avem păreri diferite. Prima mea surpriză a fost când i-am văzut casa (când am întrerupt relaţiile încă mai locuia cu părinţii şi pe urmă am aflat că locuia într-un apartament, cu alţi trei inşi, un apartament în care dintr-un motiv sau altul eu nu fusesem niciodată). Acum locuia într-o mansardă din cartierul Gracia, plină de cărţi, discuri, tablouri, o locuinţă mare, poate puţin întunecoasă, pe care iubita lui o decorase cu un gust cameleonic, dar de unde nu lipseau anumite detalii ciudate, obiecte aduse din ultimele lor călătorii

(Bulgaria, Turcia, Israel, Egipt) care uneori erau mai mult decât suveniruri turistice, imitații. A doua mea surpriză a fost când mi-a spus că nu mai scrie poezie. A spus-o după ce terminaserăm de mâncat, de față cu mexicanca și cu iubita lui, dar în realitate confesiunea îmi era adresată mie (eu mă jucam cu un iatagan arab, enorm, cu lama lucrată pe ambele fețe, presupun că foarte greu de folosit), și când m-am uitat la el, pe chip i se așternuse un zâmbet care voia să spună sunt adult, am înțeles că pentru a te bucura de artă nu e nevoie să te faci de râs, nu e nevoie să scrii și nici să te târăști la picioarele altora.

Mexicanca (dinamită pură) a regretat hotărârea lui, l-a obligat să povestească istoria cu revista în care n-am fost publicat, în cele din urmă a găsit plauzibile și înțelepte motivele expuse de Enrique în apărarea renunțării sale și i-a prezis o nu foarte tardivă revenire la literatură, cu forțe reînnoite. Iubita lui Enrique a fost de acord nouăzeci și nouă la sută. Cele două femei (deși, din motive evidente, mult mai mult iubita lui Enrique) păreau să găsească în mod clar mult mai poetic faptul că se consacra serviciului său — fusese promovat, noua funcție îl obliga uneori, din motive pe care n-am vrut să le aflu, să călătorească la Cartagena și Málaga —, colecției lui de discuri, casei și mașinii, decât să-și irosească nopțile imitându-l pe León Felipe sau în cel mai bun caz (ca să zicem așa) pe Sanguinetti. Eu nu mi-am exprimat nici o părere și când Enrique m-a întrebat direct ce cred (Dumnezeule mare, ca și cum ar fi fost o pierdere ireparabilă pentru lirica spaniolă sau catalană), i-am răspuns că mi se pare bine orice face. Nu m-a crezut.

Conversația, în seara aceea sau într-una din cele patru care ne mai rămâneau, s-a îndreptat spre copii. Logic:

poezie–copii. Şi-mi amintesc (asta chiar îmi amintesc perfect) că Enrique a recunoscut că i-ar plăcea să aibă un copil, „experienţa unui copil" au fost exact cuvintele lui, nu nevasta lui, ci el, adică să-l poarte nouă luni în burta lui şi să-l nască. Mi-aduc aminte că atunci când a spus asta eu am înmărmurit, mexicanca şi iubita lui l-au privit cu duioşie, iar mie mi s-a părut că văd, şi am rămas cu gura căscată, ceea ce după nişte ani, dar din nefericire nu după mulţi, se va întâmpla. Când senzaţia aceasta a dispărut, a fost scurtă, abia o străfulgerare, afirmaţia lui Enrique mi s-a părut o *boutade** care nici măcar nu merita un răspuns. Bineînţeles că deşi ei voiau să aibă copii, iar eu, ca să fiu mai deosebit, nu, până la urmă dintre cei patru de la cina aceea singurul care are un copil sunt eu, viaţa nu e doar banală, ci şi inexplicabilă.

Abia la ultima cină, când relaţia mea cu mexicanca era deja în prelungiri, Enrique ne-a vorbit despre o revistă la care colabora. Gata, mi-am zis. S-a corectat imediat: la care *colaborau*. Pluralul a avut darul de a mă contraria, dar am înţeles repede, el şi iubita lui. O dată (pentru ultima dată) mexicanca şi cu mine am fost de acord asupra unui lucru şi i-am cerut imediat să ne arate respectiva revistă. S-a dovedit a fi una dintre multele reviste care se vindeau pe atunci la chioşcurile de ziare şi ale căror subiecte mergeau de la OZN-uri până la fantome, incluzând apariţii ale Maicii Domnului, culturi precolumbiene necunoscute şi întâmplări paranormale. Se numea *Preguntas & Respuestas*** şi cred că se mai vinde şi acum. Am întrebat, am întrebat amândoi, în ce consta exact munca lor. Enrique (iubita lui

* Butadă (în fr., în orig.).

** Întrebări & Răspunsuri (în sp.).

aproape că nu a vorbit în timpul ultimei cine) ne-a explicat; la sfârşiturile de săptămână, se duceau în locuri unde se produceau apariţii (de farfurii zburătoare), luau interviuri persoanelor care le văzuseră, cercetau zona, căutau peşteri (în seara aceea Enrique a afirmat că mulţi munţi din Catalonia şi din restul Spaniei sunt cavernoşi), îşi petreceau noaptea veghind în saci de dormit şi cu aparatul de fotografiat la îndemână; uneori se duceau doar ei doi, de cele mai multe ori se duceau în grupuri, patru, şase persoane, nopţi plăcute în aer liber, când totul se termina făceau un raport şi o parte din el (cui îi trimiteau raportul complet?) o publicau, împreună cu fotografiile, în *Preguntas & Respuestas*.

În seara aceea, în timpul conversaţiei de după cină, am citit vreo două articole semnate de Enrique şi iubita lui. Erau prost redactate, confuze, pretins ştiinţifice, sau cel puţin cuvântul ştiinţă apărea de mai multe ori, erau nesuferit de arogante. A vrut să ştie ce părere am despre ele. Mi-am dat seama, pentru prima oară, că părerea mea nu îl interesa deloc şi pentru prima dată am fost franc şi sincer. I-am sugerat modificări, i-am spus că trebuie să înveţe să scrie, l-am întrebat dacă la revistă au pe cineva care să revizuiască textele.

Când am ieşit din casa lor mexicanca şi cu mine nu ne mai opream din râs. Chiar în săptămâna aceea, cred, ne-am despărţit. Ea a plecat la Roma. Eu am mai rămas un an la Barcelona.

Mult timp n-am ştiut nimic de Enrique. De fapt cred că uitasem de el. Pe vremea aceea locuiam la marginea unui sat de lângă Gerona, având drept companie unică o căţea şi cinci pisici, nu mă vedeam aproape cu nici unul dintre vechii mei cunoscuţi, deşi din când în când mai venea câte cineva, în nici un caz pentru mai mult de două zile şi o

noapte, şi cu persoana respectivă, indiferent cine era, vorbeam de obicei despre prietenii din Barcelona, prietenii din Mexic, şi dacă îmi amintesc bine nimeni nu mi-a pomenit niciodată de Enrique Martín. În sat mă duceam doar o dată pe zi, însoţit de cătea, să cumpăr de mâncare şi să-mi verific cutia poştală, unde găseam de obicei scrisori de la sora mea, care îmi scria dintr-un D.F. pe care nu-l puteam recunoaşte. Celelalte scrisori, foarte rare, erau de la poeţi sud-americani risipiţi prin America de Sud cu care întreţineam o corespondenţă sporadică, bruscă şi dureroasă totodată, reflectare fidelă a noastră, care începeam să nu mai fim tineri, să acceptăm că visurile s-au sfârşit.

Într-o zi, totuşi, am primit o scrisoare diferită. De fapt, nu era o scrisoare propriu-zisă. Pe două cartonaşe, două invitaţii la un soi de cocktail oferit de o editură din Barcelona cu ocazia lansării primului meu roman, cocktail la care eu nu am luat parte, cineva desenase o hartă mai degrabă rudimentară şi lângă ea scrisese următoarele cifre:

3860 + 429777 – 469993? + 51179 –
588904 + 966 – 39146 + 498207856

Scrisoarea, normal, nu era semnată. Evident, anonimul corespondent asistase la lansarea cărţii mele. Bineînţeles că nu am încercat să descifrez numerele; era clar că este o frază din opt cuvinte, cu siguranţă autorul era unul dintre prietenii mei. Povestea nu era prea misterioasă, poate cu excepţia desenelor. Acestea reprezentau un drum şerpuitor, o casă cu un copac, un râu care se despărţea în două braţe, un podeţ, un munte sau un deal, o peşteră. Într-o parte, o primitivă roză a vânturilor arăta nordul şi sudul. Lângă drum,

în direcția opusă muntelui (am decis în cele din urmă că trebuie să fie un munte) și peșterii, o săgeată indica numele unui sat din Ampurdán.

În seara aceea, acasă, în timp ce-mi pregăteam ceva de mâncare, mi-am dat seama brusc fără nici cea mai mică îndoială că scrisoarea era de la Enrique Martín. Mi l-am imaginat la cocktailul de la editură, stând de vorbă cu prieteni de-ai mei (probabil că unul dintre ei i-a dat numărul căsuței mele poștale), criticându-mi acerb cartea, umblând de colo până colo cu un pahar de vin în mână, salutând pe toată lumea, întrebând cu glas tare dacă eu o să apar sau nu. Cred că am simțit ceva asemănător cu disprețul. Cred că mi-am amintit de îndepărtata mea excludere de la *Soga Blanca*.

După o săptămână am primit o altă anonimă. Din nou, cartonașul folosit era o invitație la prezentarea cărții mele (probabil că luase mai multe în timpul cocktailului), deși de data asta am descoperit câteva diferențe. Sub numele meu copiase un vers din Miguel Hernández, în care se vorbește de fericire și de muncă. Pe dos, alături de aceleași cifre din prima, harta suferise o schimbare radicală. La început am crezut că nu vrea să spună nimic, liniile erau neclare, uneori o simplă încrucișare de linii și puncte de suspensie, semne de exclamare, desene mâzgălite sau suprapuse. Pe urmă, după ce am studiat-o de nu știu câte ori și am comparat-o cu cea de dinainte, am înțeles ceva evident: noua hartă era o prelungire a celei vechi, noua hartă era harta peșterii.

Mi-aduc aminte că mi-am spus că nu mai suntem la vârsta potrivită pentru astfel de glume, într-o după-masă am răsfoit la chioșc, fără s-o cumpăr, revista *Preguntas & Respuestas*. N-am văzut numele lui Enrique printre colaboratori. După câteva zile am uitat iarăși de el și de scrisorile lui.

Cred că au trecut câteva luni, poate trei, poate patru. Într-o seară am auzit zgomotul unei maşini care se oprea lângă casa mea. M-am gândit că sigur era cineva care se rătăcise. Am ieşit cu căţeaua să văd cine e. Maşina era oprită lângă nişte tufişuri, cu motorul pornit şi farurile aprinse. Un timp nu s-a petrecut nimic. De unde mă aflam nu puteam să văd câte persoane sunt în maşină, dar nu mi-a fost teamă, când aveam căţeaua lângă mine nu mi-era aproape niciodată teamă. Căţeaua, la rândul ei, mârâia, nerăbdătoare să se arunce asupra necunoscuţilor. Atunci s-au stins farurile, s-a oprit motorul şi singurul ocupant al maşinii a deschis portiera şi m-a salutat călduros. Era Enrique Martín. Mă tem că salutul meu a fost mai degrabă rece. Întâi m-a întrebat dacă primisem scrisorile lui. I-am spus că da. N-a umblat nimeni la ele? Erau bine închise plicurile? I-am răspuns afirmativ şi l-am întrebat ce se întâmplă. Probleme, a zis uitându-se la luminile din sat din spatele lui şi la curba dincolo de care se afla cariera de piatră. Hai înăuntru, i-am spus, dar nu s-a mişcat din loc. Ce-i acolo? a zis, arătând spre luminile şi zgomotele de la carieră. I-am spus ce era şi i-am explicat că cel puţin o dată pe an, nu ştiu din ce motiv, se lucra până după miezul nopţii. Ciudat, a zis Enrique. Am insistat să intrăm, dar nu m-a auzit, sau s-a făcut că plouă. Nu vreau să te deranjez, a spus după ce l-a mirosit căţeaua. Intră, hai să bem ceva, am spus. Nu beau alcool, a zis Enrique. Am fost la lansarea romanului tău, a adăugat, credeam că o să vii. Nu, n-am fost, am zis. M-am gândit că acum Enrique o să se apuce să-mi critice cartea. Vreau să te rog să-mi păstrezi ceva. Abia atunci mi-am dat seama că în mâna dreaptă ţinea un pachet, coli A4, reîntoarcerea sa la poezie, mi-am zis. Părea că mi-a ghicit gândul. Nu sunt poeme, mi-a spus

cu un surâs abia schiţat şi totodată curajos, un surâs pe care adevărul e că nu-l mai văzusem de mulţi ani, nu pe chipul lui, cel puţin. Ce e? l-am întrebat. Nimic, chestii de-ale mele, nu vreau să le citeşti, vreau doar să mi le păstrezi. De acord, hai înăuntru, am zis. Nu, nu vreau să te deranjez, şi nici nu am timp, trebuie să plec imediat. Cum ai aflat unde stau? l-am întrebat. Enrique a rostit numele unui prieten comun, chilianul care hotărâse că doi chilieni erau prea mulţi chilieni pentru primul număr din *Soga Blanca*. Cum îndrăzneşte măgarul ăsta să dea cuiva adresa mea? am spus. Nu mai sunteţi prieteni? a zis Enrique. Presupun că da, dar nu ne vedem prea des. Eu mă bucur că mi-a dat-o, mi-a făcut mare plăcere că te-am văzut, a spus Enrique. Ar fi trebuit să spun „şi mie", dar n-am spus nimic. Bine, plec, a zis Enrique. În acel moment au început să răsune nişte zgomote foarte puternice, ca nişte explozii, venind dinspre carieră, care l-au făcut să devină foarte nervos. L-am liniştit, nu-i nimic, am zis, dar adevărul este că auzeam pentru prima dată explozii la o asemenea oră din noapte. Bine, mă duc, a spus. Ai grijă de tine, am zis eu. Pot să te îmbrăţişez? a spus. Sigur că da, i-am spus eu. N-o să mă muşte câinele? E o căţea, am zis eu, n-o să te muşte.

Timp de doi ani, cât am mai stat în casa aceea de la periferie, am păstrat pachetul intact, aşa cum mi-l dăduse Enrique, legat cu sfoară şi scotch, printre reviste vechi şi propriile mele hârtii, care, e cazul s-o spun, se înmulţiseră peste măsură pe atunci. Singurele veşti despre Enrique mi le-a dat chilianul de la *Soga Blanca*, cu care am vorbit odată despre revistă şi despre anii aceia, lămurind în treacăt care a fost rolul lui în eliminarea poemelor mele, nici unul, aşa a afirmat, asta am scos de la el, deşi atunci nu îmi mai păsa.

De la el am aflat că Enrique avea o librărie în cartierul Gracia, aproape de acel apartament unde cu ani în urmă îl vizitasem împreună cu mexicanca, de cinci ori. De la el am aflat că divorțase, că nu mai colabora la *Preguntas & Respuestas*, că fosta lui iubită lucra cu el la librărie. Dar nu mai stăteau împreună, mi-a spus, erau prieteni, Enrique îi dăduse slujba asta pentru că tipa era șomeră. Și merge bine librăria? am întrebat. Foarte bine, a zis chilianul, se pare că a plecat de la întreprinderea unde lucra din adolescență și indemnizația a fost substanțială. Locuiește chiar acolo. În spatele librăriei, în două camere nu foarte mari. Camerele, am aflat după aceea, dădeau într-un luminator unde Enrique cultiva mușcate, ficuși, nu-mă-uita, crini. Singurele uși erau cea a librăriei, peste care în fiecare seară lăsa un oblon metalic pe care îl încuia cu cheia, și o ușiță ce dădea în culoarul clădirii. N-am vrut să-l întreb de adresă. Nu l-am întrebat nici dacă Enrique scria sau nu. La scurt timp am primit o lungă scrisoare de la el, semnată, în care îmi spunea că fusese la Madrid (cred că trimisese scrisoarea de la Madrid, nu mai știu sigur), la celebrul Congres Mondial al Scriitorilor de SF. Nu, el nu scria literatură științifico-fantastică (cred că a folosit termenul SF), dar asista ca trimis special al revistei *Preguntas & Respuestas*. Restul scrisorii era confuz. Vorbea de un scriitor francez al cărui nume nu-mi era deloc cunoscut, care afirma că toți suntem extratereștri, adică toate ființele vii de pe planeta Terra, niște exilați, spunea Enrique, sau niște surghiuniți. Pe urmă vorbea despre drumul străbătut de scriitorul francez pentru a ajunge la această concluzie absurdă. Partea asta era ininteligibilă. Menționa o *poliție a minții*, făcea presupuneri privind niște *tuneluri dimensionale*, se încâlcea de parcă ar fi scris, din nou, un poem. Scrisoarea se sfârșea cu

o frază enigmatică: *toți cei care știu se vor salva.* Apoi urmau salutările și urările de rigoare. A fost ultima dată când mi-a scris.

Următoarea veste pe care am primit-o despre el mi-a oferit-o prietenul nostru comun, chilianul, în mod întâmplător, vreau să spun fără să-mi producă un șoc, în timpul uneia dintre tot mai frecventele mele călătorii la Barcelona, pe când mâncam împreună.

Enrique murise de două săptămâni, lucrurile se petrecuseră cam așa: într-o dimineață fosta lui iubită și acum angajată a venit la librărie și a găsit-o închisă. Faptul a mirat-o, dar nu foarte mult, fiindcă uneori Enrique se trezea târziu. Pentru astfel de situații avea și ea o cheie și cu asta a deschis întâi oblonul de metal și apoi ușa cu geam a librăriei. S-a dus imediat în spate, unde erau cele două camere, și acolo l-a găsit pe Enrique, spânzurat de grinda din dormitor. Vânzătoarea și fosta iubită aproape că a făcut un atac de cord din cauza șocului, dar s-a stăpânit, a dat telefon la poliție și pe urmă a închis librăria și a așteptat așezată pe trotuar, plângând, presupun, până a sosit prima patrulă. Când a intrat din nou, în ciuda așteptărilor sale, Enrique atârna în continuare de grindă, polițiștii i-au pus întrebări, atunci a observat că pereții camerei erau plini de numere, mari și mici, unele scrise cu carioca și altele cu un spray. Polițiștii, își amintea, au fotografiat numerele (659983 + 779511 – 336922, chestii din astea, de neînțeles) și cadavrul lui Enrique, care îi privea de sus fără urmă de respect. Angajata și fosta iubită a crezut că cifrele erau datorii adunate. Da, Enrique avea datorii, nu multe, nu atâtea încât cineva să vrea să-l omoare, dar avea niște datorii. Polițiștii au întrebat-o dacă numerele erau scrise pe pereți cu o seară înainte. Ea a spus că nu. Pe urmă a spus că nu știe. Nu știa. De mult timp nu intrase în camera aceea.

Au cercetat uşile. Cea care dădea spre culoarul clădirii era încuiată cu cheia pe dinăuntru. N-au găsit nici o urmă care să indice că uşile ar fi fost forţate. Singurele chei existente, în afară de cele ale vânzătoarei şi fostei iubite, au fost găsite lângă casa de marcat. Când a venit judecătorul au dat jos corpul lui Enrique şi l-au luat. Autopsia a fost concludentă, moartea fusese aproape instantanee, una dintre multele sinucideri care se petrec în Barcelona.

Timp de multe nopţi, în singurătatea casei mele din Ampurdán, pe care urma s-o părăsesc în curând, m-am gândit la sinuciderea lui Enrique. Îmi era greu să cred că un om care dorea să aibă un copil, care voia să-l nască chiar el, a avut lipsa de delicateţe de a permite ca angajata şi fosta lui iubită să-i descopere corpul spânzurat, gol?, îmbrăcat?, în pijama?, poate legănându-se încă în mijlocul încăperii. Chestia cu numerele mi se părea mai probabilă. Nu mi-era greu să mi-l închipui pe Enrique scriindu-şi criptogramele toată noaptea, de la opt, de când a închis librăria, până la patru dimineaţa, o oră bună ca să mori. Am formulat, bineînţeles, câteva ipoteze care poate explicau într-un fel moartea lui. Prima avea legătură directă cu ultima lui scrisoare, sinuciderea ca bilet de întoarcere pe planeta natală. A doua avea în vedere două variante de asasinat. Dar ambele erau exagerate, peste măsură. Mi-am amintit de ultima noastră întâlnire în faţa casei mele, de starea lui de nervozitate, de senzaţia că îl urmăreşte cineva, senzaţia că Enrique credea că îl urmăreşte cineva.

În următoarele călătorii la Barcelona am verificat informaţiile mele vorbind cu alţi prieteni ai lui Enrique, nimeni nu observase nici o schimbare semnificativă la el, nimănui nu îi dăduse nici hărţi desenate de mână, nici pachete închise,

singurul aspect cu privire la care am observat contradicții și lacune era cel al activității sale la *Preguntas & Respuestas*. Unii spuneau că nu mai avea de mult timp nici o legătură cu revista. Alții, că avea în continuare o colaborare regulată cu ei.

Într-o după-masă când nu aveam nimic de făcut, după ce rezolvasem unele treburi la Barcelona. m-am dus la redacția revistei *Preguntas & Respuestas*. M-a primit directorul. Dacă mă așteptasem să dau peste cineva ascuns și perfid, am avut o deziluzie, directorul părea un vânzător de polițe de asigurări, așa ca toți directorii de reviste. I-am spus că Enrique Martín murise. Nu știa, a spus câteva cuvinte de condoleanțe, a așteptat. L-am întrebat dacă Enrique colabora în mod regulat la revistă și, așa cum mă așteptam, am primit un răspuns negativ. I-am amintit de Congresul Mondial de SF care avusese loc nu demult la Madrid. Mi-a răspuns că revista lui nu trimisese pe nimeni ca să scrie despre eveniment, ei, mi-a explicat, nu fac ficțiune, ci investigație de presă. Cu toate că lui, a adăugat, îi place foarte mult literatura științifico-fantastică. Deci Enrique s-a dus acolo pe cont propriu, am gândit cu glas tare. Așa trebuie să fi fost, a spus directorul, în orice caz nu lucra pentru noi.

Înainte să-l uite toată lumea, înainte ca prietenii lui să continue să trăiască și Enrique să fie definitiv mort, am obținut numărul de telefon al fostei lui iubite, fostă angajată, și am sunat-o. Și-a amintit cu greu de mine. Sunt eu, am spus, Arturo Belano, am fost acasă la tine de cinci ori, pe atunci eram combinat cu o mexicancă. A, da, a zis. Apoi a tăcut și am crezut că se întâmplă ceva cu telefonul. Dar era pe fir. Te-am sunat ca să-ți spun că regret foarte mult ce s-a întâmplat, am zis. Enrique a fost la lansarea cărții tale, a spus ea. Știu, știu, am zis. Voia să te vadă, a spus ea. Ne-am văzut,

am zis. Nu ştiu de ce voia să te vadă, a spus ea. Şi mie mi-ar plăcea să ştiu, am zis. În fine, acum e prea târziu, nu? a spus ea. Aşa se pare, am zis.

Am mai stat de vorbă un timp, cred că despre nervii ei distruşi, pe urmă mi s-au terminat monedele (vorbeam de la Gerona) şi convorbirea s-a întrerupt.

După câteva luni am plecat din casă. Am luat căţeaua cu mine. Pisicile au rămas la nişte vecini. În seara de dinaintea plecării am deschis pachetul pe care mi-l lăsase Enrique. Mă aşteptam să găsesc numere şi hărţi, poate un semn care ar fi lămurit moartea lui. Erau vreo cincizeci de coli format A4, frumos legate. Şi pe nici una n-am găsit nici hărţi, nici mesaje cifrate, doar poeme scrise în stilul lui Miguel Hernández, câteva în stilul lui León Felipe, câteva în stilul lui Blas de Otero şi al lui Gabriel Celaya. În noaptea aceea n-am putut adormi. Acum era rândul meu să fug.

O AVENTURĂ LITERARĂ

B SCRIE O CARTE în care, folosind diferite personaje, își bate joc de anumiți scriitori, deși mai exact ar fi să spunem de anumite arhetipuri de scriitori. Într-una dintre povestiri tratează figura lui A, un autor de aceeași vârstă cu el, dar care spre deosebire de el este celebru, are bani, este citit, cele mai mari ambiții (în această ordine) pe care le poate avea un om de litere. B nu este celebru, nu are bani și își publică poeziile în reviste de mică importanță. Cu toate acestea, între A și B nu există doar diferențe. Ambii provin din familii aparținând micii burghezii sau unui proletariat cât de cât înstărit. Amândoi sunt de stânga, împărtășesc o curiozitate intelectuală asemănătoare și aceleași lacune în materie de educație. Totuși, cariera meteorică a lui A a dat scrierilor sale un aer de ipocrizie care lui B, cititor avid, i se pare insuportabilă. La început în ziare, dar tot mai frecvent în paginile noilor sale cărți, A dă lecții despre tot ce există, uman sau divin, într-un stil academic greoi, cu starea sufletească a celui ce s-a slujit de literatură ca să ajungă la o poziție socială, la respectabilitate, și din turnul lui de nou bogătaș trage în tot

ce ar putea aburi oglinda în care se admiră acum, în care acum priveşte lumea. Pentru B, pe scurt, A a devenit un habotnic.

Spuneam deci că B scrie o carte şi că într-unul dintre capitole îşi bate joc de A. Batjocura nu e crudă (mai ales ţinând seama că e vorba doar de un capitol dintr-o carte destul de voluminoasă). Creează un personaj, Álvaro Medina Mena, scriitor de succes, şi îi pune în gură aceleaşi opinii pe care le are A. Sunt schimbate doar scenariile: acolo unde A flecăreşte împotriva pornografiei, Medina Mena o face împotriva violenţei, când A aduce argumente împotriva mercantilismului în arta contemporană, Medina Mena prezintă nenumărate considerente împotriva pornografiei. Povestea lui Medina Mena nu excelează faţă de restul povestirilor, majoritatea mai bune (dacă nu mai bine scrise, în orice caz mai bine structurate). Cartea lui B apare — este prima dată când B publică la o editură mare — şi încep criticile. La început cartea lui trece neobservată. Apoi, într-unul dintre principalele cotidiene naţionale, A publică o recenzie absolut elogioasă, entuziastă, care îi influenţează pe ceilalţi critici, iar cartea lui B devine un uşor succes în privinţa vânzărilor. Bineînţeles, B se simte incomod. Cel puţin asta simte la început, pe urmă, cum se întâmplă de obicei, i se pare normal (sau cel puţin logic) că A îi laudă cartea; aceasta este, fără îndoială, remarcabilă în mai multe privinţe şi A, fără îndoială, nu este în fond un critic prost.

Dar după două luni, într-un interviu apărut în alt ziar (nu la fel de important ca acela în care şi-a publicat recenzia), A menţionează din nou cartea lui B, în mod elogios de altfel, etichetând-o ca foarte recomandabilă: „O oglindă care nu-şi pierde strălucirea". În tonul lui A, B crede totuşi că descoperă ceva, un mesaj printre rânduri, ca şi cum celebrul scriitor i-ar spune: să nu-ţi închipui că m-ai păcălit, ştiu

că pe mine m-ai descris, știu că de mine ți-ai bătut joc. Îmi laudă cartea, își spune B, ca apoi s-o distrugă. Sau poate îmi laudă cartea ca nimeni să nu-l identifice cu personajul Medina Mena. Sau poate că nu și-a dat seama de nimic și întâlnirea noastră scriitor-cititor a fost o întâlnire fericită. Toate posibilitățile i se par nefaste. B nu crede în întâlnirile fericite (adică nevinovate, adică simple) și începe să facă tot posibilul ca să-l cunoască personal pe A. În forul său interior știe că A s-a recunoscut în personajul Medina Mena. Cel puțin are rezonabila convingere că A a citit toată cartea și că a citit-o așa cum i-ar plăcea lui să fie citită. Dar atunci de ce s-a referit la el în acel mod? De ce să elogiezi un text în care cineva își bate joc — și acum B crede că batjocura lui a fost nu numai exagerată, ci poate un pic nejustificată — de tine? Nu găsește nici o explicație. Singura explicație posibilă este că A nu și-a dat seama că e satirizat, posibilitate ce nu e deloc de disprețuit dat fiind că A scrie tot mai imbecil (B îi citește toate articolele, toate care au apărut după recenzia elogioasă, și în unele dimineți, dacă ar putea, i-ar stâlci fața în pumni, fața lui A tot mai blajină, tot mai pătrunsă de sfântul adevăr și de sfânta nerăbdare, de parcă A s-ar crede reîncarnarea lui Unamuno sau ceva de genul ăsta).

Așa că face tot posibilul ca să-l cunoască, dar nu are succes. A călătorește mult și nu e sigur că-l găsești acasă mereu. La telefon aproape întotdeauna se aude tonul de ocupat sau îți răspunde robotul, și când se întâmplă asta B închide imediat, fiindcă îl îngrozește robotul.

După o vreme B decide că nu va lua niciodată legătura cu A. Încearcă să uite povestea, aproape reușește. Scrie o nouă carte. Când apare, A este primul care o recenzează. Rapiditatea lui este așa de mare, că sfidează orice disciplină

de lectură, cugetă B. Cartea a fost trimisă criticilor într-o joi, şi sâmbătă apare recenzia lui A, de cel puţin cinci pagini, în care demonstrează, pe deasupra, că lectura sa este profundă şi rezonabilă, o lectură lucidă, clarificatoare chiar pentru B însuşi, care observă aspecte ale cărţii lui pe care înainte le trecuse cu vederea. La început B se simte mulţumit, măgulit. Pe urmă se simte îngrozit. Înţelege, brusc, că este imposibil ca A să fi citit cartea de când editura a trimis-o criticilor până în ziua când a apărut recenzia în ziar; o carte expediată joi, la cum funcţionează poşta în Spania, ar ajunge, în cel mai bun caz, lunea următoare. Prima posibilitate la care se gândeşte B este că A a scris recenzia fără să citească volumul, dar respinge rapid această idee. Fără îndoială, A i-a citit cartea, şi a citit-o foarte bine. A doua posibilitate e mai plauzibilă, A a obţinut cartea direct de la editură. B telefonează la editură, vorbeşte cu şefa de la distribuţie, o întreabă cum e posibil ca A să fi citit deja cartea lui. Şefa habar n-are (deşi a citit recenzia şi e mulţumită) şi îi promite că se va interesa. Aproape în genunchi, dacă cineva poate îngenunchea la telefon, B o imploră să-l sune chiar în seara aceea. Restul zilei, cum nu se putea altfel, şi-l petrece închipuindu-şi tot soiul de istorii, una mai absurdă decât alta. La nouă seara, de acasă, îi dă telefon responsabilei cu distribuţia. Nu există nici un mister, bineînţeles, A fusese la editură cu câteva zile înainte şi plecase cu un exemplar din cartea lui B, având timp suficient s-o citească în liniştе şi să scrie recenzia. Vestea îi redă lui B liniştea. Se apucă să-şi pregătească cina, dar nu are nimic în frigider şi hotărăşte să iasă să mănânce în oraş. Ia cu el ziarul cu recenzia. La început umblă fără ţintă pe străzi pustii, apoi dă peste o cârciumă deschisă unde nu mai fusese niciodată până atunci şi intră. Toate mesele sunt

goale. B se aşază lângă fereastră, într-un colţ departe de căminul care de-abia încălzeşte localul. O fată îl întreabă ce doreşte. B spune că vrea să mănânce. Fata e foarte frumoasă şi are părul lung şi nepieptănat, ca şi cum abia s-ar fi sculat din pat. B cere o supă şi apoi o porţie de carne cu legume. În timp ce aşteaptă, reciteşte recenzia. Trebuie să vorbesc cu A, se gândeşte. Trebuie să-i spun că mă căiesc, că n-am vrut să joc jocul ăsta, se gândeşte. Recenzia, totuşi, este inofensivă; nu spune nimic ce nu vor spune mai târziu alţi recenzenţi, dar poate e mai bine scrisă (A *ştie* să scrie, se gândeşte B fără entuziasm, poate cu resemnare). Mâncarea are gust de pământ, de alimente putrede, de sânge. Frigul din restaurant îl pătrunde până la oase. În seara aceea începe să se simtă rău cu stomacul şi a doua zi dimineaţa se târăşte cum poate până la policlinică. Doctoriţa care îl consultă îi prescrie antibiotice şi un regim uşor pentru o săptămână. În pat, fără chef să iasă din casă, B decide să-l sune pe un prieten şi să-i povestească toată întâmplarea. La început nu ştie cui să telefoneze. Şi dacă l-aş suna pe A şi i-aş istorisi lui toată povestea? se gândeşte. Mai bine nu. În cel mai bun caz, A ar pune totul pe seama unei coincidenţe şi imediat s-ar apuca să citească sub altă lumină textele lui B, ca ulterior să treacă la distrugerea lui. În cel mai rău caz, s-ar face că nu pricepe. Până la urmă, B nu sună pe nimeni şi foarte curând o teamă de altă natură creşte în el; aceea că cineva, un cititor anonim, *şi-a dat seama* că Álvaro Medina Mena este portretul lui A. Situaţia, aşa cum se prezintă, i se pare îngrozitoare. Cu două persoane care cunosc secretul, se gândeşte, poate deveni insuportabilă. Dar cine sunt potenţialii cititori capabili să-şi dea seama de identitatea lui Álvaro Medina Mena? Teoretic, cei trei mii cinci sute de cititori ai primei

ediții a cărții, practic, doar foarte puțini, cititorii fideli ai lui A, amatorii de cuvinte încrucișate, cei care, ca și el, sunt sătui de atâta morală și cateheză la sfârșit de mileniu. Dar ce poate face B ca să nu-și mai dea seama nimeni? Nu știe. Se gândește la mai multe posibilități, de la aceea de a scrie o recenzie extrem de elogioasă despre următoarea carte a lui A până la a scrie *o scurtă carte* despre toată opera lui A (inclusiv despre nefericitele sale articole din ziare); de la a-l suna și a da cărțile pe față (dar ce cărți?) până la a-i face o vizită într-o seară, a-l amenința în antreul apartamentului său, a-l obliga cu forța să-și mărturisească intențiile, ce pretinde ținându-se ca un scai de opera lui, ce despăgubiri pretinde în mod implicit cu această atitudine?

Până la urmă B nu face nimic.

Noua lui carte se bucură de o bună critică, dar de puțin succes de public. Nimănui nu i se pare straniu că A mizează pe el. De fapt, atunci când nu își ia total în serios rolul de Cato al literelor (și al politicii) spaniole, A este destul de generos cu noii scriitori care ies în ring. După o vreme B uită toată povestea. E posibil, se consolează, să fie produsul imaginației sale debordate de publicarea a două cărți la edituri prestigioase, produsul spaimelor lui necunoscute, produsul sistemului său nervos uzat de atâția ani de muncă și de anonimat. Așa că uită totul și după un timp, într-adevăr, incidentul rămâne doar o întâmplare un pic exagerată în adâncul memoriei lui. Într-o zi, totuși, este invitat la un colocviu despre noua literatură, care urmează să aibă loc la Madrid.

B participă încântat. E pe punctul de a termina altă carte și colocviul, își spune, îi va sluji ca platformă pentru viitoarea lansare. Călătoria și șederea la hotel sunt, bineînțeles, plătite și B vrea să profite de puținele zile ale sejurului în capitală

ca să viziteze muzee şi să se odihnească. Colocviul durează două zile, iar B ia cuvântul în ziua inaugurării şi asistă în ultima ca spectator. Când aceasta se sfârşeşte, literaţii sunt conduşi cu toţii la casa contesei de Bahamontes, scriitoare şi mecena a numeroase acţiuni culturale, printre care se remarcă o revistă de poezie, poate cea mai bună din câte apar în capitală, şi o bursă pentru scriitori, care îi poartă numele. B, care nu cunoaşte pe nimeni la Madrid, se află în grupul ce soseşte în încheierea vizitei la casa contesei. Petrecerea, precedată de o cină frugală, dar delicioasă şi bine stropită cu vinuri din recolta proprie, se prelungeşte până la ore târzii din noapte. La început, participanţii nu sunt mai mult de cincisprezece, dar pe parcurs li se alătură o pestriţă galerie de artişti din care nu lipsesc scriitori, dar în care pot fi văzuţi şi cineaşti, actori, pictori, prezentatori de televiziune, toreadori.

La un moment dat, B are privilegiul de a-i fi prezentat contesei şi onoarea ca aceasta să se îndepărteze alături de el spre un colţ al terasei de unde se vede grădina. Acolo, jos, vă aşteaptă un prieten, spune contesa cu un zâmbet, arătând cu bărbia spre un chioşc de lemn înconjurat de platani, palmieri, pini. B o priveşte fără să priceapă. Contesa, îşi spune, într-o epocă îndepărtată din viaţa ei a fost probabil drăguţă, dar acum e o grămadă de carne şi cartilagii ambulante. B nu îndrăzneşte să întrebe cine este „prietenul". Aprobă, o asigură că va coborî imediat, dar nu se mişcă. Nici contesa nu se mişcă şi pentru o clipă amândoi rămân tăcuţi, privindu-se în ochi, ca şi cum s-ar fi cunoscut (şi s-ar fi iubit sau urât) în altă viaţă. Dar în scurt timp contesa este solicitată de ceilalţi invitaţi şi B rămâne singur, privind temător grădina şi chioşcul unde, după o vreme, zăreşte o persoană sau mişcarea fugară a unei umbre. Probabil că este A, se gândeşte, şi urmează imediat concluzia logică: probabil că e înarmat.

La început B vrea să fugă. Înțelege repede că unica ieșire pe care o cunoaște trece pe lângă chioșc, așa că cel mai bun mod de a fugi ar fi să se ascundă într-una dintre nenumăratele încăperi ale casei și să aștepte zorile. Dar poate că nu este A, se gândește B, poate e vorba de directorul vreunei reviste, de un editor, de vreun scriitor sau vreo scriitoare care vrea să mă cunoască. Aproape fără să-și dea seama, B părăsește terasa, ia un pahar, începe să coboare treptele și intră în grădină. Acolo își aprinde o țigară și se apropie fără grabă de chioșc. Când ajunge acolo, nu găsește pe nimeni, dar e sigur că cineva a fost acolo și hotărăște să aștepte. După o oră, plictisit și obosit, se întoarce în casă. Îi întreabă pe puținii invitați care rătăcesc ca niște somnambuli sau ca actorii unei piese de teatru excesiv de lente unde este contesa, dar nimeni nu poate să-i dea un răspuns coerent. Un chelner (care poate este în slujba contesei sau este invitat de aceasta la petrecere) îi spune că stăpâna casei s-a retras cu siguranță în apartamentele ei, cum face de obicei, vârsta, înțelegeți. B înțelege și își spune că, într-adevăr, vârsta nu mai permite multe excese. Apoi își ia rămas-bun de la chelner, își strânge mâna și se întoarce pe jos la hotel. Drumul îi ia mai mult de două ore.

A doua zi, în loc să ia avionul și să se întoarcă în orașul lui, B își petrece dimineața cu mutarea la un hotel mai ieftin, unde se instalează ca și cum ar plănui să locuiască mult timp în capitală și apoi își petrece toată după-amiaza dând telefoane acasă la A. La primele apeluri ascultă doar robotul. Sunt vocile lui A și a unei femei, care spun, unul după celălalt, pe un ton festiv, că nu sunt acasă, că se vor întoarce curând, să lase mesajul și dacă e ceva important să lase și telefonul la care pot să sune. După mai multe apeluri (fără să lase un mesaj) B și-a făcut o idee în privința

lui A şi a partenerei lui, a instituţiei necunoscute pe care o formează amândoi. Întâi, vocea femeii. Este o femeie tânără, mult mai tânără decât el şi decât A, probabil energică, dispusă să-şi găsească un loc în viaţa lui A şi să facă respectat acest loc. Idiot nefericit, se gândeşte B. Apoi, vocea lui A. Un arhetip de seninătate, vocea lui Cato. Tipul ăsta, se gândeşte B, are cu un an mai puţin decât mine, dar parcă ar fi mai mare cu cincisprezece sau douăzeci. Şi în cele din urmă mesajul; de ce tonul acela vesel, de ce cred că dacă este ceva important cel care sună nu o să mai încerce şi o să se mulţumească să-şi lase numărul de telefon, de ce vorbesc de parcă ar interpreta o piesă de teatru, ca să fie clar că acolo locuiesc două persoane sau ca să explice că sunt o pereche foarte fericită? Fireşte că nici una dintre întrebările pe care şi le pune B nu primeşte răspuns. Dar continuă să sune, la fiecare jumătate de oră, aproximativ, şi la zece şi jumătate seara, în cabina unui restaurant ieftin, îi răspunde o voce de femeie. La început, surprins, B nu ştie ce să spună. Cine e? întreabă femeia. Repetă întrebarea de mai multe ori şi apoi tace, dar fără să închidă, dându-i parcă lui B posibilitatea de a se hotărî să vorbească. Apoi, cu un gest, după cum se poate ghici, lent şi reflexiv, femeia pune receptorul în furcă. După o jumătate de oră, de la un telefon de pe stradă, B sună din nou. Iarăşi este femeia cea care răspunde, care întreabă, care aşteaptă un răspuns. Aş vrea să-l văd pe A, zice B. Ar fi trebuit să spună aş vrea *să vorbesc* cu A. Cel puţin aşa înţelege femeia şi îi şi sugerează asta. B nu răspunde, îşi cere scuze, insistă că vrea *să-l vadă* pe A. Cine sunteţi? spune femeia. Sunt B, zice B. Femeia şovăie câteva secunde, ca şi cum s-ar gândi cine este B, şi apoi spune „sigur, aşteptaţi un moment". Tonul vocii ei nu s-a schimbat, îşi zice

B, nu lasă să se vadă nici o teamă şi nici o ameninţare. La telefon, pe care femeia l-a lăsat cu siguranţă pe o măsuţă sau pe un fotoliu sau atârnând pe peretele de la bucătărie, aude glasuri. Glasurile, evident de neînţeles, sunt al unui bărbat şi al unei femei, A şi tânăra lui iubită, se gândeşte B, dar apoi acestor glasuri li se alătură o a treia persoană, un bărbat cu o voce mult mai gravă. La început i se pare că stau de vorbă, că A nu poate să întrerupă nici măcar pentru o clipă o conversaţie extrem de interesantă. Pe urmă, B crede că mai degrabă se ceartă. Sau că nu cad de acord asupra unui lucru de maximă importanţă înainte ca A să pună odată mâna pe telefon. Şi în acea aşteptare sau incertitudine cineva tipă, poate A. Apoi se face brusc linişte, ca şi cum o femeie invizibilă ar fi astupat cu ceară urechile lui B. Şi apoi (după mai multe monede de un *duro**) cineva închide în tăcere, cu grijă, telefonul.

În noaptea aceea B nu poate să adoarmă. Îşi reproşează tot ce n-a făcut. Mai întâi s-a gândit să insiste, dar s-a hotărât, îndemnat de superstiţie, să schimbe cabina. Următoarele două telefoane pe care le-a găsit erau defecte (capitala era un oraş neîngrijit, ba chiar murdar) şi când în sfârşit a găsit unul care funcţiona, băgând monedele şi-a dat seama că îi tremură mâinile de parcă ar fi suferit un atac. Vederea propriilor mâini l-a întristat aşa de tare, că aproape a izbucnit în plâns. Cel mai rezonabil, şi-a spus, ar fi să prind puteri şi pentru asta nu e nimic mai bun decât un bar. Aşa că şi-a văzut de drum şi după un timp, după ce a exclus mai multe baruri din motive diverse şi uneori contradictorii, a intrat într-un local mic şi luminat prea tare unde se înghesuiau peste treizeci de persoane. Atmosfera din bar, cum şi-a dat repede seama, era una de camaraderie generalizată şi zgomotoasă. Pe neaşteptate s-a

* Veche monedă spaniolă de cinci pesete (în sp.).

trezit stând de vorbă cu persoane pe care nu le cunoştea deloc şi pe care în mod normal (în oraşul lui, în viaţa de zi cu zi) le-ar fi ţinut la distanţă. Sărbătoreau o despărţire de holtei sau victoria uneia dintre cele două echipe de fotbal locale. S-a întors la hotel în zori, simţindu-se vag ruşinat.

A doua zi, în loc să caute un loc unde să mănânce (a descoperit fără uimire că era incapabil să bage ceva în gură), B se instalează în prima cabină telefonică pe care o găseşte, pe o stradă destul de zgomotoasă, şi sună la A. Încă o dată, îi răspunde femeia. Contrar aşteptărilor lui B, îl recunoaşte imediat. A nu este acasă, spune femeia, dar vrea să te vadă. Şi după o tăcere: regretăm ce s-a întâmplat ieri. Ce s-a întâmplat ieri? spune B cu sinceritate. Te-am lăsat să aştepţi şi apoi am închis. Adică, eu am închis. A voia să vorbească cu tine, dar mie mi s-a părut că nu era un moment bun. De ce nu era un moment bun? zice B, lăsând deoparte orice urmă de discreţie. Din mai multe motive, spune femeia... A nu stă prea bine cu sănătatea... Când vorbeşte la telefon se agită prea tare... Lucra şi nu e bine să fie întrerupt... Lui B nu i se mai pare aşa de juvenilă vocea femeii. În mod clar minte; nici măcar nu se străduieşte să găsească minciuni convingătoare, şi în plus nu pomeneşte de bărbatul cu voce gravă. Cu toate acestea, lui B i se pare încântătoare. Minte ca o fetiţă alintată şi ştie dinainte că o să-i iert minciunile. Pe de altă parte, felul ei de a-l proteja pe A îi pune cumva în evidenţă propria frumuseţe. Cât timp mai stai aici? spune femeia. Doar până îl văd pe A, pe urmă plec, zice B. Aha, aha, aha, spune femeia (lui B i se face părul măciucă) şi reflectează un timp în tăcere. B profită de acele secunde sau acele minute ca să-şi imagineze chipul ei. Rezultatul, deşi neclar, este tulburător. Cel mai bine ar fi să treci pe-aici astă-seară,

spune femeia, ai adresa? Da, spune B. Foarte bine, te aşteptăm la cină la ora opt. De acord, murmură B şi închide.

B îşi petrece restul zilei umblând de colo-colo, ca un vagabond sau ca un bolnav de nervi. Fireşte că nu vizitează nici un muzeu, cu toate că intră în vreo două librării, de unde cumpără ultima carte a lui A. Se aşază într-un parc şi citeşte. Cartea este fascinantă, deşi fiecare pagină respiră tristeţe. Ce scriitor bun este A, se gândeşte B. Îşi analizează propria sa operă, pătată de satiră şi de furie, şi o compară, cu rezultate defavorabile, cu cea a lui A. Apoi adoarme la soare şi când se trezeşte parcul e plin de cerşetori şi de drogaţi care la prima vedere dau impresia că se mişcă, dar în realitate nu se mişcă, deşi nici nu se poate afirma cu siguranţă că stau nemişcaţi.

B se întoarce la hotel, face o baie, se bărbiereşte, se îmbracă cu hainele pe care le-a purtat în prima zi a şederii lui în oraş şi care sunt cele mai curate pe care le are, şi pe urmă iese din nou pe stradă. A locuieşte în centru, într-o clădire veche cu cinci etaje. Sună la interfon şi o voce de femeie întreabă cine e. Sunt B, zice B. Intră, spune femeia, şi scârţâitul porţii care se deschide durează până când B ajunge la lift. Şi chiar şi când liftul urcă la etajul lui A, lui B i se pare că încă mai aude scârţâitul, ca şi cum ar târî după el o coadă lungă de şopârlă sau de şarpe.

Pe palier, lângă uşa deschisă, îl aşteaptă A. Este înalt, palid, ceva mai gras decât în fotografii. Zâmbeşte cu oarecare timiditate. B simte pentru o clipă că toată forţa care l-a ajutat să ajungă acasă la A se risipeşte într-o secundă. Se controlează, schiţează un zâmbet, întinde mâna. Mai ales, îşi zice, trebuie să evităm scenele violente, mai ales să evităm melodrama. În sfârşit, spune A, ce mai faci? Foarte bine, spune B.

CONVORBIRI TELEFONICE

B ESTE ÎNDRĂGOSTIT DE X. Bineînțeles, este vorba de o dragoste nefericită. Într-o perioadă a vieții lui, B a fost dispus să facă totul pentru X, cam așa cum gândesc și spun toți îndrăgostiții. X rupe relațiile cu el. X rupe relațiile cu el *la telefon*. La început, firește, B suferă, dar cu timpul cum e normal, își revine. Viața, cum se spune în telenovele, merge înainte. Anii trec.

Într-o seară când nu are nimic de făcut, B reușește, după două telefoane, să dea de X. Nici unul din ei nu e tânăr și asta se simte în vocile lor care străbat Spania de la un capăt la altul. Prietenia renaște și după câteva zile hotărăsc să se întâlnească. Ambele părți au în spate divorțuri, boli recente, frustrări. Când B ia trenul ca să se ducă în orașul lui X, nu este încă îndrăgostit. Prima zi o petrec închiși în casa lui X, vorbind de viețile lor (în realitate cea care vorbește este X, B ascultă și, din când în când, îi pune întrebări); seara, X îl invită să doarmă împreună. B nu are chef de fapt să se culce cu X, dar acceptă. Dimineața, când se trezește, B este iarăși îndrăgostit. Dar e îndrăgostit de X sau de ideea de a fi îndrăgostit? Relația este problematică și intensă; în fiecare zi X este pe

punctul să se sinucidă, e în tratament psihiatric (pastile, multe pastile care totuşi nu o ajută deloc), plânge des şi fără vreun motiv vizibil. Aşa că B are grijă de X. Îngrijirile lui sunt tandre, stăruitoare, dar sunt şi stângace. Îngrijirile lui imită îngrijirile unui îndrăgostit adevărat. B nu întârzie să-şi dea seama de asta. Încearcă s-o scoată din starea de depresie, dar nu reuşeşte decât s-o conducă pe X spre o situaţie fără ieşire, sau pe care X o consideră fără ieşire. Uneori, când este singur sau când o observă pe X dormind, B se gândeşte şi el că situaţia e fără ieşire. Ca o formă de antidot încearcă să-şi aducă aminte de iubirile lui pierdute, încearcă să se convingă că poate trăi fără X, că se poate salva singur. Într-o seară X îi cere să plece şi B ia trenul şi pleacă din oraş. X îl conduce la gară ca să-şi ia rămas-bun. Despărţirea este afectuoasă şi disperată. B călătoreşte în vagonul de dormit, dar nu poate adormi, până foarte târziu. Când în sfârşit îl învinge somnul visează o maimuţă de zăpadă care merge prin deşert. Drumul maimuţei este la limită, sortit probabil eşecului. Dar maimuţa preferă să nu ştie asta, iar şiretenia ei se transformă în voinţă; merge noaptea, când stelele îngheţate mătură deşertul. Când se trezeşte (în gara Sants, la Barcelona) B crede că a înţeles semnificaţia visului (dacă o fi avut vreuna) şi reuşeşte să meargă spre casă cu o minimă consolare. În seara aceea o sună pe X şi îi povesteşte visul. X nu spune nimic. A doua zi o sună din nou pe X. Şi următoarea. Atitudinea lui X e tot mai distantă, ca şi cum cu fiecare convorbire telefonică B s-ar îndepărta în timp. Sunt pe cale de dispariţie, îşi spune B. Mă elimină şi ştie că o face şi de ce o face. Într-o seară B o ameninţă pe X că ia trenul şi se prezintă la ea acasă a doua zi. Nici să nu te gândeşti, spune X. O să vin, spune B, nu mai suport convorbirile astea telefonice, vreau să te privesc în faţă când îţi vorbesc. N-o să-ţi

deschid uşa, spune X şi închide. B nu înţelege nimic. Multă vreme se gândeşte cum e posibil ca o fiinţă omenească să treacă de la o extremă la alta în privinţa propriilor sentimente, a propriilor dorinţe. Apoi se îmbată sau caută consolarea într-o carte. Zilele trec.

Într-o seară, după o jumătate de an, B îi dă un telefon lui X. X nu îi recunoaşte vocea imediat. A, tu eşti, spune. Răceala lui X este din cele ce îţi fac părul măciucă. B simte totuşi că X vrea să-i spună ceva. Mă ascultă ca şi cum n-ar fi trecut timpul, se gândeşte, ca şi cum am fi vorbit ieri. Ce mai faci? spune B. Povesteşte-mi, spune B. X răspunde monosilabic şi după un timp închide. Perplex, B formează din nou numărul lui X. Când răspunde, B preferă totuşi să tacă. La celălalt capăt al firului, vocea lui X spune: cine e? Tăcere. Apoi spune: alo, şi tace. Timpul — timpul care îl despărţea pe B de X şi pe care B nu reuşea să-l înţeleagă — trece prin linia telefonică, se comprimă, se lungeşte, îşi dezvăluie o parte din natura lui. Fără să-şi dea seama, B începe să plângă. Ştie că X ştie că el este cel ce telefonează. Pe urmă, în tăcere, închide.

Până aici povestea este banală; lamentabilă, dar banală. B înţelege că nu mai trebuie s-o sune niciodată pe X. Într-o zi sună cineva la uşă şi apar A şi Z. Sunt poliţişti şi vor să-l interogheze. B întreabă care este motivul. A şovăie să i-l spună; după o introducere stângace, Z i-l spune. Cu trei zile în urmă, în celălalt capăt al Spaniei, cineva a asasinat-o pe X. La început B este distrus, pe urmă înţelege că este unul dintre suspecţi şi instinctul lui de conservare îl determină să se pună în gardă. Poliţiştii îl întreabă ce a făcut concret în ultimele două zile. B nu-şi aduce aminte ce a făcut, cu cine s-a văzut în acele zile. Ştie, cum să nu ştie, că nu s-a mişcat din Barcelona, că de fapt nu s-a mişcat din cartierul

şi din casa lui, dar nu o poate dovedi. Poliţiştii îl arestează. B îşi petrece noaptea la comisariat. Într-un moment al interogatoriului crede că îl vor duce în oraşul lui X şi, oricât ar părea de ciudat, această posibilitate se pare că îl încântă, dar în final nu se întâmplă asta. Îi iau amprentele digitale şi îi cer voie să îi facă o analiză a sângelui. B acceptă. A doua zi dimineaţă îi dau drumul acasă. Oficial, B nu a fost arestat, a acceptat doar să colaboreze cu poliţia la clarificarea unui asasinat. Când ajunge acasă, B se întinde în pat şi adoarme imediat. Visează un deşert, visează chipul lui X, puţin înainte să se trezească înţelege că cele două imagini se suprapun. Nu îi e prea greu să deducă faptul că el s-a pierdut în deşert.

Seara îşi pune câteva lucruri într-o geantă şi se duce la gară, unde ia un tren spre oraşul lui X. În timpul călătoriei, care durează toată noaptea, dintr-un capăt în altul al Spaniei, nu poate dormi şi se gândeşte la tot ce-ar fi putut face şi n-a făcut, la tot ce i-ar fi putut da lui X şi nu i-a dat. Şi se gândeşte: dacă eu aş fi mortul X n-ar face această călătorie în sens invers. Şi îşi spune: tocmai de aceea eu sunt cel care trăieşte. În timpul călătoriei, treaz, o priveşte pe X pentru prima dată la dimensiunea ei reală, simte din nou iubire pentru X şi se disprețuieşte pe el însuşi, aproape cu indiferenţă, pentru ultima oară. La sosire, foarte devreme, se duce direct acasă la fratele lui X. Acesta este surprins şi deconcertat, dar îl invită să intre, îi oferă o cafea. Fratele lui X e proaspăt spălat pe faţă şi îmbrăcat pe jumătate. Nu a făcut duş, constată B, s-a spălat doar pe faţă şi şi-a dat cu apă pe păr. B acceptă cafeaua, pe urmă îi spune că a aflat de asasinarea lui X, că l-a interogat poliţia, îl roagă să-i spună ce s-a întâmplat. A fost ceva foarte trist, spune fratele lui X, în timp ce face cafeaua la bucătărie, dar nu văd ce legătură ai

tu cu toate astea. Poliția crede că pot fi asasinul, spune B. Fratele lui X râde. Tu ai fost întotdeauna ghinionist, zice. E ciudat că îmi spune asta, se gândește B, când eu sunt cel care trăiește. Dar îi mulțumește că nu-i pune la îndoială nevinovăția. Pe urmă fratele lui X pleacă la serviciu și B rămâne la el acasă. După o vreme, sleit, adoarme profund. X, nici nu se putea altfel, i se arată în vis.

Când se trezește crede că știe cine este asasinul. I-a văzut fața. În seara aceea iese cu fratele lui X, intră în baruri și vorbesc banalități, și oricât se străduiesc să se îmbete nu reușesc. Când se întorc acasă, merg pe străzi pustii, B îi spune că odată a sunat-o pe X fără să vorbească. Ce porcărie, zice fratele lui X. Am făcut-o doar o dată, spune B, dar atunci am înțeles că X obișnuia să primească astfel de telefoane. Și credea că sunt eu. Pricepi? zice B. Asasinul este tipul cu telefoanele anonime? întreabă fratele lui X. Exact, spune B. Și X credea că sunt eu. Fratele lui X se încruntă; eu cred, zice, că asasinul este unul dintre foștii ei iubiți, sora mea avea mulți pretendenți. B preferă să nu răspundă (se pare că fratele lui X nu a înțeles nimic) și tac amândoi până ajung acasă.

În lift lui B îi vine să vomite. Îi spune: o să vomit. Ține-te, îi spune fratele lui X. Pe urmă ies repede pe culoar, fratele lui X deschide ușa și B intră în goană îndreptându-se spre baie. Dar când ajunge acolo nu-i mai vine să verse. E transpirat și îl doare stomacul, dar nu poate să vomite. Closetul, cu capacul ridicat, i se pare o gură toată numai gingii care râde de el. Sau râde de cineva, în orice caz. După ce se spală pe față se uită în oglindă; are fața albă ca hârtia. Restul nopții de-abia poate dormi, încearcă să citească și ascultă sforăiturile fratelui lui X. A doua zi își iau rămas-bun și B se

întoarce la Barcelona. N-o să mai vin niciodată în oraşul ăsta, îşi spune, fiindcă X nu mai este aici.

După o săptămână, fratele lui X îi dă telefon ca să-i spună că poliția a prins asasinul. Tipul o deranja pe X, spune fratele, cu telefoane anonime. B nu răspunde. Un fost iubit, zice fratele lui X. Mă bucur, spune B, mulțumesc pentru telefon. Apoi fratele lui X închide şi B rămâne singur.

2
Detectivii

VIERMELE

PĂREA UN VIERME ALB, cu pălăria lui de pai şi un trabuc Bali atârnându-i de buza de jos. În fiecare dimineaţă îl vedeam stând pe o bancă din parcul Alameda în timp ce eu intram la Librăria de Sticlă să răsfoiesc cărţi. Când îmi ridicam capul, prin pereţii librăriei, care într-adevăr erau de sticlă, îl vedeam acolo, calm, printre copaci, privind în gol.

Presupun că până la urmă ne-am obişnuit unul cu celălalt. Eu soseam la opt şi jumătate dimineaţa şi el era acolo, stând pe bancă, fără să facă nimic altceva decât să fumeze şi să-şi ţină ochii deschişi. Niciodată nu l-am văzut cu un ziar, cu un sendviş, cu o bere, cu o carte. Niciodată nu l-am văzut vorbind cu cineva. Odată, în timp ce mă uitam la el printre rafturile cu literatură franceză, mi-am zis că doarme în Alameda, pe o bancă, sau sub un portic de pe vreuna dintre străzile din apropiere, dar apoi m-am gândit că era prea curat ca să doarmă în stradă şi că în mod sigur locuia în vreo pensiune din apropiere. Era, am constatat, un animal cu tabieturi, la fel ca mine. Rutina mea consta în a mă scula

devreme, a-mi lua micul dejun cu mama, cu tata şi cu sora mea, a mă preface că mă duc la şcoală şi a lua un autobuz care mă lăsa în centru, unde prima parte a dimineţii o dedicam cărţilor şi plimbărilor şi a doua cinematografului şi, într-un mod mai puţin explicit, sexului.

Cărţile mi le cumpăram de obicei de la Librăria de Sticlă şi de la Librăria din Pivniţă. Dacă aveam puţini bani, de la prima, unde întotdeauna era un stand cu preţ redus, dacă aveam destui, de la ultima, care era cea cu noutăţi. Dacă nu aveam bani, cum se întâmpla frecvent, le furam de obicei dintr-una sau din cealaltă, fără deosebire. Cu toate acestea, indiferent de situaţie, vizitele mele la Librăria de Sticlă şi la cea din Pivniţă (vizavi de Alameda şi instalată, aşa cum spune şi numele ei, într-o pivniţă) erau obligatorii. Uneori ajungeam înainte să se deschidă magazinele şi atunci căutam un vânzător ambulant, îmi cumpăram un sendviş cu şuncă şi un suc de mango şi aşteptam. Uneori mă aşezam pe o bancă din Alameda, una ascunsă de frunziş, şi scriam. Toate astea durau cam până la zece dimineaţa, oră la care la unele cinematografe din centru începeau primele matinee. Căutam filme europene, deşi în unele dimineţi inspirate nu făceam deosebire între noua cinematografie erotică mexicană şi noua cinematografie mexicană de groază, totuna dată fiind situaţia.

Filmul pe care l-am văzut de cele mai multe ori era, cred, franţuzesc. Era vorba de două fete care locuiesc singure într-o casă de la periferia oraşului. Una era blondă şi alta roşcată. Pe blondă a părăsit-o iubitul şi în acelaşi timp (în acelaşi timp al durerii, vreau să spun) are probleme de personalitate, crede că este îndrăgostită de prietena ei. Roşcata e mai tânără, e mai inocentă, e mai iresponsabilă; adică e mai

fericită (deşi eu pe vremea aceea eram tânăr, inocent şi iresponsabil şi mă credeam profund nefericit). Într-o zi, un tip care fuge de justiţie intră pe furiş în casa lor şi le sechestrează. Partea curioasă este că atacul are loc tocmai în noaptea când blonda, după ce face dragoste cu roşcata, a hotărât să se sinucidă. Fugarul intră pe o fereastră, străbate toată casa în linişte cu un pumnal în mână, ajunge în camera roşcatei, o atacă, o leagă, o interoghează, întreabă câte persoane mai locuiesc acolo, roşcata zice că numai ea şi blonda, îi pune căluş. Dar blonda nu e în camera ei şi fugarul începe să o caute prin casă, tot mai nervos cu fiecare minut care trece, până când în sfârşit o găseşte pe blondă în pivniţă, pe jos, leşinată, cu simptome clare că a luat un pumn de medicamente. Fugarul nu este un asasin, în orice caz nu este un asasin de femei, şi o salvează pe blondă; o face să vomite, îi face un litru de cafea, o obligă să bea lapte etc.

Trec zilele şi femeile şi fugarul încep să se împrietenească. Fugarul le istoriseşte povestea lui: este un fost hoţ de bănci, un fost puşcăriaş, foştii lui tovarăşi i-au asasinat soţia. Femeile sunt artiste de cabaret şi într-o după-amiază sau seară, nu se ştie, stau cu perdelele trase, îi dau un spectacol; blonda îşi pune o magnifică blană de urs şi roşcata face pe dresoarea. La început ursul e ascultător, dar pe urmă se răzvrăteşte şi încetul cu încetul o despoaie de haine cu ghearele pe roşcată. În cele din urmă, goală, aceasta cade sleită şi ursul se aruncă asupra ei. Nu, n-o omoară, face dragoste cu ea. Şi acum vine partea cea mai curioasă: fugarul, după ce admiră numărul, nu se îndrăgosteşte de roşcată, ci de blondă, adică de urs.

Finalul este previzibil, dar nu lipsit de o anumită poezie; într-o noapte ploioasă, după ce i-a ucis pe cei doi foşti

tovarăşi, fugarul şi blonda fug nu se ştie unde şi roşcata rămâne pe un fotoliu, citind, ca să le lase timp să fugă înainte de a chema poliţia. Cartea pe care o citeşte roşcata, mi-am dat seama când am văzut filmul, este *Căderea* de Camus. Am văzut şi câteva filme mexicane tot cam în acelaşi stil: femei sechestrate de tipi patibulari, dar în fond bărbaţi de treabă, fugari care sechestrează doamne bogate şi tinere şi care la capătul unei nopţi pasionale sunt ciuruiţi de gloanţe, frumoase menajere care încep de la zero şi care după ce trec prin toate etapele criminalităţii ajung la cele mai înalte cote de bogăţie şi putere. Pe atunci aproape toate filmele produse de Studiourile Churubusco erau *thrillers* erotice, deşi nu lipseau nici filmele de groază erotice şi nici comediile erotice. Cele de groază urmau linia clasică a filmelor de groază mexicane, stabilită în anii cincizeci şi la fel de înrădăcinată în ţară ca şcoala de pictură murală. Eroii lor oscilau între Sfântul, Savantul nebun, Călăreţii vampiri şi Inocenta, asezonate cu nuduri moderne interpretate de preferinţă de actriţe necunoscute nord-americane, europene, câte una argentiniană, scene de sex mai mult sau mai puţin camuflat şi de o cruzime la limitele rizibilului şi iremediabilului. Comediile erotice nu-mi plăceau.

Într-o dimineaţă, pe când căutam o carte la Librăria din Pivniţă, am văzut că se turna un film în Alameda şi m-am apropiat să mă uit. Am recunoscut-o imediat pe Jaqueline Andere. Era singură şi privea perdeaua de copaci care se înălţa la stânga ei aproape fără să se mişte, ca şi cum aştepta un semnal. În jurul ei erau mai multe reflectoare. Nu ştiu de ce mi-a trecut prin cap ideea să-i cer un autograf, nu m-au interesat niciodată. Am aşteptat să se termine filmarea. Un tip s-a apropiat de ea şi au stat de vorbă (Ignacio López

Tarso?), tipul gesticula supărat şi pe urmă s-a îndepărtat pe una dintre aleile din Alameda, iar Jaqueline Andere, după ce a şovăit câteva secunde, a pornit pe alta. Venea direct spre mine. Am pornit şi eu şi ne-am întâlnit la jumătatea drumului. A fost unul dintre lucrurile cele mai simple care mi s-au întâmplat vreodată; nu m-a oprit nimeni, nu mi-a spus nimeni nimic, nu s-a interpus nimeni între Jaqueline şi mine, nu m-a întrebat nimeni ce fac acolo. Înainte să ne intersectăm, Jaqueline s-a oprit şi a întors capul spre echipa de filmare, de parcă ar fi auzit ceva, deşi nici unul din tehnicieni nu spusese nimic. Apoi a continuat să meargă cu acelaşi aer nepăsător în direcţia Palatului de Belle Arte şi singurul lucru pe care a trebuit să-l fac a fost să mă opresc, să o salut, să îi cer un autograf, să-mi ascund surpriza când am văzut că e atât de scundă, încât nici măcar tocurile-cui nu reuşeau să-i ascundă statura. Pentru o clipă, eram atât de singuri, m-am gândit că aş putea s-o sechestrez. Simpla posibilitate mi-a ridicat părul pe ceafă. Ea m-a privit din cap până-n picioare, părul blond cu o nuanţă cenuşie pe care n-o ştiam (poate că şi l-o fi vopsit), ochii căprui migdalaţi, foarte mari şi foarte blânzi, nu, blânzi nu e cuvântul potrivit, calmi, de un calm uluitor, de parcă ar fi fost drogată sau ar fi avut encefalograma plană sau ar fi fost o extraterestră, şi mi-a spus ceva ce n-am înţeles.

Stiloul, a spus, stiloul, ca să semnez. Am căutat în buzunarul canadienei un pix şi am rugat-o să semneze pe prima pagină din *Căderea*. Mi-a luat cartea şi s-a uitat la ea câteva secunde. Avea mâini mici şi foarte fine. Cum semnez, a spus, Albert Camus sau Jaqueline Andere? Cum vrei, i-am spus. Deşi nu şi-a ridicat privirea de pe carte, am observat că zâmbeşte. Eşti elev? a întrebat. Am răspuns că da. Şi ce

faci aici în loc să fii la ore? Cred că n-o să mă mai duc niciodată la şcoală, am zis. Câți ani ai? a spus ea. Şaisprezece, am zis. Şi părinții tăi ştiu că nu te duci la şcoală? Nu, fireşte că nu, am zis. Nu mi-ai răspuns la o întrebare, a spus ea ridicându-şi privirea şi uitându-se în ochii mei. Ce întrebare? am zis eu. Ce faci aici? Când eram tânără, a adăugat, trăgeam chiulul şi ne duceam la sălile de biliard sau la popicării. Citesc cărți şi mă duc la cinema, am zis. Pe de altă parte, eu nu trag chiulul. Da, tu dezertezi, a spus. De data asta am zâmbit eu. Şi ce filme se dau la ora asta? a spus ea. De toate, am zis eu, unele cu tine. Asta se pare că nu i-a plăcut. S-a uitat iarăşi la carte, şi-a muşcat buza de jos, m-a privit şi a strâns ochii ca şi cum ar fi durut-o. Pe urmă m-a întrebat cum mă cheamă. Bine, atunci să semnăm autograful, a spus. Era stângace. Avea un scris mare şi nu prea citeț. Trebuie să plec, a spus întinzându-mi cartea şi pixul. Mi-a dat mâna, ni le-am strâns şi a plecat prin Alameda înapoi spre echipa de filmare. Am rămas pe loc, privind-o, două femei s-au apropiat de ea, erau îmbrăcate ca nişte călugărițe misionare, două călugărițe mexicance misionare care au condus-o pe Jaqueline până sub un chiparos. Pe urmă s-a apropiat de ea un bărbat, au stat de vorbă, şi apoi toți patru s-au îndepărtat pe o alee spre ieşirea din Alameda.

Pe prima pagină din *Căderea*, Jaqueline scrisese: „Pentru Arturo Belano, un elev liber, cu o sărutare de la Jaqueline Andere".

Brusc n-am mai avut chef de librării, chef de plimbări, chef de lectură, chef de filme la matineu (mai ales de filme la matineu). Prova unui nor enorm s-a profilat peste centrul D.F.-ului, în timp ce în nordul oraşului răsunau primele tunete. Am înțeles că filmarea lui Jaqueline se întrerupsese

din cauza apropierii iminente a ploii şi m-am simţit singur. Timp de câteva clipe n-am ştiut ce să fac, unde să mă duc. Atunci Viermele m-a salutat. Bănuiesc că după atâtea zile mă remarcase şi el. M-am întors şi era acolo, aşezat pe aceeaşi bancă dintotdeauna, desenându-se clar, absolut real, cu pălăria lui de pai şi cămaşa lui albă. Când au plecat tehnicienii de la studio, am observat speriat, scena suferise o schimbare subtilă, dar decisivă; era ca şi cum s-ar fi despărţit apele şi aş fi putut vedea acum fundul mării. Alameda pustie era fundul mării şi Viermele, nestemata lui cea mai scumpă. L-am salutat, cu siguranţă că am spus ceva banal, a început să toarne, am plecat amândoi din Alameda spre bulevardul Hidalgo şi apoi am luat-o pe Lázaro Cárdenas, până la Perú.

Ce s-a întâmplat după aceea este neclar, ca privit prin ploaia care mătura străzile, şi totodată extrem de firesc. Barul se numea Las Camelias şi era plin de *mariachis* şi de actriţe de cabaret. Eu am cerut *enchilada** şi o *TKT*, Viermele o coca-cola şi mai târziu (dar nu cred că a fost mult mai târziu) a cumpărat de la un vânzător ambulant trei ouă de broască ţestoasă. Voiam să vorbesc despre Jaqueline Andere. Nu mi-a trebuit mult ca să-mi dau seama că Viermele nu ştia că femeia aceea era o actriţă de cinema. I-am atras atenţia că turna un film chiar atunci, dar Viermele pur şi simplu nu-şi amintea nici de tehnicieni, nici de instalaţiile pentru filmare. Prezenţa lui Jaqueline pe aleea unde se afla banca sa eliminase restul. Când a stat ploaia Viermele a scos un teanc de bancnote din buzunarul de la spate, a plătit şi a plecat.

A doua zi ne-am văzut din nou. După expresia care i s-a aşternut pe faţă am crezut că nu mă recunoaşte sau că

* Turtă de mălai umplută şi picantă, mâncare tradiţională mexicană (în sp.).

nu vrea să mă salute. Oricum, m-am apropiat. Părea adormit, dar avea ochii deschişi. Era slab, dar carnea lui, cu excepţia braţelor şi picioarelor, părea moale, chiar flască, aşa ca a sportivilor care nu se mai antrenează. Moleşeala lui, cu toate acestea, era mai mult de natură morală decât fizică. Avea oase mici şi robuste. În curând am aflat că era din nord sau că trăise mult timp în nord, ceea ce era acelaşi lucru pentru mine. Sunt din Sonora, a spus. Mi s-a părut ciudat, fiindcă şi bunicul meu era tot de acolo. Asta l-a interesat pe Vierme şi a vrut să ştie din ce parte a Sonorei. Din Santa Teresa, i-am zis. Eu din Villaviciosa, a spus Viermele. Într-o seară l-am întrebat pe taică-meu dacă cunoaşte Villaviciosa. Sigur că o cunosc, a spus tatăl meu, e la câţiva kilometri de Santa Teresa. L-am rugat să-mi vorbească despre locul acela. E un sat foarte mic, a spus tatăl meu, nu cred că are mai mult de o mie de locuitori (pe urmă am aflat că nu ajungeau nici la cinci sute), destul de sărac, cu puţine mijloace de subzistenţă, fără nici o industrie. E sortit să dispară, a spus tatăl meu. Să dispară cum? l-am întrebat. Din cauza emigraţiei, a spus tatăl meu, oamenii pleacă în oraşe ca Santa Teresa sau Hermosillo sau în Statele Unite. Când i-am spus asta Viermelui nu a fost de acord, deşi în realitate expresiile „a fi de acord" şi „a nu fi de acord" nu aveau nici un sens pentru el. Viermele nu discuta niciodată, nici nu-şi dădea cu părerea, nu era întruchiparea respectului faţă de ceilalţi, pur şi simplu asculta şi înmagazina, sau poate doar asculta şi apoi uita, captiv pe o orbită diferită de cea a celorlalţi oameni. Vocea lui era blajină şi monocordă, deşi uneori ridica tonul şi atunci părea un nebun care îl imită pe un nebun, şi eu n-am ştiut niciodată dacă o făcea înadins, ca parte a unui joc pe care numai el îl înţelege, sau nu putea s-o evite şi

acele ieşiri făceau parte din infern. Siguranţa lui se baza pe statornicia satului Villaviciosa în vechea istorie a poporului; precum şi, dar asta am înţeles mai târziu, pe precaritatea care îl înconjura şi îl rodea, cea care după părerea tatălui meu îi ameninţa propria existenţă.

Nu era un tip curios, deşi puţine lucruri îi scăpau. Odată s-a uitat la cărţile pe care le aveam la mine, la fiecare în parte, ca şi cum i-ar fi fost greu să citească sau ca şi cum n-ar fi ştiut să citească. După aceea nu s-a mai interesat niciodată de cărţile mele, cu toate că eu apăream cu una nouă în fiecare dimineaţă. Uneori, poate pentru că într-un fel mă socotea un consătean, vorbeam despre Sonora, pe care eu de-abia o cunoşteam; fusesem o singură dată acolo, la înmormântarea bunicului. Menţiona localităţi ca Nacozari, Bacoache, Fronteras, Villa Hidalgo, Bacerac, Bavispe, Agua Prieta, Naco, care pentru mine aveau calităţile aurului. Menţiona sate pierdute din departamentele Nacori Chico şi Bacadéhuachi, aproape de graniţa cu statul Chihuahua, şi atunci, nu ştiu de ce, îşi ducea mâna la gură ca şi cum ar fi strănutat sau ar fi căscat. Părea că hoinărise şi dormise prin toţi munţii, Las Palomas şi La Cieneguita, munţii Guijas şi cordiliera La Madera, şi lanţul San Antonio şi munţii Cibuta, lanţul Tumacacori şi munţii Sierrita, care pătrund adânc în teritoriul Arizonei, lanţul Cuevas şi lanţul Ochitahueca în nord-est, lângă Chihuahua, munţii La Pola şi munţii Las Tablas în sud, pe drumul spre Sinaloa, lanţul La Gloria şi lanţul El Pinacate în direcţia nord-vest, când mergi spre Baja California. Cunoştea toată Sonora, de la Huatabampo şi Empalme, pe coasta Golfului Californiei, până la cătunele pierdute în deşert. Ştia să vorbească limba yaqui şi limba pápago (pe care o vorbea toată lumea între graniţele Sonorei şi Arizonei) şi

înțelegea limbile seri, pirra, mayo și engleza. Spaniola lui era seacă, uneori cu un ușor accent importat pe care îl contraziceau ochii lui. Am umblat mult pe meleagurile bunicului tău, odihnească-se în pace, ca un câine fără stăpân, mi-a spus odată.

Ne întâlneam în fiecare dimineață. Din când în când încercam să nu-l iau în seamă, să-mi reiau eventual plimbările mele solitare, sesiunile mele de matinee cinematografice, dar el era mereu acolo, așezat pe aceeași bancă din Alameda, foarte calm, cu țigara Bali atârnându-i de buză și cu pălăria de pai acoperindu-i jumătate din frunte (fruntea lui de vierme alb), și era inevitabil ca eu, cufundat între rafturile Librăriei de Sticlă, să nu-l văd, să stau să mă uit la el un timp și până la urmă să mă duc să mă așez lângă el.

În curând am descoperit că umbla întotdeauna înarmat. La început mi-am zis că poate e polițist sau îl urmărea cineva, dar era clar că nu era polițist (sau cel puțin că nu mai era) și foarte rar am văzut pe cineva cu o atitudine atât de indiferentă față de oameni; niciodată nu se uita în spate, niciodată nu se uita în lături, rareori se uita în jos. Când l-am întrebat de ce umblă înarmat, Viermele mi-a răspuns că din obișnuință și eu l-am crezut imediat. Purta arma la spate, între șira spinării și pantaloni. Ai folosit-o de multe ori? l-am întrebat. Da, de multe ori, a spus ca prin vis. Timp de câteva zile arma Viermelui m-a obsedat. Uneori o lua, îi scotea încărcătorul și mi-o dădea s-o studiez. Părea veche și grea. În general eu i-o dădeam înapoi după câteva secunde, rugându-l s-o țină el. Uneori mă deranja să stau pe o bancă în Alameda conversând (sau monologând) cu un om înarmat, nu pentru că el ar fi putut să-mi facă vreun rău, căci din primul moment am știut că Viermele și cu mine o să fim

prieteni întotdeauna, ci de teamă că s-ar putea să ne vadă poliția din D.F., de teamă că ne vor perchiziționa și vor descoperi arma Viermelui și vom sfârși amândoi în vreo carceră întunecată.

Într-o dimineață s-a îmbolnăvit și mi-a vorbit de Villaviciosa. L-am văzut din Librăria de Sticlă și mi s-a părut la fel ca întotdeauna, dar când m-am apropiat am observat că are cămașa boțită, ca și cum ar fi dormit îmbrăcat. Când m-am așezat lângă el am văzut că tremură. După scurt timp a început să tremure din ce în ce mai tare. Ai febră, i-am spus, trebuie să stai în pat. L-am condus, în ciuda împotrivirii sale, până la pensiunea unde locuia. Culcă-te, i-am spus. Viermele și-a scos cămașa, și-a pus pistolul sub pernă și mi s-a părut că a adormit pe loc, deși stătea cu ochii deschiși țintă în tavan. În cameră era un pat îngust, o noptieră, un garderob hodorogit. În garderob am văzut trei cămăși albe, ca aceea pe care și-o scosese, perfect împăturite și doi pantaloni de aceeași culoare, fiecare pe câte un umeraș. Sub pat am întrezărit o valiză din piele de calitate excelentă, din acelea care aveau încuietori ca de seif. N-am văzut nici un ziar, nici o revistă. Camera mirosea a dezinfectant, la fel ca scara pensiunii. Dă-mi bani să mă duc la farmacie să-ți cumpăr ceva, am spus. Mi-a dat un teanc de bancnote pe care l-a scos din buzunarul pantalonilor și a rămas iarăși nemișcat. Din când în când îl trecea un frison din cap până-n picioare, de parcă și-ar fi dat duhul. Dar numai din când în când. Pentru o clipă m-am gândit că poate cel mai bine ar fi să chem un medic, dar mi-am dat seama că asta nu o să-i placă Viermelui. Când m-am întors, încărcat cu medicamente și cu sticle de coca-cola, dormea. I-am dat o doză ca de cal de antibiotice și niște pastile ca să-i scadă febra.

Pe urmă l-am pus să bea jumătate de litru de coca-cola. Cumpărasem şi nişte *pancakes**, pe care le-am lăsat pe noptieră în caz că o să i se facă foame mai târziu. Când mă pregăteam să plec, a deschis ochii şi a început să vorbească despre Villaviciosa.

În felul său, a fost generos cu amănuntele. A spus că satul nu are mai mult de şaizeci de case, două cârciumi, o băcănie. A spus că sunt case de chirpici şi că în unele curţi e ciment pe jos. A spus că din ogrăzi se răspândea o duhoare care uneori era de nesuportat. A spus că era de nesuportat pentru suflet, inclusiv pentru lipsa de suflet, inclusiv pentru lipsa simţurilor. A spus că din cauza asta în unele curţi se turnase ciment. A spus că aşezarea are între două mii şi trei mii de ani şi că localnicii lucrează ca asasini şi gardieni. A spus că un asasin nu urmărea alt asasin, cum să-l urmărească, asta e ca povestea cu câinele care îşi muşcă coada. A spus că există câini care îşi muşcă coada. A spus că există şi şerpi care se înghit de tot şi că dacă vezi un şarpe în clipa când se înghite singur mai bine s-o rupi la fugă, fiindcă întotdeauna se întâmplă ceva rău până la urmă, ca o explozie a realităţii. A spus că aproape de sat trece un râu care se numeşte Río Negro, datorită culorii apelor sale, şi că acestea când ocolesc cimitirul formează o deltă pe care în final o înghite pământul uscat. A spus că din când în când oamenii stau vreme îndelungată uitându-se în zare, la soarele care dispare în spatele vârfului El Lagarto, şi că zarea e de culoarea cărnii, ca spatele unui muribund. Şi ce aşteaptă să se ivească de-acolo? l-am întrebat. M-a speriat vocea mea. Nu ştiu, a spus. Pe urmă a spus, o pulă. Şi pe urmă, vântul şi pulberea, poate.

* Clătite (în engl., în orig.).

Apoi mi s-a părut că s-a liniştit şi după un timp am crezut că a adormit. O să vin mâine, am şoptit, ia-ţi medicamentele şi nu te scula din pat.

Am plecat în tăcere.

A doua zi dimineaţă, înainte să mă duc la pensiunea Viermelui, am trecut un moment, ca întotdeauna, pe la Librăria de Sticlă. Când mă pregăteam să ies, prin pereţii transparenţi, l-am văzut. Stătea pe aceeaşi bancă dintotdeauna, cu o cămaşă albă şi largă şi curată şi nişte pantaloni albi imaculaţi. Jumătate din faţă îi era acoperită de pălăria de pai şi o Bali îi atârna de buza de jos. Se uita drept înainte, cum făcea de obicei, şi părea sănătos. La prânz, când ne-am despărţit, mi-a dat cu un gest morocănos mai multe bancnote şi a spus ceva despre deranjul meu din ziua precedentă. Erau mulţi bani. I-am spus că nu-mi datorează nimic, că aş fi făcut acelaşi lucru pentru orice prieten. Viermele a insistat să iau banii. Aşa o să-ţi poţi cumpăra câteva cărţi, a spus. Am multe, am răspuns. Aşa n-o să mai furi cărţi un timp, a spus. Până la urmă i-am luat banii din mână. A trecut mult timp de-atunci, nu mai ţin minte suma exactă, peso-ul mexican s-a devalorizat de mai multe ori, ştiu doar că mi-au ajuns să-mi cumpăr douăzeci de cărţi şi două discuri cu The Doors şi că pentru mine suma aceea era o avere. Viermele nu ducea lipsă de bani.

Niciodată nu mi-a mai vorbit de Villaviciosa. Timp de o lună şi jumătate, poate două luni, ne-am văzut în fiecare dimineaţă şi ne-am despărţit la prânz, când venea ora mesei şi eu mă întorceam acasă cu autobuzul municipal sau cu un microbuz. Uneori îl invitam la film, dar Viermele n-a vrut să meargă niciodată. Îi plăcea să stea de vorbă cu mine pe banca lui din Alameda sau plimbându-ne pe străzile din

jur şi din când în când accepta să intre într-un bar unde îl căuta mereu pe vânzătorul ambulant de ouă de broască ţestoasă. Niciodată nu l-am văzut bând alcool. Cu puţine zile înainte de a dispărea pentru totdeauna, m-a rugat să-i vorbesc despre Jaqueline Andere. Am înţeles că era felul lui de a-şi aminti de ea. Eu îi vorbeam despre părul ei blond-cenuşiu şi îl comparam în mod favorabil sau defavorabil cu părul blond-miere pe care îl avea în filme, şi Viermele dădea uşor din cap, aprobator, cu privirea aţintită în faţă, ca şi cum o avea pe Jaqueline Andere pe retină sau ca şi cum o vedea pentru prima oară. Odată l-am întrebat ce femei îi plac. Era o întrebare stupidă, pusă de un adolescent care nu voia decât să-şi umple timpul. Dar Viermele a luat-o în serios şi a stat mult pe gânduri până să răspundă. La sfârşit a spus: liniştite. Şi pe urmă a adăugat: dar numai morţii sunt liniştiţi. Şi după o vreme: şi nici morţii, dacă mă gândesc bine.

Într-o dimineaţă mi-a făcut cadou un briceag. Pe plăselele de os se putea citi cuvântul „Caborca" scris cu litere fine din alpaca. Îmi aduc aminte că i-am mulţumit foarte călduros şi că în dimineaţa aceea, în timp ce trăncăneam în Alameda sau în timp ce ne plimbam pe străzile aglomerate din centru, am deschis şi am închis briceagul, admirându-i plăselele, cântărindu-i greutatea în palmă, fermecat de proporţiile lui atât de perfecte. În rest, ziua aceea a fost identică cu toate celelalte. A doua zi dimineaţă Viermele nu mai era acolo.

ZĂPADA

L-AM CUNOSCUT ÎNTR-UN BAR de pe strada Tallers, la Barcelona, acum vreo cinci ani. Când a auzit că sunt chilian, a venit să mă cunoască, şi el se născuse în acele depărtări.

Avea cam aceeaşi vârstă ca şi mine, treizeci şi ceva, şi bea zdravăn, deşi nu l-am văzut niciodată beat. Se numea Rogelio Estrada. Era slab, mai degrabă scund, brunet. Zâmbetul lui părea instalat în mod permanent între uimire şi maliţie, dar cu timpul am descoperit că era mult mai ingenuu decât voia să pară. Într-o seară am fost la bar cu un grup de prieteni catalani. Ne-am apucat să vorbim de cărţi. Rogelio s-a apropiat de masa noastră şi a spus că cel mai mare scriitor al acestui secol este, fără nici o îndoială, Mihail Bulgakov. Câţiva dintre catalani citiseră *Maestrul şi Margareta* şi *Romanul teatral*, dar Rogelio a menţionat alte opere ale marelui romancier, din câte îmi amintesc cred că peste zece, şi le-a spus în rusă. Prietenii mei şi cu mine am crezut că glumeşte şi în curând am început să vorbim de alte lucruri. Într-o seară m-a invitat la el acasă şi, nu ştiu de ce, l-am însoţit. Locuia

pe o stradă din apropiere, la câțiva metri de un cinematograf de categorie mai mult decât inferioară pe care copiii din cartier îl numeau cinematograful-fantomă. Casa era veche și plină de mobile care nu erau ale lui. Ne-am așezat în salon, Rogelio a pus un disc, o muzică oribilă și exagerată în permanent crescendo și pe urmă a umplut două pahare cu votcă. Pe un raft, fotografia unei fete într-o ramă de argint domina salonul. Restul decorului era format din banalități: cărți poștale ilustrate din diferite țări europene, un fanion foarte vechi al echipei Colo-Colo, altul al Universității din Chile, un al treilea al echipei Santiago Morning, toate foarte vechi și uzate. Drăguță, nu-i așa? a spus Rogelio arătând spre fata din rama de argint. Da, foarte drăguță, am răspuns. Apoi m-am așezat din nou și am băut o vreme în tăcere. Când în sfârșit Rogelio a spus ceva, sticla era aproape goală. Întâi trebuie să golești sticla, a spus, pe urmă sufletul. Am ridicat din umeri. Deși eu, a adăugat, firește, nu cred în suflet. Dar chestiunea fundamentală este timpul, nu-i așa? Ai timp să asculți povestea mea? Depinde de poveste, i-am spus, dar cred că da. N-o să fie foarte lungă, a spus Rogelio. Pe urmă s-a ridicat, a luat fotografia cu ramă de argint, s-a așezat în fața mea legănând fotografia în mâna stângă și cu un pahar de votcă în mâna dreaptă și și-a început povestirea.

Copilăria mea a fost fericită și nu are nimic de-a face cu ce a fost viața mea după aceea. Lucrurile au început să se înrăutățească în timpul adolescenței. Locuiam la Santiago și după părerea lui tata eram sortit să devin un delincvent juvenil. Tata, dacă încă nu știi (și nu văd de ce ar trebui s-o știi), era José Estrada Martínez, alias Guatón Estrada, unul dintre principalii conducători ai Partidului Comunist din Chile. Familia mea era proletară, cu conștiință de clasă,

luptătoare, şi de o onestitate la probă de foc. La treisprezece ani am furat o bicicletă. Cu asta mi se pare că ţi-am spus tot. M-au prins după două zile şi am luat o bătaie soră cu moartea. La paisprezece ani am început să fumez marihuana, pe care o cultivau la poalele munţilor nişte amici din cartier. Tata, pe atunci, avea o funcţie înaltă în guvernul lui Allende şi cea mai mare grijă a lui, sărman bătrân, era ca presa de dreapta să nu dea la iveală afacerile în care se băgase fiul lui cel mare. La cincisprezece am furat o maşină. Nu m-au prins (deşi acum ştiu că gaborii aveau nevoie doar de ceva mai mult timp), pentru că după câteva zile a avut loc lovitura de stat şi toată familia mea s-a refugiat la ambasada Uniunii Sovietice. N-are rost să-ţi povestesc cum au fost zilele petrecute la ambasadă. Oribile. Eu dormeam pe culoar şi încercam să-i trag clopotele fiicei unui tovarăş de-al tatălui meu, dar oamenii ăia îşi petreceau ziua întreagă cântând *Internaţionala* sau *No pasarán**. În fine, o atmosferă jalnică, parcă eram la o petrecere protestantă.

În primele luni ale anului 1974 am ajuns la Moscova. Eu, ca să fiu sincer, eram fericit, un oraş nou, rusoaicele blonde cu ochi albaştri, călătoria cu avionul, Europa, o cultură nouă. Realitatea a fost foarte diferită. Moscova semăna cu Santiago de Chile, dar era mai liniştită, mai mare şi cu nişte ierni înfiorătoare. La început m-au dat la o şcoală unde se vorbea jumătate în spaniolă şi jumătate în rusă. După doi ani, am ajuns la o şcoală normală, vorbeam o rusă acceptabilă şi mă plictiseam groaznic. Am intrat la universitate datorită pilelor, presupun, fiindcă adevărul este că studiam

* *Nu vor trece*, cântec republican şi slogan al forţelor de stânga în timpul războiului civil din Spania (1936–1939).

puțin. În primul an m-am înscris la medicină, am făcut un semestru și m-am retras, medicina nu era pentru mine. Totuși, am o amintire plăcută din acele zile de facultate; acolo mi-am făcut primul prieten, adică primul care nu era un chilian refugiat politic, ca mine. Se numea Jimmy Fodeba și era originar din Republica Centrafricană, care, așa cum spune și numele, se află în mijlocul Africii. Tatăl lui Jimmy era comunist ca și taică-meu și, la fel ca taică-meu, era urmărit. Jimmy era destul de inteligent, dar în fond era ca mine. Adică îi plăcea să piardă nopțile, îi plăcea să bea, să fumeze din când în când câte o țigară, îi plăceau femeile. După puțin timp deveniserăm prieteni la cataramă. Cel mai bun prieten pe care l-am avut, dacă nu-i pun la socoteală pe cei din gașca de la Santiago, care au rămas acolo și pe care probabil că n-o să-i mai văd niciodată, deși cine știe, nu? Bun, chestia e că Jimmy și cu mine ne-am unit forțele — și dorințele, și, de ce nu, și necesitățile — și de-atunci n-am mai fost niște exilați mai mult singuratici și dezorientați, ci niște lupi în libertate pe străzile Moscovei, iar când nu îndrăznea unul îndrăznea celălalt și astfel, încetul cu încetul (încetul cu încetul pentru că Jimmy trebuia uneori să studieze, el era un student cu-adevărat bun), ne-am făcut o idee generală despre orașul în care urma să trăim probabil mult timp. Nu intru în amănunte privind aventurile noastre juvenile, îți spun doar că după un an știam unde să găsim un pic de marihuana, ceea ce aici și acum nu pare deloc complicat, dar la Moscova și pe timpurile acelea era o adevărată odisee. Pe atunci încercam să studiez literatura latinoamericană, literatura rusă, radiotehnica, tehnica conservării alimentelor, în fine, de toate, și fie că mă plictiseam, fie că nu eram atent la ore sau pur și simplu fiindcă nu mă duceam

la ore, şi asta se întâmpla de fapt, dădusem chix la toate, şi bunul meu tată m-a ameninţat că o să mă trimită să muncesc într-o fabrică din Siberia, săracu' tata, aşa era el.

Şi din cauza asta am intrat la Şcoala de Educaţie Fizică, pe care unii ruşi optimişti o numeau Şcoala Superioară de Educaţie Fizică, şi de data asta am rezistat până mi-am luat diploma. Da, amice, aşa cum mă vezi, sunt profesor de gimnastică. Din cei proşti, bineînţeles, mai ales dacă mă compar cu unii ruşi, dar până la urmă profesor de gimnastică. Când i-am adus diploma lui taică-meu, bătrânului i-au dat lacrimile de emoţie. Şi cred că aşa s-a sfârşit adolescenţa mea.

Pe vremea aceea îmi luasem numele de Roger Strada. Mă băgam mereu în încurcături, prietenii mei nu erau ceea ce se cheamă oameni cumsecade şi eu însumi mă făcusem al dracului de afurisit, de parcă eram tot numai ranchiună şi nu ştiam cum să scap de ea. Lucram ca asistent al unui antrenor sportiv, un tip de o moralitate uluitoare şi paradoxală (cum mi-ar fi prins bine mie) care căuta tineri atleţi în licee, şi cea mai mare parte a timpului o duceam în petreceri, şuste, afaceri necurate ce îmi permiteau să-mi rotunjesc leafa. Şeful meu se numea Pultakov. Era divorţat şi locuia într-un apartament minuscul pe strada Leliuşenko, în dreptul pieţii Rogacev. Cum ţi-am mai spus, eram al dracului de rău şi Jimmy Fodeba era şi el rău şi cei ce ne cunoşteau bine ştiau că eram răi (cred că mi-am luat numele de Roger, cel puţin la început, din simpla dorinţă de a fi ca Jimmy şi fiindcă în fond mă simţeam un soi de gangster neoitalian), dar Pultakov era rău cu-adevărat, iar cu timpul, văzându-ne în fiecare zi, am început să învăţ de la el toate tertipurile, toate blestemăţiile şi toate viciile. Tata trăia într-o

Moscovă a hârtiilor şi a memorandumurilor, o Moscovă a birocraţilor cu ordine şi contraordine, subiecte ale zilei, frecuşuri interne, ură internă, o Moscovă ideală. Eu trăiam într-o Moscovă a drogurilor şi a prostituţiei, a pieţei negre şi a veseliei, a ameninţărilor şi a crimelor. Cele două Moscove intrau, uneori, în contact în anumite sfere, ba chiar se amestecau, dar ca regulă generală erau două oraşe diferite care se ignorau reciproc. Cu Pultakov am intrat în lumea pariurilor sportive. Pariam pe banii altora, evident, dar şi pe banii noştri. Fotbal, hochei, baschet, box, inclusiv campionate de schi, sport care nu mi s-a părut niciodată amuzant, ne băgam în toate. Am cunoscut multă lume. Lume de tot felul. În general, tipi simpatici, delincvenţi mărunţi, ca mine, dar din când în când am cunoscut şi criminali adevăraţi, tipi dispuşi să facă orice sau tipi care la un moment dat ar fi fost dispuşi să facă orice. Din instinct de supravieţuire, cu ăştia încercam să nu mă împrietenesc. Carne de puşcărie sau de cloacă. Oameni care reuşeau să-l sperie pe Pultakov şi care pe Jimmy şi pe mine ne îngrozeau. Cu excepţia unuia, de vârsta noastră, căruia nu ştiu de ce i-am căzut cu tronc. Tipul ăsta se numea Mişa Semionovici Pavlov şi era un fel de vrăjitor al lumii interlope moscovite. Pultakov şi cu mine îi furnizam informaţii sportive pentru pariurile pe care le făcea şi din când în când respectivul Mişa Pavlov ne invita acasă la el, de fiecare dată alta, toate mai sărăcăcioase decât a lui Pultakov sau a mea, în general în cartiere muncitoreşti din mahalalele din nord-estul Moscovei, în cartierele vechi Poluboiarov, Victoria, Piaţa Veche. Lui Pultakov nu-i plăcea (bine, lui Pultakov nu-i plăcea aproape nimeni) şi încerca să aibă cât mai puţin de-a face cu Pavlov, dar eu am fost mereu un ingenuu şi aureola

lui de copil-minune al lumii interlope, pe lângă atenţiile pentru mine — uneori îmi făcea cadou un pui sau o sticlă de votcă sau o pereche de pantofi — au sfârşit prin a mă cuceri, şi i-am devenit fidel trup şi suflet, cum se zice.

Şi aşa au trecut anii, familia mea s-a întors în Chile, cu excepţia surorii mele mai mici, care s-a măritat cu un rus, tata a murit la Santiago şi a avut o înmormântare foarte frumoasă, după cum rezultă din scrisori, Jimmy Fodeba a continuat să trăiască la Moscova şi să lucreze într-un spital (tatăl lui s-a întors în Republica Centrafricană, unde a fost asasinat), iar Pultakov şi cu mine am rămas împreună mişunând ca nişte şoareci prin săli de gimnastică şi instalaţii sportive. A sosit democraţia (deşi pe mine politica m-a lăsat întotdeauna rece), s-a terminat cu Uniunea Sovietică, a sosit libertatea, au sosit mafiile. Moscova s-a transformat într-un oraş frumos şi vesel, de o veselie feroce foarte caracteristică ruşilor. Dar ca să înţelegi asta trebuie să cunoşti sufletul slav, şi tu, cu toate cărţile pe care le-ai citit, mi se pare că nu-l cunoşti. Dintr-odată totul a devenit prea mare pentru noi. Pultakov, care în fond era stalinist (ceea ce n-o să înţeleg niciodată, fiindcă sub Stalin ar fi ajuns în mod sigur în Siberia), ducea dorul vremurilor de odinioară. Eu, din contră, m-am acomodat cu noua situaţie şi am hotărât să strâng bani, acum, că se putea, ca să plec de acolo o dată pentru totdeauna şi să încep să cunosc lumea, Europa, Africa, pe care eu, în ciuda vârstei — aveam peste treizeci de ani şi eram, cum se zice, mare cât malu' — mi-o imaginam ca pe împărăţia aventurii, fără hotare, un nou basm pentru copii unde puteam să încep de la zero, să fiu fericit, să mă regăsesc pe mine însumi, cum spuneam noi, gagiii din Santiago-ul anului 1973. Aşa am devenit, aproape fără să-mi dau

seama, angajat permanent al lui Mişa Pavlov. Acesta, firește, devenise puternic şi bogat. Pe vremea aceea era poreclit Billy the Kid. Nu mă întreba de ce. Billy the Kid era rapid cu revolverul, Mişa nu-şi scotea repede nici cartea de credit; Billy the Kid era curajos şi, în filmele în care l-am văzut eu, sprinten şi zvelt, Mişa era şi el curajos, dar gras ca un buddha (chiar şi potrivit criteriilor ruseşti) şi incapabil de cel mai mic exercițiu fizic. Am continuat ca intermediar de pariuri, dar în curând am început să fac şi alte treburi pentru el. Uneori mă trimitea la câte un jucător pe care îl cunoşteam cu un teanc de parale la mine, ca să-l conving să piardă meciul. La un moment dat am ajuns să mituiesc jumătate dintr-o echipă de fotbal, pe fiecare jucător în parte, măgulindu-i pe cei mai sensibili şi amenințându-i în mod voalat pe cei mai nehotărâți. Alteori mă însărcina să-i conving pe alți amatori de pariuri să nu parieze sau să nu facă valuri. Dar cea mai mare parte a timpului munca mea era să-i procur informații despre sportivi, una după alta, aparent fără nici un rost, pe care informaticianul lui Pavlov le arhiva neobosit în computerul său.

Cu toate acestea, mai era un lucru pe care îl făceam. Majoritatea iubitelor gangsterilor moscoviți lucrau în cabarete, ca actrițe sau aspirante, fete care făceau striptease. Era normal, aşa a fost întotdeauna. Dar lui Pavlov îi plăceau atletele, săritoarele în lungime, alergătoarele pe suta de metri şi de semifond, săritoarele de triplu salt, din timp în timp se îndrăgostea de vreo aruncătoare de suliță, dar mai ales le prefera pe săritoarele în înălțime. Zicea că sunt ca nişte gazele, femeile perfecte, şi avea dreptate. Şi eu îi făceam rost de ele. Mă duceam pe terenurile unde se antrenau şi aranjam întâlnirile. Unele erau încântate de posibilitatea

de a petrece un weekend cu Mişa Pavlov, bietele de ele, altele, majoritatea, nu. Dar eu îi aduceam întotdeauna femeile pe care şi le dorea, chiar dacă pentru asta trebuia să cheltuiesc bani din buzunarul meu sau să recurg la ameninţări. Şi aşa s-a făcut că într-o după-masă mi-a spus că o vrea pe Natalia Mihailovna Ciuikova, o atletă de optsprezece ani, din regiunea Volgograd, care de-abia sosise la Moscova şi spera să intre în echipa olimpică. Nu ştiu ce mi-a atras atenţia, dar din prima clipă mi-am dat seama că Pavlov vorbea de Ciuikova într-un fel deosebit. Când mi-a dat ordin să i-o aduc, era însoţit de doi ciraci de-ai lui şi ăştia, după ce a vorbit şeful, mi-au făcut cu ochiul spunându-mi parcă: Roger Strada, fă exact ce ţi-a ordonat Billy the Kid, că de data asta treaba e serioasă.

După două zile am reuşit să vorbesc cu Natalia Ciuikova. Întâlnirea a avut loc pe pista acoperită de la Spartanovka, pe bulevardul Sportului, la nouă dimineaţa, care, apropo, nu era ora mea de sculare, dar era unica oră la care o puteam găsi acolo pe săritoare. Întâi am văzut-o de departe; era pe punctul de a porni în fugă spre ştachetă şi se concentra strângând din pumni şi privind în sus, de parcă s-ar fi rugat sau ar fi căutat un înger. Pe urmă m-am apropiat şi i-am spus cine sunt. Roger Strada? a zis ea, asta înseamnă că eşti italian. N-am îndrăznit s-o dezamăgesc complet; i-am spus că sunt chilian şi că în Chile trăiesc mulţi italieni. Avea un metru şaptezeci şi opt şi cântărea probabil 55 de kilograme. Avea părul lung şi şaten şi şi-l strângea într-o coadă simplă, dar în care se concentra tot farmecul de pe lume. Ochii ei erau aproape complet negri şi avea, îţi jur, picioarele cele mai lungi şi mai frumoase pe care le-am văzut în viaţa mea.

N-am fost în stare să-i spun motivul vizitei mele. Am invitat-o la o pepsi-cola, i-am zis că îmi place tehnica ei şi apoi am plecat. În seara aceea nu ştiam ce să-i spun lui Pavlov, ce minciună să-i torn. În cele din urmă am optat pentru formula cea mai simplă. I-am spus că Natalia Ciuikova este o femeie în care trebuie să investeşti mult timp, un specimen diferit de cele pe care le cunoaşte el. Mişa s-a uitat la mine cu faţa aia a lui de focă şi de copil vicios şi a zis că bine, că îmi dă trei zile. Când Mişa îţi dădea trei zile trebuia să rezolvi problema în trei zile, nici una în plus. Aşa că am stat şi m-am gândit câteva ceasuri, întrebându-mă care este cauza atitudinii mele, ce mă reţinea, până am decis să rezolv afacerea cât mai repede posibil. A doua zi, foarte devreme, m-am dus iar la Natalia. Am fost printre primii care au venit pe pistă. Am stat mult timp să-i observ pe atleţii care veneau şi plecau, toţi pe jumătate adormiţi, ca şi mine, conversând sau ciondănindu-se, deşi glasurile lor ajungeau până la mine ca un murmur, voci în surdină care nu spuneau nimic sau strigăte pe ruseşte pe care pe moment nu le mai înţelegeam, ca şi cum aş fi uitat limba, până ce printre acele persoane a apărut Natalia şi a început să facă exerciţii de încălzire. Antrenorul ei nota ceva într-un carneţel. Alte două săritoare în înălţime vorbeau cu ea. Uneori râdeau. Alteori, după săritură se aşezau pe jos şi-şi puneau nişte treninguri bleumarin cu roşu pe care şi le scoteau repede. Uneori beau apă. După o jumătate de oră de fericire mi-am dat seama că sunt îndrăgostit. Era prima dată când mi se întâmpla. Mai înainte iubisem vreo două curve. Fusesem nedrept sau drept, nu contează. Acum eram îndrăgostit. Am stat de vorbă cu ea. I-am explicat povestea lui Mişa Pavlov, cine este, ce vrea. Natalia s-a scandalizat,

pe urmă i s-a părut amuzant. A acceptat să-l vadă, în ciuda sfaturilor mele. Am stabilit întâlnirea cât mai târziu posibil. Între timp am invitat-o la cinema să vedem un film cu Bruce Willis, care este unul dintre actorii mei favoriți, și să luăm masa la un restaurant bun. Am stat de vorbă mult și pe îndelete. Viața ei, fără să fie lipsită de necazuri și decepții, fusese o pildă de perseverență și voință, total opusă vieții mele. Gusturile ei erau simple, nu aspira să aibă bani, ci să fie fericită. În privința sexului, partea pe care voiam eu s-o aflu de la ea, avea vederi largi. La început asta m-a întristat, mi-am zis că Natalia era deja în traista lui Pavlov, mi-am închipuit-o trecând prin paturile tuturor bodyguarzilor lui, perspectiva mi s-a părut insuportabilă. Dar după aceea am înțeles că Natalia vorbea de o sexualitate pe care eu pur și simplu nu o înțelegeam (și continui să n-o înțeleg), care nu o împingea în mod obligatoriu în brațele întregii bande. Și mi-am dat seama că, orice s-ar fi întâmplat, trebuia s-o protejez.

După o săptămână Pavlov m-a trimis la pista acoperită în chip de comisionar, cu un buchet mare de garoafe albe și roșii, care cu siguranță îl costaseră o avere. Natalia a primit florile și m-a rugat s-o aștept. Am fost toată ziua împreună, întâi în centru (unde i-am cumpărat două romane de Bulgakov, autorul ei preferat, la un stand de pe strada Staraia Basmanaia) și pe urmă în cămăruța unde locuia. Am întrebat-o cum a fost. Răspunsul ei, îți jur, m-a lăsat cu gura căscată. A spus că cel mai bun răspuns sunt florile. Câtă putere de concretizare, prietene, câtă răceală, ea era rusoaică și eu chilian, am simțit cum se deschide o prăpastie sub picioarele mele și am izbucnit în hohote de plâns chiar acolo. De multe ori m-am gândit la acea după-masă de plâns care

mi-a schimbat viața. Nu am o explicație, știu doar că m-am simțit ca un copil și că am simțit, pentru prima dată, tot frigul din Moscova și tot pentru prima dată că acel frig mi s-a părut insuportabil. În aceeași după-masă am făcut dragoste cu ea.

De atunci eu eram la dispoziția Nataliei și ea la dispoziția lui Mișa Pavlov. Situația în sine nu părea să prezinte complicații, dar, cunoscându-l pe Pavlov, știam ce risc culcându-mă cu Natalia. Pe lângă asta, cu trecerea zilelor, certitudinea că Natalia se culca cu el — și în plus eu știam exact când o făcea, la ce oră — mi-a înăcrit caracterul, am făcut depresie și am început să-mi văd propria viață (și viața în general) într-un mod fatalist. Mi-ar fi plăcut atunci să am un prieten cu care să pot vorbi ca să-mi vărs amarul. Dar cu Pultakov nici nu putea fi vorba, iar Jimmy Fodeba era veșnic foarte ocupat, așa că nu ne mai vedeam atât de des ca înainte. Nu aveam altă soluție decât să înghit și să aștept.

Așa a trecut un an.

Cu Pavlov viața era ciudată; propria lui viață era împărțită în trei și eu am avut onoarea sau nefericirea de a le cunoaște pe toate: cea a lui Pavlov om de afaceri înconjurat permanent de bodyguarzii săi și răspândind un iz de bani și de sânge care irita simțurile, cea a lui Pavlov ușuraticul sau fluturașul, cum ziceam la Santiago, și care mie unul îmi trezea cea mai împuțită fațetă a imaginației, făcându-mă să sufăr, și cea a lui Pavlov din cercul lui intim, Pavlov cu un spirit neliniștit, umplându-și sau dorind să-și umple clipele de răgaz, „momentele de odihnă intimă", cum spunea el, cu chestiuni legate de literatură și artă, pentru că Pavlov, e greu de crezut, citea mult și, evident, vorbea cu plăcere despre ce citea. În scopul acesta invita trei persoane care

erau, să zicem, gruparea culturală sau cosmopolită a bandei sale. Romancierul Fedor Petrovici Semionov, un italian adevărat care studia rusa cu o bursă la Şcoala de limbi străine din Moscova, numit Paolo Ripellino, şi pe mine, prezentându-mă mereu ca pe prietenul său Roger Strada, cu toate că uneori se purta cu mine de parcă aş fi fost un servitor. Doi ruşi şi doi italieni, spunea Pavlov cu un scurt zâmbet pe buze. Spunea asta ca să mă umilească în faţa lui Ripellino, dar acesta s-a purtat întotdeauna respectuos cu mine. Întâlnirile, oricum, erau amuzante, deşi uneori primeam un telefon la miezul nopţii şi trebuia să ne ducem imediat la una dintre multele case pe care Pavlov le avea în toată Moscova, la ceasul când corpul cerea odihnă, şi să suportăm prelegerile şefului nostru. Gusturile lui Pavlov erau eclectice, cum se spune, nu? Eu, ca să fiu sincer, l-am citit doar pe Bulgakov, din dragoste pentru Natalia, de altceva n-am nici o idee, nu sunt tipul îndrăgostit de lectură, după cum se vede. Din câte am înţeles, Semionov scria romane pornografice, iar Ripellino avea un scenariu pe care voia să i-l finanţeze Pavlov, o poveste cu diverşi karateka şi mafioţi. Singurul care ştia literatură era amfitrionul nostru. Aşa că Pavlov se apuca să vorbească de Dostoievski, de pildă, şi noi îi ţineam hangul. A doua zi mă duceam la bibliotecă şi căutam informaţii despre Dostoievski, rezumate ale operelor şi vieţii lui şi astfel puteam spune ceva la următoarea întâlnire, cu toate că Pavlov nu se repeta aproape niciodată, într-o săptămână vorbea de Dostoievski, următoarea de Boris Pilniak, peste alte două săptămâni de Cehov (despre care spunea că era curist, nu ştiu de ce), pe urmă începea cu Gogol sau chiar cu Semionov, ale cărui romane pornografice le ridica în slăvi. Acesta era un adevărat

personaj. Cred că era de vârsta mea, poate un pic mai mare, şi era unul dintre protejaţii lui Pavlov. Odată cineva mi-a spus că aranjase ca nevastă-sa să dispară. Eu am dat şi nu am dat crezare zvonului. Semionov părea în stare de orice, în afară de a scuipa mâna lui Pavlov. Ripellino era altfel, un băiat bun, singurul care mărturisea pe faţă că nu-l citise pe nici unul dintre scriitorii despre care obişnuia să mono-logheze şeful nostru, cu toate că citise poezie (poezie rusească, bine rimată şi uşor de memorat), din care uneori recita pe dinafară, în general când eram deja cu toţii beţi. Şi ăsta cine e? întreba Semionov cu o voce cavernoasă. Puşkin, cine să fie, îi răspundea Ripellino. Atunci eu profitam şi mă apucam să vorbesc despre Dostoievski, iar Pavlov şi Ripellino recitau din nou în duet poemul de Puşkin, în timp ce Semionov scotea un carneţel şi se făcea că ia notiţe pentru următorul său roman. Alteori vorbeam despre spiritul slav şi spiritul latin şi bineînţeles că la acest subiect eu şi Ripellino eram cei învinşi. Nici nu-ţi poţi închipui câte lucruri ştia Pavlov despre sufletul slav, ce profund şi trist putea deveni atunci. În general Semionov izbucnea în plâns, iar Ripellino şi cu mine capitulam în prima rundă. Nu eram întotdeauna doar noi patru, firește. Din când în când Pavlov trimitea după câteva curve. Uneori ne întâlneam cu una sau două figuri necunoscute, vreun director de revistă mai puţin importantă, vreun actor fără slujbă, vreun ofiţer în retragere care cunoştea cu adevărat operele lui Alexei Tolstoi. Oameni agreabili sau dezagreabili, oameni care făceau afaceri cu Pavlov sau care aşteptau favoruri de la el. Întâlnirile se sfârşeau uneori chiar bine. Alteori, se sfârşeau realmente prost. N-o să înţeleg niciodată sufletul slav. Odată Pavlov le-a arătat invitaţilor săi nişte fotografii reprezentând ceea ce el numea

„selecționata lui feminină de sărituri în înălțime". La început eu n-am vrut să le văd, dar m-au chemat și a trebuit s-o fac. Erau cele patru sau cinci fete pe care i le adusesem eu. Printre ele se afla Natalia Ciuikova. M-am simțit prost și cred că Pavlov și-a dat seama și m-a strâns în brațele lui enorme și s-a apucat să-mi cânte la ureche un cântec de beție care vorbea de moarte și de iubire, singurele lucruri adevărate din viață. Îmi aduc aminte că am râs sau am încercat să râd de ideea lui Pavlov, cum făceam mereu, dar de-abia am reușit să zâmbesc. Mai târziu, când ceilalți își dormeau beția sau plecaseră, am stat un timp la fereastră și m-am uitat la poze cu calm. Cum e viața asta; atunci mi s-a părut totul bine, totul mi s-a părut în ordine (cum spunea taică-meu), și am respirat adânc, liniștit, liber. Și m-am gândit și că sufletul slav nu se deosebește așa de mult de sufletul latin, pe scurt, sunt același lucru, la fel ca sufletul african care se presupune că lumina nopțile prietenului meu Jimmy Fodeba. Poate că sufletul slav suportă mai mult alcool, dar asta-i tot.

Și așa a trecut timpul.

Pe Natalia au exclus-o din echipa olimpică, fiindcă n-a sărit niciodată peste baremul cerut. A participat la competiții naționale și n-a ajuns printre primele. Nici gând să bată vreun record. Cariera ei, deși nu voia s-o admită, se sfârșise și uneori vorbeam amândoi despre viitor cu teamă și speranță. Legătura ei cu Pavlov avea suișuri și coborâșuri; erau zile când el părea că o iubește mai mult decât pe oricine pe lume și altele când se purta urât cu ea. Într-o seară am văzut-o cu fața plină de vânătăi. Mi-a spus că și le-a făcut la antrenament, dar eu știam că fusese Pavlov. Uneori vorbeam până foarte târziu despre călătorii și țări străine. Eu îi povesteam lucruri din Chile, un Chile inventat de mine, presupun,

care i se părea foarte asemănător cu Rusia şi nu o entuziasma, dar îi trezea curiozitatea. Odată a fost cu Pavlov în Italia şi Spania. Nu m-au invitat să-i conduc la plecare, dar am fost unul dintre cei care au venit la aeroport când s-au întors. Natalia era bronzată şi foarte frumoasă. Eu i-am dat un buchet de trandafiri albi pe care cu o seară înainte, din Spania, Pavlov îmi ceruse să-l cumpăr pentru ea. Mulţumesc, Roger, a spus ea. N-aveţi pentru ce, Natalia Mihailovna, am răspuns eu în loc să-i mărturisesc că totul se datora unei convorbiri telefonice internaţionale cu şeful nostru comun. Acesta vorbea în momentul acela cu nişte ucigaşi şi nu şi-a dat seama de dulceaţa din ochii mei (nişte ochi despre care până şi mama, odihnească-se în pace, zicea că par ochi de şobolan). Dar adevărul este că Natalia şi cu mine eram tot mai puţin precauţi.

Într-o seară de iarnă Pavlov m-a sunat acasă. Părea furios. Mi-a ordonat să vin imediat la el. Eu ştiam din auzite că unele dintre afacerile lui nu mergeau foarte bine. Am argumentat că la orele acelea şi cu temperatura de afară nu este recomandabil să ieşi pe stradă, dar Mişa s-a arătat inflexibil: sau eşti aici într-o jumătate de oră, a zis, sau mâine îţi rup coaiele. M-am îmbrăcat cât mai repede posibil şi înainte să ies mi-am băgat într-un buzunar un mic bisturiu pe care îl cumpărasem când eram student la medicină. Străzile din Moscova, la patru dimineaţa, nu sunt foarte sigure, bănuiesc că ştii asta. Drumul a fost o continuare a coşmarului pe care îl aveam când m-a trezit Pavlov cu telefonul lui. Străzile erau acoperite de zăpadă, termometrul arăta probabil minus zece sau minus cincisprezece grade şi multă vreme n-am văzut nici o fiinţă omenească în afară de mine. La început mergeam zece metri şi alergam alţi zece, ca să mă încălzesc. După cincisprezece minute corpul meu s-a resemnat să

înainteze pas cu pas şi încovoiat de frig. În două rânduri am văzut trecând maşini ale poliţiei şi m-am ascuns. Tot de două ori, au trecut tot atâtea taxiuri care n-au vrut să oprească. N-am întâlnit decât beţivi care mă ignorau şi umbre care la trecerea mea se ascundeau în imensele ganguri de pe bulevardul Medvedița. Casa unde îmi dăduse întâlnire Pavlov era pe strada Nemeţkaia; în mod normal, pe jos, făceai între treizeci şi treizeci şi cinci de minute; în noaptea aceea infernală am făcut aproape o oră şi când am ajuns îmi degeraseră patru degete de la piciorul stâng.

Pavlov mă aştepta lângă şemineu, citind şi bând coniac. Înainte să apuc să spun ceva, mi-a dat un pumn în nas. Aproape că nu am simţit lovitura, dar oricum m-am întins pe jos. Să nu-mi murdăreşti covorul, am auzit că spune. Imediat după aceea m-a lovit cu piciorul în coaste de vreo cinci ori, dar cum avea papuci, nici de data asta nu m-a durut prea tare. Pe urmă s-a aşezat, şi-a luat cartea şi cupa şi părea că s-a potolit. Eu m-am ridicat, m-am dus la baie să mă spăl de sângele care îmi curgea din nas şi pe urmă m-am întors în salon. Ce citeşti? l-am întrebat. Bulgakov, a spus Pavlov. Îl cunoşti, nu-i aşa? A, Bulgakov, am spus eu simţind un nod în stomac. Dacă îmi spune ceva de Natalia, mi-am zis, îl omor, şi mi-am băgat mâna în buzunarul paltonului, dibuind după bisturiu. Îmi plac oamenii sinceri, a spus Pavlov, oamenii cinstiţi, care nu umblă cu ascunzişuri, când am încredere într-un om vreau să am încredere totală în el. Mi-a degerat un picior, i-am spus, ar trebui să mă duc la spital. Pavlov nu mă asculta, aşa că am hotărât să încetez cu plângerile, de fapt nu era ceva foarte grav, şi puteam chiar să-mi mişc degetele. Un timp am tăcut amândoi. Pavlov uitându-se la cartea de Bulgakov (*Ouăle miraculoase*

cred că se numea) şi eu uitându-mă la flăcările din şemineu. Natalia mi-a spus că vă vedeţi, a zis Pavlov. N-am răspuns nimic, dar am dat din cap afirmativ. Te culci cu curva asta? Nu, l-am mințit. Dintr-odată mi-a trecut prin cap că Pavlov o omorâse pe Natalia şi că în noaptea aceea o să mă omoare şi pe mine. Nu m-am gândit la consecinţele faptei mele. Am făcut un salt şi i-am tăiat beregata. Următoarea jumătate de oră mi-am petrecut-o ştergându-mi urmele. Apoi am plecat acasă şi m-am îmbătat.

După o săptămână m-a arestat poliţia şi m-a dus la comisariatul de pe Ilininkov, unde m-au interogat timp de o oră. Pură formalitate. Noul şef se numea Igor Borisovici Protopopov, alias Sardeluţa. Nu îl interesau atletele, dar m-a păstrat pe postul de intermediar de pariuri şi de vânzător de meciuri. Am lucrat pentru el şase luni şi apoi am plecat din Rusia. Şi Natalia, o să te întrebi? Pe Natalia am văzut-o a doua zi după ce l-am omorât pe Pavlov, foarte devreme, în sala de antrenament. Nu i-a plăcut cum arătam. Mi-a spus că par un mort. În tonul vocii ei am simţit o nuanţă de dispreţ, dar şi de familiaritate, chiar de dragoste. Am râs şi i-am spus că noaptea trecută băusem mult, atât. Apoi m-am dus la spitalul unde lucra Jimmy Fodeba ca să-mi vadă cineva degetele îngheţate. Povestea nu era foarte gravă, dar mituind câţiva inşi am reuşit să fiu internat trei zile; pe urmă Jimmy a schimbat foaia de internare şi aşa s-a dovedit că atunci când a fost asasinat Pavlov eu eram în pat, la căldurică şi cât se poate de mulţumit.

După şase luni, cum ţi-am spus, am plecat din Rusia. Natalia a venit cu mine. La început am trăit la Paris şi era vorba chiar să ne căsătorim. În viaţa mea n-am fost aşa de fericit. Aşa de fericit, că şi acum îmi e ruşine să-mi amintesc.

Pe urmă am trăit o vreme la Frankfurt şi la Stuttgart, unde Natalia avea prieteni şi spera să-şi găsească un serviciu bun. Până la urmă s-a dovedit că prietenii nu erau aşa de buni şi n-a găsit de lucru, deşi biata Natalia a încercat să lucreze chiar şi ca bucătăreasă la un restaurant rusesc. Dar nu era bună .a bucătărie. Despre moartea lui Pavlov vorbeam rar. Natalia, contrar părerii poliţiei, credea că l-au ucis propriii săi oameni, Sardeluţă, mai exact, deşi eu îi spuneam că a fost cu siguranţă o bandă rivală. Pe Pavlov, ca să vezi cum e viaţa, şi-l amintea ca pe un cavaler, şi elogia întotdeauna generozitatea lui. Eu o lăsam să vorbească şi râdeam în sinea mea. Odată am întrebat-o dacă este rudă cu generalul Ciuikov, tipul care a apărat Stalingradul, actualul Volgograd. Ce idei îţi trec prin cap, Roger, mi-a spus, bineînţeles că nu. După un an de trai împreună m-a lăsat pentru un neamţ, un oarecare Kurt şi nu mai ştiu cum. Mi-a spus că este îndrăgostită şi pe urmă a plâns de milă pentru mine sau de bucurie pentru ea, nu ştiu. Haide, gata, muierea dracului, i-am spus în spaniolă. Ea a început să râdă, ca întotdeauna când vorbeam în limba mea. Am râs şi eu. Am băut o sticlă de votcă împreună şi ne-am luat rămas-bun. Apoi, când am văzut că nu mai am nimic de făcut în oraşul acela german, am venit la Barcelona. Aici lucrez ca profesor de gimnastică la o şcoală particulară. Nu-mi merge rău, mă culc cu curve şi sunt client asiduu în două baruri unde am gaşca mea, cum se spune pe-aici. Dar serile, mai ales serile, mi-e dor de Rusia şi mi-e dor de Moscova. Aici nu se trăieşte rău, dar nu-i acelaşi lucru, deşi dacă mi-ai cere să fiu mai precis n-aş şti să-ţi spun de ce mi-e dor. Bucuria de a trăi? Nu ştiu. Într-o bună zi o să iau un avion şi o să mă întorc în Chile.

ALTĂ POVESTIRE RUSEASCĂ

ÎNTR-O ANUMITĂ OCAZIE, DUPĂ O DISCUȚIE contradictorie cu un prieten despre strania identitate a artei, Amalfitano i-a istorisit o poveste pe care o auzise la Barcelona. Povestea este despre un recrut din numita *División Azul** spaniolă, care a luptat în cel de-al Doilea Război Mondial pe frontul rusesc, mai exact în Grupul Armatelor din Nord, într-o zonă apropiată de Novgorod.

Răcanul era un sevillan mărunțel, slab ca un țâr și cu ochi albaștri care datorită capriciilor vieții (nu era un Dionisio Ridruejo, nici măcar un Tomás Salvador**, și când

---

* Corp militar de voluntari spanioli care între 1941 și 1943 a luptat alături de armatele germane contra Uniunii Sovietice, mai ales pe Frontul oriental.

** Dionisio Ridruejo Jiménez (1912–1975), scriitor și om politic spaniol din Generația din '36, prima generație de poeți de după războiul civil din Spania. Tomás Salvador Espeso (1921–1984), scriitor și ziarist spaniol. Ambii s-au înrolat ca voluntari în menționata *División Azul*, în 1941.

trebuia să salute ridicând mâna ca romanii saluta, dar nu era nici fascist, nici falangist) a ajuns în Rusia. Acolo, fără să se ştie cine a început, cineva i-a spus maistre vino-ncoa' sau maistre fă asta sau fă aia şi sevillanului i-a rămas în cap cuvântul maistru, dar în partea întunecată a minţii, şi în acel loc atât de mare şi de dezolant, cu trecerea timpului şi a spaimelor zilnice, s-a transformat în cuvântul capelmaistru. Nu ştiu cum s-a petrecut, să presupunem că s-a activat un mecanism infantil, o amintire fericită care aştepta ocazia de a reveni.

Aşa că andaluzul gândea despre el că este şi are obligaţiile unui capelmaistru, deşi în mod conştient nu avea nici o idee despre ce înseamnă acel cuvânt care îl desemnează pe dirijorul corului în unele catedrale. Dar într-un fel, şi asta este remarcabil, tot crezându-se capelmaistru a devenit capelmaistru. În timpul teribilului Crăciun din '41 a dirijat corul care cânta colinde în timp ce ruşii îi făceau praf pe cei din Regimentul 250. În amintirea lui, aceste zile sunt pline de zgomote (zgomote seci, constante) şi de o bucurie lăuntrică şi puţin nefirească. Cântau, dar era ca şi cum vocile ajungeau după sau chiar înainte, şi buzele, gâturile, ochii cântăreţilor alunecau de multe ori printr-un soi de fisură de tăcere, într-o călătorie foarte scurtă, dar tot atât de ciudată.

În rest, sevillanul s-a comportat ca un viteaz, cu resemnare, deşi umorul lui s-a înăcrit cu trecerea timpului.

N-a trecut mult şi şi-a dat jertfa de sânge. Într-o după-masă, ca din neatenţie, a fost rănit şi timp de două săptămâni a stat internat la Spitalul Militar din Riga, îngrijit de vânjoase şi zâmbitoare infirmiere ale Reich-ului, uluite de culoarea ochilor lui, şi de câteva infirmiere spaniole voluntare

urâte ca dracu', probabil surori, cumnate sau verişoare îndepărtate ale lui José Antonio*.

Când i-au făcut externarea s-a întâmplat un lucru care a avut grave consecinţe pentru sevillan; în loc să i se dea un bilet cu destinaţia corectă, i s-a dat unul cu care a ajuns la cazărmile unui batalion SS aflat la vreo trei sute de kilometri de regimentul lui. Acolo, înconjurat de nemţi, austrieci, letoni, lituanieni, danezi, norvegieni şi suedezi, toţi mult mai înalţi şi mai robuşti decât el, a încercat să rezolve încurcătura, dar SS-iştii l-au tot purtat cu vorba şi în timp ce se lămureau lucrurile i-au dat o mătură şi l-au pus să mătură cazarma, şi o căldare cu apă şi un mop ca să cureţe lunga şi enorma baracă de lemn unde ţineau, interogau şi torturau tot felul de prizonieri.

Fără să se resemneze de tot, dar îndeplinindu-şi noua sarcină cu conştiinciozitate, sevillanul vedea cum trece timpul în noua lui cazarmă, mâncând mult mai bine decât înainte şi fără să fie expus primejdiilor, fiindcă batalionul SS era repartizat în ariergardă, ca să lupte împotriva celor pe care îi numeau bandiţi. Atunci, în partea întunecată a minţii sale a devenit din nou lizibil cuvântul răcan. Sunt un răcan, şi-a zis, un recrut ageamiu, şi trebuie să-mi accept soarta. Cuvântul capelmaistru a dispărut încetul cu încetul, deşi în unele după-amiezi, sub un cer fără hotar care îl umplea de nostalgii sevillene, mai răsuna încă pe undeva, cine ştie pe unde. Odată i-a auzit cântând pe nişte soldaţi

* José Antonio Primo de Rivera y Sáenz de Heredia, marchiz de Estella (1903–1936), avocat şi om politic, fondator şi lider al partidului Falanga Spaniolă, condamnat şi executat de guvernul celei de-a Doua Republici în primele luni ale războiului civil din Spania.

germani şi şi l-a amintit, altă dată l-a auzit cântând pe un copil în spatele unor tufişuri şi iarăşi şi l-a amintit, de data asta mai clar, dar până a ocolit arbuştii copilul nu mai era acolo.

Într-o bună zi s-a întâmplat ce trebuia să se întâmple. Cazarma batalionului SS a fost asaltată şi cucerită de un regiment de cavalerie rusesc, după unii, de un grup de partizani, după alţii. Lupta a fost scurtă şi s-a înclinat imediat împotriva nemţilor. După câteva ceasuri ruşii l-au găsit pe sevillan ascuns în clădirea lunguiaţă, îmbrăcat cu uniforma de auxiliar SS şi înconjurat de nu foarte îndepărtatele infamii comise acolo. Cum se zice, prins asupra faptului. L-au legat imediat pe unul dintre scaunele pe care SS-iştii le foloseau la interogatorii, unul dintre acele scaune cu curele la picioare şi la braţe, dar la toate întrebările puse de ruşi el răspundea în spaniolă că nu înţelege şi că fusese trimis acolo. A încercat să spună asta şi în germană, dar nu ştia nici trei cuvinte în limba asta, iar ruşii nici unul. Aceştia, după o repriză rapidă de pumni şi picioare, s-au dus să caute pe cineva care ştie germana şi care interoga nişte prizonieri în altă celulă din clădirea lunguiaţă. Înainte să se întoarcă, sevillanul a auzit împuşcături, şi-a dat seama că sunt ucişi nişte SS-işti şi şi-a pierdut speranţa pe care încă o mai avea că o să scape; cu toate acestea, când împuşcăturile au încetat, s-a agăţat din nou cu toate puterile de speranţa că va trăi. Cel care ştia germana l-a întrebat ce făcea acolo, ce funcţie avea şi care era gradul lui. Sevillanul a încercat să-i explice, în germană, dar în zadar. Atunci ruşii i-au deschis gura şi cu nişte cleşti pe care nemţii îi foloseau pentru alte părţi ale corpului au început să-l strângă şi să-i tragă limba. Durerea l-a făcut să

lăcrimeze şi a zis, sau mai degrabă a strigat, cuvântul *coño**. Cu cleştele în gură cuvântul spaniol s-a transformat în mod neaşteptat şi în aer a ţâşnit şuierând alt cuvânt, *kunst*.

Rusul care ştia germană l-a privit mirat. Sevillanul ţipa *kunst, kunst* şi plângea de durere. Cuvântul *kunst*, în germană, înseamnă artă, şi soldatul bilingv asta a înţeles şi a spus că ticălosul ăla era un artist sau aşa ceva. Cei care îl torturau pe sevillan au scos cleştele, cu o bucăţică de limbă, şi au aşteptat, hipnotizaţi pe moment de descoperire. Cuvântul artă. Care îmblânzeşte fiarele. Şi aşa, ca nişte fiare îmblânzite, ruşii şi-au luat un răgaz şi au aşteptat un semn în timp ce răcanului îi curgea sânge din gură şi îşi înghiţea sângele amestecat cu multă salivă şi se îneca. Cuvântul *coño*, metamorfozat în artă, îi salvase viaţa. Când a ieşit din clădirea lunguiaţă soarele apunea, dar i-a rănit ochii de parcă ar fi fost miezul zilei.

L-au luat cu ceilalţi câţiva prizonieri şi la scurt timp alt rus care ştia spaniolă i-a ascultat povestea şi sevillanul a ajuns într-un lagăr de concentrare din Siberia, în timp ce accidentalii săi tovarăşi de nelegiuiri erau executaţi. În Siberia a stat până pe la jumătatea anilor '50. În 1957 s-a stabilit la Barcelona. Uneori deschidea gura şi-şi povestea micile peripeţii cu mult umor. Alteori deschidea gura şi arăta cui voia să vadă locul de unde îi lipsea bucăţica de limbă. De-abia se vedea. Când i se spunea asta, sevillanul explica: odată cu trecerea anilor limba îi crescuse la loc. Amalfitano nu l-a cunoscut personal, dar când i s-a spus povestea, sevillanul mai trăia încă într-o cămăruţă de portar din Barcelona.

---

* Organul sexual feminin şi, în limbajul curent, înjurătură echivalentă cu „mama mă-sii", dar un fel de tic verbal care şi-a pierdut sensul şi conotaţia (în sp.).

WILLIAM BURNS

WILLIAM BURNS, DIN VENTURA, California de Sud, i-a spus această poveste prietenului meu Pancho Monge, polițist din Santa Teresa, Sonora, care, la rândul lui, mi-a istorisit-o mie. Potrivit spuselor lui Monge, americanul era un tip liniştit, care nu-şi pierdea niciodată cumpătul, afirmație ce pare să contrazică desfăşurarea următoarei povestiri. Vorbeşte Burns:

Era o perioadă tristă din viața mea. Cu lucrul mergea prost. Mă plictiseam de moarte, eu, care înainte nu mă plictiseam niciodată. Aveam relații cu două femei. Asta îmi amintesc clar. Una era mai curând veterană, de vârsta mea, cealaltă, aproape o copilă. Deşi uneori păreau două bătrâne bolnave şi foarte ranchiunoase, alteori păreau două fetițe cărora le plăcea doar să se joace. Diferența de vârstă nu era aşa de mare încât să le poți confunda cu o mamă şi-o fiică, dar oricum, pe-aproape. În sfârşit, astea sunt lucruri pe care le poți doar presupune, nu se ştie niciodată. Chestia e că femeile aveau şi doi câini, unul mare şi altul mic. Eu

n-am ştiut niciodată care câine era al uneia şi care al celeilalte. Pe vremea aceea locuiau într-o casă din împrejurimile unei localităţi de munte, un loc de vacanţă. Când i-am spus cuiva, un prieten sau un cunoscut, că vreau să mă duc să petrec un timp acolo, acesta mi-a recomandat să-mi iau undiţa. Dar eu n-am undiţă. Altul mi-a vorbit de magazine şi de cabane, o viaţă de vis, o relaxare pentru creier. Totuşi, eu n-am plecat în vacanţă cu ele, eram acolo ca să le îngrijesc. De ce m-au rugat să am grijă de ele? După cum mi-au spus, un tip voia să le facă rău. Ele îi spuneau asasinul. Când le-am întrebat care este motivul, n-au ştiut ce să zică, sau poate au preferat ca eu să nu ştiu nimic despre acea chestiune. Aşa că mi-am făcut o idee despre problemă. Le era frică, credeau că sunt în pericol, era posibil ca totul să fie o alarmă falsă. Dar eu nu am dreptul să contrazic pe nimeni, mai ales când e vorba de meseria mea, şi mi-am zis că după o săptămână vor ajunge şi singure la această concluzie. Aşa că am plecat cu ele şi cu câinii lor la munte şi ne-am instalat într-o căsuţă de lemn şi piatră plină de ferestre, probabil casa cu cele mai multe ferestre pe care am văzut-o în viaţa mea, fiecare de altă mărime, aşezate la întâmplare. Văzută de afară, judecând după ferestre, casa părea că are trei etaje, dar în realitate avea numai două. Dinăuntru, mai ales din salon şi de la unele ferestre de la primul etaj, îţi producea o senzaţie de ameţeală, de exaltare, de nebunie. În camera pe care mi-au dat-o mie erau doar două ferestre, şi nu foarte mari, dar una deasupra celeilalte, cea de sus ajungea aproape la tavan, cea de jos la mai puţin de patruzeci de centimetri de la podea. Cu toate acestea, viaţa acolo era plăcută. Femeia mai în vârstă scria în fiecare dimineaţă, dar nu închisă în camera ei, cum se spune că obişnuiesc scriitorii,

ci la masa din salon, pe care îşi punea laptopul. Femeia mai tânără se ocupa de grădinărit, se distra cu câinii şi stătea de vorbă cu mine. În general, eu făceam de mâncare şi, cu toate că nu sunt un bucătar excelent, ele îmi lăudau mâncărurile pe care le pregăteam. Aş fi putut trăi aşa tot restul vieţii mele. Dar într-o zi, câinii au dispărut şi am plecat să-i caut. Îmi aduc aminte că, înarmat doar cu o lanternă, am străbătut o pădure din preajmă şi m-am apropiat de grădinile caselor nelocuite. Când m-am întors acasă, femeile m-au privit de parcă eu aş fi fost vinovat de dispariţia câinilor. Atunci au pronunţat un nume, numele asasinului. Ele i-au spus aşa de la început. Nu le-am crezut, dar am ascultat tot ce aveau să-mi spună. Femeile au pomenit de iubiri din şcoală, probleme economice, ranchiune acumulate. Nu pricepeam cum au putut avea relaţii în timpul şcolii cu acelaşi bărbat dată fiind diferenţa de vârstă dintre ele. Dar n-au vrut să-mi mai spună altceva. În seara aceea, în ciuda reproşurilor, una dintre ele a venit la mine în cameră. N-a aprins lumina, eu eram pe jumătate adormit, până la urmă n-am ştiu care a fost. Când m-am trezit, cu primele zori, eram singur. În ziua aceea am hotărât să mă duc în oraş şi să-i fac o vizită bărbatului de care se temeau. Le-am cerut adresa, le-am spus să se încuie în casă şi să nu iasă până la întoarcerea mea. M-am dus cu furgoneta celei mai în vârstă. Exact înainte să intru în oraş, pe terenurile virane ale unei vechi fabrici de conserve, am văzut câinii şi i-am strigat. S-au apropiat cu o expresie umilă şi dând din coadă. I-am urcat în furgonetă şi, râzând de temerile care mă încercaseră cu o noapte înainte, am dat o raită prin oraş. În mod inevitabil, m-am apropiat de adresa pe care mi-o dăduseră femeile. Să zicem că tipul se numea Bedloe. Avea

un magazin în centru, un magazin pentru turişti, unde vindea de la undiţe până la cămăşi în carouri şi ciocolată. M-am uitat un timp printre rafturi. Bărbatul părea un actor de cinema, nu cred că avea mai mult de treizeci şi cinci de ani, vânjos, cu părul negru, şi citea ziarul la tejghea. Era îmbrăcat cu pantaloni de pânză şi un tricou. Magazinul mergea bine fără-ndoială, era situat pe o stradă din centru pe unde treceau atât maşini, cât şi tramvaie. Preţurile articolelor erau mari. Un timp am studiat preţurile şi mărfurile. Când am plecat, nu ştiu de ce, am simţit că sărmanul tip e pierdut. N-am făcut mai mult de zece metri, când mi-am dat seama că mă urmăreşte câinele lui. Până în acel moment nu observasem prezenţa lui în magazin, era un câine mare, negru, poate o corcitură de ciobănesc german şi altă rasă. N-am avut niciodată câini, nu ştiu ce dracu' îi determină să facă un lucru sau altul, dar e clar că acel câine al lui Bedloe m-a urmărit. Bineînţeles că am încercat să-l fac să se întoarcă în magazin, dar nu m-a ascultat. Aşa că am pornit înapoi spre furgonetă cu câinele alături de mine, şi atunci am auzit fluieratul. În spatele meu, proprietarul magazinului fluiera chemându-şi câinele. Nu m-am întors, dar ştiu că a ieşit şi ne-a căutat. Am reacţionat automat, fără să mă gândesc; am încercat să nu mă vadă, să nu ne vadă. Îmi amintesc că m-am ascuns, câinele lipit de picioarele mele, în spatele unui tramvai de culoare roşu-închis, ca sângele uscat. Când mă simţeam foarte ferit, tramvaiul s-a pus în mişcare şi de pe trotuarul celălalt proprietarul m-a văzut sau a văzut câinele şi mi-a făcut nişte semne cu mâinile, ceva ce putea însemna să iau câinele sau să sugrum câinele sau să nu mă mişc de acolo până nu traversează el strada. Dar exact asta n-am făcut, i-am întors spatele şi am dispărut

în mulțime, în timp ce el striga ceva de genul stați, e câinele meu, dom'le, câinele meu. De ce m-am comportat așa? Nu știu. Cert este că acel câine al proprietarului magazinului m-a urmat ascultător până unde era parcată furgoneta și de cum am deschis portiera, fără să-mi dea timp să reacționez, a intrat în mașină și n-a fost chip să-l scot. Când m-au văzut că vin cu trei câini, femeile n-au spus nimic și s-au apucat să se joace cu animalele. Câinele celui de la magazin părea că le cunoaște dintotdeauna. În după-masa aceea am vorbit despre multe lucruri. Mai întâi le-am povestit tot ce mi se întâmplase în oraș, pe urmă ele au vorbit de trecutul lor, de profesiunile lor, una fusese învățătoare, cealaltă coafeză, amândouă renunțaseră la meseriile lor, deși din când în când, au spus, îngrijeau copii cu probleme. La un moment dat m-am trezit spunând ceva despre necesitatea de a supraveghea casa în permanență. Femeile s-au uitat la mine și m-au aprobat cu un surâs. Mi-a părut rău că am spus asta. Pe urmă am mâncat. În seara aceea n-am pregătit eu masa. Conversația a lâncezit până a ajuns la o liniște întreruptă doar de fălcile noastre, de dinții noștri, de alergăturile câinilor afară, în jurul casei. Mai târziu am început să bem. Una dintre femei, nu-mi aduc aminte care, a vorbit despre forma rotundă a pământului, despre conservare, despre vocile doctorilor. Eu mă gândeam la altele și nu i-am dat atenție. Presupun că se referea la indienii care au locuit pe vremuri în acești munți. N-am mai putut suporta și m-am ridicat, am strâns masa și m-am dus în bucătărie să spăl vasele, dar și de-acolo le auzeam. Când m-am întors în salon, cea mai tânără era întinsă pe sofa, acoperită pe jumătate cu o pătură, și cealaltă vorbea acum despre un oraș mare, parcă elogia viața într-un oraș mare, dar luând-o de

fapt în derâdere, mi-am dat seama de asta fiindcă din timp în timp râdeau amândouă. Niciodată n-am înțeles umorul acelor femei. Îmi plăceau, le apreciam, dar simțul lor al umorului îmi părea fals, importat. Sticla de whisky pe care o deschisesem chiar eu după cină era pe jumătate goală. Asta m-a îngrijorat, nu aveam de gând să mă îmbăt, nu voiam ca ele să se îmbete și să mă lase singur. Așa că m-am așezat lângă ele și le-am spus că trebuie să rezolvăm câteva lucruri. Ce lucruri? au zis afișând o falsă surpriză, sau poate într-adevăr puțin surprinse. Casa prezintă prea multe puncte vulnerabile, le-am spus. Trebuie să rezolvăm asta. Spune care sunt, a zis una din ele. De acord, am spus, și am început să subliniez depărtarea de oraș, poziția lipsită de apărare, dar mi-am dat seama repede că nu mă ascultă. Se făceau că mă ascultă, dar nu mă ascultau. Dacă aș fi un câine, m-am gândit cu ciudă, femeile astea mi-ar arăta mai mult respect. Mai târziu, când am înțeles că toți trei ne pierduserăm somnul, au vorbit de copii și glasurile lor mi-au strâns inima. Am văzut multe lucruri oribile, ticăloșii care i-ar face să dea înapoi pe tipii cei mai duri, dar în noaptea aceea, în timp ce le ascultam, inima mi s-a făcut cât un purice, gata să dispară aproape. Am vrut să mă bag în vorbă, am vrut să știu dacă își aduceau aminte de copilăria lor sau vorbeau de copii reali, copii care sunt copii încă, dar n-am reușit. Parcă aveam în gât numai vată și tifon. Brusc, în mijlocul conversației sau al monologului pe două voci, am avut o presimțire și m-am apropiat în liniște de una dintre ferestrele salonului, o fereastră mică și absurdă ca un hublou, într-un colț, prea aproape de fereastra principală ca să aibă vreo utilitate. Știu că în ultima clipă femeile s-au uitat la mine, și-au dat seama că se întâmplă ceva, am reușit doar să le

fac semn să păstreze liniştea, cu arătătorul la buze, apoi am tras perdeaua şi am văzut pe partea cealaltă capul lui Bedloe, capul asasinului. Întâmplările petrecute în continuare sunt confuze. Şi sunt confuze fiindcă panica este contagioasă. Asasinul, mi-am dat seama imediat, a luat-o la fugă în jurul casei. Femeile şi cu mine am luat-o la fugă în interior. Două cercuri: el căutând o intrare, evident vreo fereastră care să fi rămas deschisă; femeile şi cu mine verificând uşile, închizând ferestrele. Ştiu că n-am făcut ce ar fi trebuit să fac, să mă duc în camera mea, să-mi iau arma şi apoi să ies în curte şi să-l prind pe individul acela. În loc să fac asta m-am gândit la câinii care nu erau în casă, mi-am dorit să nu li se întâmple nimic rău, căţeaua era însărcinată, aşa parcă îmi amintesc, cineva spusese ceva de genul ăsta. În orice caz, în momentul acela, fără să mă opresc din alergat, am auzit că una dintre femei spunea: Dumnezeule, căţeaua, căţeaua, şi m-am gândit la telepatie, m-am gândit la fericire, m-am temut că cea care vorbise, indiferent care o fi fost, o să iasă să caute căţeaua. Din fericire, nici una dintre ele n-a schiţat gestul de a ieşi din casă. Slavă Domnului! Slavă Domnului! m-am gândit. Chiar în clipa aceea (niciodată n-o să pot uita) am intrat într-o încăpere de la etajul întâi pe care n-o ştiam. Era lungă şi strâmtă, întunecoasă, luminată doar de lună şi de strălucirea stinsă care venea de la becurile de la intrare. Şi în momentul acela am ştiut, cu o certitudine asemănătoare cu groaza, că destinul (sau nenorocirea, în acest caz era totuna) mă condusese până acolo. În fund, de partea cealaltă a ferestrei, am văzut silueta proprietarului magazinului. M-am ghemuit stăpânindu-mi cu mare greutate tremuratul (îmi tremura tot corpul, transpiraţia îmi curgea şiroaie) şi am aşteptat. Asasinul a deschis fereastra cu o

uşurinţă surprinzătoare şi a intrat în tăcere în cameră. Înăuntru erau trei paturi de lemn, înguste, şi noptierele lor. La câţiva centimetri de căpătâiele paturilor am văzut trei icoane înrămate. Asasinul s-a oprit o clipă. L-am simţit cum respiră, aerul a pătruns în plămâni cu un zgomot sănătos. Apoi a mers pe bâjbâite, între perete şi picioarele paturilor, direct spre locul unde îl aşteptam eu. Mi-am dat seama că nu mă văzuse, mi s-a părut imposibil, în sinea mea am fost recunoscător norocului, când a ajuns lângă mine l-am apucat de picioare şi l-am trântit. Pe jos fiind, i-am tras câteva picioare cu intenţia de a-i face cât mai mult rău posibil. E aici, e aici, am strigat, dar femeile nu m-au auzit (în momentul acela nici eu nu le auzeam alergând) şi începerea necunoscută mi s-a părut ca o prefigurare a creierului meu, singura casă, singurul acoperiş. Nu ştiu cât timp am stat acolo, dând lovituri în corpul căzut la pământ, îmi amintesc doar că cineva a deschis o uşă în spatele meu, cuvinte al căror sens nu l-am înţeles, o mână pe umărul meu. Pe urmă am rămas singur şi am încetat să mai lovesc. Timp de câteva clipe n-am ştiu ce să fac, mă simţeam ameţit şi obosit. În sfârşit, mi-am venit în fire şi am târât corpul în salon. Acolo, stând foarte aproape una de alta pe sofa, aproape îmbrăţişate (dar nu se îmbrăţişau), le-am găsit pe femei. Nu ştiu de ce, ceva din acea scenă a trezit în mine amintirea sărbătoririi unei aniversări. În privirile lor am citit nelinişte, o urmă de frică, dar nu pentru ce se întâmplase, ci pentru starea în care îl lăsasem pe Bedloe cu loviturile mele. Şi tocmai din cauza privirilor lor las să cadă corpul pe covor, îl las să-mi alunece din mâini. Faţa lui Bedloe este o mască însângerată pe care lumina din salon o scoate în evidenţă cu cruzime. În locul nasului e doar o masă sângerândă.

I-am ascultat bătăile inimii. Femeile mă priveau fără să facă nici o mişcare. Tipul ăsta e mort, am spus. Înainte să ies în pridvor, am auzit că una din ele ofta. Am fumat o ţigară uitându-mă la stele, gândindu-mă ce explicaţii o să le dau mai târziu autorităţilor din oraş. Când am intrat din nou, ele stăteau în patru labe şi dezbrăcau cadavrul, şi nu m-am putut abţine să nu strig. Nici nu s-au uitat la mine. Cred că am băut un pahar de whisky şi am ieşit din nou, cred că am luat şi sticla. Nu ştiu cât timp am rămas afară, fumând şi bând, lăsându-le timp femeilor să-şi termine treaba. Încetul cu încetul am început să trec în revistă faptele. Mi-am amintit de bărbatul care privea pe fereastră, mi-am amintit de privirea lui şi i-am înţeles spaima, mi-am amintit când şi-a pierdut câinele, în sfârşit mi-am amintit cum citea ziarul în fundul magazinului. Mi-am amintit, de asemenea, lumina din ziua anterioară, şi lumina din interiorul magazinului şi lumina din pridvor văzută din interiorul încăperii în care îl omorâsem. Pe urmă am început să urmăresc câinii, care nu dormeau nici ei şi alergau de la un capăt la altul al curţii. Grilajul de lemn era rupt în unele locuri şi cineva, într-o zi, va trebui să-l repare, dar acel cineva n-o să fiu eu. A început să se lumineze de zi de cealaltă parte a munţilor. Câinii au urcat în pridvor în căutarea unor mângâieri, poate obosiţi de atâta joacă nocturnă. Erau doar cei doi dintotdeauna. Am fluierat, l-am chemat pe celălalt, dar nu a apărut. Odată cu primul fior de frig, am avut o revelaţie. Bărbatul mort nu era nici un asasin. Adevăratul asasin, ascuns în vreun loc îndepărtat, sau mai curând fatalitatea, ne-a înşelat. Bedloe nu voia să omoare pe nimeni, îşi căuta doar câinele. Sărmanul nenorocit, mi-am zis. Câinii au început să se fugărească din nou prin curte. Am deschis

uşa şi m-am uitat la femei, fără să am puterea de a intra în salon. Corpul lui Bedloe era din nou îmbrăcat. Chiar mai bine îmbrăcat decât înainte. Voiam să le spun ceva, dar mi s-a părut inutil şi m-am întors în pridvor. Una dintre femei a ieşit după mine. Acum trebuie să scăpăm de cadavru, a spus în spatele meu. Da, am spus eu. Mai târziu le-am ajutat să-l bage pe Bedloe în partea din spate a furgonetei. Am pornit spre munţi. Viaţa n-are sens, a spus femeia mai în vârstă. Eu nu i-am răspuns, am săpat o groapă. Când ne-am întors, în timp ce ele făceau duş, am spălat furgoneta şi mi-am strâns lucrurile. Ce-o să faci acum? m-au întrebat în timp ce ne luam micul dejun în pridvor, admirând norii. Mă întorc în oraş, le-am spus, să reiau cercetările exact din punctul unde m-am împotmolit.

După şase luni, îşi încheie povestirea Pancho Monge, William Burns a fost asasinat de nişte necunoscuţi.

DETECTIVII

— Ţie ce arme îţi plac?

— Toate în afară de armele albe.

— Vrei să spui cuţite, brişti, stilete, hangere, pumnale, bricege şi chestii de-astea?

— Da, cam aşa ceva.

— Cum adică?

— Adică aşa vine vorba, prostovane. Da, nici una din astea.

— Eşti sigur?

— Da, sunt sigur.

— Da' cum de nu-ţi plac hangerele?

— Nu-mi plac şi gata.

— Păi sunt armele tipice în Chile.

— Hangerele sunt armele tipice în Chile?

— Armele albe în general.

— Nu mă prosti, gagiule.

— Îţi jur pe ce-am mai sfânt, acum nu demult am citit un articol în care se spunea asta. Nouă, chilienilor, nu ne

plac armele de foc, probabil din cauza zgomotului, natura noastră este mai degrabă înclinată spre liniște.

— Probabil e din cauza mării.

— Cum adică din cauza mării? La ce mare te referi?

— La Pacific, firește.

— A, oceanul, sigur. Și ce legătură are Oceanul Pacific cu liniștea?

— Se zice că acoperă zgomotele, zgomotele inutile, bineînțeles. Evident, nu știu dacă e adevărat.

— Și ce-mi spui de argentinieni?

— Ce treabă au argentinienii cu Pacificul?

— Ei au Oceanul Atlantic și sunt mai degrabă zgomotoși.

— Dar nici nu se compară.

— Ai dreptate, nici nu se compară, deși și argentinienilor le plac armele albe.

— Tocmai de-asta, mie nu-mi plac. Chiar dacă sunt armele noastre naționale. Bricegele hai, treacă-meargă, nu spun că nu, mai ales cele multifuncționale, dar restul sunt ca un blestem.

— Explică-mi, gagiule, ce vrei să spui.

— Nu știu să explic, amice, îmi pare rău. Asta-i situația și gata, ce vrei să fac?

— Văd eu unde bați.

— Spune, atunci, că eu nu știu.

— Văd, dar nu știu să-ți explic.

— Deși au și avantaje.

— Ce avantaje pot să aibă?

— Închipuie-ți o bandă de gangsteri înarmați cu automate. E doar un exemplu. Sau niște interlopi cu mitraliere Uzi.

— Văd eu unde bați.

— E sau nu e un avantaj?

— Pentru noi, sută la sută. Dar patria e oricum afectată.

— De ce să fie afectată patria!

— Caracterul chilienilor, firea chilienilor, visurile colective, astea sunt afectate. E ca şi cum ni s-ar spune că nu suntem pregătiţi pentru nimic, doar să suferim, nu ştiu dacă mă urmăreşti, dar eu parcă aş fi avut o revelaţie.

— Te urmăresc, dar nu e vorba de asta.

— Cum nu e vorba de asta?

— Nu la asta mă referem. Mie nu-mi plac armele albe şi gata. Fără atâta filozofie, vreau să spun.

— Dar ai vrea ca în Chile să ne placă armele de foc. Ceea ce nu înseamnă că în Chile abundă armele de foc.

— Nu zic nici da, nici nu.

— Şi pe urmă, cui nu-i plac armele de foc?

— Asta-i adevărat, tuturor oamenilor le plac.

— Vrei să-ţi explic mai amănunţit chestia cu liniştea?

— Bine, dacă n-o să adorm.

— N-o să adormi, şi dacă adormi oprim maşina şi trec eu la volan.

— Atunci explică-mi chestia cu liniştea.

— Am citit-o într-un articol din *Mercurio*...

— De când citeşti tu *Mercurio*?

— Uneori îl găsesc la comisariat şi cum gărzile sunt lungi... În fine, în articol se spunea că suntem un popor latin şi că latinii au o fixaţie pentru armele albe. Anglo-saxonii, din contră, mor după armele de foc.

— Asta depinde de situaţie.

— Aşa m-am gândit şi eu.

— O să vezi tu, la momentul potrivit.

— Aşa m-am gândit şi eu.

— Suntem mai înceţi, trebuie să recunoaştem.

— Cum adică suntem mai înceți?

— Mai lenți, în toate sensurile. Ca o formă de a fi mai vechi.

— Asta numești tu încetineală?

— Am rămas la faza pumnalelor, cum ar veni în epoca de bronz, în timp ce yankeii sunt în epoca de fier.

— Mie nu mi-a plăcut niciodată istoria.

— Ți-aduci aminte când l-am prins pe Loayza?

— Cum să nu-mi aduc aminte?

— Păi vezi, grasul nu s-a predat.

— Şi avea un arsenal acasă.

— Păi vezi...

— Adică ar fi trebuit să lupte.

— Noi eram doar patru şi grasul cu ai lui erau cinci. Noi aveam doar armele regulamentare şi grasul avea şi o bazooka.

— Nu era o bazooka, gagiule.

— Era o Franchi Spas-15! Şi avea şi două puşti cu țeava tăiată. Dar grasul Loayza s-a predat fără să tragă un glonț.

— Ai fi preferat să fi avut loc o luptă?

— Doar nu sunt nebun. Dar dacă grasul, în loc să se numească Loayza s-ar fi numit Mac Curly, ne-ar fi primit cu o ploaie de gloanțe şi poate că acum n-ar fi fost la puşcărie.

— Poate acum ar fi fost mort...

— Sau liber, nu ştiu dacă mă urmăreşti.

— Mac Curly sună a nume de cowboy, mi se pare că am văzut filmul ăsta.

— Şi mie, cred că l-am văzut împreună.

— Tu şi cu mine nu mai mergem împreună la filme de-un veac.

— Cam pe-atunci l-am văzut.

— Ce arsenal avea grasul Loayza, ți-aminteşti cum ne-a primit?

— Râzând în hohote.

— Eu cred că era din cauza nervilor. Unul din bandă a început să plângă. Mi se pare că nu avea nici şaisprezece ani.

— Dar grasul avea peste patruzeci şi făcea pe durul. Revino la realitate: în ţara asta nu există tipi duri.

— Cum adică nu există tipi duri? Eu am văzut unii foarte duri.

— Nebuni oi fi văzut cu ghiotura, da' duri foarte puţini, sau nici unul!

— Şi de Raulito Sánchez ce spui? Îţi aduci aminte de Raulito Sánchez, ăla care avea un Manurhin?

— Cum să nu-mi aduc aminte?

— Şi ce zici de el?

— Că trebuia să scape de revolver de la bun început. De la asta i s-a tras. Nu-i nimic mai simplu decât să dai de urma unui Magnum.

— Manurhin-ul e un Magnum?

— Sigur că e un Magnum.

— Eu credeam că e o armă franţuzească.

— Este un 357 Magnum franţuzesc. De-aia n-a scăpat de el. Îl îndrăgise, e o armă scumpă, sunt puţine din astea în Chile.

— Toată viaţa înveţi câte ceva.

— Bietul Raulito Sánchez.

— Se zice c-a murit în puşcărie.

— Nu, a murit la puţin timp după ce-a ieşit, într-o pensiune din Arica.

— Se zice că avea plămânii distruşi.

— De mic a scuipat sânge, dar a rezistat curajos.

— Era tare liniştit, mi-aduc aminte.

— Liniştit şi muncitor, deşi cam prea interesat de aspectele materiale ale vieţii. De la Manurhin i s-a tras.

— De la curve i s-a tras!

— Păi Raulito Sánchez era curist.

— Habar n-aveam, pe cuvânt. Timpul nu iartă pe nimeni, şi palatele cele mai falnice se prăbuşesc până la urmă.

— Ce-au palatele cu prefectura?

— Eu îl ţin minte ca pe un mascul ca lumea, nu ştiu dacă mă urmăreşti.

— Ce legătură are masculinitatea?

— Păi, în felul lui, era bărbat, nu?

— Ca să fiu sincer, nu ştiu ce să-ţi spun.

— Eu l-am văzut cel puţin o dată cu nişte curve. Nu făcea mofturi la curve.

— Raulito Sánchez nu făcea mofturi la nimic, dar ştiu sigur că nu s-a culcat niciodată cu o femeie.

— Asta e o afirmaţie foarte gravă, amice, ai grijă ce spui. Morţii ne privesc tot timpul.

— Aiurea ne privesc morţii. Morţii sunt obişnuiţi să stea liniştiţi. Morţii sunt un căcat.

— Cum adică sunt un căcat?

— Nu fac altceva decât să le fută răbdarea celor vii.

— Îmi pare rău, dar nu sunt de acord, gagiule, eu îi respect foarte mult pe morţi.

— Dar nu te duci niciodată la cimitir.

— Cum adică nu mă duc la cimitir?

— Ia zi, când e Ziua morţilor?

— Cu asta m-ai avut, tipule. Mă duc când am chef.

— Tu crezi în stafii?

— Nu prea ştiu ce să zic, dar când auzi unele întâmplări ţi se face părul măciucă.

— La asta voiam să ajung.

— Te referi la Raulito Sánchez?

— Exact. Înainte să moară cu-adevărat, a făcut de cel puțin două ori pe mortul. O dată, la o razie printre curve. O ții minte pe Doris Villalón? A stat o noapte întreagă împreună cu ea în cimitir, amândoi sub aceeași pătură și, din câte-a spus Doris, nu s-a întâmplat nimic toată noaptea.

— Dar Doris a albit complet.

— Există versiuni pentru toate gusturile.

— Da' e adevărat că a albit într-o singură noapte, ca regina Antoaneta.

— Eu știu din surse de încredere că i-a fost frig și că s-au băgat într-o nișă goală, după asta povestea se complică. Din câte mi-a povestit o prietenă de-a lui Doris, la început a încercat să-i facă o labă lui Raulito, dar Raulito nu era în formă și până la urmă a adormit.

— Ce sânge rece avea tipul ăsta.

— Dup-aia, când nu s-au mai auzit câinii, Doris a vrut să coboare din nișă și atunci a apărut fantoma.

— Deci Doris a albit din cauza unei fantome?

— Așa se spune.

— Poate că era doar o statuie din cimitir.

— E greu să crezi în stafii.

— Și în tot timpul ăsta Raulito a dormit?

— A dormit fără să se atingă de biata femeie.

— Și a doua zi el cum avea părul?

— Negru, ca întotdeauna, dar nu există o dovadă scrisă că femeia a albit *ipso facto*.

— Sau poate că statuia nu era luminată cu lumânări.

— Poate c-a fost o sperietură.

— O sperietură la comisariat.

— Sau i s-a decolorat părul.

— Astea sunt misterele condiției umane. Dar în orice caz, Raulito n-a încercat niciodată vreo gagică.

— Da' părea foarte bărbat.

— În Chile nu mai există bărbați, gagiule.

— Acum chiar că mă lași cu gura căscată. Ai grijă cu volanul. Nu te enerva.

— Cred că a fost un iepure, probabil l-am călcat.

— Cum adică nu mai există bărbați?

— I-am omorât pe toți.

— Cum adică i-am omorât? Eu n-am omorât pe nimeni în viața mea. Şi tu nu ți-ai făcut decât datoria.

— Datoria?

— Datoria, obligațiile, păstrarea ordinii, munca noastră, într-un cuvânt. Sau preferi să-ți iei salariul stând pe scaun?

— Niciodată nu mi-a plăcut să stau pe scaun, am un vierme în cur, dar tocmai din cauza asta ar fi trebuit să mă car.

— Şi atunci ar fi rămas bărbați în Chile?

— Nu mă considera nebun, gagiule, şi mai ales când sunt la volan.

— Fii calm şi uită-te în față. Ce legătură are Chile cu povestea asta?

— Are mare legătură, mai mare poate decât îmi închipui eu.

— Încep să mă prind.

— Îți aduci aminte de '73*?

— Exact la asta mă gândeam.

— Atunci i-am omorât pe toți.

---

* Pe 11 septembrie 1973 a avut loc lovitura militară de stat din Chile, care a răsturnat guvernul progresist condus de Salvador Allende.

— Mai bine mai încetineşte, cel puţin cât îmi explici asta.

— Nu e prea mult de explicat. De plâns, da, de explicat, nu.

— Oricum, să mai flecărim, că drumul e lung. Pe cine am omorât în '73?

— Pe adevăraţii bărbaţi ai patriei.

— Nu-i chiar aşa, gagiule. Şi în plus, noi am fost primii, nu-ţi mai aduci aminte că am fost arestaţi?

— Numai trei zile.

— Dar au fost primele trei zile, mă căcasem pe mine de frică.

— Dar ne-au dat drumul după trei zile.

— Unora nu le-au dat drumul niciodată, cum s-a întâmplat cu inspectorul Tovar, ţărănistul de Tovar, un bărbat curajos, îl ţii minte?

— Pe-ăsta l-au aruncat în mare la Quiriquina?

— Aşa i-am spus văduvei, dar adevărul nu s-a aflat niciodată.

— Asta mă înnebuneşte uneori.

— De ce să-ţi faci sânge rău?

— Mi se arată morţii în vis, se amestecă printre cei ce nu sunt nici vii, nici morţi.

— Cum nu sunt nici vii, nici morţi?

— Vreau să zic cei care s-au schimbat, care au crescut, noi înşine, ca să nu mai vorbim de alţii.

— Acum te înţeleg, nu mai suntem copii, asta vrei să spui.

— Şi uneori am impresia că n-o să mă pot trezi, că am căcat-o pentru veşnicie.

— Astea-s doar nişte idei fixe, gagiule.

— Şi uneori mă înfurie aşa de tare, că ajung să caut un vinovat, tu mă ştii, în dimineţile alea când vin cu o mutră

care te bagă în sperieți, caut vinovatul, dar nu găsesc pe nimeni sau, și mai rău, îl găsesc pe cel care nu e vinovat și simt că mor.

— Da, da, te-am văzut.

— Atunci dau vina pe Chile, țară de curiști și de asasini.

— Da' ce vină au curiștii, vrei să-mi spui și mie?

— Nici una, dar poți să dai vina pe orice.

— Nu sunt de acord cu punctul tău de vedere, viața e oricum destul de grea așa cum e.

— Și atunci mă gândesc că țara asta s-a dus dracului de mult, că cei care suntem aici am rămas ca să trăim un coșmar, numai pentru că cineva trebuia să rămână și să-și suporte visele.

— Ai grijă că urmează o pantă. Nu te uita la mine, eu n-am spus nimic, uită-te în față.

— Și atunci mă gândesc că în țara asta nu mai există bărbați. E ca un flash. Nu mai există bărbați, au rămas doar niște adormiți.

— Și de femei ce părere ai?

— Tu, gagiule, parcă ești prost uneori, mă refer la condiția umană, în general, care le include și pe femei.

— Nu știu dacă te înțeleg.

— Păi am fost foarte clar.

— Adică în Chile nu mai sunt nici bărbați, nici femei care să fie bărbați.

— Nu-i chiar așa, dar pe-acolo.

— Mie mi se pare că chilienele merită să fie respectate.

— Da' cine nu le respectă pe chiliene?

— Tu, gagiule, ca să nu mai vorbim de alții.

— Păi eu cunosc numai chiliene, cum să nu le respect?

— Spui tu așa, dar gândește-te la consecințe.

— De ce eşti aşa de susceptibil?

— Nu sunt susceptibil.

— Îmi vine să opresc şi să-ţi dau una peste bot.

— Ia să te văd.

— Fir-ar, ce noapte frumoasă.

— Nu mă fute cu noaptea. Ce legătură are noaptea?

— Probabil că e din cauza lunii pline.

— Lasă-te de ironii. Eu sunt chilian get-beget şi nu o dau pe după piersic.

— Aici te-nşeli; toţi suntem chilieni get-beget şi nici unul nu ne dăm jos din piersic. Un frunziş să te caci pe tine de frică.

— Tu eşti un pesimist.

— Da' cum vrei să fiu?

— Şi în cele mai negre momente tot se zăreşte lumina la capătul tunelului. Cred că asta a spus-o Pezoa.

— Pezoa Véliz.

— Până şi în cele mai negre momente există un strop de speranţă.

— Speranţa s-a dus naibii.

— Speranţa e singurul lucru care nu se duce naibii.

— Pezoa Véliz, ştii de ce-mi aduce aminte?

— De un' să ştiu, gagiule?

— De primele zile la Anchete.

— La comisariatul din Concepción?

— La comisariatul de pe strada Temple.

— De-acolo mi-aduc aminte doar de curve.

— Eu nu m-am culcat niciodată cu o curvă.

— Cum poţi să spui aşa ceva, gagiule?

— Mă refer la primele zile, la primele luni, pe urmă m-am porcit.

— Şi era gratis pe deasupra, când te culci cu o curvă fără să plăteşti e ca şi cum nu te-ai fi culcat cu o curvă.

— Curva-i curvă şi-n zi de Paşti.

— Uneori am impresia că ţie nu-ţi plac femeile.

— Cum adică nu-mi plac femeile?

— Am zis-o fiindcă vorbeşti cu atâta dispreţ de ele.

— Asta pentru că până la urmă curvele îmi amărăsc mereu viaţa.

— Dar sunt lucrul cel mai plăcut din lume.

— Da, de-asta le violam.

— Te gândeşti la comisariatul de pe strada Temple?

— Exact la asta mă gândesc.

— Da' nu le violam, ne făceam un serviciu reciproc. Era un mod de a-ţi umple timpul. A doua zi dimineaţă ele plecau foarte mulţumite, iar noi ne simţeam uşuraţi. Nu-ţi aduci aminte?

— Îmi aduc aminte de multe lucruri.

— Mai scârboase erau interogatoriile. Eu n-am vrut niciodată să particip la vreunul.

— Dar dacă ţi s-ar fi ordonat ai fi participat.

— Nu zic nici da, nici ba.

— Îţi aminteşti de colegul nostru de liceu pe care l-am arestat?

— Sigur că-mi amintesc. Cum se numea?

— Eu mi-am dat seama că era printre arestaţi, deşi încă nu-l văzusem la faţă. Dar tu nu l-ai recunoscut.

— Aveam douăzeci de ani, gagiule, şi trecuseră cel puţin cinci de când nu-l văzusem pe nebunul ăla. Cred că se numea Arturo. Nici el nu m-a recunoscut pe mine.

— Da, Arturo, la cinşpe ani a plecat în Mexic şi la douăzeci s-a întors în Chile.

— Ce ghinion.

— Ce noroc, să ajungă tocmai la comisariatul nostru.

— În fine, asta-i o poveste veche, acum trăim cu toții în pace.

— Când i-am văzut numele pe lista deținuților politici, am știut din prima că e vorba de el. Nu sunt multe nume ca al lui.

— Fii atent cum conduci, dacă vrei schimbăm locurile.

— Imediat mi-am zis că ăsta e vechiul nostru coleg Arturo, nebunul de Arturo, căcănarul a șters-o în Mexic la cinșpe ani.

— În fine, cred că și el s-a bucurat că ne-a găsit acolo.

— Când l-ai văzut tu era la izolare și îi dădeau de mâncare ceilalți deținuți. Cum să nu se bucure?

— Adevărul e că s-a bucurat.

— Parcă-l văd.

— Da' tu nu erai acolo.

— Da' mi-ai povestit tu. I-ai spus nu ești Arturo Belano, din Los Ángeles, provincia Bío-Bío? Și el ți-a răspuns ba da, domnule, eu sunt.

— Cum e și viața asta, eu uitasem.

— Și-atunci tu i-ai spus nu-ți aduci aminte de mine, Arturo? Nu știi cine sunt, căcănarule? Și el s-a uitat la tine parcă spunându-și acum or să înceapă să mă tortureze sau ce i-am făcut eu gaborului ăstuia băga-l-aș în mă-sa.

— M-a privit cu frică, e-adevărat.

— Și ți-a spus nu, domnule, habar n-am, dar a început să se uite la tine cu alți ochi, despărțind apele fecale ale trecutului, cum zice poetul.

— M-a privit cu frică, și-atât.

— Și-atunci tu i-ai spus sunt eu, căcănarule, colegul tău de liceu, de la Los Ángeles, de acum cinci ani, nu mă recunoști?

Sunt Arancibia! Şi el a făcut un efort foarte mare, pentru că trecuseră mulţi ani şi în străinătate i se întâmplaseră multe, pe lângă cele care i se întâmplau în ţară, şi într-adevăr nu reuşea să pună un nume chipului tău, îşi aducea aminte de feţe de cincisprezece ani, nu de douăzeci, şi pe urmă tu n-ai fost niciodată foarte bun prieten cu el.

— Era prieten cu toţi, dar se ţinea numai cu ăia care se dădeau mari.

— Tu n-ai fost niciodată foarte bun prieten cu el.

— Dar mi-ar fi plăcut, ăsta-i adevărul.

— Şi-atunci el a zis Arancibia, sigur, domnule, Arancibia, şi acum urmează partea cea mai nostimă, aşa-i?

— Depinde. Colegului care venise cu mine nu i-a plăcut deloc.

— Te-a apucat de umeri şi ţi-a dat un pumn în piept de te-a azvârlit la cel puţin trei metri în spate.

— Un metru şi jumătate. Ca pe vremuri.

— Şi colegul tău a sărit pe el, bine-nţeles, crezând că bietul nenorocit a înnebunit.

— Sau că vrea să evadeze, în perioada aceea eram aşa de ocupaţi, că nici nu ne dădeam jos pistolul când făceam apelul.

— Deci colegul tău a crezut că voia să-ţi ia pistolul şi s-a aruncat asupra lui.

— Da' n-a apucat să dea în el, i-ai spus că e prieten cu tine.

— Şi-atunci ai început să-i tragi şi tu nişte palme şi i-ai spus să se liniştească şi i-ai povestit cât de bine ne distram acolo.

— I-am povestit numai chestia cu târfele, ce tineri eram pe-atunci.

— I-ai spus: în fiecare noapte fut o curvă în celulă.

— Nu, i-am spus că făceam orgii, că futeam până în zori. Numai când eram de gardă, evident.

— Şi el cu siguranţă ţi-a spus formidabil, Arancibia, formidabil, nu mă aşteptam la altceva din partea ta.

— Ceva de genul ăsta, ai grijă la curba aia.

— Şi tu i-ai spus ce faci aici, Belano, nu plecaseşi în Mexic? Şi el ţi-a spus că se întorsese, şi bineînţeles că este nevinovat, ca fiecare cetăţean.

— M-a rugat să-i fac o favoare şi să-l las să dea un telefon.

— Şi tu l-ai lăsat să telefoneze.

— Chiar în după-masa aia.

— Şi i-ai vorbit de mine.

— I-am spus: E şi Contreras aici, şi el a crezut că eşti şi tu deţinut.

— Închis într-o celulă, urlând la trei dimineaţa, ca grăsanul de Martinazo.

— Cine era Martinazo? Nu-mi mai amintesc.

— Unul în trecere. Dacă Belano avea somnul uşor, i-a auzit urletele în fiecare noapte.

— Dar eu i-am spus nu, gagiule, Contreras e şi el detectiv, şi i-am spus la ureche: dar de stânga, să nu spui nimănui.

— Rău ai făcut că i-ai spus asta.

— Doar nu era să te pun într-o lumină proastă.

— Şi Belano ce-a zis când i-ai spus asta?

— S-a uitat la mine neîncrezător. S-a uitat la mine de parcă nu ştia cine dracului e Contreras. S-a uitat la mine de parcă se gândea sticletele ăsta dat în mă-sa mai are un pic şi mă duce la abator.

— Şi ţine seama că era un tip naiv.

— La cinşpe ani toţi suntem naivi.

— Eu n-aveam încredere nici în maică-mea.

— Cum adică n-aveai încredere nici în maică-ta? Cu mama nu te joci.

— Păi tocmai de-asta.

— Şi pe urmă i-am spus: mâine o să-l vezi pe Contreras, când o să vă scoată la căcăstoare, fii atent, o să-ţi facă un semn. Şi Belano mi-a zis OK, dar să-i rezolv chestia cu telefonul. Nu-l interesa decât să dea telefonul ăla.

— Ca să-i aducă cineva de mâncare.

— În orice caz, când ne-am despărţit era mulţumit. Uneori mă gândesc că dacă ne-am fi întâlnit pe stradă poate nici nu m-ar fi salutat. Lumea e tare ciudată.

— Nu te-ar fi recunoscut. La liceu nu erai printre prietenii lui.

— Nici tu.

— Dar pe mine m-a recunoscut.

— Pe la unsprezece, când i-au scos, toţi deţinuţii politici în şir indian, eu m-am apropiat de coridorul care ducea la toalete şi l-am salutat cu o mişcare din cap. Era cel mai tânăr dintre deţinuţi şi nu arăta prea bine.

— Da' te-a recunoscut sau nu te-a recunoscut?

— Sigur că m-a recunoscut. Ne-am zâmbit de la distanţă şi atunci el şi-a zis că tot ce îi spuseseşi tu era adevărat.

— Şi ce i-am spus eu lui Belano, ia să vedem?

— O grămadă de minciuni, mi-a povestit când m-am dus să-l văd.

— Când te-ai dus să-l vezi?

— Chiar în seara aia, după ce i-au mutat pe aproape toţi deţinuţii. Belano rămăsese singur, mai erau câteva ceasuri până când sosea o nouă tranşă, şi era cu moralul la pământ.

— Acolo înăuntru chiar şi cei mai viteji se pierd cu firea.

— În fine, nu era dărâmat, dacă asta vrei să spui.

— Dar nici mult nu mai avea.

— Puțin i-a lipsit, asta-i adevărat. Și în plus i s-a întâmplat un lucru foarte curios. Cred că de-asta mi-am adus aminte de el.

— Ce lucru curios i s-a întâmplat?

— De fapt s-a petrecut când era la izolare, știi cum stăteau lucrurile la comisariatul de pe Temple, nu făceau decât să te lase să mori de foame, fiindcă dacă voiai puteai să trimiți afară oricâte mesaje. Deci, Belano era la izolare, adică nimeni nu-i aducea mâncare de afară, nu avea săpun, nici periuță de dinți, nici o pătură ca să se acopere noaptea. Și pe măsură ce treceau zilele, bineînțeles că ajunsese jegos, bărbos, îi puteau hainele pe el, în sfârșit, aceeași poveste. Chestia e că o dată pe zi îi scoteam pe toți deținuții la toaletă, îți minte?

— Cum să nu țin minte?

— Și în drum spre toalete era o oglindă, nu propriu-zis în toalete, ci pe coridorul dintre sala de gimnastică unde erau deținuții politici și toalete, o oglindă micuță, aproape de arhiva comisariatului, îți minte, nu?

— De asta nu-mi aduc aminte, gagiule.

— Păi era o oglindă și toți deținuții politici se uitau în ea. Din toalete scoseserăm oglinzile, ca nu cumva vreunul să facă vreo prostie, așa că singura oglindă pe care o aveau ca să vadă cum s-au bărbierit sau cum și-au făcut cărarea era asta, și toți se priveau în ea, mai ales când erau lăsați să se radă sau în ziua din săptămâna când făceau duș.

— Aha, am priceput, și cum Belano era la izolare, nu putea nici să se radă, nici să facă duș, nici nimic.

— Exact. N-avea aparat de ras, n-avea prosop, n-avea săpun, n-avea rufe curate, nu făcuse duș deloc de când era acolo.

— Eu nu-mi aduc aminte să fi puțit așa de urât.

— Toată lumea puțea. Puteai să faci baie în fiecare zi, că tot puțeai. Și tu puțeai.

— Nu te lua de mine, gagiule, și fii atent la marginea șoselei.

— În sfârșit, chestia e că atunci când Belano trecea cu șirul de deținuți nu se uita niciodată în oglindă. Te-ai prins? O evita. De la sala de gimnastică la toalete și de la toalete la sala de gimnastică, de fiecare dată când ajungea pe coridorul cu oglinda se uita în altă parte.

— Îi era teamă să se uite.

— Până când într-o zi, după ce a aflat că noi, colegii lui de liceu, suntem acolo ca să-i scoatem castanele din foc, a îndrăznit s-o facă. Se gândise la asta toată noaptea și toată dimineața. Pentru el soarta se schimbase, și atunci a decis să se privească în oglindă, să vadă ce față are.

— Și ce s-a întâmplat?

— Nu s-a recunoscut.

— Doar atât?

— Doar atât, nu s-a recunoscut. În seara când am putut vorbi cu el mi-a spus-o. Ca să fiu sincer, nu mă așteptam să-mi vină cu așa ceva. Aveam de gând să-i spun să nu se înșele în privința mea, că sunt de stânga, că n-am nimic de-a face cu toată căcănăria aia care se întâmpla, dar el mi-a venit cu chestia cu oglinda și n-am mai știut ce să-i spun.

— Și de mine ce i-ai zis?

— Nu i-am spus nimic. A vorbit doar el. A zis că a fost acceptabil, deloc șocant, nu știu dacă pricepi. Mergea cu șirul înspre toalete și când a trecut pe lângă oglindă și-a privit brusc chipul și a văzut pe altcineva. Dar nu s-a speriat și nu l-a apucat tremuratul și nici n-a făcut o criză de isterie.

În situația aceea, spune și tu, la ce să faci o criză de isterie, când ne avea pe noi la comisariat? Și la toaletă și-a făcut nevoile, calm, gândindu-se la persoana pe care o văzuse, gândindu-se tot timpul, dar fără să-i dea prea multă importanță. Și când s-au întors în sala de gimnastică s-a uitat din nou în oglindă și într-adevăr, mi-a zis, nu era el, era altă persoană, și atunci eu i-am spus ce tot vorbești, căcănarule, cum adică să fie altă persoană?

— Asta l-aș fi întrebat și eu, cum adică.

— Și el mi-a zis: alta. Și eu i-am spus: lămurește-mi chestia asta. Și el mi-a zis: o persoană diferită, atât.

— Atunci tu te-ai gândit că a înnebunit.

— Nu știu la ce m-am gândit, dar sincer să fiu, mi-a fost frică.

— Un chilian fricos, gagiule?

— Ți se pare că nu se potrivește?

— Cu tine nu mi se pare că se potrivește.

— Nu contează, mi-am dat seama imediat că nu râdea de mine. Eu îl dusesem în sălița de lângă sala de gimnastică, și el s-a apucat să-mi vorbească despre oglindă, despre drumul pe care trebuia să-l facă în fiecare dimineață, și dintr-odată mi-am dat seama că totul este adevărat, el, eu, convorbirea noastră. Și cum nu eram în sala de gimnastică, și cum el era un vechi coleg de la gloriosul nostru liceu, mi-a trecut prin minte că puteam să-l duc pe coridorul unde se află oglinda și să-i spun uită-te încă o dată, dar cu mine alături, în liniște, și spune-mi dacă nu ești același nebun dintotdeauna.

— Și i-ai spus?

— Normal că i-am spus, dar, ca să fiu sincer, întâi mi-a venit ideea și mult mai târziu glasul. Ca și cum între formularea

ideii în minte şi exprimarea ei într-o formă coerentă ar fi trecut o veşnicie. Şi mai rău încă, o veşnicie mică. Fiindcă dacă ar fi fost o veşnicie mare sau o veşnicie pur şi simplu nu mi-aş fi dat seama, nu ştiu dacă mă urmăreşti, în schimb aşa, mi-am dat seama şi mi s-a făcut şi mai frică decât înainte.

— Dar ai continuat.

— Sigur că am continuat, nu mai puteam să dau înapoi, i-am spus că mergem să facem proba, să vedem dacă fiind eu lângă tine ţi se întâmplă acelaşi lucru, şi el m-a privit ca şi cum n-ar fi avut încredere în mine, dar a spus bine, dacă insişti, hai să ne uităm, de parcă mi-ar fi făcut mie un hatâr, când de fapt eu îi făceam lui o favoare, ca întotdeauna.

— Şi v-aţi dus la oglindă?

— Ne-am dus la oglindă, eu riscând foarte mult, fiindcă ştii ce mi s-ar fi întâmplat dacă m-ar fi prins cineva plimbându-mă prin comisariat la miezul nopţii cu un deţinut politic. Şi ca să se liniştească şi să fie cât mai obiectiv posibil, înainte de asta i-am dat o ţigară şi am tras câteva fumuri şi numai după ce-am stins ţigările pe jos am pornit spre toalete, el liniştit, în fond mai rău nu se poate, îmi ziceam (minţeam, ar fi putut să fie infinit mai rău), eu mai degrabă neliniştit, atent la orice zgomot, la orice uşă care se închidea, dar nu lăsam să se vadă nimic, ca şi cum n-aş fi avut nimic, şi când am ajuns la oglindă i-am spus uită-te şi el s-a uitat, şi-a apropiat faţa şi s-a uitat, şi-a trecut o mână prin păr, şi l-a dat pe spate, îl avea foarte lung, în sfârşit, după moda din '73, presupun, şi pe urmă şi-a întors privirea, şi-a luat ochii de la oglindă, şi o vreme s-a uitat în pământ.

— Şi ce s-a întâmplat?

— Asta i-am spus eu: ce s-a întâmplat, eşti tu sau nu eşti tu? Şi el atunci m-a privit în ochi şi mi-a spus: e altcineva,

gagiule, nu se poate face nimic. Şi eu am simţit pe dinăuntru un muşchi sau un nerv, jur că nu ştiu ce era, care îmi spunea: zâmbeşte, căcănarule, zâmbeşte, dar oricât se mişca muşchiul, n-am reuşit să zâmbesc, cel mult am avut un tic, mi s-a încreţit pielea între ochi şi obraz, în orice caz el a observat şi s-a uitat la mine şi eu mi-am trecut o palmă peste faţă şi am înghiţit în sec, pentru că iar îmi era frică.

— Aproape am ajuns.

— Şi-atunci mi-a venit ideea. I-am spus: fii atent, o să mă uit în oglindă, şi când o să mă uit să te uiţi şi tu la mine, să te uiţi la imaginea mea din oglindă, şi o să-ţi dai seama că sunt acelaşi, o să-ţi dai seama că nu se întâmplă nimic, că sunt de vină oglinda asta murdară şi comisariatul ăsta murdar şi coridorul prost luminat. Şi el n-a spus nimic, dar eu am luat tăcerea lui ca pe o aprobare, cine tace aprobă, şi mi-am întins gâtul şi mi-am apropiat faţa de oglindă şi am închis ochii.

— Se văd deja luminile, gagiule, am ajuns, ai grijă cum conduci.

— Nu m-ai auzit sau faci pe surdul?

— Sigur că te-am auzit. Ai închis ochii.

— M-am proţăpit în faţa oglinzii şi am închis ochii. Pe urmă i-am deschis. Bănuiesc că ţie ţi se pare normal să te uiţi în oglindă cu ochii închişi.

— Mie nu mi se pare nimic normal, gagiule.

— Da' pe urmă i-am deschis, brusc, cât mai mult posibil, şi m-am privit şi am văzut pe cineva cu ochii foarte deschişi, de parcă s-ar fi căcat pe el de frică, şi în spatele acelei persoane am văzut un tip de vreo douăzeci de ani, dar care părea mai bătrân cu cel puţin zece ani, bărbos, cu cearcăne, slab, privindu-ne pe deasupra umărului meu, adevărul e

că n-aş putea jura, am văzut o mulţime de mutre, de parcă oglinda ar fi fost spartă, cu toate că ştiam că nu e spartă, şi atunci Belano a spus, dar a vorbit foarte încet, un pic mai tare decât un murmur, a spus ascultă, Contreras, e vreo cameră în spatele acestui perete?

— 'Tu-i mama mă-sii! Ca-n filme!

— Şi eu când i-am auzit vocea a fost ca şi cum m-aş fi trezit, dar pe dos, ca şi cum în loc să ies pe partea asta aş fi ieşit pe partea cealaltă, şi m-a surprins până şi glasul meu. Nu, i-am spus, din câte ştiu eu, în spate e doar curtea. Curtea în care sunt celulele? m-a întrebat. Da, i-am spus, unde stau deţinuţii de drept comun. Şi atunci ticălosul ăla a zis: am înţeles. Şi mi s-au ars siguranţele, fiindcă fă-mi plăcerea şi spune-mi, ce trebuia el să înţeleagă? Şi aşa cum mi-a venit în cap i-am şi spus-o, ce mă-sa ai înţeles acum, dar încetişor, fără să ţip, aşa de încet, că nici nu m-a auzit, şi n-am mai avut putere să repet întrebarea. Aşa că m-am uitat iarăşi în oglindă şi am văzut doi foşti colegi, unul cu nodul de la cravată slăbit, un gabor de douăzeci şi unu de ani, şi celălalt jegos, cu părul lung, bărbos, numai piele şi os, şi mi-am zis: fir-ar, am pus-o, Contreras, am pus-o. Pe urmă l-am luat pe după umeri pe Belano şi l-am dus înapoi în sala de gimnastică. Cum a ajuns la uşă, mi-a trecut prin cap să scot pistolul şi să-l împuşc chiar acolo, era uşor, ar fi trebuit doar să ochesc şi să-i trag un glonţ în cap, întotdeauna am ţintit bine, chiar şi pe întuneric. Pe urmă aş fi putut da orice explicaţie. Dar bineînţeles că n-am făcut-o.

— Sigur că n-ai făcut-o. Noi nu facem chestii din astea, gagiule.

— Nu, noi nu facem chestii din astea.

3
Viaţa Annei Moore

COLEGI DE CELULĂ

NE-AM NIMERIT DEODATĂ în diverse închisori (despărțite între ele de mii de kilometri) în aceeași lună și în același an. Sofía s-a născut în 1950, la Bilbao, și era brunetă, scundă și foarte frumoasă. În noiembrie 1973, când eu eram închis în Chile, ea a fost arestată în Aragón.

Pe-atunci studia la universitatea din Zaragoza, o carieră științifică, biologie sau chimie, una din ele, și au băgat-o la închisoare odată cu aproape toți colegii ei de an. În a patra sau a cincea noapte de când ne culcam împreună, văzând demonstrația mea de poziții erotice mi-a spus să nu mă obosesc, că nu e cazul. Îmi place variația, i-am zis. Dacă fut două nopți la rând în aceeași poziție rămân impotent. În ceea ce mă privește nu trebuie s-o faci, a spus ea. Camera avea tavanul foarte înalt și pereții zugrăviți în roșu, un roșu de apus în deșert. Le zugrăvise ea cu mâna ei, la câteva zile după ce se mutase acolo. Erau oribile. Eu am făcut dragoste în toate felurile posibile, a spus. Nu te cred, i-am zis. În toate felurile posibile? În toate, și eu n-am zis nimic (am preferat să tac, poate ruşinat), dar am crezut-o.

Pe urmă, dar asta s-a întâmplat după multe zile, a spus că simte că înnebunește. Mânca foarte puțin, se hrănea numai cu piure. Odată am intrat în bucătărie și am văzut un sac de plastic lângă frigider. Erau douăzeci de kile de fulgi de cartofi. Nu mănânci nimic altceva? am întrebat-o. Ea a zâmbit și a spus că da, că uneori mănâncă și alte lucruri, dar întotdeauna în oraș, la baruri sau restaurante. Acasă e mai practic un sac de fulgi de cartofi, a spus. Așa, am întotdeauna de mâncare. Nici măcar nu-i făcea cu lapte, ci cu apă, și nici măcar nu aștepta să fiarbă apa. Dizolva fulgii de cartofi în apă călduță, mi-a explicat mai târziu, pentru că ura laptele. Niciodată n-am văzut-o mâncând produse lactate, zicea că asta e în mod sigur o problemă psihică pe care o are din copilărie, ceva legat de maică-sa. Așa că serile, când eram amândoi acasă, mânca piure și uneori stătea cu mine când rămâneam să văd vreun film la televizor. Aproape că nu ne vorbeam. Nu-i plăcea să se certe. Pe atunci, în casa aceea locuia un tip din partidul comunist, de vârsta noastră, de vreo douăzeci de ani, pe care eu îl înfruntam în inutile polemici la care ea n-a luat parte niciodată, deși știam că e mai mult de partea mea decât de partea lui. Odată, comunistul mi-a spus că Sofía e foarte mișto și că are de gând să i-o tragă cu prima ocazie. Fă-o, i-am spus. După două sau trei seri, în timp ce mă uitam la un film de Bardem l-am auzit pe comunist că iese pe culoar și că bate discret la ușa Sofíei. Au stat de vorbă o vreme și apoi ușa s-a închis și comunistul n-a ieșit decât după două ore.

Sofía, dar asta am aflat mult după aceea, fusese măritată. Bărbatul ei era un coleg de la universitatea din Zaragoza, un tip care fusese arestat și el în noiembrie 1973. Când și-au terminat studiile s-au mutat la Barcelona și după un timp

s-au despărțit. Se numea Emilio și rămăseseră prieteni buni. Cu Emilio ai făcut dragoste în toate felurile posibile? Nu, dar aproape, a spus Sofía. Și zicea mereu că înnebunește și că asta e o problemă, mai ales când este la volan, aseară am avut o criză pe Diagonal, din fericire nu era multă circulație. Iei ceva? Valium. O grămadă de pastile de valium. Înainte să mă culc cu ea am fost de vreo două ori la cinema împreună. Filme franțuzești, cred. Am văzut unul despre o femeie pirat care ajunge pe o insulă unde trăiește altă femeie pirat, și cele două se duelează cu spade, pe viață și pe moarte. Celălalt era despre al Doilea Război Mondial: un tip care lucrează pentru nemți și pentru Rezistență în același timp. După ce ne-am culcat împreună ne-am dus de mai multe ori la film și, în mod ciudat, îmi aduc aminte de titluri și de numele regizorilor, dar am uitat restul. Încă din prima noapte Sofía mi-a spus foarte clar că povestea noastră nu e ceva serios. Sunt îndrăgostită de altcineva, a spus. Tovarășul comunist? Nu, de un tip pe care tu nu-l cunoști, a spus, un profesor, ca mine. În momentul acela n-a vrut să-mi spună cum se numește. Se culca uneori cu el, dar asta nu se întâmpla foarte des, cam o dată la cincisprezece zile. Cu mine făcea sex în fiecare noapte. La început încercam s-o epuizez. Începeam la unsprezece și nu ne opream până la patru dimineața, dar în curând mi-am dat seama că era imposibil s-o epuizezi pe Sofía.

În perioada aceea eu obișnuiam să mă întâlnesc cu anarhiste și feministe radicale și citeam cărți mai mult sau mai puțin în ton cu prieteniile mele. Una dintre ele era a unei feministe italience, Carla nu știu cum, cartea se numea *Să-l scuipăm pe Hegel*. Într-o seară i-am împrumutat-o Sofíei, citește-o, i-am spus, cred că e foarte bună. (Poate i-am spus

că textul *o să-i folosească*.) A doua zi, Sofía, foarte binedispusă, mi-a dat înapoi cartea şi mi-a spus că nu era proastă ca scriere ştiinţifico-fantastică, dar că în rest e o porcărie. A fost de părere că doar o italiancă putea s-o scrie. Ai ceva împotriva italiencelor? am întrebat-o. Ţi-a făcut rău vreo italiancă pe când erai mică? A spus că nu, dar dacă tot discutăm despre asta ea preferă s-o citească pe Valerie Solanas*. Autorul ei preferat, contrar a ceea ce gândeam eu, nu era o femeie, ci un englez, David Cooper, colegul lui Laing**. După o vreme i-am citit şi eu pe Valerie Solanas şi David Cooper, şi chiar şi pe Laing (sonetele). Unul dintre aspectele care m-au impresionat cel mai mult la Cooper este că, în perioada cât a stat în Argentina (deşi în realitate nu ştiu dacă acest Cooper a fost vreodată în Argentina, poate că fac o confuzie), îi trata pe militanţii de stânga cu droguri halucinogene. Oameni care se îmbolnăveau fiindcă ştiau că pot muri în orice clipă, oameni care nu trăiau experienţa bătrâneţii în timpul vieţii, drogurile le ofereau această experienţă şi îi vindecau. Din când în când şi Sofía se droga. Lua LSD şi anfetamine şi rohipnol***, pastile care să te înalţe şi pastile care să te coboare şi pastile care să controleze volanul maşinii ei. O maşină în care eu, din precauţie, mă urcam foarte rar. Adevărul este că

---

* Valerie Jean Solanas (1936–1988), scriitoare nord-americană feministă, foarte radicală şi misandrină, celebră pentru atentatul împotriva artistului Andy Warhol, din 1968.

** D.G. Cooper (1931–1986), psihiatru sud-african, teoretician şi apărător al antipsihiatriei, împreună cu Donald David Laing (1927, Glasgow), renumit psihiatru englez. Volumul său *Sonete* a fost publicat în 1976.

*** Drog ieftin şi foarte popular, un anxiolitic benzodiazepinic care se consumă, în general, însoţit de alcool.

ieşeam foarte puţin. Eu aveam viaţa mea, Sofía avea viaţa ei, iar serile, în camera ei sau în camera mea, ne împleteam într-o luptă interminabilă până cădeam sleiţi, în zori.

Într-o seară Emilio a venit s-o vadă şi ea mi l-a prezentat. Era un tip înalt, cu un zâmbet foarte plăcut, şi se vedea că o iubeşte foarte mult pe Sofía. Iubita lui Emilio se numea Nuria, era catalană şi lucra ca profesoară la un liceu, la fel ca Emilio şi la fel ca Sofía. Nu existau două femei mai deosebite: Nuria era blondă, avea ochi albaştri, era înaltă şi mai curând durdulie; Sofía era brunetă, avea ochii de un căprui atât de închis, încât părea negru, era scundă şi slabă ca un alergător de maraton. Cu toate astea păreau prietene bune. După cum am aflat mai târziu, Emilio fusese cel care o părăsise pe Sofía, deşi ruptura s-a menţinut în limitele stricte ale prieteniei. În unele momente, când stăteam mult timp fără să vorbesc şi le observam mi se părea că mă aflu în faţa unei nord-americance şi a unei vietnameze. Doar Emilio părea mereu Emilio, chimist sau biolog aragonez, fost student antifranchist, fost deţinut, un tip decent, dar nu foarte interesant. Într-o noapte Sofía mi-a vorbit despre bărbatul de care era îndrăgostită. Se numea Juan şi făcea parte şi el din partidul comunist. Lucra la acelaşi liceu ca ea, aşa că se vedeau în fiecare zi. Era însurat şi avea un copil. Unde faceţi dragoste? În maşina mea, a răspuns Sofía, sau în maşina lui. Plecăm împreună, mergem unul în spatele altuia pe străzile Barcelonei, uneori ne ducem până la Tibidabo sau până la Sant Cugat, alteori parcăm pe o stradă întunecoasă şi atunci el intră în maşina mea sau eu intru în maşina lui. La puţin timp după aceea Sofía s-a îmbolnăvit şi a trebuit să stea la pat. Pe atunci în casă nu mai locuiam decât noi doi şi comunistul. El venea numai noaptea, aşa că a trebuit să

am grijă de ea şi să-i cumpăr medicamente. Într-o seară mi-a propus să plecăm într-o călătorie. Unde? am zis. Hai să mergem în Portugalia, a spus. Ideea mi s-a părut bună şi într-o dimineaţă am plecat spre Portugalia cu autostopul. (Eu credeam că o să mergem cu maşina ei, dar Sofía se temea să şofeze.) Călătoria a fost lentă şi accidentată. Ne-am oprit la Zaragoza, unde Sofía îşi avea încă cei mai buni prieteni, la Madrid, în casa surorii ei, în Extremadura...

Am avut impresia că Sofía îşi vizita toţi foştii iubiţi. Am avut impresia că îşi lua rămas-bun de la ei, un rămas-bun lipsit de blândeţe şi de resemnare. Când făceam sex începea cu un aer absent, ca şi cum era ceva ce n-ar fi avut de-a face cu ea, deşi pe urmă se ambala şi termina juisând de nenumărate ori. Atunci începea să plângă şi eu o întrebam de ce plânge. Pentru că sunt o futăcioasă, spunea, sufletul meu e în altă parte şi cu toate astea nu pot evita să nu juisez. Nu exagera, îi spuneam, şi continuam să facem sex. Era delicios s-o sărut pe faţa ei scăldată în lacrimi. Tot corpul îi lua foc, se arcuia, ca o bară de metal la roşu, dar lacrimile ei erau doar călduţe şi când îi coborau pe gât sau când i le culegeam eu ca să-i umezesc sfârcurile cu ele se răceau. După o lună ne-am întors la Barcelona. Sofía aproape că nu băga nimic în gură toată ziua. Şi-a reluat regimul ei cu fulgi de cartofi şi aproape nu mai ieşea din casă. Într-o seară, când m-am întors acasă am găsit-o cu o prietenă pe care nu o cunoşteam, şi altă dată m-am întâlnit cu Emilio şi Nuria, care m-au privit de parcă eu aş fi fost vinovat de starea proastă a sănătăţii ei. Am încercat să citesc, dar îi auzeam. Exclamaţii de uimire, reproşuri, sfaturi. Sofía no vorbea. După o săptămână a obţinut un concediu medical de patru luni. Medicul de la Asigurările Sociale era un vechi coleg din

Zaragoza. Am crezut că atunci o să stăm mai mult timp împreună, dar încetul cu încetul ne-am îndepărtat. În unele seri nu se întorcea să doarmă acasă. Îmi amintesc că stăteam la televizor până foarte târziu şi o aşteptam. Din când în când comunistul îmi ţinea de urât. Neavând nimic de făcut, îmi treceam timpul făcând ordine în casă, măturam, frecam, ştergeam praful. Comunistul era încântat, dar într-o bună zi a trebuit să plece şi el şi am rămas mai singur ca niciodată.

Pe atunci, Sofía era o fantomă, apărea fără să facă zgomot, se închidea în camera ei sau în baie şi după o oră dispărea din nou. Într-o seară ne-am întâlnit pe scara blocului, eu urcam şi ea cobora, şi singurul lucru care mi-a venit în minte s-o întreb a fost dacă are un nou iubit. Am regretat imediat, dar o spusesem. Nu ţin minte ce mi-a răspuns. Casa aceea atât de mare unde în vremurile bune locuiam cinci persoane s-a transformat într-o capcană. Uneori mi-o închipuiam pe Sofía la închisoare, la Zaragoza, în noiembrie 1973 şi mă imaginam pe mine, arestat pentru puţine, dar decisive zile în emisfera sudică, în aceeaşi perioadă, şi cu toate că îmi dădeam seama că acest fapt, această întâmplare era plină de semnificaţii, nu puteam să descifrez nici una. Analogiile nu fac decât să mă deconcerteze. Într-o seară, când m-am întors acasă am găsit un bilet de despărţire şi nişte bani pe masa de la bucătărie. La început am continuat să trăiesc ca şi cum Sofía ar fi fost acolo. Nu-mi amintesc exact cât timp am aşteptat-o. Cred că mi-au tăiat lumina pentru că n-o plătisem. Pe urmă m-am mutat în altă casă.

A trecut mult timp până s-o revăd. Se plimba pe Ramblas; părea pe altă lume. Am stat de vorbă, în picioare, în timp ce frigul ne pătrundea până la oase, despre lucruri care

n-aveau nici o legătură cu ea sau cu mine. Condu-mă până acasă, a spus. Locuia aproape de Borne, într-o casă care stătea să cadă de bătrâneţe. Scara era îngustă şi scârţâia la fiecare pas. Am urcat până la uşa apartamentului ei, la ultimul etaj; spre surprinderea mea, nu m-a lăsat să intru. Ar fi trebuit s-o întreb ce se întâmplă, dar am plecat fără să fac nici un comentariu, acceptând lucrurile aşa cum erau, aşa cum îi plăcea ei să le ia.

O săptămână mai târziu am trecut din nou pe la ea pe acasă. Soneria nu funcţiona şi a trebuit să bat la uşă de mai multe ori. Mi-am zis că nu e nimeni. Apoi mi-am zis că în realitate acolo nu *trăieşte* nimeni. Când eram pe punctul să plec s-a deschis uşa. Era Sofía. În apartament era întuneric şi lumina de pe palier se stingea la fiecare douăzeci de secunde. La început, din cauza întunericului, nu mi-am dat seama că e goală. O să îngheţi, i-am spus când am văzut-o la lumina de pe scară, acolo, foarte dreaptă, mai slabă ca de obicei, pântecele, picioarele pe care le sărutasem de atâtea ori aşa de lipsite de apărare, încât în loc să mă împingă spre ea m-au înghețat, de parcă eu aş fi suportat consecinţele goliciunii ei. Pot să intru? Sofía a dat din cap în semn că nu. Am presupus că era goală pentru că în mod sigur nu era singură. I-am spus asta şi, zâmbind prosteşte, am asigurat-o că nu vreau să fiu indiscret. Tocmai mă pregăteam să cobor scările, când ea mi-a spus că este singură. M-am oprit şi am privit-o, de data asta mai atent, încercând să descopăr ceva în expresia ei, dar chipul îi era impenetrabil. M-am uitat şi în spatele ei. Interiorul apartamentului era în continuare cufundat în tăcere şi într-un întuneric imperturbabil, dar instinctul mi-a spus că acolo înăuntru se ascunde cineva, ascultându-ne, aşteptând. Te simţi bine? Foarte

bine, a spus cu voce subțire. Ai luat ceva? N-am luat nimic, nu m-am drogat, a murmurat. Îmi dai voie să intru? Pot să-ți fac un ceai? Nu, a spus Sofía. Dacă tot începusem cu întrebările, înainte să plec m-am gândit că n-ar strica să-i mai pun una, ultima: de ce nu mă lași să-ți văd casa, Sofía? Răspunsul ei a fost neașteptat. Logodnicul meu trebuie să sosească în curând și nu îi place să mă găsească în compania cuiva, mai ales dacă este un bărbat. N-am știut dacă să mă supăr sau să o iau în glumă. Logodnicul tău e cu siguranță un vampir, am spus. Sofía a zâmbit pentru prima dată, deși era un zâmbet abia schițat și îndepărtat. I-am vorbit de tine, a zis, te-ar recunoaște. Și ce-ar putea să-mi facă, să mă bată? Nu, s-ar supăra doar, a spus. M-ar da afară cu șuturi în fund? (Eram tot mai scandalizat. Pentru o clipă mi-am dorit să vină acest logodnic pe care Sofía îl aștepta goală și pe întuneric și să văd ce se va întâmpla în realitate, ce va îndrăzni să facă.) Nu te-ar da afară în șuturi, a spus. Doar că pur și simplu n-ar vorbi cu tine și când ai pleca de-abia ar mai vorbi și cu mine. Cred că nu ești întreagă la minte, nu știu dacă îți dai seama ce spui, te-ai schimbat, nu te mai recunosc, am bâiguit. Sunt la fel ca întotdeauna, tu ești imbecilul care nu pricepe nimic. Sofía, Sofía, ce s-a întâmplat cu tine, tu nu ești așa. Pleacă, a spus ea, tu care știi cum sunt.

N-am mai auzit de Sofía decât după un an. Într-o seară, ieșind de la cinematograf, am întâlnit-o pe Nuria. Ne-am recunoscut, am comentat filmul și până la urmă am hotărât să mergem să bem o cafea împreună. După scurt timp vorbeam despre Sofía. De cât timp n-ai văzut-o? m-a întrebat. I-am spus că de mult, dar i-am spus și că în unele dimineți mă trezeam cu senzația că de-abia o văzusem. Ca și când ai visa-o? Nu, i-am spus, ca și cum aș fi petrecut noaptea cu ea.

E straniu, lui Emilio i se întâmpla ceva asemănător. Până când ea a încercat să-l omoare, a spus, de atunci n-a mai avut coşmaruri.

Mi-a explicat povestea. Era simplă, era de neînţeles.

În urmă cu şase sau şapte luni Emilio a primit un telefon de la Sofía. După cum i-a povestit pe urmă Nuriei, Sofía i-a vorbit de monştri, de conspiraţii, de asasini. A spus că singura persoană de care îi este mai frică decât de un nebun este cineva care împinge în mod deliberat pe altcineva la nebunie. Pe urmă i-a dat întâlnire la ea acasă, aceeaşi unde fusesem eu de două ori. A doua zi Emilio a venit punctual la întâlnire. Scara întunecoasă sau slab luminată, soneria care nu mergea, bătăile în uşă, totul, până aici, familiar şi previzibil. Sofía i-a deschis. Nu era goală. L-a invitat să intre. Emilio nu fusese niciodată la ea acasă. Salonul, după spusele Nuriei, era sărăcăcios, dar pe lângă asta era într-o stare deplorabilă, de pe pereţi cădea jeg, farfuriile murdare stăteau grămadă pe masă. La început Emilio n-a văzut nimic, aşa de prost luminată era încăperea, pe urmă a distins un bărbat aşezat pe un fotoliu şi l-a salutat. Tipul n-a răspuns. Ia loc, a spus Sofía, trebuie să stăm de vorbă. Emilio s-a aşezat; un glăscior înlăuntrul lui îi spusese deja în acel moment de mai multe ori că ceva nu este în ordine, dar nu i-a dat atenţie. S-a gândit că Sofía o să-i ceară nişte bani împrumut. Iarăşi. Cu toate că prezenţa necunoscutului înlătura această posibilitate, Sofía nu cerea niciodată bani împrumut de faţă cu altcineva, aşa că Emilio s-a aşezat şi a aşteptat.

Atunci Sofía a spus: soţul meu vrea să-ţi explice câteva lucruri legate de viaţă. Pentru o clipă Emilio s-a gândit că Sofía se referea la el când a zis „soţul meu" şi că voia să-i

spună ceva noului ei iubit. A surâs. A reuşit să spună că el nu putea explica nimic, fiecare experienţă este unică. Brusc a înţeles că vorbele Sofiei îi erau adresate lui, că „soţul" era celălalt, că acolo se petrecea ceva grav, foarte grav. A încercat să se ridice în picioare exact când Sofía s-a aruncat asupra lui. Restul a fost mai degrabă o farsă. Sofía a încercat să-l ţină pe Emilio de picioare, în timp ce noul ei iubit încerca să-l stranguleze, mai mult cu voinţă decât cu pricepere. Dar Sofía e micuţă şi necunoscutul era şi el scund (în toiul încăierării, Emilio a avut timp şi sânge-rece ca să-şi dea seama de asemănarea fizică dintre Sofía şi necunoscut, de parcă ar fi fost fraţi gemeni), iar lupta sau simulacrul de luptă n-a durat prea mult. Poate că spaima i-a dat lui Emilio puterea să riposteze; când l-a trântit la pământ pe iubitul Sofiei a început să-i tragă la picioare până a obosit. Probabil că i-a rupt câteva coaste, a spus Nuria, tu ştii cum e Emilio (nu, nu ştiam, dar am încuviinţat). Când a terminat cu el s-a aruncat asupra Sofiei, care încerca inutil să-l imobilizeze pe la spate, dându-i nişte lovituri pe care Emilio de-abia le simţea. I-a tras trei palme (era prima dată când ridica mâna la ea, după cum zicea Nuria) şi pe urmă a plecat. De atunci n-au mai auzit nimic de ea, deşi Nuriei, mai ales serile, când se întorcea de la serviciu, îi era mereu teamă.

Îţi povestesc asta, a spus Nuria, în caz că simţi tentaţia s-o vezi pe Sofía. Nu, am zis, n-am mai văzut-o de mult şi n-am de gând să mă duc la ea acasă. După aceea am vorbit de alte lucruri, foarte puţin timp, şi ne-am despărţit. După două zile, fără să ştiu foarte bine ce mă determina s-o fac, m-am prezentat acasă la Sofía.

Mi-a deschis uşa ea. Era mai slabă ca niciodată. La început nu m-a recunoscut. M-am schimbat aşa mult, Sofía? am

şoptit. A, tu eşti, a spus. Pe urmă a strănutat şi a făcut un pas în spate. Am interpretat gestul, poate greşit, ca pe o invitaţie să intru. Sofía nu m-a oprit.

Salonul, camera unde-i pregătiseră ambuscada lui Emilio, deşi slab luminată (singura fereastră dădea într-un luminator întunecos şi îngust), nu părea murdară. Mai degrabă dimpotrivă, după cum mi s-a părut întâi. Nici Sofía nu părea murdară. M-am aşezat pe un fotoliu, poate acelaşi pe care stătuse Emilio în ziua ambuscadei, şi mi-am aprins o ţigară. Sofía stătea în picioare, privindu-mă de parcă nu ştia încă exact cine sunt. Era îmbrăcată cu o fustă lungă şi strâmtă, mai potrivită pentru vară, cu o bluză şi nişte sandale. Avea şosete groase şi pentru o clipă am crezut că sunt ale mele, dar nu, nu aveau cum să fie ale mele. Am întrebat-o cum o duce. Nu mi-a răspuns. Am întrebat-o dacă e singură, dacă are ceva de băut, dacă îi merge bine. Cum Sofía nu se mişca, m-am sculat şi am intrat în bucătărie. Curată, întunecoasă, frigiderul gol. M-am uitat în bufet. Nici o nenorocită de cutie de conservă de mazăre, am deschis robinetul de la chiuvetă, cel puţin avea apă curentă, dar n-am îndrăznit să beau. M-am întors în salon. Sofia stătea nemişcată în acelaşi loc, nu ştiu dacă aşteptând ceva sau nu, nu ştiu dacă absentă, în orice caz foarte asemănătoare cu o statuie. Am simţit o pală de aer rece şi mi-am zis că a rămas deschisă uşa de la intrare. M-am dus să văd, dar nu, Sofía o închisese după ce intrasem eu. Tot e ceva, m-am gândit.

Ce s-a întâmplat după aceea este neclar, sau poate prefer eu să fie neclar. M-am uitat la faţa Sofiei, o faţă melancolică sau meditativă sau bolnavă, m-am uitat la profilul Sofíei, am ştiut că dacă nu fac ceva o să încep să plâng, m-am apropiat pe la spate de ea şi am îmbrăţişat-o. Îmi amintesc

cum holul, care ducea spre dormitor şi spre o altă cameră, se îngusta. Am făcut sex încet şi cu disperare, la fel ca înainte. Era frig şi nu m-am dezbrăcat. Sofía, în schimb, s-a dezbrăcat de tot. Acum eşti îngheţată, m-am gândit, îngheţată ca o moartă, şi n-ai pe nimeni.

A doua zi m-am dus s-o văd din nou. De data asta am stat mult mai mult timp. Am vorbit despre vremurile când trăiam împreună, despre emisiunile de televiziune la care ne uitam până noaptea foarte târziu. M-a întrebat dacă în noua mea locuinţă am televizor. I-am spus că nu. Îi simt lipsa, a spus ea, mai ales pentru emisiunile de noapte. Avantajul de a nu avea televizor este că citeşti mai mult, am zis eu. Eu nu mai citesc, a spus ea. Nimic? Nimic, uite, în casa asta nu există cărţi. Ca un somnambul, m-am sculat şi am străbătut tot apartamentul, toate ungherele, ca şi cum aş fi avut tot timpul de pe lume. Am văzut multe lucruri, dar cărţi n-am văzut, şi una dintre camere era încuiată şi n-am putut intra. Pe urmă m-am întors cu o senzaţie de gol lăuntric şi m-am cufundat în fotoliul lui Emilio. Până atunci nu o întrebasem de iubitul ei. Am făcut-o. Sofía s-a uitat la mine şi a zâmbit, cred că pentru prima oară de la reîntâlnirea noastră. A fost un zâmbet scurt, dar perfect. A plecat, mi-a zis, şi nu se va mai întoarce niciodată. Pe urmă ne-am îmbrăcat şi ne-am dus la o pizzerie să mâncăm ceva.

CLARA

ERA ȚĂȚOASĂ, AVEA PICIOARE FOARTE SUBȚIRI şi ochi albaştri. Îmi place să mi-o amintesc aşa. Nu ştiu de ce m-am îndrăgostit de ea, dar adevărul este că m-am îndrăgostit nebuneşte şi la început, vreau să spun în primele zile, în primele ore, lucrurile au mers bine, pe urmă Clara s-a întors în oraşul ei din sudul Spaniei (era în vacanță la Barcelona) şi totul a început să se năruie.

Într-o noapte am visat un înger; eu intram într-un bar enorm şi gol şi vedeam îngerul stând într-un colț, cu o cafea cu lapte în față şi coatele pe masă. Este femeia vieții tale, îmi spunea, ridicând capul şi aruncându-mă cu privirea lui, o privire de foc, de cealaltă parte a tejghelei. Eu începeam să strig chelner, chelner, şi atunci deschideam ochii şi scăpam de acest vis exasperant. În alte nopți nu visam pe nimeni, dar mă trezeam plângând. Între timp, Clara şi cu mine ne scriam. Scrisorile ei erau scurte. Bună, ce mai faci, plouă, te iubesc, la revedere. La început scrisorile acestea m-au speriat. S-a sfârşit totul, mi-am zis. Totuşi, după un studiu amănunțit,

am ajuns la concluzia că laconismul ei epistolar se datora nevoii de a-şi ascunde greşelile gramaticale. Clara era orgolioasă şi detesta să scrie prost, chiar dacă asta implica suferinţa mea cauzată de aparenta ei indiferenţă.

Pe vremea aceea avea optsprezece ani, abandonase liceul şi studia muzica la o şcoală particulară şi desenul cu un pictor peisagist care nu mai picta, dar adevărul este că muzica nu o interesa prea tare şi despre pictură s-ar putea spune aproape acelaşi lucru; îi plăcea, dar era incapabilă să fie o pasionată. Într-o zi am primit o scrisoare în care îmi comunica în stilul ei laconic că o să se prezinte la un concurs de frumuseţe. Răspunsul meu, trei foi scrise pe ambele feţe, abunda în afirmaţii despre seninătatea frumuseţii ei, despre blândeţea ochilor ei, despre perfecţiunea taliei ei etcetera. Era o scrisoare care deborda de prost-gust şi când am terminat-o am stat la îndoială dacă să i-o trimit sau nu, dar până la urmă i-am trimis-o.

Timp de câteva săptămâni n-am ştiu nimic de ea. Aş fi putut s-o sun, dar n-am făcut-o, în parte din discreţie şi în parte fiindcă în perioada aceea eram sărac lipit. Clara a câştigat premiul al doilea la concurs şi a fost deprimată timp de o săptămână. În mod surprinzător, mi-a trimis o telegramă în care spunea: Premiul al doilea. Stop. Am primit scrisoarea ta. Stop. Vino să mă vezi. „Stopurile" erau scrise clar.

După o săptămână am luat primul tren spre oraşul ei. Înainte, bineînţeles, adică după telegramă, am vorbit la telefon şi am avut ocazia să aud de mai multe ori povestea cu acel concurs de frumuseţe. Clara părea cu adevărat afectată. Aşa că mi-am făcut bagajul şi cât de repede am putut m-am urcat într-un tren şi a doua zi dimineaţă, foarte devreme, eram în acel oraş necunoscut. Am ajuns acasă la Clara

la nouă şi jumătate dimineaţa. La gară am băut o cafea şi am fumat câteva ţigări ca să-mi omor vremea. Mi-a deschis uşa o femeie grasă şi ciufulită, şi când i-am spus că o caut pe Clara s-a uitat la mine de parcă aş fi fost o viţă în drum spre abator. Timp de câteva minute (care mi s-au părut excesiv de lungi şi care, mi-am dat seama după aceea, când m-am gândit la toată povestea, chiar au fost aşa), am aşteptat-o pe un scaun jos în salon, un salon care în mod inexplicabil mi s-a părut primitor, excesiv de încărcat, dar primitor şi foarte luminos. Apariţia Clarei mi s-a părut apariţia unei zeiţe. Ştiu că e stupid să gândesc aşa, ştiu că e stupid s-o spun, dar aşa a fost.

Zilele următoare au fost plăcute şi neplăcute. Am văzut multe filme, aproape unul pe zi, am făcut dragoste (eu eram primul tip cu care se culca Clara, ceea ce a fost doar o întâmplare curioasă, deşi cu timpul avea să mă coste scump), ne-am plimbat, i-am cunoscut pe prietenii ei, am fost la două petreceri îngrozitoare, i-am propus să vină să stea cu mine la Barcelona. Evident, în acel moment ştiam deja care o să fie răspunsul. După o lună, într-o noapte, am luat trenul de întoarcere, îmi aduc aminte că a fost o călătorie oribilă.

La puţin timp după aceea, Clara mi-a scris o scrisoare, cea mai lungă pe care mi-a trimis-o vreodată, spunându-mi că nu poate să continue relaţia cu mine, că presiunile la care am supus-o (propunerea mea de a trăi împreună) erau de neacceptat, că totul se terminase. Am mai vorbit la telefon de trei sau patru ori. Cred că şi eu i-am scris o scrisoare în care o jigneam, în care îi spuneam că o iubesc, la un moment dat când am făcut o călătorie în Maroc am sunat-o de la hotelul unde stăteam, la Algeciras, şi de data asta am putut sta de vorbă în mod civilizat.

După ani de zile Clara avea să-mi povestească fragmentele din viața ei pe care eu le pierdusem în mod iremediabil. Și chiar după mulți ani aceeași Clara (și unii dintre prietenii ei) aveau să-mi istorisească povestea, începând de la zero sau reluând-o de unde o lăsasem eu, pentru ei nu conta (eu la urma urmei eram un străin), nici pentru mine, deși mă opuneam, era totuna. Clara, așa cum era de prevăzut, s-a măritat după ce s-a terminat scurta perioadă de logodnă (știu că termenul logodnă este exagerat, dar nu-mi vine altul) cu mine, iar norocosul a fost, cum de asemenea era logic, unul dintre acei prieteni pe care îi cunoscusem în timpul primei mele călătorii în orașul ei.

Dar înainte de asta a avut probleme psihice: visa șobolani, îi auzea noaptea în camera ei, și timp de luni de zile, lunile de dinaintea căsătoriei, a dormit pe sofaua din salon. Presupun că odată cu nunta au dispărut nenorociții de șobolani.

În fine. Clara s-a măritat. Și soțul, soțul pe care Clara îl iubea, s-a dovedit a fi o surpriză chiar și pentru ea. După un an sau doi, nu mai știu, Clara mi-a spus, dar am uitat, că s-au despărțit. Despărțirea n-a fost prietenească. Tipul a țipat la ea, Clara a țipat la el, Clara i-a dat o palmă, tipul i-a răspuns cu un pumn care i-a dislocat maxilarul. Uneori, când sunt singur și nu pot să dorm, dar n-am chef nici să aprind lumina, mă gândesc la Clara, câștigătoarea locului al doilea la concursul de frumusețe, și o văd cu falca atârnând, incapabilă să și-o pună la loc singură și conducând cu o singură mână (cu cealaltă își ține falca) spre spitalul cel mai apropiat. Mi-ar plăcea să râd, dar nu pot.

Râd în schimb de noaptea nunții ei. Cu o zi înainte se operase de hemoroizi, așa că nu arăta prea bine, presupun. Sau poate că da. Niciodată n-am întrebat-o dacă a putut face

dragoste cu soțul ei. Cred că au făcut-o înainte de operație. În sfârșit, nu contează, toate aceste amănunte mă pun într-o situație ridicolă mai mult pe mine decât pe ea.

Așadar Clara s-a despărțit la un an sau doi de la nuntă și s-a apucat să studieze. Nu-și dăduse bacalaureatul, așa că nu putea intra la universitate, dar, în afară de asta, a încercat de toate: fotografie, pictură (nu știu de ce a crezut întotdeauna că poate fi o bună pictoriță), muzică, dactilografie, informatică, toate acele cursuri de un an cu diplomă și promisiuni de serviciu de care se apucă în mod foarte serios sau în mod inconștient tinerii disperați. Și Clara, deși se simțea fericită pentru că scăpase de un soț care o bătea, era în fond o disperată.

Au revenit șobolanii, depresia, bolile misterioase. Timp de doi sau trei ani au tratat-o de ulcer și până la urmă și-au dat seama că nu are nimic, cel puțin nu la stomac. În perioada aceea cred că l-a cunoscut pe Luis, un director care a devenit iubitul ei și pe deasupra a convins-o să studieze ceva legat de administrarea întreprinderilor. După spusele prietenilor Clarei, în sfârșit își găsise bărbatul vieții ei. N-a trecut mult și au început să trăiască împreună. Clara a început să lucreze într-un birou, un notariat sau o administrație, nu știu, o muncă foarte amuzantă, spunea ea fără nici o urmă de ironie, și viața ei părea că intrase definitiv pe un făgaș bun. Luis era un tip sensibil (n-a bătut-o niciodată), un tip cult (a fost, cred, unul dintre cei două milioane de spanioli care au cumpărat CD-urile cu opera completă a lui Mozart) și un tip răbdător (o asculta, o asculta în fiecare seară și la sfârșiturile de săptămână). Și cu toate că avea puține lucruri de spus despre ea însăși, Clara vorbea încontinuu. Nu mai era amărâtă din cauza concursului de frumusețe, deși din

timp în timp revenea la acest subiect, ci din pricina depresiei, a înclinației ei spre nebunie, a tablourilor pe care a vrut să le picteze și nu le-a pictat.

Nu știu de ce, poate pentru că n-au avut timp, n-au făcut copii, deși Luis, după cum spunea Clara, murea după copii. Dar ea nu era pregătită. Își folosea timpul ca să studieze, să asculte muzică (Mozart, dar apoi au urmat alții), să facă fotografii pe care nu le arăta nimănui. În stilul ei obscur și inutil, încerca să-și păstreze libertatea și încerca să învețe.

La treizeci și unu de ani s-a culcat cu un coleg de birou. A fost ceva simplu și fără consecințe, cel puțin pentru ei doi, dar Clara a comis greșeala de a-i mărturisi totul lui Luis. Scandalul a fost îngrozitor. Luis a rupt un scaun sau un tablou pe care îl cumpărase chiar el, s-a îmbătat și timp de o lună nu i-a vorbit. Din spusele Clarei, începând din ziua aceea lucrurile n-au mai fost niciodată la fel ca înainte, în ciuda împăcării, în ciuda unei călătorii pe care au făcut-o împreună într-o localitate de pe litoral, o călătorie mai degrabă tristă și mediocră.

La treizeci și doi de ani, viața ei sexuală era aproape inexistentă. Și cu puțin înainte să împlinească treizeci și trei, Luis i-a spus că o iubește, că o respectă, că nu o va uita niciodată, dar că de câteva luni s-a combinat cu o colegă de serviciu divorțată și cu copii, o fată bună și înțelegătoare, și că are de gând să se mute la ea.

Aparent, Clara a suportat despărțirea (era prima dată când ea era cea părăsită) destul de bine. Dar după câteva luni a făcut o nouă depresie, care a obligat-o să renunțe la slujbă temporar și să înceapă un tratament psihiatric care nu i-a folosit prea mult. Pastilele pe care le lua o inhibau din punct de vedere sexual, deși a încercat, mai mult cu voință

decât cu rezultate satisfăcătoare, să se culce cu alți bărbați, inclusiv cu mine. Reîntâlnirea noastră a fost scurtă și în linii generale un dezastru. Clara mi-a vorbit iarăși despre șobolanii care nu-i dădeau pace, când era nervoasă se ducea tot timpul la baie, în prima noapte când ne-am culcat împreună s-a sculat să urineze de vreo zece ori, vorbea de ea la persoana a treia, de fapt odată mi-a spus că înăuntrul sufletului ei există trei Clare, o fetiță, o bătrână — sclava familiei — și o tânără, adevărata Clara, dornică să plece odată pentru totdeauna din acel oraș, dornică să picteze, să facă fotografii, să călătorească și să trăiască. În primele zile ale reîntâlnirii noastre m-am temut pentru viața ei, așa de tare, că uneori nici nu ieșeam la cumpărături de frică să n-o găsesc moartă la întoarcere, dar cu trecerea zilelor temerile mele s-au spulberat și mi-am dat seama (poate că așa îmi convenea) că n-o să-și pună capăt zilelor, n-o să se arunce de pe balconul casei, n-o să facă nimic.

La scurt timp am plecat, cu toate că de data asta am decis să-i telefonez din când în când, să nu pierd legătura cu una dintre prietenele ei, ca să fiu la curent (dar mai rar) cu soarta ei. Așa am aflat unele lucruri pe care poate aș fi preferat să nu le știu, episoade care nu contribuiau deloc la liniștea mea, povești de care un egoist trebuie să se ferească mereu. Clara și-a reluat serviciul (noile pastile pe care le lua săvârșiseră un miracol în sufletul ei) și după puțină vreme, poate ca represalii pentru concediul medical atât de lung, a fost trimisă la o sucursală din alt oraș andaluz, nu foarte departe de orașul ei. Acolo a început să se ducă la o sală de gimnastică (la treizeci și patru de ani nu mai era nici pe departe frumusețea pe care o cunoscusem la șaptesprezece) și să-și facă noi prieteni. Așa l-a cunoscut pe Paco, divorțat, ca și ea.

N-a trecut mult şi s-au căsătorit. La început, Paco elogia fotografiile şi tablourile Clarei oricui voia şi oricui nu voia să-l asculte. Şi Clara credea că Paco este o persoană inteligentă şi de bun-gust. Cu timpul, însă, Paco nu s-a mai interesat de strădaniile estetice ale Clarei şi a vrut un copil. Clara avea treizeci şi cinci de ani şi în principiu ideea n-o entuziasma, dar până la urmă a cedat şi au avut un băieţel. După spusele Clarei, copilul îi împlinise cu prisosinţă toate aspiraţiile, acesta a fost cuvântul pe care l-a folosit. După spusele prietenilor, pe zi ce trecea se simţea tot mai rău, ceea ce în realitate nu spunea mare lucru.

La un moment dat, din motive care nu o priveau, a trebuit să petrec o noapte în oraşul Clarei. I-am telefonat de la hotel, i-am spus unde stau, am stabilit o întâlnire pentru a doua zi. Eu aş fi preferat s-o văd chiar în seara aceea, dar de la ultima noastră întâlnire Clara mă considera, poate pe bună dreptate, un fel de duşman, şi n-am insistat.

Când am văzut-o mi-a fost greu s-o recunosc. Se îngrăşase şi, în ciuda machiajului, faţa ei dădea la iveală ravagiile produse mai mult de frustrări decât de ani, ceea ce m-a uimit, fiindcă eu, în fond, n-am crezut niciodată că Clara aspira la ceva. Şi dacă nu aspiri la nimic, de ce te poţi simţi frustrat? Şi zâmbetul ei suferise o schimbare; înainte era cald şi niţel prostesc, la urma urmei zâmbetul unei domnişoare dintr-o capitală de provincie, iar acum era un zâmbet meschin, un zâmbet jignitor în care era uşor să vezi resentimentele, furia, invidia. Ne-am pupat pe obraji ca doi imbecili şi pe urmă ne-am aşezat şi timp de o vreme n-am ştiut ce să ne spunem. Am rupt tăcerea eu. Am întrebat-o de copil, mi-a spus că e la grădiniţă şi apoi m-a întrebat de al meu. E bine, am zis. Amândoi ne-am dat seama că dacă nu

facem ceva întâlnirea aceea o să fie de o tristeţe insuportabilă. Cum ţi se pare că arăt? a întrebat Clara. Vorbele au sunat de parcă mi-ar fi cerut să-i trag o palmă. La fel ca întotdeauna, am răspuns în mod automat. Îmi aduc aminte că am băut o cafea şi apoi am făcut o plimbare pe un bulevard cu platani care ducea direct la gară. Trenul meu pleca peste puţin timp. Dar ne-am luat rămas-bun la intrarea în gară şi n-am mai văzut-o niciodată.

E-adevărat că am vorbit la telefon de câteva ori înainte să moară. O sunam cam la trei-patru luni. Cu timpul învăţasem să nu abordez niciodată în conversaţiile mele cu Clara probleme personale, chestiuni intime (cam la fel cum, în baruri, cu necunoscuţii, vorbeşti doar de fotbal), aşa că o întrebam de familie, o familie abstractă ca un poem cubist, de şcoala fiului ei, de serviciul ei la întreprindere, aceeaşi dintotdeauna, unde cu trecerea anilor a ajuns să cunoască viaţa fiecărui salariat, aventurile fiecărui director, secrete care o satisfăceau poate în mod exagerat. Odată am încercat s-o trag de limbă în privinţa soţului ei, dar ajunşi la acest punct Clara nu ceda nicicum. Meriţi tot ce e mai bun, i-am spus odată. E curios că spui asta, a răspuns Clara. De ce e curios? E curios ce spui, e curios că o spui tocmai tu, a zis Clara. Am încercat să schimb repede subiectul, am pretextat că mi se termină monedele (niciodată n-am avut telefon, niciodată n-o să am, telefonam întotdeauna de la o cabină publică), i-am spus grăbit la revedere şi am închis. Nu mai eram în stare, mi-am dat seama, să mai port o discuţie cu Clara, nu mai eram în stare să ascult schiţa încă unuia dintre nenumăratele ei pretexte.

Într-o seară, nu de mult, mi-a spus că are cancer. Vocea ei era la fel de indiferentă ca întotdeauna, aceeaşi voce care

m-a anunțat cu mulți ani în urmă că va participa la un concurs de frumusețe, aceeași voce care vorbea de viața ei cu un dezinteres caracteristic unui prost narator, punând semne de exclamare acolo unde nu-și aveau rostul, tăcând atunci când ar fi trebuit să vorbească, să scormonească rana. Am întrebat-o, țin minte, țin minte, dacă fusese la doctor, de parcă și-ar fi pus diagnosticul ea singură (sau cu ajutorul lui Paco). Bineînțeles, a zis. Am auzit la celălalt capăt al firului ceva asemănător cu un croncănit. Râdea. Pe urmă am vorbit puțin despre copiii noștri și apoi m-a rugat, poate că era singură sau plictisită, să-i povestesc ceva din viața mea. Am inventat pe loc un pretext care mi-a trecut prin cap și i-am promis că o s-o sun săptămâna următoare. În noaptea aceea am dormit foarte prost. Am avut coșmar după coșmar și m-am trezit brusc strigând cu certitudinea că mă mințise, că nu are cancer, că i se întâmplă ceva, asta era neîndoielnic, de douăzeci de ani i se tot întâmplă diverse lucruri, toate lipsite de importanță și împuțite, toate pline de căcat și zâmbitoare, dar nu avea cancer. Era cinci dimineața, m-am sculat și m-am îndreptat spre Bulevardul Maritim, cu vântul bătându-mi din spate, ceea ce era ciudat, fiindcă vântul suflă întotdeauna dinspre mare spre interiorul orașului și rareori dinspre oraș spre mare. Nu m-am oprit până n-am ajuns la o cabină telefonică de lângă terasa unuia dintre barurile cele mai mari de pe Bulevardul Maritim. Terasa era pustie, scaunele legate cu lanțuri de mese, dar pe o bancă, ceva mai încolo, aproape de malul mării, un vagabond dormea cu genunchii ridicați și din când în când se înfiora ca și cum ar fi avut coșmaruri.

Am format unicul număr pe care îl aveam în agendă din orașul Clarei, dar nu cel al Clarei. După mult timp mi-a

răspuns un glas de femeie. I-am spus cine sunt şi dintr-odată n-am mai putut vorbi. M-am gândit că o să închidă, dar am auzit zgomotul unei brichete şi apoi buzele trăgând un fum. Mai eşti la aparat? a spus femeia. Da, am zis. Ai vorbit cu Clara? Da, am zis. Ţi-a spus că e bolnavă de cancer? Da, am zis. E-adevărat, a spus femeia.

Pe neaşteptate mi-au venit în minte toţi anii de când am cunoscut-o pe Clara, tot ce fusese viaţa mea în care Clara aproape că nu a existat. Nu ştiu ce a mai spus femeia la celălalt capăt al firului, la peste o mie de kilometri distanţă, cred că fără să vreau, ca în poezia lui Rubén Darío, am început să plâng, mi-am căutat ţigările în buzunare, am ascultat fragmente de poveşti, medici, operaţii, sâni extirpaţi, discuţii, puncte de vedere diferite, deliberări, fapte ce îmi arătau o Clara pe care n-o voi mai putea cunoaşte, mângâia, ajuta. O Clara care nu mă va putea salva niciodată.

Când am închis, vagabondul era lângă mine, la mai puţin de un metru. Nu-l auzisem venind. Era foarte înalt, prea înfofolit pentru acel anotimp şi se uita la mine fix, de parcă ar fi fost scurt de vedere sau s-ar fi temut de un gest neaşteptat din partea mea. Eu eram aşa de trist, că nici măcar nu m-am speriat, deşi pe urmă, când mă întorceam pe străzile întortocheate din oraş, am înţeles că pentru o secundă o uitasem pe Clara şi că istoria nu se va sfârşi.

Am mai vorbit la telefon de multe ori. Au fost săptămâni când o sunam de două ori pe zi, telefoane scurte, ridicole, în care singurul lucru pe care voiam să i-l spun nu se putea spune, şi atunci vorbeam despre orice, despre ce-mi trecea întâi prin minte, *nonsenses* care speram că o vor face să zâmbească. Odată am devenit nostalgic şi am încercat să-i amintesc de vremuri trecute, dar atunci Clara

îşi punea armura ei de gheaţă şi eu renunţam imediat la nostalgie. Când s-a apropiat ziua operaţiei telefoanele mele s-au înteţit. O dată am vorbit cu fiul ei. Altă dată cu Paco. Amândoi păreau să fie bine, vorbeau normal, oricum mai puţin nervoşi decât mine. Poate că greşesc. Sigur greşesc. Toţi au grijă de mine, mi-a spus Clara într-o după-masă. M-am gândit că se referă la soţul şi la fiul ei, dar în realitate acel „toţi" cuprindea mult mai mulţi oameni, mult mai mulţi decât îmi puteam eu imagina, pe *toţi*. În seara de dinaintea zilei când urma să se interneze, i-am dat un telefon. Mi-a răspuns Paco. Clara nu era acasă. De două zile nimeni nu ştia nimic de ea. Din tonul lui Paco am dedus că bănuieşte că este cu mine. I-am spus: sincer, nu e cu mine, dar în noaptea aceea mi-am dorit din tot sufletul să apară Clara acasă la mine. Am aşteptat-o cu luminile aprinse şi până la urmă am adormit pe sofa şi am visat o femeie nemaivăzut de frumoasă care nu era Clara, o femeie înaltă, cu sâni mici, zveltă, cu picioare lungi, ochi căprui şi adânci, o femeie care nu va fi niciodată Clara şi care cu prezenţa ei o elimina, o reducea la o biată femeie de patruzeci de ani temătoare şi pierdută.

N-a venit.

A doua zi i-am dat din nou telefon lui Paco. Am sunat iarăşi după două zile. Clara nu dăduse nici un semn de viaţă. A treia oară când am telefonat, Paco mi-a vorbit de copil şi s-a plâns de atitudinea Clarei. În fiecare noapte mă întreb unde o fi, a spus. Din tonul vocii lui, din turnura pe care o lua conversaţia am înţeles că are nevoie de prietenia mea, de prietenia oricui. Dar eu nu eram în stare să-i ofer această mângâiere.

JOANNA SILVESTRI

Pentru Paula Massot

ACEASTA SUNT EU, JOANNA SILVESTRI, de 37 de ani, actriță porno, într-un pat de la Clinica Les Trapèzes, din Nîmes, văzând cum trec serile și ascultând poveștile unui detectiv chilian. Pe cine caută omul ăsta? O fantomă? Eu mă pricep la fantome, i-am spus în a doua seară, ultima când a venit să mă viziteze, și el a schițat un zâmbet de șobolan bătrân, șobolan bătrân care încuviințează fără entuziasm, șobolan bătrân neverosimil de bine-crescut. Oricum, mulțumesc pentru flori, mulțumesc pentru reviste, dar eu aproape că nu-mi aduc aminte de persoana pe care o căutați, am spus. Nu faceți eforturi, a zis el, am timp. Când un bărbat spune că are timp înseamnă că a căzut în capcană (și atunci nu mai contează dacă are sau nu are timp) și o femeie poate să facă ce vrea cu el. Bineînțeles că asta e fals. Uneori încep să-mi amintesc de bărbații pe care i-am avut la picioarele mele și închid ochii și când îi deschid pereții încăperii sunt zugrăviți în alte

culori, nu albul ivoriu pe care îl văd în fiecare zi, cinabru striat, albastru-greață, asemenea tablourilor pictorului Attilio Corsini, o nulitate. O nulitate de tablouri de care preferi să nu-ți aduci aminte și pe care totuși ți le amintești și care scot la lumină, ca o clismă, alte amintiri, acestea mai degrabă de culoare sepia, care fac serile să tremure ușor și care la început sunt greu de suportat, dar după aceea sunt chiar amuzante. Bărbații pe care i-am avut la picioarele mele sunt de fapt puțini, doi sau trei, și întotdeauna au rămas în urma mea, dar acesta este destinul universal. Și lucrul ăsta nu i l-am spus detectivului chilian, deși mă gândeam la el în momentul acela și mi-ar fi plăcut să i-l împărtășesc, un bărbat pe care nu-l cunoșteam absolut deloc. Și ca și cum aș fi vrut să îndrept această lipsă de delicatețe l-am numit domnule detectiv, poate am pomenit și singurătatea și inteligența, și cu toate că el s-a grăbit să spună nu sunt detectiv, madam Silvestri, am observat că i-a făcut plăcere că l-am numit așa, l-am privit în ochi când i-am spus-o, și deși aparent nu s-a fâstâcit eu am simțit o fâlfâire, de parcă o pasăre ar fi trecut pe deasupra capului său. Și am trecut de la una la alta; nu i-am spus ce gândeam, i-am spus ceva ce știam că o să-i facă plăcere. Am spus ceva ce știam că o să-i trezească amintiri plăcute. Așa cum cineva, un necunoscut de preferință, mi-ar vorbi mie, acum, de Festivalul Filmului Pornografic de la Civitavecchia și de Târgul Filmului Erotic de la Berlin, de Expoziția de Film și Video Pornografice de la Barcelona, și mi-ar aminti de succesele mele, chiar și de succesele mele inexistente, sau ar vorbi de 1990, cel mai bun an din viața mea, când am călătorit la Los Angeles, aproape cu forța, cu un zbor Milano–Los Angeles care părea că o să fie epuizant și care, din contră, a trecut ca un vis, ca visul meu din avion,

probabil când traversam Atlanticul, am visat că avionul mergea la Los Angeles, dar pe ruta orientală, cu escale în Turcia, India, China, şi din avion, care nu ştiu de ce zbura la mică înălţime (fără ca din cauza asta pasagerii să fi fost în pericol), puteam să văd convoaie de trenuri, dar convoaie cu-adevărat lungi, o desfăşurare feroviară nebunească şi cu toate acestea precisă, ca un enorm ceas aşezat pe aceste pământuri pe care nu le cunosc (cu excepţia unei călătorii în India în '87, dar de asta mai bine să nu-mi amintesc), încărcând şi descărcând oameni şi mărfuri, totul foarte clar, de parcă aş fi văzut unul dintre acele filme de desene animate cu ajutorul cărora economiştii explică starea lucrurilor, naşterea lor, moartea lor, mişcarea lor de inerţie. Şi când am ajuns pe aeroportul din Los Angeles mă aştepta Robbie Pantoliano, fratele lui Adolfo Pantoliano, şi de cum l-am văzut pe Robbie mi-am dat seama că este un cavaler, complet diferit de fratele său, Adolfo (Dumnezeu să-l odihnească în Rai sau în Purgatoriu, nu doresc nimănui Iadul), şi la ieşire mă aştepta o limuzină din alea care se văd numai la Los Angeles, nici măcar la New York, doar la Beverly Hills sau în districtul Orange, şi apoi m-au condus la apartamentul pe care îl închiriaseră pentru mine, o casă micuţă, dar splendidă, aproape de plajă, şi Robbie şi secretarul lui, Ronnie, au rămas cu mine ca să mă ajute să-mi desfac valizele (deşi eu m-am jurat că prefer să fac asta singură) şi să-mi explice cum funcţionează toate în casă, de parcă îşi închipuiau că eu nu ştiu ce este un cuptor cu microunde, americanii sunt uneori aşa, din prea multă amabilitate ajung să fie prost-crescuţi, şi pe urmă mi-au pus un clip ca să-i văd pe partenerii şi pe partenerele mele de distribuţie, Shane Bogart, pe care îl cunoşteam dintr-un film pe care îl

făcusem pentru fratele lui, Robbie, Bull Edwards, pe ăsta nu-l cunoşteam, Darth Krecick, ăsta mi se părea cunoscut, Jennifer Pullman, altă necunoscută, şi aşa, încă vreo trei sau patru, şi apoi Robbie şi Ronnie au plecat şi am rămas singură şi am închis uşile cu două rânduri de yale, aşa cum au insistat ei, şi pe urmă am făcut o baie, mi-am pus un halat negru, am căutat un film vechi la televizor, ceva care să mă liniştească, şi nu ştiu în ce moment, fără să mă ridic de pe sofa, am adormit. A doua zi am început filmările. Ce diferit era totul faţă de amintirile mele. În total am turnat patru filme în două săptămâni, aproximativ cu aceeaşi echipă, şi să lucrezi sub conducerea lui Robbie Pantoliano era ca şi cum te-ai fi distrat şi ai fi lucrat în acelaşi timp, era un fel de ieşire la iarbă-verde ca acelea pe care le organizează uneori funcţionarii, mai ales la Roma, o dată pe an se duc toţi să mănânce la iarbă-verde şi să uite de problemele de la serviciu, dar aici era mai bine, soarele era mai cald, apartamentele erau mai bune, marea, prietenele regăsite, atmosfera din timpul turnării, vicioasă, dar proaspătă, aşa cum trebuie să fie, şi cu Shane Bogart şi încă o fată cred că am vorbit despre asta, schimbarea care se produsese, şi eu la început, firește, am pus-o pe seama morţii lui Adolfo Pantoliano, care era un peşte şi un traficant de cea mai joasă speţă, un tip care nu le respecta nici pe bietele lui curve maltratate, dispariţia unui asemenea ticălos trebuia neapărat să se observe, dar Shane Bogart a zis că nu, nu e asta, moartea lui Pantoliano, de care s-a bucurat chiar şi fratele lui, nu era în mod obligatoriu singura explicaţie a marii schimbări care se producea în industrie, a afirmat, mai curând era vorba de un cocktail de motive aparent diverse, banii, a spus, intrarea în afacere a unor oameni provenind din alte sectoare,

boala, urgența de a oferi un produs diferit, dar de același tip, și atunci s-au apucat să vorbească de bani și de saltul pe care îl făceau multe stele ale filmului porno spre filmul normal, dar eu nu-i mai ascultam, începusem să mă gândesc la ce spuseseră despre boală și la Jack Holmes, cel care fusese până în urmă cu câțiva ani marele star porno al Californiei, și când am terminat în ziua aceea le-am spus lui Robbie și lui Ronnie că mi-ar plăcea să aflu ceva de Jack Holmes, și dacă puteau să-mi facă rost de telefonul lui, dacă mai locuia la Los Angeles. Și cu toate că la început lui Robbie și lui Ronnie li s-a părut o idee trăsnită, până la urmă mi-au dat telefonul lui Jack Holmes și mi-au spus să-l sun dacă așa vreau, dar să nu-mi fac prea multe speranțe că o să aud pe cineva cu mintea foarte limpede la celălalt capăt al firului, să nu-mi fac speranțe că o să aud vechea voce familiară. Și în seara aceea am luat masa cu Robbie și Ronnie și Sharon Grove, care acum făcea filme de groază și afirma chiar că o să joace în următorul film al lui Carpenter sau al lui Clive Barker, ceea ce l-a înfuriat pe Ronnie, pentru că nu permitea asemenea comparații, cu Carpenter nu se puteau compara decât foarte puțini, și la cina aceea au fost și Danny Lo Bello, cu el am avut un flirt când am lucrat împreună la Milano, și Patricia Page, soția lui de optsprezece ani, care juca numai în filmele lui Danny și care specifica în contract că se lăsa penetrată doar de bărbatul ei, când juca cu alții accepta cel mult să le sugă pula, dar și asta parcă în scârbă, regizorii aveau probleme cu ea, din spusele lui Robbie mai devreme sau mai târziu trebuia să-și schimbe meseria sau să inventeze cu Danny niște numere dinamită pură. Și iată-mă acolo, cinând într-unul dintre cele mai bune restaurante din Venice, admirând de la masa noastră marea,

sleită după o zi de muncă istovitoare şi fără să fiu foarte atentă la însufleţita conversaţie a colegilor mei, cu gândul la Jack Holmes sau la imaginile lui Jack Holmes păstrate în mintea mea, un tip foarte înalt şi slab şi cu nas lung şi braţe lungi şi păroase ca ale unei maimuţe, dar ce soi de maimuţă putea fi Jack? O maimuţă captivă, asta fără nici cea mai mică îndoială, o maimuţă melancolică sau poate maimuţa melancoliei, care deşi pare acelaşi lucru nu este acelaşi lucru, şi când s-a terminat masa, la o oră la care încă puteam fără probleme să-i dau un telefon lui Jack, cinele în California începe devreme, uneori se termină înainte să se însereze, n-am mai suportat, nu ştiu ce s-a întâmplat cu mine, i-am cerut lui Robbie telefonul lui mobil şi m-am retras într-un fel de mirador de lemn, un fel de dig de lemn în miniatură pentru uzul exclusiv al turiştilor, sub care se spărgeau valurile, nişte valuri lungi, micuţe, aproape fără spumă şi dispărând după o veşnicie, şi l-am sunat pe Jack Holmes. Nu mă aşteptam să-l găsesc, ăsta-i adevărul. La început nu i-am recunoscut vocea, aşa cum spusese Robbie, şi nici el n-a recunoscut-o pe a mea. Sunt eu, am zis, Joanna Silvestri, sunt la Los Angeles. Jack a rămas tăcut mult timp şi dintr-odată mi-am dat seama că tremuram, telefonul tremura, miradorul de lemn tremura, brusc vântul era rece, vântul care trecea printre stâlpii miradorului, cel ce încreţea suprafaţa acelor valuri interminabile, tot mai negre, şi apoi Jack a spus cât timp a trecut, Joanna, mă bucur că te aud, şi eu i-am spus şi eu mă bucur că te aud, Jack, şi atunci n-am mai tremurat şi nu m-am mai uitat în jos, am privit orizontul, luminile restaurantelor de pe plajă, roşii, albastre, galbene, lumini care la prima vedere mi s-au părut triste, dar totodată reconfortante, şi pe urmă Jack a spus când aş putea să

te văd Joannie, şi la început nu mi-am dat seama că îmi spusese Joannie, câteva clipe am plutit în aer ca drogată sau ca şi cum aş fi ţesut o gogoaşă de mătase în jurul meu, dar pe urmă mi-am dat seama şi am râs şi Jack a ştiut de ce râd fără să fie nevoie să mă întrebe şi fără să fie nevoie ca eu să-i spun ceva. Când vrei tu, Jack, i-am răspuns. În fine, a spus el, nu ştiu dacă ştii că nu mai sunt la fel de în formă ca înainte. Eşti singur, Jack? Da, a spus el, întotdeauna sunt singur. Am închis şi i-am rugat pe Robbie şi pe Ronnie să-mi explice cum ajung acasă la Jack şi ei mi-au spus că cel mai probabil o să mă rătăcesc şi nici să nu-mi treacă prin minte să-mi petrec noaptea acolo, fiindcă dimineaţă avem filmare la prima oră, şi că cel mai probabil n-o să vrea nici un taxi să mă ducă, Jack locuia în apropiere de Monrovia, într-un bungalou dărăpănat care stătea să cadă de bătrâneţe, şi eu le-am zis că am de gând să mă duc în seara aceea orice s-ar întâmpla şi Robbie mi-a spus ia Porsche-ul meu, ţi-l las cu condiţia ca mâine să vii la ora stabilită, şi i-am pupat pe Robbie şi pe Ronnie şi m-am urcat în Porsche şi am început să străbat străzile din Los Angeles, care chiar în acel moment se cufundau în noapte, sub mantia nopţii, ca într-un cântec de Nicola di Bari, sub roţile nopţii, şi n-am vrut să-mi pun muzică, deşi Robbie avea un CD-player digital sau laser sau cu ultrasunete, chiar tentant, dar n-aveam nevoie de muzică, mi-era de-ajuns să apăs acceleraţia şi să simt torsul maşinii, presupun că m-am rătăcit de cel puţin zece ori, şi orele treceau şi de fiecare dată când întrebam pe cineva cum se ajunge mai uşor la Monrovia mă simţeam mai liberă, ca şi cum nu m-ar fi deranjat să-mi petrec toată noaptea în Porsche, de două ori chiar m-am trezit cântând, şi în sfârşit am ajuns la Pasadena şi de acolo am luat-o pe şoseaua 210

până la Monrovia şi acolo am căutat timp de un ceas strada pe care locuia Jack Holmes şi când am dat de bungalou, după miezul nopţii, am rămas un timp în maşină fără să pot şi fără să vreau să ies, uitându-mă în oglindă, părul ciufulit şi faţa răvăşită, machiajul de la ochi întins, rujul, praful de pe drum lipit de pometi, de parcă aş fi venit alergând, nu în Porsche-ul lui Robbie Pantoliano, sau de parcă aş fi plâns tot drumul, dar adevărul este că aveam ochii uscaţi (poate un pic înroşiţi, dar uscaţi) şi că nu îmi tremurau mâinile şi că aveam chef să râd, de parcă mi-ar fi pus cineva un drog în mâncarea de pe plajă, şi de-abia atunci mi-aş fi dat seama că sunt drogată sau extrem de fericită şi aş fi acceptat acest lucru. Şi pe urmă am coborât din maşină, am activat alarma, cartierul nu era dintre cele care inspiră siguranţă, şi am pornit spre bungalou, arăta aşa cum mi-l descrisese Robbie, o casă micuţă care avea nevoie de o zugrăveală, un cerdac dărăpănat, o grămadă de scânduri pe punctul să se prăbuşească, dar alături era o piscină, una foarte mică, însă cu apă curată, asta am observat imediat, fiindcă reflectoarele din piscină erau aprinse, îmi amintesc că pentru prima dată m-am gândit că Jack nu mă aşteaptă sau că a adormit, înăuntrul casei nu era nici o lumină, podeaua cerdacului a scârţâit sub paşii mei, nu avea sonerie, am bătut de două ori la uşă, întâi cu degetele şi pe urmă cu palma, şi atunci s-a aprins o lumină, am auzit pe cineva spunând ceva înăuntru şi apoi s-a deschis uşa şi Jack a apărut în prag, mai înalt ca niciodată, mai slab ca niciodată, şi a spus Joannie? de parcă nu m-ar fi recunoscut sau de parcă nu s-ar fi trezit de-a binelea, şi eu i-am spus da, Jack, eu sunt, a fost greu să dau de tine, dar până la urmă te-am găsit, şi l-am îmbrăţişat. În noaptea aceea am stat de vorbă până la trei dimineaţa şi în timpul

conversației Jack a adormit de cel puțin două ori. Se vedea că este obosit și slăbit, deși făcea eforturi ca să-și țină ochii deschiși. În cele din urmă n-a mai putut și a spus că se duce să se culce. N-am cameră de oaspeți, Joannie, a spus, așa că alege, patul meu sau sofaua. Patul tău, am spus eu, cu tine. Bine, a zis el, haide. A luat o sticlă de tequila și ne-am dus în dormitorul lui. Cred că de ani de zile nu mai văzusem o cameră așa de dezordonată. Ai un ceas deșteptător? l-am întrebat. Nu, Joannie, în casa asta nu există ceasuri, a zis. Apoi a stins lumina, s-a dezbrăcat și s-a băgat în pat. Eu îl observam, în picioare, nemișcată. Pe urmă m-am dus la fereastră și am dat la o parte perdelele, cu speranța că lumina zorilor o să joace rolul de ceas deșteptător. Când m-am băgat în pat, Jack părea că doarme, dar nu dormea, a mai băut o dușcă de tequila și apoi a spus ceva ce n-am înțeles. Mi-am pus mâna pe burta lui și l-am mângâiat până a adormit. Pe urmă am coborât mâna încă puțin și i-am atins penisul, mare și rece ca un piton. După câteva ore m-am trezit, am făcut un duș, am pregătit micul dejun și am avut timp chiar și să fac puțină ordine în camera de zi și în bucătărie. Ne-am luat micul dejun în pat. Jack părea mulțumit că mă vede, dar a băut doar cafea. I-am spus că o să mă întorc după-amiază, să mă aștepte, că de data asta o să ajung devreme, și el a spus n-am nimic de făcut, Joannie, poți veni când vrei. Mi-am dat seama că asta era un fel de invitație să nu mai vin pe-acolo niciodată, dar am hotărât că Jack are nevoie de mine și că și eu am nevoie de el. Cu cine lucrezi? a întrebat. Cu Shane Bogart, am spus. E un băiat bun, a zis Jack. Odată am lucrat împreună, cred că la începuturile lui în branșă, e un băiat inimos, și nu-i place să se bage în probleme. Da, e un băiat bun, am spus eu.

Şi unde filmaţi? La Venice? Da, în vechea casă dintotdeauna. Da' tu ştii că l-au asasinat pe bătrânul Adolfo? Sigur că ştiu, Jack, asta s-a întâmplat acum mulţi ani. Nu lucrez prea mult în ultimul timp, a spus. Pe urmă l-am sărutat, un sărut de liceană pe buzele lui subţiri şi uscate, şi am plecat. De data asta drumul a durat mai puţin, soarele dimineţilor din California, un soare cu ceva metalic pe margini, alerga împreună cu mine. Şi de atunci, după fiecare şedinţă de filmări mă duceam acasă la Jack sau ieşeam împreună, Jack avea un combi vechi şi eu am închiriat o Alfa Romeo de două locuri pe care o foloseam de obicei ca să facem plimbări până spre munţi, la Redlands şi pe urmă pe şoseaua 10 până la Palm Springs, Palm Desert, Indio, până ajungeam la Salton Sea, care este un lac, nu o mare, şi încă un lac mai degrabă urât, unde mâncam mâncare macrobiotică, mâncarea pe care o consuma Jack pe atunci, zicea că pentru sănătate, şi într-o zi am apăsat acceleraţia maşinuţei mele Alfa Romeo şi am ajuns la Calipatria, la sud-est de Salton Sea, şi ne-am dus să-l vizităm pe un prieten al lui Jack care locuia într-un bungalou într-o stare mai jalnică decât cel al lui Jack, un tip pe nume Graham Monroe, dar căruia Jack şi nevasta aceluia îi spuneau Mezcalito, nu ştiu de ce, poate pentru că îi plăcea mezcal*-ul, deşi cât timp am stat acolo nu s-a băut decât bere (eu nu, pentru că berea îngraşă), şi apoi ei trei au stat la soare în spatele bungaloului şi se udau cu un furtun şi eu mi-am pus un bikini şi m-am uitat la ei, prefer să nu stau prea mult la soare, am pielea foarte albă şi îmi place să mi-o îngrijesc, dar cu toate că stăteam la umbră şi nu le dădeam

* Rachiu mexican obţinut prin fermentarea şi distilarea vârfurilor de frunze de agavă.

voie să mă ude cu furtunul, îmi plăcea să fiu acolo, să mă uit la Jack, să mă uit la picioarele lui care erau mult mai slabe decât îmi aminteam eu, să mă uit la pieptul lui ce părea mult mai scobit, doar scula era la fel, doar ochii erau la fel, dar nu, de fapt numai marea maşină de perforat, cum se spunea în reclamele la filmele lui, penisul care-i distrusese fundul lui Marilyn Chambers, era aceeaşi, restul, inclusiv ochii, se stingea cu aceeaşi viteză cu care maşinuţa mea Alfa Romeo străbătea valea Aguanga sau acel Desert State Park luminate de lumina unei duminici în agonie. Cred că am făcut dragoste de vreo două ori. Pe Jack nu-l mai interesa. După părerea lui, era secătuit după atâtea filme. Eşti primul bărbat care îmi spune aşa ceva, i-am zis. Îmi place să mă uit la televizor, Joannie, şi să citesc romane poliţiste. De groază? Nu, poliţiste, a spus, cu detectivi, dacă se poate din acelea în care la sfârşit eroul moare. Nu există asemenea romane, i-am spus. Cum să nu existe, draga mea, sunt romane vechi şi ieftine şi se cumpără la kilogram. În realitate n-am văzut cărţi la el în casă, în afară de un manual de medicină şi de trei dintre acele romane ieftine la care se referea Jack şi pe care se pare că le citea şi le răscitea. Într-o noapte, poate a doua pe care o petreceam acasă la el, sau a treia, Jack era încet ca un melc în privinţa confidenţelor sau destăinuirilor, în timp ce beam vin la piscină mi-a spus că e foarte probabil că o să moară curând, ştii cum e povestea asta, Joannie, când ţi-a sunat ceasul ţi-a sunat ceasul. Mi-a venit să-i strig să facă dragoste cu mine, să ne căsătorim, să facem copii sau să adoptăm un orfan, să ne cumpărăm o mascotă şi o rulotă şi să începem să călătorim prin California şi prin Mexic, presupun că eram niţel beată şi obosită, în ziua aceea filmarea fusese cu adevărat epuizantă, dar n-am

spus nimic, m-am mişcat doar neliniştită pe şezlong, m-am uitat la gazonul pe care îl tunsesem chiar eu, am mai băut vin, am aşteptat următoarele vorbe ale lui Jack, cele care trebuiau neapărat să urmeze, dar el n-a mai spus nimic. În noaptea aceea am făcut dragoste pentru prima dată după mult timp. Mi-a trebuit mult ca să-l readuc în formă pe Jack, corpul lui nu mai funcţiona, îi funcţiona doar voinţa, şi cu toate astea a insistat să-şi pună un prezervativ, un prezervativ pentru penisul lui Jack, ca şi cum un prezervativ ar fi putut să-l oprească, dar cel puţin chestia asta ne-a făcut să râdem puţin, până la urmă, amândoi pe o parte, şi-a băgat penisul lui lung şi gros şi fleşcăit între picioarele mele, m-a îmbrăţişat cu duioşie şi a adormit, eu am adormit mult mai târziu şi prin cap mi-au trecut cele mai ciudate gânduri, din când în când mă cuprindea tristeţea şi plângeam pe înfundate, ca să nu-l trezesc, ca să nu mă desprind din îmbrăţişare, apoi mă simţeam fericită şi iar plângeam, cu sughiţuri, fără cea mai mică jenă, strângând între coapse sula lui Jack şi ascultându-l cum respiră, spunându-i: Jack, ştiu că te prefaci că dormi, Jack, deschide ochii şi sărută-mă, dar Jack dormea în continuare sau se prefăcea că doarme şi eu continuam să privesc ca la cinema gândurile care îmi treceau prin cap, ca un plug, ca un tractor roşu cu o sută de kilometri pe oră, foarte repede, aproape fără să-mi lase timp de reflecţie, ceea ce evident nu făcea parte din planurile mele, şi din când în când nici nu plângeam, nici nu mă simţeam tristă sau fericită, mă simţeam doar vie şi îl simţeam viu şi pe el şi deşi totul avea un fond teatral, ca de farsă amabilă, inocentă, chiar decentă, eu ştiam că totul este adevărat, că merită efortul, şi pe urmă m-am cuibărit la pieptul lui şi am adormit. Într-o zi, la prânz, Jack a apărut pe platou.

Eu stăteam în patru labe şi în timp ce i-o sugeam lui Bull Edwards, Shane Bogart mă sodomiza. La început nu mi-am dat seama că Jack intrase pe platou, eram atentă la ce făceam, nu e uşor să gemi cu o pulă de douăzeci de centimetri intrându-ţi şi ieşindu-ţi din gură, unele fete foarte fotogenice se strâmbă imediat ce o înghit, arată oribil, poate pun prea mult zel, mie îmi place să mi se vadă bine faţa. În fine, lucram concentrată şi în plus, din cauza poziţiei, nu puteam să văd ce se întâmplă în jurul meu, însă Bull şi Shane, care stăteau în genunchi, dar cu pieptul şi capul ridicat, şi-au dat seama că Jack tocmai intrase şi li s-au întărit pulele aproape imediat, şi nu numai Bull şi Shane, regizorul, Randy Cash şi Danny Lo Bello şi nevastă-sa şi Robbie şi Ronnie şi electricienii şi toată lumea, cred, mai puţin cameramanul, care se numea Jacinto Ventura şi era un băiat foarte vesel şi foarte bun profesionist şi în plus nu putea să nu privească scena pe care o filma, toţi, zic, au remarcat într-un fel prezenţa neaşteptată a lui Jack, şi atunci s-a făcut tăcere pe platou, nu o tăcere grea, nu o tăcere care anunţă veşti proaste, ci o tăcere luminoasă, dacă pot s-o numesc aşa, o tăcere de apă care cade în ralanti, şi eu am simţit tăcerea aceea şi m-am gândit că e din cauză că mă simt foarte bine, că au fost plăcute zilele alea în California, dar am mai simţit şi altceva, ceva nedesluşit ce se apropia precedat de loviturile ritmice ale şoldurilor lui Shane pe fesele mele, de asalturile uşoare ale lui Bull împotriva buzelor mele, şi atunci am ştiut că se întâmplă ceva pe platou, dar n-am ridicat privirea, şi am ştiut şi că se întâmplă ceva ce mă include şi mă afectează pe mine, de parcă realitatea s-ar fi sfărâmat, sfărâmături de la un capăt la altul, asemenea cicatricei care rămâne după unele operaţii, de la gât până între picioare, o cicatrice

groasă, aspră, tare, dar m-am stăpânit şi am continuat să joc până când Shane şi-a scos penisul din fundul meu şi a ejaculat pe bucile mele şi până când Bull, la scurt timp, l-a urmat şi m-a împroşcat pe faţă. Atunci m-au întors şi am rămas pe spate şi le-am putut vedea feţele, extrem de concentrate asupra a ceea ce făceau, mult mai mult decât de obicei, şi în timp ce mă mângâiau şi îmi spuneau vorbe drăgăstoase eu mi-am zis aici se întâmplă ceva, cu siguranţă că pe platou e cineva din branşă, vreun ştab important de la Hollywood, şi Bull şi Shane s-au prins şi joacă pentru el, şi îmi aduc aminte că m-am uitat cu coada ochiului la siluetele care ne înconjurau în zona neluminată, toate nemişcate, toate împietrite, exact aşa am gândit: au rămas încremeniţi, trebuie să fie vreun producător cu adevărat important, dar mi-am văzut de treabă, eu, spre deosebire de Bull şi Shane, nu aveam ambiţii de genul ăsta, presupun că este ceva inerent pentru un european, noi, europenii, vedem lucrurile astea altcumva, dar m-am gândit şi că s-ar putea să nu fie un producător, poate că a intrat un înger pe platou, şi exact atunci l-am văzut. Jack stătea lângă Ronnie şi îmi zâmbea. Şi atunci i-am văzut pe ceilalţi, pe Robbie, pe electricieni, pe Danny Lo Bello şi pe nevastă-sa, pe Jennifer Pullman, Margo Killer, Samantha Edge, pe doi tipi îmbrăcaţi în costume închise, pe Jacinto Ventura, care ţinea capul lipit de cameră, şi abia atunci mi-am dat seama că nu mai filmau, dar timp de o secundă sau un minut toţi am rămas nemişcaţi, de parcă ne-ar fi pierit graiul şi capacitatea de a ne mişca, şi singurul care zâmbea (dar nici el nu vorbea) era Jack, şi cu prezenţa lui părea că sfinţeşte platoul, sau aşa am gândit după, mult după aceea, când am revenit o dată şi încă o dată asupra acestei scene, părea că sfinţeşte filmul nostru şi

munca noastră şi viețile noastre. Pe urmă minutul s-a sfârşit, a început alt minut, cineva a spus că a ieşit perfect, cineva a adus halate pentru Bull, pentru Shane şi pentru mine, Jack s-a apropiat şi m-a sărutat, în următoarele scene din ziua aceea nu jucam, i-am spus să mergem să cinăm la un restaurant italienesc, cineva îmi recomandase unul de pe Figueroa Street, Robbie ne-a invitat la petrecerea pe care o dădea acasă la el unul dintre noii lui parteneri, Jack părea refractar, dar până la urmă l-am convins. Aşa că ne-am dus acasă la mine cu Alfa Romeo şi am pălăvrăgit şi am băut whisky un timp şi apoi ne-am dus să mâncăm şi pe la unsprezece noaptea am ajuns la petrecerea dată de partenerul lui Robbie. Era toată lumea acolo, toată lumea îl cunoştea pe Jack sau dorea să-l cunoască şi se apropia de el. Şi pe urmă Jack şi cu mine ne-am dus acasă la el şi ne-am sărutat în camera de zi, în timp ce ne uitam la televizor, un film mut, până am adormit. N-a mai apărut pe platou. Am mai lucrat încă o săptămână, deşi hotărâsem să mai stau un timp la Los Angeles după terminarea filmărilor. Bineînțeles că aveam contracte în Italia, în Franța, dar m-am gândit că înainte să plec l-aş putea convinge pe Jack să vină cu mine, fusese de mai multe ori în Italia, făcuse câteva filme cu Cicciolina, care au avut mare succes, câteva cu mine, unul cu amândouă, lui Jack îi plăcea Italia, într-o noapte i-am vorbit de asta. Dar a trebuit să renunț la idee, a trebuit să mi-o scot din cap, din inimă, a trebuit să-mi extirp această idee sau această speranță din pizdă, cum zic napolitanele de la Torre del Greco, şi cu toate că niciodată nu m-am dat bătută, într-un anumit mod pe care nu mi-l pot explica am înțeles justificările lui Jack, paradoxurile lui Jack, tăcerea luminoasă şi proaspătă, foarte lentă, ce îl învăluia pe el şi

învăluia puținele lui vorbe, ca și cum figura lui înaltă și slabă s-ar fi destrămat, și odată cu ea întreaga Californie, și în ciuda faptului că ceea ce eu considerasem până nu demult fericirea mea, bucuria mea, dispărea, am înțeles totodată că acea plecare sau acea despărțire era o formă de solidificare, o formă stranie, piezișă, aproape secretă de solidificare, dar solidificare în fond, și această certitudine, dacă se poate numi așa, mă făcea fericită și în același timp mă făcea să plâng, mă făcea să-mi machiez ochii tot timpul și mă făcea să văd fiecare lucru cu alți ochi, ca și cum aș fi avut raze X, și această putere sau superputere mă făcea nervoasă, dar îmi și plăcea, parcă eram Femeia Minune, fiica reginei amazoanelor, cu toate că Femeia Minune avea părul negru, iar al meu este blond, și într-o după-masă, în curte la Jack, am văzut ceva în zare, nu știu ce, norii, o pasăre, un avion, și m-a cuprins o asemenea durere, că am leșinat și mi-am pierdut controlul bășicii și când m-am trezit Jack mă ținea în brațe și atunci m-am uitat în ochii lui cenușii și-am izbucnit în plâns și nu m-am oprit multă vreme. Au venit să mă conducă la aeroport Robbie și Ronnie și Danny Lo Bello cu soția lui, care plănuiau să viziteze Italia peste câteva luni. Lui Jack i-am spus adio în bungaloul lui din Monrovia. Nu te scula, i-am spus, dar el s-a sculat și m-a condus până la poartă. Să fii fată cuminte, Joannie, a spus, scrie-mi din când în când. O să-ți dau telefon, am spus eu, nu s-a sfârșit lumea. Era emoționat și a uitat să-și pună cămașa. Eu nu i-am spus nimic, mi-am luat valiza și am pus-o pe scaunul copilotului în Alfa Romeo. Când m-am întors ca să-l văd pentru ultima dată nu știu de ce m-am gândit că n-o să mai fie acolo, că locul unde stătea Jack lângă mica poartă de lemn dărăpănată o să fie gol, și am amânat clipa aceea cu

teamă, era prima dată când mi-era teamă la Los Angeles, în orice caz era prima dată când mi-era teamă în acel sejur, în alte ocazii teama şi plictisul n-au lipsit deloc, dar în acele zile nu, şi m-am înfuriat că îmi este teamă şi n-am vrut să mă întorc până n-am ajuns la portiera maşinii, gata să urc şi să pornesc în trombă, şi când în sfârşit am deschis portiera m-am întors şi Jack era acolo, lângă poarta lui, privindu-mă, şi atunci am ştiut că totul e bine, că pot să plec. Că totul e rău, că pot să plec. Că totul e trist, că pot să plec. Şi în timp ce detectivul mă observă cu coada ochiului (se face că se uită la picioarele patului, dar eu ştiu că se uită la picioarele mele, picioarele mele lungi sub cearşaf) şi vorbeşte despre un fotograf care a lucrat cu Mancuso şi Marcantonio, un oarecare R.P. English, cameramanul adjunct al bietului Marcantonio, eu ştiu că într-un fel mai sunt încă în California, deşi pe atunci nu ştiam asta, şi că Jack mai trăieşte şi priveşte cerul, aşezat pe marginea piscinei, cu picioarele în apă, sau în neant, sinteza cețoasă a iubirii noastre şi a despărțirii noastre. Şi ce-a făcut acest English? îl întreb pe detectiv. El preferă să nu-mi răspundă, dar în fața privirii mele fixe zice: lucruri groaznice, şi apoi se uită în pământ, de parcă era interzis să rosteşti aceste vorbe în Clinica Les Trapèzes, din Nîmes, de parcă eu n-aş fi cunoscut destule lucruri groaznice de-a lungul vieții mele. Şi ajunşi în acest punct aş putea să întreb şi alte lucruri, dar la ce bun, după-masa e prea frumoasă ca să obligi un om să istorisească o poveste care va fi cu siguranță tristă. Şi în plus poza presupusului English pe care mi-o arată detectivul este veche şi ştearsă, a unui tânăr de douăzeci şi ceva de ani, iar English de care îmi amintesc eu e un tip bine trecut de treizeci, poate chiar de patruzeci, o umbră definită,

iertat fie paradoxul, o umbră distrusă căreia nu i-am dat prea multă atenție, deşi trăsăturile lui mi-au rămas în memorie, ochii albaştri, pometii accentuați, buzele pline, urechile mici. Cu toate acestea, o asemenea descriere este o falsificare. L-am cunoscut pe R.P. English în timpul uneia dintre numeroasele mele filmări pe meleagurile Italiei, dar chipul lui s-a instalat de mult în zona umbrelor. Şi detectivul îmi spune foarte bine, de acord, aveți tot timpul, madam Silvestri, cel puțin vă amintiți de el, asta oricum e ceva pentru mine, e clar că nu e o fantomă. Şi atunci sunt tentată să-i spun că toți suntem nişte fantome, că toți am intrat prea devreme în filmele fantomelor, dar bărbatul ăsta e de treabă şi nu vreau să-i fac nici un rău, aşa că tac din gură. Şi pe urmă, cine mă asigură pe mine că el nu ştie asta?

VIAȚA ANNEI MOORE

TATĂL ANNEI MOORE A LUPTAT pentru democrație pe un vapor-spital, în Pacific, din 1943 până în 1945. Prima lui fată, Susan, s-a născut în timp ce el naviga pe marea Filipinelor, puțin înainte de sfârșitul celui de-al Doilea Război Mondial. Apoi s-a întors la Chicago și în 1948 s-a născut Anne. Dar doctorului Moore nu-i plăcea orașul Chicago și după trei ani s-a mutat cu toată familia la Great Falls, în statul Montana.

Acolo a crescut Anne și a avut o copilărie liniștită, dar și ciudată. În 1958, când avea zece ani, a văzut pentru prima dată chipul tuciuriu, chipul murdar de pământ (așa îl definește ea, invariabil) al realității. Sora ei avea un iubit pe nume Fred, de cincisprezece ani. Într-o vineri Fred a venit acasă la familia Moore și le-a spus că părinții lui plecaseră într-o călătorie. Mama Annei a spus că nu i se pare bine să lași singur acasă un băiat care nu a ajuns încă la adolescență. Tatăl Annei a fost de părere că Fred este deja un tânăr în toată firea și că știe să-și poarte singur de grijă. În seara aceea Fred a cinat în casa familiei Moore și apoi a rămas să stea de vorbă pe verandă cu Susan și cu Anne, până la zece.

Înainte să plece şi-a luat la revedere de la doamna Moore. Doctorul Moore se culcase.

A doua zi Susan şi Anne au făcut o plimbare prin parc cu maşina părinţilor lui Fred. După cum mi-a povestit Anne, dispoziţia lui Fred era vădit diferită de cea din seara precedentă. Închis în el, aproape fără să scoată o vorbă în afară de monosilabe, părea certat cu Susan. O vreme au stat în maşină fără să facă nimic, în tăcere, Fred şi Susan în faţă şi Anne în spate, şi apoi Fred le-a propus să meargă la el acasă. Susan n-a răspuns şi Fred a pornit motorul şi au hoinărit pe străzile unui cartier sărac pe care Anne nu îl cunoştea, de parcă Fred s-ar fi rătăcit sau de parcă în realitate, deşi le invitase, nu voia să le ducă la el acasă. Pe drum, îşi aminteşte Anne, Susan nu s-a uitat deloc la Fred, s-a uitat tot timpul pe fereastră, ca şi cum casele şi străzile care se perindau lent erau un spectacol unic. Nici Fred, cu privirea aţintită în faţă, nu s-a uitat nici o dată la Susan. N-au scos nici un cuvânt şi nu s-au uitat la ea, pe bancheta din spate, deşi la un moment dat, o singură dată, fetiţa care era pe atunci Anne a prins strălucirea din ochii lui Fred, care a privit-o scurt prin oglinda retrovizoare.

Când au ajuns în sfârşit acasă, nici Fred, nici Susan n-au făcut gestul de a coborî. Chiar şi felul în care Fred a oprit maşina, lângă bordura trotuarului, nu în garaj, invita la o anumită stare de provizorat în acţiuni, la o întrerupere a continuităţii. Ca şi cum parcând maşina în acel mod, Fred ne oferea şi îşi oferea un timp în plus de gândire, îşi aminteşte Anne.

Pe urmă (dar Anne nu-şi aduce aminte cât timp a trecut), Susan a coborât din maşină, i-a spus să facă şi ea acelaşi lucru, a luat-o de mână şi au plecat de acolo fără să spună la revedere. După ce-au mers câţiva metri, Anne s-a întors şi a

văzut ceafa lui Fred în același loc, stând la volan de parcă mai conducea încă, uitându-se fix în față, zice Anne, deși poate că atunci avea ochii închiși sau poate că îi avea întredeschiși sau se uita în pământ sau plângea.

S-au întors acasă pe jos și Susan, în ciuda întrebărilor ei, n-a vrut să-i dea nici o explicație pentru cum se purta. În după-amiaza aceea pe Anne n-ar fi surprins-o să-l vadă pe Fred apărând în grădina casei lor. Mai fusese și altă dată martoră a certurilor între acesta și sora ei mai mare și supărarea nu durase niciodată. Dar Fred n-a apărut sâmbăta aceea, nici duminică, și luni n-a venit la școală, după cum avea să mărturisească Susan mai târziu. Miercuri poliția l-a arestat pe Fred pentru conducere în stare de ebrietate în cartierul de jos din Great Falls. După ce l-au interogat, doi polițiști s-au dus acasă la el și i-au găsit pe părinți morți, mama în baie și tatăl în garaj. Cadavrul acestuia din urmă era pe jumătate înfășurat în pături și cartoane, ca și cum Fred avea de gând să se debaraseze de el în următoarele zile.

Ca urmare a acestei crime, Susan, care la început și-a păstrat sângele-rece în mod remarcabil, s-a prăbușit și timp de mai mulți ani a consultat medici psihologi. Anne, dimpotrivă, a fost în continuare la fel ca întotdeauna, cu toate că incidentul sau umbra incidentului avea să reapară în viitor în mod intermitent. Dar pe moment nici măcar nu l-a visat pe Fred și dacă l-a visat a avut precauția să uite visul de îndată ce se trezea.

La șaptesprezece ani Anne a plecat să studieze la San Francisco. Cu doi ani înainte plecase Susan, se înscrisese la medicină, la Berkeley; stătea în același apartament cu alte două studente, în partea de sud a Oakland-ului, aproape de San Leandro, și foarte rar le scria părinților. Când a venit

Anne a găsit-o pe soră-sa într-o stare deplorabilă. Susan nu studia, peste zi dormea şi nopţile dispărea până a doua zi dimineaţă. Anne s-a înscris la literatură engleză şi a făcut un curs de pictură impresionistă. Serile lucra într-o cafenea din Berkeley. În primele zile a locuit în aceeaşi cameră cu sora ei. De fapt ar fi putut sta aşa la nesfârşit. Susan dormea ziua, în timp ce Anne era la universitate, serile apărea foarte rar pe acasă, aşa că Anne n-a trebuit nici măcar să mai pună alt pat în cameră. Dar după o lună Anne s-a mutat pe strada Hackett, la Berkeley, aproape de cafeneaua unde lucra, şi n-a mai văzut-o pe sora ei, deşi uneori îi dădea telefon (întotdeauna răspundeau la telefon celelalte fete din apartament, îşi aminteşte Anne) ca să afle ce mai face, ca să-i dea veşti de la Great Falls, ca s-o întrebe dacă are nevoie de ceva. În puţinele ocazii când a vorbit cu Susan aceasta era beată. Într-o dimineaţă i-au spus că Susan nu mai locuieşte acolo. Timp de cincisprezece zile a căutat-o peste tot în Berkeley şi n-a dat de ea. În cele din urmă le-a dat un telefon părinţilor, la Great Falls, şi a răspuns Susan. Surpriza Annei a fost nemaipomenită. Într-un fel, s-a simţit dezamăgită şi trădată. Susan renunţase definitiv la studii şi acum voia să-şi refacă viaţa într-un oraş liniştit şi decent, i-a spus. Anne a asigurat-o că orice ar face o să fie bine, cu toate că în realitate credea că sora ei este foarte bolnavă şi că îşi bătuse joc de o bună parte din viaţa ei.

Puţin după aceea l-a cunoscut pe Paul, un pictor nepot de anarhişti iudeo-ruşi, şi s-a dus să stea la el. Paul avea o căsuţă cu un etaj, la parter era un atelier unde se îngrămădeau tablouri mari pe care nu le termina niciodată şi la etaj era un dormitor-salon-sufragerie foarte mare şi o bucătărie şi o baie foarte mici. Fireşte, nu era primul bărbat cu care se

culca, înainte avusese o relație cu un coleg de la pictura impresionistă, care i l-a prezentat apoi pe Paul, iar la Great Falls fusese iubita unui jucător de baschet și a unui băiat care lucra la o brutărie. De acesta din urmă a crezut o vreme că este îndrăgostită. În realitate, în familia lui Raymond erau brutari de câteva generații, fără întrerupere. Raymond studia și lucra, dar când a absolvit a hotărât să se ocupe exclusiv de brutărie. După părerea lui Anne, nu era un student strălucit, dar nici slab. Și de ce-și aminteşte cel mai bine în legătură cu Raymond, Raymond din anii aceia, este mândria privind meseria lui și meseria familiei lui, într-un loc unde e clar că oamenii se mândresc cu multe lucruri, dar nu că sunt brutari.

Legătura dintre Anne și Paul a fost foarte specială. Anne avea șaptesprezece ani, în curând împlinea optsprezece, iar Paul avea douăzeci și șase. La pat au avut probleme de la început. Vara Paul era impotent, iarna avea ejaculări precoce, iar toamna și primăvara nu-l interesa sexul. Așa povestește Anne, și mai zice că niciodată până atunci nu cunoscuse pe cineva așa de inteligent. Paul știa de toate, știa pictură, istoria picturii, literatură, muzică. Uneori era insuportabil, dar știa și când era insuportabil și atunci avea calitatea că se închidea în atelier și picta tot timpul cât era insuportabil; când redevenea Paul cel dintotdeauna, încântător, cozeur, tandru, abandona pictura și se ducea cu Anne la cinema sau la teatru sau la nenumăratele conferințe și recitaluri care aveau loc pe atunci la Berkeley și care păreau că pregătesc lumea pentru anii decisivi ce se apropiau. La început trăiau din ce câștiga Anne la cafenea și dintr-o bursă a lui Paul. Într-o zi, însă, au hotărât să facă o călătorie în Mexic și Anne a renunțat la slujbă.

Au fost la Tijuana, la Hermosillo, la Guaymas, la Culiacán, la Mazatlán. Aici s-au oprit și au închiriat o căsuță aproape

de plajă. Făceau baie în mare în fiecare dimineaţă, după-amiezile Paul picta şi Anne citea, iar serile se duceau la un bar nord-american, singurul de acolo, care se numea The Frog, frecventat de turişti şi studenţi din California, şi rămâneau să bea până la ceasuri târzii din noapte şi să discute cu persoane cărora în mod normal nici nu li s-ar fi adresat. La The Frog cumpărau marihuana de la un tip mexican slab şi întotdeauna îmbrăcat în alb, care nu avea voie să intre în bar şi îşi aştepta clienţii în maşina lui staţionată lângă trotuarul de vizavi, alături de un copac uscat. Dincolo de acest copac nu mai era nici o clădire, ci doar întunericul, plaja şi marea.

Tipul slab se numea Rubén şi uneori schimba marihuana pe casete cu muzică pe care le încerca chiar la radiocasetofonul maşinii. Au devenit repede prieteni. Într-o după-masă când Paul picta, a venit la căsuţa de pe plajă şi Paul l-a rugat să pozeze pentru el. Din acel moment n-au mai plătit niciodată pentru marihuana pe care o consumau, deşi uneori Rubén venea dimineaţa şi nu pleca până se înnopta, ceea ce o deranja pe Anne, fiindcă trebuia să gătească pentru o persoană în plus şi, după părerea ei, mexicanul ştirbea din intimitatea acelei vieţi paradisiace pe care o plănuiseră.

La început Rubén vorbea numai cu Paul, parcă intuind că prezenţa lui nu era pe placul lui Anne, dar cu trecerea timpului au devenit prieteni. Rubén vorbea puţină engleză şi Anne şi Paul exersau cu el rudimentara spaniolă pe care o ştiau. Într-o după-masă, în timp ce înotau, Anne a simţit că Rubén îi atinge picioarele sub apă. Paul era pe plajă şi se uita la ei. Când Rubén a ieşit la suprafaţă a privit-o în ochi şi i-a spus că este îndrăgostit de ea. În aceeaşi zi, au aflat mai târziu, s-a înecat un băiat care venea la The Frog şi cu care stătuseră de vorbă de câteva ori.

După scurt timp s-au întors la San Francisco. Aceea a fost o perioadă bună pentru Paul. A avut două expoziții, a vândut câteva tablouri și relația lui cu Anne a devenit mai stabilă decât fusese până atunci. La sfârșitul anului s-au dus amândoi la Great Falls și au petrecut Crăciunul în casa părinților lui Anne. Lui Paul nu i-au plăcut părinții lui Anne, dar s-a înțeles bine cu Susan. Într-o noapte Anne s-a trezit și nu l-a văzut pe Paul în pat. A ieșit să-l caute și a auzit voci în bucătărie. Când a coborât i-a găsit pe Paul și pe Susan vorbind despre Fred. Paul asculta și punea întrebări și Susan povestea încă o dată și încă o dată, dar din diferite perspective, ultima zi petrecută cu Fred, hoinărind în mașină prin cele mai mizere cartiere din Great Falls. Anne își amintește că acea conversație dintre sora și logodnicul ei i s-a părut extrem de artificială, ca și cum ar fi dezbătut subiectul unui film, nu ceva ce se petrecuse în viața reală.

Anul următor Anne a renunțat la universitate și s-a dedicat cu normă-ntreagă relației cu Paul. Îi cumpăra pânzele, ramele, culorile, făcea de mâncare pentru prânz și cină, spăla rufele, mătura, freca pe jos, spăla vasele, făcea tot ce putea pentru ca viața lui Paul să semene cât mai bine cu o oază de pace și de creație. Viața lor ca pereche nu era satisfăcătoare. Din punct de vedere sexual Paul se comporta tot mai prost pe zi ce trecea. În pat Anne nu mai simțea nimic și ajunsese să-și spună că poate este lesbiană. Cam pe atunci i-au cunoscut pe Linda și pe Marc. Linda, la fel ca Rubén la Mazatlán, își câștiga pâinea vânzând droguri și uneori scria povești pentru copii, pe care nu i le publica nici o editură. Marc era poet, sau în orice caz așa spunea Linda. În perioada aceea, cu rare excepții, Marc stătea toată ziua închis în casă ascultând radioul sau uitându-se la televizor. Diminețile ieșea să

cumpere trei-patru ziare şi uneori se ducea la universitate, unde se întâlnea cu foşti colegi sau asista la orele unor vestiţi poeţi care îşi făceau apariţia la Berkeley pentru câteva cursuri. Dar restul timpului, îşi aminteşte Anne, şi-l petrecea închis în casă sau în camera lui, dacă Linda avea musafiri, ascultând radioul, uitându-se la televizor şi aşteptând să izbucnească al Treilea Război Mondial.

Cariera lui Paul, contrar aşteptărilor lui Anne, a stagnat brusc. Totul s-a întâmplat prea repede. Întâi a pierdut bursa, pe urmă proprietarii de galerii din Golful San Francisco nu au mai fost interesaţi de tablourile lui, în final s-a lăsat de pictură şi s-a apucat să studieze literatura. După-amiezile, Paul şi Anne se duceau la Linda şi Marc şi petreceau multe ceasuri vorbind despre Vietnam şi despre călătorii. Deşi Paul şi Marc n-au ajuns niciodată să fie buni prieteni, puteau să stea împreună multe ore citindu-şi poezii unul altuia (Paul, îşi aminteşte Anne, a început să scrie în acea perioadă versuri sub influenţa evidentă a lui William Carlos Williams şi a lui Kenneth Rexroth, pe care îl ascultaseră odată într-un recital la Palo Alto) şi bând. Prietenia dintre Anne şi Linda, în schimb, s-a adâncit imperceptibil, dar sigur, cu toate că nu părea să se bazeze pe nimic. Annei îi plăcea siguranţa Lindei, independenţa ei, disprețul ei pentru anumite norme prestabilite, respectul ei pentru altele, maniera ei eclectică de a trăi.

Când Linda a rămas însărcinată, relaţia ei cu Marc s-a terminat brusc. Linda s-a mutat într-un apartament de pe strada Donaldson şi a lucrat până cu câteva zile sau poate cu câteva ore (Anne nu-şi aminteşte) înainte să nască. Marc a rămas în vechiul apartament şi izolarea lui a devenit şi mai strictă. La început Paul a continuat să-l viziteze pe Marc,

dar în scurt timp şi-a dat seama că nu au ce să-şi spună şi a renunţat. Anne, din contră, strângea prietenia cu Linda şi uneori rămânea chiar să doarmă în apartamentul ei, în general la sfârşiturile de săptămână, când Linda avea nevoie de mai mult timp ca să se ocupe de clienţi şi nu putea să stea cât ar fi vrut cu cel mic.

La un an de la prima lor călătorie în Mexic, Paul şi Anne s-au întors la Mazatlán. De data asta călătoria a fost diferită. Paul a vrut să închirieze căsuţa de pe plajă, dar era ocupată şi au trebuit să accepte un soi de bungalou la vreo trei străzi distanţă. De cum a sosit la Mazatlán, Anne s-a îmbolnăvit. A avut diaree şi febră trei zile şi n-a fost în stare să se ridice din pat. În prima zi Paul a rămas acasă şi a avut grijă de ea, dar pe urmă dispărea ore întregi şi într-o noapte n-a venit să doarmă acasă. A vizitat-o în schimb Rubén. Anne şi-a dat seama că Paul ieşea cu Rubén în fiecare noapte şi la început l-a urât pe mexican. Dar în a treia noapte, când se simţea mai bine, Rubén a apărut la bungalou la două dimineaţa ca să se intereseze de sănătatea ei. Au stat la taclale până la cinci dimineaţa şi pe urmă au făcut dragoste. Anne se simţea încă slăbită şi o clipă a avut impresia că Paul se uită la ei din uşa întredeschisă sau de la o fereastră, dar pe urmă a uitat de toate, zice, datorită tandreţii lui Rubén şi a duratei actului.

Când Paul a apărut a doua zi Anne i-a povestit ce se întâmplase. Paul a zis căcat, dar n-a făcut nici un alt comentariu. Timp de două zile a încercat să scrie într-un caiet cu coperte negre pe care lui Anne nu i-a permis niciodată să-l citească, dar a renunţat repede şi s-a limitat să doarmă pe plajă şi să bea. În unele seri ieşea cu Rubén ca şi cum nu s-ar fi întâmplat nimic, în alte nopţi rămânea acasă şi de două ori au încercat să facă dragoste, dar rezultatul a lăsat mult de

dorit. Anne s-a mai culcat cu Rubén. O dată noaptea, pe plajă, altă dată în dormitor, în timp ce Paul dormea pe sofaua din sufragerie. După un timp Anne a observat că Rubén este gelos pe Paul. Dar asta se întâmpla doar când erau toţi trei împreună sau când Anne şi Rubén erau singuri, niciodată când Rubén şi Paul ieşeau serile să cutreiere barurile din Mazatlán. Atunci, îşi aminteşte Anne, parcă erau fraţi.

Când a venit ziua plecării Anne s-a hotărât să rămână în Mexic. Paul a înţeles şi n-a spus nimic. Despărţirea a fost tristă. Ea şi Rubén l-au ajutat pe Paul să-şi facă valizele şi să le pună în maşină şi pe urmă i-au dat nişte cadouri, Anne o carte veche cu fotografii şi Rubén o sticlă de tequila. Paul n-avea cadouri pentru ei, dar i-a dat lui Anne jumătate din banii care îi rămăseseră. Apoi, după ce s-au văzut singuri, s-au încuiat în bungalou şi au făcut dragoste timp de trei zile la rând. Puţin după aceea lui Anne i s-au terminat banii şi Rubén s-a apucat din nou să vândă droguri în faţă la The Frog. Anne a plecat din bungalou şi s-a dus să stea în casa lui Rubén, într-un cartier al oraşului de unde nu se vedea marea. Casa era a bunicii lui Rubén, care locuia acolo cu fiul ei cel mare, un pescar holtei de vreo patruzeci de ani, şi cu nepotul ei. Lucrurile s-au înrăutăţit repede. Bunicii lui Rubén nu-i plăcea că Anne umblă prin casă pe jumătate goală. Într-o după-masă, când era în baie, a intrat unchiul lui Rubén şi i-a propus să se culce cu el. I-a oferit bani. Anne, evident, a refuzat oferta, dar nu suficient de clar (nu voia să-l jignească, îşi aminteşte) şi a doua zi unchiul lui Rubén i-a oferit iar bani pentru favorurile ei.

Fără să ştie ce era pe cale să dezlănţuie, i-a povestit lui Rubén tot ce se întâmplase. În noaptea aceea Rubén a luat un cuţit din bucătărie şi a încercat să-l omoare pe unchiu-său. Ţipa aşa de tare, îşi aminteşte Anne, că putea trezi tot cartierul,

dar în mod surprinzător se pare că nu l-a auzit nimeni. Din fericire unchiul lui Rubén era mai puternic şi mai experimentat în încăierări, aşa că în scurt timp l-a dezarmat. Dar Rubén tot mai voia să se bată şi i-a aruncat o vază de flori în cap. Unchiul s-a ferit chiar în clipa când bunica ieşea din cameră, îmbrăcată cu o cămaşă de noapte de un roşu foarte aprins, ceva ce Anne nu văzuse până atunci, şi a avut ghinionul că vaza s-a izbit de pieptul ei. Atunci unchiul i-a tras o bătaie lui Rubén şi apoi a dus-o pe maică-sa la spital. Când s-au întors, bunica şi unchiul au intrat fără să bată la uşă în camera unde dormeau Anne şi Rubén şi le-au dat două ore ca să plece de-acolo. Rubén avea corpul plin de răni şi de-abia se putea mişca, dar îi era aşa de frică de unchiu-său, încât în mai puţin de două ore încărcaseră totul în maşină.

Rubén avea rude la Guadalajara şi au plecat într-acolo. La Guadalajara n-au putut să stea decât patru zile. Prima zi au dormit acasă la una dintre surorile lui Rubén, o casă plină de copii, mică, zgomotoasă şi sufocant de caldă. Au stat în cameră cu trei copilaşi şi a doua zi Anne a decis să se mute la o pensiune. Nu aveau bani, dar lui Rubén îi mai rămăseseră nişte marihuana şi câteva pastile, pe care s-a hotărât să le vândă la Guadalajara. Prima încercare a fost decepţionantă. Rubén nu cunoştea Guadalajara şi nu ştia unde să se ducă să-şi plaseze marfa, aşa că s-a întors la pensiune obosit şi fără nici un ban. În noaptea aceea au stat de vorbă până foarte târziu şi într-un moment de disperare Rubén a întrebat-o ce vor face dacă nu câştigă nişte bani ca să plătească pensiunea şi benzina pentru maşină. Anne a spus (evident în glumă) că ea putea să facă prostituţie. Rubén n-a înţeles gluma şi i-a dat o palmă. Era prima oară când o lovea un bărbat. Mai degrabă dau o spargere la o bancă, a

spus mexicanul şi s-a aruncat peste ea. Acela a fost unul dintre futaiurile cele mai ciudate din viaţa ei, îşi aminteşte Anne. Pereţii pensiunii păreau de carne. Carne crudă şi carne la grătar, totuna. Şi în timp ce se futeau se uita la pereţi şi vedea lucruri care se mişcau, alergând pe suprafaţa aceea grunjoasă, ca într-un film de groază de John Carpenter, deşi eu nu-mi amintesc nici un film de Carpenter cu astfel de scene.

A doua zi Rubén a vândut drogurile pe care le mai avea şi au plecat în D.F. Au stat în casa mamei lui Rubén, într-un cartier aproape de La Villa, cam în aceeaşi zonă în care locuiam eu. Dacă te-aş fi văzut atunci, m-aş fi îndrăgostit de tine, i-am spus, după mult timp, Annei. Cine ştie, a răspuns Anne. Şi a adăugat: dacă atunci aş fi fost un adolescent eu nu m-aş fi îndrăgostit de mine.

O vreme, vreo două sau trei luni, Anne a crezut că e îndrăgostită de Rubén şi că o să rămână să trăiască în Mexic toată viaţa. Dar într-o bună zi le-a dat telefon părinţilor ei, le-a cerut bani pentru un bilet de avion, i-a spus adio lui Rubén şi s-a întors la San Francisco. Până şi-a găsit o slujbă de chelneriţă a locuit în apartamentul Lindei. Când Anne se întorcea de la serviciu, Linda era uneori trează şi rămâneau să pălăvrăgească până foarte târziu. În câteva nopţi au vorbit despre Paul şi Marc. Paul trăia singur şi se reapucase de pictură, dar picta mult mai puţin decât înainte şi nu avea nici cea mai mică speranţă că va expune. După părerea Lindei, problema era că Paul picta tablouri foarte proaste. Marc stătea în continuare închis în casă, ascultând radioul şi uitându-se la toate buletinele de ştiri de la televizor, şi nu mai avea aproape nici un prieten. După câţiva ani, îşi aminteşte Anne, Marc a publicat un volum de poezii care

a avut oarece succes printre studenții de la Berkeley și a dat recitaluri de poezie și a ținut câteva conferințe. Părea că este momentul cel mai potrivit să cunoască o fată și să trăiască din nou cu cineva, dar după ce s-a potolit vâlva inițială Marc s-a închis iarăși în casă și nu s-a mai auzit nimic de el.

Pe urmă Linda a început să trăiască împreună cu un tip pe nume Larry, iar Anne a închiriat un mic apartament la Berkeley, aproape de cafenea. Aparent lucrurile mergeau bine, dar Anne știa că e pe punctul să explodeze. Simțea asta în visele ei, tot mai stranii, în starea ei sufletească pe atunci înclinată spre melancolie, în dispoziția ei schimbătoare, capricioasă. În perioada aceea s-a combinat cu vreo doi tipi, dar experiența a fost decepționantă. Se ducea uneori să-l vadă pe Paul, dar și-a întrerupt repede vizitele, fiindcă întâlnirile lor începeau bine, dar aproape mereu se sfârșeau cu scene violente (Paul își rupea desenele ori câte un tablou) sau cu crize de plâns, reproșuri pentru ea și tristețe. Din când în când se gândea la Rubén și râdea că fusese așa de naivă. Într-o zi a cunoscut un tip care se numea Charles și au devenit iubiți.

Charles era absolut contrariul lui Paul, își amintește Anne, deși în fond semănau ca două picături de apă. Charles era negru și nu avea nici o sursă de venit. Îi plăcea să vorbească și știa să asculte. Uneori își petreceau toată noaptea făcând dragoste și stând de vorbă. Lui Charles îi plăcea să vorbească despre copilăria și adolescența lui, ca și cum ar fi simțit că ascundeau un secret care îi scăpa. Anne, dimpotrivă, prefera să vorbească despre ce i se întâmpla în respectivul moment al vieții ei. Și îi plăcea să vorbească și despre temerile ei, despre explozia pe care o întrevedea ascunsă în spatele oricărei zile. La pat, își amintește Anne, relațiile au fost la fel de nesatisfăcătoare ca întotdeauna. În primele

zile, poate datorită noutății, experiența a fost plăcută, în câte o noapte, chiar pătimașă, dar pe urmă totul a reintrat pe făgașul dintotdeauna. În acel moment Anne a comis ceea ce privit dintr-o anumită perspectivă i s-a părut apoi o groaznică eroare. I-a povestit lui Charles ce i se întâmplă în pat, ce simțea cu toți bărbații cu care se culcase, inclusiv cu el. La început Charles n-a știut ce să-i spună, dar după un timp i-a sugerat că dacă tot nu simte nimic ar putea cel puțin să obțină un profit material de pe urma situației ei. Anne n-a înțeles decât după câteva zile că Charles îi sugera de fapt să devină prostituată.

E posibil să fi acceptat datorită duioșiei pe care i-o inspira Charles în acea perioadă. Sau pentru că i s-a părut emoționant să încerce. Sau pentru că a presupus că astfel va accelera explozia. Charles i-a cumpărat o rochie roșie și niște pantofi cu toc înalt de aceeași culoare, iar el și-a cumpărat un pistol, fiindcă i se părea, așa i-a spus lui Anne, că un pește fără pistol e un nimeni. Anne a văzut pistolul când se duceau cu mașina de la Berkeley la San Francisco, atunci când a deschis torpedoul ca să caute ceva, poate țigări, și s-a speriat. Charles i-a spus că nu are de ce să se sperie, că pistolul este o poliță de asigurare de viață pentru ea și pentru el. Pe urmă Charles i-a spus la ce hotel trebuie să-și ducă clienții, au dat împreună vreo două raite prin cartier și a lăsat-o la intrarea unui bar unde bărbații obișnuiau să caute femei. El a plecat probabil la alt bar, să se distreze cu niște prieteni, deși lui Anne i-a spus că o să stea tot timpul de gardă.

Niciodată în viața ei, își amintește Anne, nu s-a simțit așa de rușinată ca atunci când a intrat în bar și s-a așezat la tejghea, știind că așteaptă să-l vâneze pe primul ei client și știind că toți cei care erau în bar știau asta. A urât rochia

roşie, a urât pantofii roşii, a urât pistolul lui Charles, a urât explozia care se anunţa, dar nu se producea nicicum. Cu toate acestea a avut puterea să ceară un martini dublu şi suficientă tărie ca să intre în vorbă cu barmanul. Au vorbit despre plictiseală. Barmanul părea că ştie multe despre acest subiect. După scurt timp a intrat în conversaţie un tip de vreo cincizeci de ani, care semăna cu tatăl ei, doar că era mai scund şi mai gras, Anne nu-şi aminteşte cum se numea sau poate n-a ştiut niciodată, dar noi o să-i spunem Jack. Acesta a plătit băutura lui Anne şi apoi a invitat-o să iasă cu el. Când Anne se pregătea să se ridice de pe taburet, barmanul s-a apropiat de ea şi i-a spus că trebuie să-i comunice ceva important. Anne s-a gândit că şi-a adus aminte de ceva legat de plictiseală şi că vrea să-i spună asta la ureche. Într-adevăr, barmanul s-a întins peste tejghea şi i-a şoptit la ureche să nu mai intre niciodată în acel bar. Când barmanul s-a întors la locul lui, el şi Anne s-au privit în ochi şi apoi Anne a spus de acord şi a plecat. S-au dus cu maşina lui până la hotelul pe care i-l arătase mai înainte Charles. În timpul drumului scurt Anne a privit străzile ca o turistă. Fără prea multe speranţe, aştepta să-l zărească în faţa vreunei intrări sau a vreunei străduţe pe Charles, dar nu l-a văzut şi s-a gândit că peştele ei era cu siguranţă într-un bar.

Întâlnirea cu tipul care semăna cu tatăl ei a fost scurtă şi spre surpriza lui Anne nu lipsită de tandreţe. Când tipul a plecat Anne a luat un taxi şi s-a întors acasă. În seara aceea i-a spus lui Charles că s-a terminat totul, că nu mai vrea să-l vadă. Charles era foarte tânăr, îşi aminteşte Anne, şi, pe cât se pare, marea lui fantezie era să aibă o curvă, dar a încasat bine lovitura, deşi aproape că izbucnise în plâns. După un timp, când Anne lucra în schimbul de noapte într-o cafenea

din Berkeley, l-a revăzut. Era cu nişte prieteni şi au râs de ea. Asta a deranjat-o pe Anne mult mai mult decât toate certurile lor de dinainte. Charles purta haine ieftine, aşa că era foarte posibil să nu fi avut succes în lumea prostituţiei, deşi Anne a preferat să nu-l întrebe.

Anii următori au fost destul de agitaţi, îşi aminteşte Anne. O vreme se întâlnea cu nişte prieteni într-o căsuţă aproape de lacul Martis, s-a culcat iarăşi cu Paul, a făcut un curs de creaţie literară la universitate. Uneori le telefona părinţilor ei la Great Falls. Alteori părinţii ei veneau la San Francisco şi stăteau două sau trei zile cu ea. Susan se măritase cu un farmacist şi acum locuia la Seattle. Paul vindea piese pentru calculatoare. Uneori Anne îl întreba de ce nu se apucă din nou de pictură şi Paul prefera să nu răspundă. A făcut şi câteva călătorii în străinătate. A fost în Mexic de două ori. A călătorit cu o furgonetă în Guatemala, unde poliţia a arestat-o pentru douăzeci şi patru de ore şi unul dintre prietenii care erau cu ea a luat o bătaie. A fost în Canada de vreo cinci ori, în zona Vancouver-ului, acasă la o prietenă care, la fel ca Linda, scria poveşti pentru copii şi voia să stea departe de lume. Dar s-a întors mereu la San Francisco, şi acolo l-a cunoscut pe Tony.

Tony era coreean, din Coreea de Sud, lucra într-un atelier de confecţii unde majoritatea angajaţilor nu aveau acte. Era prieten cu un prieten de-al lui Paul sau de-al Lindei sau de-al unui coleg de la cafeneaua din Berkeley, Anne nu-şi aminteşte, îşi aminteşte doar că a fost dragoste la prima vedere. Tony era foarte blând şi foarte sincer, primul bărbat sincer pe care îl cunoştea Anne, atât de sincer, încât la ieşirea de la cinema (era un film de Antonioni, era prima oară când se duceau împreună la cinema) i-a mărturisit că se plictisise şi

că este virgin. Când s-au culcat prima dată, totuşi, Anne a rămas surprinsă de cunoştinţele sexuale pe care le-a demonstrat Tony, mult mai bun amant decât toţi ceilalţi pe care îi avusese până atunci.

După ceva timp s-au căsătorit. Anne nu se gândise niciodată la căsătorie, dar a făcut-o pentru ca Tony să-şi poată legaliza situaţia în ţară. Cu toate acestea nu s-au căsătorit în California. Au făcut o lungă călătorie în Taiwan, unde Tony avea rude, şi acolo au făcut şi nunta. Pe urmă Tony s-a dus în Coreea să-şi vadă familia, iar Anne a mers în Filipine să viziteze o prietenă de la universitate care trăia de ani de zile la Manila, măritată cu un renumit avocat filipinez. Când s-au întors în Statele Unite s-au stabilit la Seattle, unde Tony avea neamuri şi unde cu economiile lor, cu economiile lui Anne şi cu banii pe care i-au dat părinţii ei au deschis un magazin de fructe.

Traiul cu Tony, îşi aminteşte Anne, era ca şi cum ai fi trăit într-un turn de fildeş. Afară se pornea în fiecare zi câte o furtună, oamenii trăiau cu spaima permanentă a unui cutremur personal, toată lumea vorbea de un catharsis colectiv, dar ea şi Tony s-au adăpostit într-o hrubă unde seninătatea era posibilă. Scurtă, zice Anne, dar posibilă.

Un amănunt curios: Tony se înnebunea după filmele porno şi de obicei se ducea să le vadă împreună cu Anne, căreia înainte, bineînţeles, nu-i trecuse niciodată prin minte să se ducă la astfel de cinematografe. Filmele porno au şocat-o, pentru că acolo bărbaţii ejaculează întotdeauna afară, pe sânii, pe fundul sau pe faţa partenerelor lor. Primele dăţi i-a fost ruşine că merge la astfel de cinematografe, ceva ce nu părea că simte Tony, care credea că dacă filmele erau legale nu trebuia să ai nici un fel de pudoare. Până la urmă

Anne a refuzat să-l mai însoțească și Tony a continuat să se ducă singur la acele cinematografe. Alt amănunt curios: Tony era foarte muncitor, mai muncitor (de departe) decât oricare dintre ceilalți iubiți pe care Anne îi avusese în viața ei. Și altul: Tony nu se supăra niciodată, nu se certa niciodată, ca și cum considera că este inutil să încerci ca altă persoană să fie de acord cu punctul tău de vedere, ca și cum credea că toate persoanele sunt niște oameni rătăciți și că e o dovadă de îngâmfare din partea unui om rătăcit să-i arate altui om rătăcit cum să găsească drumul. Un drum pe care nu numai că nu-l cunoaște nimeni, ci care probabil că nici nu există.

Într-o bună zi dragostea Annei pentru Tony s-a sfârșit, așa că a plecat din Seattle. S-a întors la San Francisco, s-a culcat din nou cu Paul, s-a culcat și cu alți bărbați, a locuit o vreme la Linda. Tony era disperat. În fiecare seară îi dădea telefon și voia să știe de ce l-a părăsit. În fiecare seară Anne îi explica de ce. Pur și simplu așa a fost să fie, iubirea se sfârșește, poate nici nu fusese iubire ce i-a unit, ea avea nevoie de altceva. Timp de câteva luni Tony a continuat să-i telefoneze și s-o întrebe care este cauza care a determinat-o să rupă căsătoria lor. Odată i-a dat telefon o soră a lui Tony și a rugat-o foarte umilă, își amintește Anne, să-i mai dea o șansă fratelui ei. Sora lui Tony i-a spus că le telefonase părinților ei la Great Falls și că nu mai știe ce să facă. Anne a înghețat când a auzit asta, dar în același timp i s-a părut de o căldură extraordinară. În cele din urmă sora lui Tony s-a pornit pe plâns, și-a cerut scuze că i-a telefonat (era trecut de miezul nopții) și a închis.

Tony s-a dus la San Francisco de două ori ca să încerce s-o convingă să se întoarcă. Convorbirile telefonice au fost nenumărate. Până la urmă se pare că Tony a acceptat inevitabilul, dar a continuat să-i telefoneze. Îi plăcea să vorbească

de călătoria lor în Taiwan, de căsătoria lor, de lucrurile pe care le-au văzut, o întreba pe Anne cum este în Filipine, iar el îi povestea despre Coreea de Sud. Uneori regreta că nu o însoțise în Filipine și Anne trebuia să-i aducă aminte că ea preferase așa. Când Anne îl întreba de prăvălia de fructe, cum merg afacerile, Tony răspundea monosilabic și schimba repede subiectul. Într-o seară i-a dat telefon din nou sora lui Tony. La început Anne a auzit doar un murmur și a rugat-o să vorbească mai tare. Sora lui Tony a vorbit mai tare, doar un pic mai tare, și i-a spus că Tony se sinucisese în dimineața aceea. Apoi a întrebat-o, pe un ton în care nu se simțea nici cea mai mică urmă de ranchiună, dacă are de gând să vină la înmormântare. Anne a spus că da. A doua zi dimineață, în loc să ia un avion spre Seattle a luat unul care după câteva ore a lăsat-o în D.F. Tony avea douăzeci și doi de ani.

În zilele cât a stat Anne în D.F. eu aș fi putut, din nou, să o cunosc și să mă îndrăgostesc de ea, dar Anne se îndoiește de asta. Au fost zile neverosimile, își amintește, parcă trăia într-un vis, deși a avut timp să facă turism, adică să viziteze muzeele din oraș și aproape toate ruinele precolumbiene care mai rămân în picioare în mijlocul clădirilor și traficului. A încercat să dea de Rubén, dar nu l-a găsit. După două luni a luat un avion spre Seattle și s-a dus la mormântul lui Tony. La cimitir a fost cât pe-aci să leșine.

Anii următori au trecut prea repede. Au fost prea mulți bărbați, prea multe servicii, prea mult din toate. Într-o seară, pe când lucra într-o cafenea, s-a împrietenit cu doi frați, Ralph și Bill. În noaptea aceea s-a culcat cu amândoi, dar în timp ce făcea sex cu Ralph se uita în ochii lui Bill și când făcea sex cu Bill închidea ochii și vedea în continuare ochii lui Bill. În seara următoare Bill a trecut pe-acolo, dar de data

asta singur. În noaptea aceea s-au culcat împreună, dar mai mult au stat de vorbă decât au făcut sex. Bill era muncitor în construcții și vedea lumea cu tristețe și curaj, cam tot la fel ca și Anne. Amândoi erau fratele mai mic și sora mai mică și fiecare avea un frate și o soră mai mari, amândoi se născuseră în 1948 și semănau chiar și la față. N-a trecut nici o lună și s-au hotărât să se mute împreună. Zilele acelea Anne a primit o scrisoare de la Susan, divorțase și acum făcea un tratament ca să se vindece de alcoolism. Spunea în scrisoare că o dată pe săptămână, uneori mai des, se duce la întâlnirile alcoolicilor anonimi și că asta îi deschidea porțile unei lumi noi. Anne i-a răspuns pe o ilustrată obișnuită cu San Francisco și i-a scris lucruri pe care în fond nu le simțea, dar când a terminat de scris ilustrata s-a gândit la Bill și s-a gândit la ea și i s-a părut că în sfârșit găsise ceva în viață, clubul ei particular de alcoolici anonimi, ceva foarte solid de care se putea agăța, o creangă înaltă la care putea face exerciții, acrobațiile ei.

Singurul lucru care nu-i plăcea în relația ei cu Bill era fratele acestuia. Uneori Ralph venea la ei la miezul nopții, beat turtă, și îl scula pe Bill ca să vorbească despre cele mai trăsnite lucruri. Vorbeau de o așezare din Dakota unde fuseseră când erau adolescenți. Vorbeau despre moarte și ce este după moarte, nimic în opinia lui Ralph, mai puțin decât nimic în opinia lui Bill. Vorbeau despre viața omului, care constă în a învăța, a munci și a muri. Uneori, apoi din ce în ce mai rar, Anne lua parte la aceste conversații și trebuia să recunoască faptul că îi plăcea inteligența lui Ralph, sau șiretenia lui, de a descoperi punctele slabe ale argumentelor celorlalți. Dar într-o noapte Ralph a vrut să se culce cu ea și de atunci relația s-a răcit, până când Ralph n-a mai apărut pe la ei pe-acasă.

După şase luni de trai împreună au plecat la Seattle. Anne şi-a găsit un serviciu la un distribuitor de aparate electrocasnice, iar Bill, la un bloc de treizeci de etaje în construcţie. Pentru prima dată situaţia lor economică era cu adevărat bună şi Bill a sugerat să cumpere o casă şi să se stabilească definitiv la Seattle, dar Anne a preferat să lase casa pentru mai încolo şi s-au mulţumit cu un apartament închiriat într-o casă unde locuiau doar trei familii, cu o grădină comună splendidă. În grădină, îşi aminteşte Anne, creşteau un stejar, un fag, iar zidurile casei erau acoperite de plante agăţătoare.

În Statele Unite a trăit poate cei mai liniştiţi ani din viaţa ei, îşi aminteşte Anne, dar într-o zi s-a îmbolnăvit şi medicii i-au diagnosticat o boală gravă. În perioada aceea a devenit irascibilă şi nu mai suporta conversaţia cu Bill şi cu prietenii lui, nici măcar să-l vadă venind în fiecare zi cu hainele de lucru. Nu mai suporta nici propria ei slujbă, aşa că într-o zi a lăsat-o, şi-a pus lucrurile într-o valiză şi s-a dus la aeroportul din Seattle fără să ştie foarte clar ce avion o să ia. Într-un fel, voia să se întoarcă la Great Falls, să se ducă acasă, să discute cu tatăl ei, medic, care ar fi ştiut în mod sigur ce s-o sfătuiască, dar când a ajuns la aeroport totul i s-a părut o escrocherie. Timp de cinci ore a stat pe un scaun în aeroportul din Seattle gândindu-se la viaţa şi la boala ei şi amândouă i s-au părut goale, ca într-un film de groază cu o capcană subtilă, acele filme ce nu par de groază, dar care la sfârşit îl obligă pe spectator să strige sau să închidă ochii. Ar fi vrut să plângă, dar n-a plâns. S-a întors, s-a dus acasă la ea la Seattle şi a aşteptat să se întoarcă Bill. Când a venit i-a povestit tot ce se întâmplase în timpul zilei şi i-a cerut părerea. Bill a spus că nu înţelege nimic, dar că poate conta pe sprijinul lui.

După o săptămână, însă, lucrurile iar s-au înrăutățit. S-au îmbătat amândoi, s-au certat, au făcut dragoste, s-au plimbat cu mașina prin cartiere necunoscute și care totuși Annei îi trezeau vagi amintiri. În noaptea aceea, își amintește Anne, a fost de mai multe ori cât pe-aci să facă accident de mașină. Zilele următoare lucrurile s-au tot înrăutățit. După câteva luni Anne a fost operată, dar rezultatul nu a fost concludent. Pentru moment, boala stagnase, dar Anne trebuia să ia în continuare medicamente și să-și facă în mod constant controale medicale. Riscul unei recidive, credea Anne, putea fi mortal.

Din lunile acelea sunt puține lucruri demne de consemnat. Anne și Bill s-au dus să petreacă Crăciunul la Great Falls. Susan a recidivat cu băutura. Linda continua să vândă droguri la San Francisco și avea o situație economică bună și legături sentimentale instabile. Paul și-a cumpărat o casă și la scurt timp a vândut-o, uneori, mai ales seara, își dădeau telefon și vorbeau ca doi necunoscuți, cu indiferență, fără să atingă niciodată subiectele care după părerea Annei erau importante. Într-o noapte, în timp ce făceau dragoste, Bill i-a sugerat să facă un copil. Răspunsul Annei a fost scurt și calm, pur și simplu i-a spus că nu, că este încă prea tânără, dar înlăuntrul ei a simțit că îi vine să strige, adică a simțit, a văzut separarea, linia care delimitează ne-strigătul de strigăt. A fost, își amintește Anne, ca atunci când deschizi ochii în peștera cea mai mare de pe pământ. În acea perioadă a avut o recidivă și medicii au decis s-o opereze din nou. Starea ei sufletească s-a înrăutățit, s-a înrăutățit și starea sufletească a lui Bill, în unele zile păreau amândoi niște morți vii. Singura activitate pe care Anne o făcea cu plăcere era lectura, citea tot ce-i cădea în mână, mai ales volume de eseuri și literatură nord-americană, dar a citit și poezie și cărți de istorie. Nopțile nu putea să doarmă și rămânea trează de obicei

până la şase sau şapte dimineaţa, iar când adormea, adormea pe sofa, incapabilă să intre în dormitorul ei şi-al lui Bill şi să se bage în pat lângă el. Nu era respingere, şi cu atât mai puţin scârbă, îşi aminteşte Anne, uneori chiar intra în dormitor şi o vreme stătea să se uite la Bill cum doarme, dar nu era în stare să se întindă lângă el şi să se liniştească.

După a doua operaţie Anne şi-a strâns iarăşi lucrurile şi cărţile în două geamantane şi de data asta a părăsit definitiv Seattle-ul. Întâi s-a dus la San Francisco şi apoi a luat un avion spre Europa.

A ajuns în Spania cu bani suficienţi ca să trăiască două săptămâni. A stat trei zile la Madrid şi apoi a venit la Barcelona. La Barcelona avea adresa unui prieten al lui Paul, dar când i-a dat telefon n-a răspuns nimeni. A aşteptat o săptămână, sunând la prietenul lui Paul dimineaţa, după-masa şi seara şi făcând lungi plimbări prin oraş, întotdeauna singură, sau citind pe o bancă în Parcul Ciudadela. Locuia într-o pensiune pe Ramblas şi când mânca o făcea la restaurante ieftine din oraşul vechi. Insomnia, pe nesimţite, a dispărut. Într-o seară i-a dat telefon lui Bill cu taxă inversă şi nu l-a găsit. Pe urmă le-a telefonat părinţilor ei şi nici ei nu erau acasă. Când a ieşit de la Telefoane s-a oprit lângă o cabină şi l-a sunat din nou pe prietenul lui Paul, dar n-a răspuns nimeni. Pentru o clipă i-a trecut prin cap ideea că e moartă, dar a respins-o pe loc. Una este singurătatea şi cu totul altceva este moartea. În noaptea aceea, îşi aminteşte Anne, a încercat până foarte târziu să citească o carte despre viaţa lui Willa Cather*, pe care i-o făcuse cadou Linda înainte să plece, dar a răzbit-o somnul.

* Wilella Sibert Cather (1873–1947), cunoscută ca Willa Cather, scriitoare nord-americancă lesbiană.

A doua zi i-a dat telefon lui Paul cu taxă inversă şi l-a găsit. I-a povestit chestia cu prietenul lui din Barcelona, dar nu i-a spus nimic de situaţia ei economică. Timp de câteva secunde Paul a stat pe gânduri şi apoi i-a venit ideea s-o sune pe o prietenă, poate că termenul era exagerat, care locuia în Mallorca, dar avea o casă în provincia Gerona, o tipă pe nume Gloria, care începuse să studieze muzica după patruzeci de ani şi care acum cânta în orchestra simfonică din Palma sau aşa ceva. Probabil că n-o s-o găseşti nici pe ea, a spus Paul, sau cel puţin aşa îşi aminteşte Anne. Apoi i-a dat telefon lui Susan la Great Falls şi a rugat-o să-i trimită bani la Barcelona. Susan a promis că o să-i trimită chiar în ziua respectivă. Glasul ei suna ciudat, ca şi cum era adormită când a sunat telefonul sau era beată. Această ultimă posibilitate a îngrijorat-o pe Anne, căci se putea ca Susan să uite să-i trimită banii.

Seara, de la o cabină de pe Ramblas, i-a telefonat de două ori Gloriei. La a doua încercare a găsit-o şi i-a explicat toată situaţia. Au vorbit timp de un sfert de oră, după care Gloria i-a spus să se ducă să stea în casa ei din Vilademuls, un sat aproape de Banyoles, Banyoles, unde e vestitul lac, să nu-şi facă griji în privinţa banilor, o să-i plătească atunci când va găsi un serviciu. Când Anne a întrebat-o cum poate intra în casă, Gloria i-a spus că acolo mai stau doi nord-americani şi că în mod sigur unul din ei o să fie acasă când va ajunge ea. Vocea Gloriei, îşi aminteşte Anne, nu era caldă, nu era afectată, era o voce cu un vag accent de Noua Anglie, cu toate că şi-a dat seama imediat că nu este din Noua Anglie, era o voce obiectivă, asemănătoare cu cea a Lindei (mai puţin nazală decât a Lindei), vocea unei femei pe picioarele ei. Această imagine e potrivită cu filmele din Vest, unde puţine femei sunt pe picioarele lor, totuşi Anne a folosit-o.

Aşa că a aşteptat la Barcelona încă două zile până au sosit banii de la Susan, a plătit pensiunea şi a plecat la Vilademuls, un sat în care nu trăiau mai mult de cincizeci de oameni iarna, ceva mai mult de două sute vara, şi, aşa cum o asigurase Gloria, unul din nord-americani era acasă şi o aştepta. Se numea Dan şi ţinea ore de engleză la Barcelona, dar în fiecare weekend mergea la Vilademuls şi scria romane poliţiste. În iarna aceea Anne n-a ieşit din sat decât ca să se ducă la doctor la Barcelona. Vinerea seara venea Dan, uneori Christine, cealaltă nord-americancă, foarte rar mai apăreau şi alte persoane, majoritatea nord-americani, dar în general Dan şi Christine foloseau casa aceea ca să fie singuri, Dan cu manuscrisele lui şi Christine cu războiul de ţesut. Restul săptămânii Anne scria scrisori, citea (în camera Gloriei a găsit o bogată bibliotecă în engleză), făcea curăţenie sau reparaţii pe care vârsta casei le cereau des. Când a început primăvara Christine i-a găsit de lucru ca profesoară la o şcoală de limbi străine din Gerona şi în primele zile Anne a locuit împreună cu o englezoaică şi o nord-americancă, dar pe urmă, cu perspectiva favorabilă a noului ei serviciu, s-a hotărât să închirieze un apartament la Gerona. Dar sfârşiturile de săptămână şi le petrecea la Vilademuls.

În acea perioadă a venit s-o vadă Bill. Era prima dată când pleca din Statele Unite şi timp de o lună a călătorit prin Europa. Nu i-a plăcut. Nu i-a plăcut, îşi aminteşte Anne, nici atmosfera de la Vilademuls, cu toate că Dan şi Christine erau oameni simpli, de fapt Dan semăna destul de mult cu Bill, lucrase un timp în construcţii, avusese experienţe asemănătoare cu cele ale lui Bill şi se considera, fără temei, un tip dur. Dar lui Bill nu i-a plăcut Dan şi probabil că nici lui Dan nu i-a plăcut Bill, deşi a evitat s-o arate. Reîntâlnirea,

îşi aminteşte Anne, a fost plăcută şi tristă, dar în fond, a adăugat, aceste cuvinte de-abia reuşesc să definească ceva de nedefinit. În acele zile am văzut-o pentru prima dată. Stăteam într-un bar pe Rambla din Gerona, La Arcada, şi l-am văzut intrând pe Bill şi pe urmă am văzut-o pe ea. Bill era înalt, cu pielea arsă de soare şi avea părul complet alb. Anne era înaltă, zveltă, cu pomeţi proeminenţi şi părul şaten şi lins. S-au aşezat la tejghea şi cu greu am putut să-mi desprind privirea de la ei. De mult timp nu văzusem un bărbat şi o femeie aşa de frumoşi. Aşa de siguri de ei. Aşa de distanţi şi tulburători. Tot barul La Arcada ar trebui să îngenuncheze în faţa lor, m-am gândit.

La scurt timp l-am revăzut pe Bill, mergea pe o stradă din Gerona şi evident nu mai părea aşa de frumos. Părea mai curând adormit şi grăbit. Şi după câteva zile, pe când coboram de la mine de-acasă din La Pedrera, am văzut-o pe Anne. Ea urca şi timp de câteva secunde ne-am privit. Pe atunci, îşi aminteşte Anne, plecase de la şcoala de limbi străine, dădea ore particulare de engleză şi câştiga destui bani. Bill plecase, iar ea locuia vizavi de barul Freaks şi de cinematograful Opera, în partea veche a Geronei.

Cred că de atunci am început să ne întâlnim des. Şi cu toate că nu ne vorbeam, ne recunoşteam. Presupun că la un moment dat, aşa cum obişnuiesc locuitorii unui oraş mic, am început să ne salutăm.

Într-o dimineaţă, în timp ce stăteam de vorbă cu Pep Colomer, un pictor bătrân din Gerona, Anne s-a oprit şi mi s-a adresat pentru prima dată. Nu ţin minte ce ne-am spus, poate numele, de unde venim, până la urmă am invitat-o la masă în seara aceea la mine acasă. Era Crăciunul sau era cu vreo câteva zile înainte şi am făcut o pizza şi am cumpărat

o sticlă de vin. Am stat de vorbă până foarte târziu. Atunci mi-a spus Anne că fusese în Mexic de mai multe ori. În general, aventurile ei semănau mult cu ale mele. Anne credea că asta se datorează faptului că o viață, sau o tinerețe, indiferent, seamănă întotdeauna cu alta, chiar dacă există diferențe obiective sau chiar antagonice. Eu am preferat să mă gândesc că într-un fel ea și cu mine am străbătut aceeași geografie, aceleași războaie înflorite*, o educație sentimentală comună. La cinci dimineața, poate ceva mai târziu, ne-am dus să ne culcăm și am făcut sex.

Dintr-odată Anne a devenit ceva important în viața mea. Sexul a fost pretextul în primele două săptămâni, dar pe urmă am înțeles că mai presus de întâlnirile noastre amoroase prietenia era cea care ne atrăgea realmente unul spre celălalt. În perioada aceea obișnuiam să mă duc acasă la ea pe la opt seara, când termina cu ultima oră particulară, și stăteam de vorbă până la unu sau două. În timpul acesta ea pregătea sendvișuri și deschideam o sticlă de vin, ascultam muzică sau coboram la Freaks să mai bem și să mai vorbim. La intrarea în acest bar se adunau o bună parte din narcomanii din Gerona, și nu era ciudat să-i vezi rătăcind prin jur pe băieții răi din partea locului, dar Anne își aducea aminte de obicei de tipii răi din San Francisco, tipi răi adevărați, și eu mi-i aminteam pe cei din Mexic și râdeam în hohote, deși acum, ca să fiu sincer, nu știu de ce râdeam, poate pentru că trăiam, nimic altceva. La două noaptea ne despărțeam și eu urcam acasă la mine, în La Pedrera.

---

* Războaie rituale organizate de popoarele mezoamericane precolumbiene în care prizonierii erau sacrificați pentru a obține favoruri din partea zeilor, ca de pildă ploaia, în timpul marilor secete. În náhautl, *Xōchiyaoyōtl*.

Odată am însoțit-o la doctor, la Clinica Dexeus, la Barcelona. În vremea aceea eu eram combinat cu altă fată, iar Anne cu un arhitect din Gerona, dar m-a mirat (m-a măgulit) că în sala de așteptare mi-a șoptit că probabil lumea mă confundă cu soțul ei. Altă dată ne-am dus împreună la Vilademuls. Anne voia s-o cunosc pe Gloria, dar Gloria n-a venit în acel weekend. La Vilademuls, în schimb, am descoperit ceva ce până atunci doar bănuiam; Anne putea fi diferită, putea fi alta. A fost un sfârșit de săptămână groaznic. Anne bea încontinuu. Dan intra și ieșea din camera lui fără să dea explicații (scria) și eu a trebuit s-o suport pe o fostă elevă catalană a Christinei sau a lui Dan, tipica imbecilă din Barcelona sau din Gerona, care era mai nord-americancă decât nord-americanii.

Anul următor Anne a făcut o călătorie în Statele Unite. Voia să-i vadă pe părinții și pe sora ei la Great Falls și apoi urma să se ducă la Seattle să-l vadă pe Bill. Am primit o ilustrată din New York, apoi o ilustrată din Montana, dar nici o ilustrată din Seattle. Mai târziu am primit o scrisoare din San Francisco în care îmi povestea că întâlnirea ei cu Bill la Seattle fusese un dezastru. Mi-am imaginat-o scriind scrisoarea în apartamentul Lindei sau în apartamentul lui Paul, bând, poate plângând, deși Anne nu prea plângea.

La întoarcere și-a adus câteva lucruri din Statele Unite. Într-o seară mi le-a arătat; erau jurnalele pe care începuse să le scrie la puțin timp după sosirea ei la San Francisco și le întrerupsese la puțin timp după prima ei întâlnire cu Bill și Ralph. În total, treizeci și patru de caiete de ceva mai puțin de o sută de foi scrise pe ambele fețe cu un scris mic și grăbit din care nu lipseau nenumărate desene, planuri (planuri de ce, am întrebat-o când le-am văzut prima dată; planuri

de case ideale, planuri de oraşe imaginare sau de cartiere imaginare, planuri de drumuri pe care trebuie să le urmeze o femeie şi pe care ea nu le-a urmat), citate.

Jurnalele au rămas într-o cutie din salon şi încetul cu încetul le-am răsfoit, în prezenţa Annei, până ce vizitele mele s-au transformat în ceva foarte ciudat; soseam, mă aşezam în salon, Anne punea muzică sau se apuca să bea şi eu stăteam şi citeam jurnalele în linişte. Doar din când în când schimbam câte o vorbă, în general ca să o întreb ceva ce nu înţelegeam, expresii şi cuvinte necunoscute mie. Să te cufunzi în acele texte, de faţă cu autoarea lor, era dureros uneori (îţi venea să azvârli caietele şi să te apropii de ea şi s-o îmbrăţişezi), dar de cele mai multe ori era stimulator, deşi n-aş putea preciza care era elementul stimulator. Ca şi cum te-ai încinge pe nesimţite. Îţi venea să ţipi sau să închizi ochii, dar caligrafia Annei avea virtutea de a-ţi coase gura şi de a-ţi pune scobitori sub pleoape, astfel încât nu puteai să nu continui lectura.

Într-unul dintre primele caiete vorbea numai despre Susan şi cuvintele oroare şi iubire fraternă nu sunt de ajuns ca să descrie acest subiect. Două caiete erau scrise după sinuciderea lui Tony şi constituiau o interpelare şi o analiză riguroasă despre tinereţe, iubire, moarte, peisajele de-acum estompate din Taiwan şi din Filipine (unde nu fusese cu Tony), străzile şi cinematografele din Seattle, amurgurile de vis din Mexic. Un caiet rezuma prima ei experienţă cu Bill şi n-am îndrăznit să-l citesc. Părerea mea, bineînţeles, a fost aproximativă. Ar trebui să le publici, i-am spus şi pe urmă am ridicat din umeri.

În vremea aceea unul dintre subiectele care o obsedau pe Anne era vârsta, timpul care trece, câţi ani mai avea până să împlinească patruzeci. La început am crezut că este

doar cochetărie (cum era posibil ca o femeie ca Anne Moore să fie îngrijorată că ajunge la patruzeci de ani?), dar mi-am dat seama repede că teroarea ei era ceva real. Odată au venit părinții ei, dar eu nu eram la Gerona, și când m-am întors Anne și părinții ei plecaseră în Italia, Grecia, Turcia.

La scurt timp legătura Annei cu arhitectul s-a terminat într-un mod foarte civilizat și ea a început o relație cu un fost elev, un tehnician de la o întreprindere de import de utilaje. Era un tip tăcut și scund, prea scund pentru Anne, între ei fiind o diferență pe care un snob ar califica-o nu numai ca fizică, ci și ca metafizică, dar am considerat că e o obrăznicie să-i spun asta. Cred că pe atunci Anne avea treizeci și opt, iar tehnicianul patruzeci, și asta era principala lui calitate, că era mai mare decât ea. Într-una din zile am plecat definitiv din Gerona și când m-am întors Anne nu mai locuia în apartamentul de vizavi de cinematograful Opera. N-am dat prea multă importanță acestui fapt, știa adresa mea nouă, dar multă vreme n-am aflat nimic de ea.

În timpul lunilor când nu am văzut-o, Anne Moore a călătorit prin Europa și Africa, a avut un accident de mașină, l-a părăsit pe tehnicianul de la întreprinderea de import de utilaje, a fost vizitată de Paul, a fost vizitată de Linda, s-a culcat o vreme cu un algerian, a avut o infecție de origine nervoasă pe mâini și pe brațe, a citit mai multe cărți de Willa Cather, de Eudora Welty* și de Carson McCullers**.

---

* Eudora Welty (1909–2001), scriitoare nord-americancă de romane și povestiri despre sudul SUA. Premiul Pulitzer (1973) și Medalia prezidențială a Libertății (1980).

** Lula Carson McCullers (1917–1967), scriitoare nord-americancă, a explorat în opera ei izolarea spirituală a inadaptaților, adulterul, homosexualitatea, rasismul.

În cele din urmă, a trecut într-o zi pe la mine pe-acasă. Eram în curte, curățând buruienile, și brusc i-am simțit pașii și m-am întors, și în fața mea era Anne.

În după-masa aceea am făcut dragoste ca un mod de a disimula bucuria sinceră pe care o simțeam că ne reîntâlniserăm. După câteva zile m-am dus eu s-o văd la Gerona. Acum locuia în zona nouă a orașului, într-o mansardă minusculă, și mi-a povestit că are ca vecin un rus bătrân pe nume Alexei, cea mai cumsecade și mai bine-crescută persoană pe care o cunoscuse. Avea părul foarte scurt și nu făcea nimic ca să-și ascundă șuvițele albe. Am întrebat-o ce se întâmplase cu splendidele ei plete. Parcă ești o bătrână hippy, i-am spus.

În curând pleca în Statele Unite. De data aceasta urma s-o însoțească algerianul și cred că aveau probleme cu viza lui la consulatul american din Barcelona. Deci treaba e serioasă, i-am spus. Nu mi-a răspuns. Mi-a zis că cei de la consulat cred că algerianul intenționează să rămână definitiv în Statele Unite. Și nu e așa? am spus eu. Nu, nu e așa, a răspuns ea.

Restul timpului a trecut aproape fără să ne dăm seama. Nu mai țin minte ce ne-am spus, ce ne-am povestit, lucruri fără importanță, în mod sigur. Pe urmă eu am plecat și n-am mai văzut-o niciodată. După o vreme am primit o scrisoare de la ea, scrisă în spaniolă, de la Great Falls. Îmi povestea că sora ei, Susan, se sinucisese cu barbiturice. Părinții și iubitul surorii ei, un tâmplar din Missoula, erau distruși și nu înțelegeau ce s-a întâmplat. Dar eu prefer să nu spun nimic, zicea, nu are sens să adaug și mai multă durere la această durere sau să adaug durerii trei enigme minuscule. Ca și cum durerea n-ar fi o enigmă suficientă sau ca și cum durerea n-ar fi răspunsul (enigmatic) al tuturor

enigmelor. Cu puțin înainte să plece din Spania, spunea, și cu asta punea punct morții lui Susan, primise mai multe telefoane de la Bill.

Potrivit spuselor Annei, Bill o suna la orice oră din zi și aproape întotdeauna ajungea s-o insulte, aproape întotdeauna ajungeau să se insulte reciproc. Ultimele dăți când a sunat, Bill a amenințat-o că o să vină la Gerona și o s-o omoare. Paradoxul este, spunea, că ea pleacă la Seattle, deși la o adică aproape nu mai avea prieteni pe care să-i viziteze acolo. De algerian nu spunea nimic, dar am presupus că era acolo, împreună cu ea, sau asta am preferat să presupun ca să nu am coșmaruri.

După aceea n-am mai primit veşti de la ea.

Au trecut mai multe luni. Mi-am schimbat domiciliul. M-am dus să locuiesc pe coastă, într-un sătuleț pe care în anii '60 Juan Marsé l-a înălțat la categoria de mit. Aveam mult de lucru și prea multe probleme ca să fac ceva în legătură cu Anne Moore. Cred că m-am și însurat chiar.

În sfârșit, într-o zi m-am urcat într-un tren și m-am întors în cenușia Gerona și în mica mansardă a Annei. Așa cum îmi închipuiam, mi-a deschis ușa o necunoscută. Bineînțeles că habar n-avea cine era fosta chiriașă. Înainte să plec am întrebat-o dacă în casă locuiește un domn rus, un señor în vârstă, și necunoscuta mi-a spus că da, să sun la una dintre ușile de la etajul al doilea.

M-a primit un domn foarte bătrân care de-abia mergea sprijinindu-se afectat într-un baston enorm de stejar, care mai degrabă decât baston părea o cârjă de episcop sau o armă de luptă. Și-o amintea pe Anne Moore. De fapt, își aducea aminte de aproape toate lucrurile care se întâmplaseră în secolul XX, deși asta, a recunoscut, nu este ceva demn de laudă. I-am explicat că de mult timp nu mai știu nimic de

ea şi că vin la el ca să-mi dea informaţii. Am puţine veşti de la ea, a spus, numai nişte scrisori din America, o mare ţară în care mi-ar fi plăcut să trăiesc. A folosit prilejul ca să-mi povestească succint despre anii când trăise la New York şi despre aventurile lui ca crupier la Atlantic City. Pe urmă şi-a adus aminte de scrisori şi mi-a făcut un ceai, iar el s-a dus să le caute. În sfârşit a apărut cu trei ilustrate. Toate din America, a spus. La un moment dat mi-am dat seama că este complet nebun. Mi s-a părut logic, având în vedere situaţia. Mi s-a părut just şi m-am relaxat, anticipând finalul.

Rusul mi-a întins cele trei ilustrate pe deasupra ceaiului aburind. Erau puse în ordinea sosirii, erau scrise în engleză. Prima era din New York. Am recunoscut scrisul Annei. Spunea aceleaşi lucruri ca întotdeauna şi termina rugându-l să aibă grijă de el, să mănânce în fiecare zi şi asigurându-l că îşi aduce aminte de el şi îi trimite sărutări. Ilustrata reprezenta Five Avenue. A doua ilustrată era din Seattle. O vedere aeriană a portului. Mult mai laconică decât prima, şi mai ininteligibilă. Am înţeles că vorbea de exilări şi crime. A treia ilustrată era din Berkeley, cu o liniştită străduţă din Berkeley-ul boem, după cum spunea explicaţia. Mă întâlnesc cu vechii prieteni şi îmi fac alţi prieteni noi, spunea scrisul clar al Annei Moore. Şi termina la fel ca în prima, sfătuindu-l pe iubitul Alexei să aibă grijă de el şi să nu uite să mănânce în fiecare zi, măcar puţin.

L-am privit pe rus cu tristeţe şi curiozitate. El mi-a întors privirea cu simpatie. I-aţi ascultat sfaturile? l-am întrebat. Bineînţeles, întotdeauna ascult sfaturile unei doamne, mi-a răspuns.

CUPRINS

CONVORBIRI TELEFONICE 9

Sensini 11
Henri Simon Leprince 30
Enrique Martín 38
O aventură literară 55
Convorbiri telefonice 67

DETECTIVII 73

Viermele 75
Zăpada 89
Altă povestire rusească 108
William Burns 113
Detectivii 123

VIAŢA ANNEI MOORE 145

Colegi de celulă 147
Clara 160
Joanna Silvestri 172
Viaţa Annei Moore 190

„Cea mai originală și puternică voce
a literaturii chiliene din ultimele două decenii."
– Rodrigo Pinto, *Caras*

Personaje din cele mai diverse – un bătrân scriitor sud-american angajat alături de un tânăr debutant într-o cursă a premiilor literare provinciale, o fostă divă a cinematografiei porno, un scriitoraș fără talent, dar posedat de literatură, un vagabond de lux poreclit Viermele și vorbitor al tuturor dialectelor indiene din Mexic, două femei-picaro în căutarea dragostei – călătoresc în perfectă libertate prin lume și între ficțiunea și realitatea care se imită reciproc, într-un permanent și rafinat joc de aluzii culturale și autoreferențiale uneori pline de umor, alteori vădit încrâncenate, dar dându-ne mereu câte ceva de gândit.

„Un volum de povestiri autentice și
originale, intense și sfâșietoare."
– J.A. Masoliver Ródenas, *La Vanguardia*

„Cehov, Kafka, Borges și Carver: chintesența
operei lor se află la temelia acestor narațiuni."
– Fernando Valls, *Quimera*

www.ledabooks.ro
ISBN: 978-973-102-360-1
9 789731 023601
www.grupulcorint.ro

LEDA, *imprint al*
GRUPULUI EDITORIAL CORINT

Designul copertei: Iulian Frățilă
Imaginea copertei: Elena Ghiocel